

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 21 Ιουνίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 931

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Αποστάσεις του ΔΗΣΥ από τον τένος

Η βαριά σκιά του «Κράτους Μαφία», την ώρα που ήταν έτοιμη για δυναμική εκκίνηση προς το 2028, πονοκεφαλιάζει την Πινδάρου

Μπορεί οι πρώτες δημόσιες αντιδράσεις μετά την ανακοίνωση της Αρχής κατά της Διαφθοράς να ήταν μουνδιασμένες, ωστόσο στις συζητήσεις που γίνονται εντός του κόμματος, μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, επικρατεί η ανάγκη

για ξεκαθάρισμα θέσεων και προθέσεων, ώστε ο ΔΗΣΥ, απαλλαγμένος από τη σκιά του «Κράτους Μαφία», να βάλει μπρος τις μηχανές για τις προεδρικές εκλογές του 2028. Οι πληροφορίες της «Κ» θέλουν να τέθηκε προς συζήτηση

ακόμα και η στάση που θα τηρήσει το κόμμα προς τον ίδιο τον επίτιμο πρόεδρο. Στη βάση πάντα του τι έπραξε στο παρελθόν, σε ανάλογες περιπτώσεις. Στην Πινδάρου τονίζεται πως δεν υπάρχουν περιθώρια εφησυχασμού. Το πλεονέ-

κτημα του νικητάριου 27,1% που έλαβαν στις βουλευτικές εκλογές δεν πρέπει να αλλοιωθεί, με την προσπάθεια να επικεντρώνεται στο να εμπεδωθεί στους πολίτες πως δεν υπάρχει κα- νένα περιθώριο ανοχής. **Σελ. 5**

ΚΡΑΤΟΣ ΜΑΦΙΑ

Το σίριαλ της σύλληψης Ριμπολόβλεβα

Διεθνή δημοσιεύματα είχαν αποκαλύψει ήδη από το 2017, τη σκοτεινή πλεκτάνη για τη σύλληψη της πρώην συζύγου του Ρώσου ολιγάρχη, με τη συνδρομή του κρατικού μηχανισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας. **Σελ. 6**

ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ

Ο Νίκος Αναστασιάδης και η ηθική

Επικειρώντας να συμπυκνώσει κανείς τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη σε λίγες λέξεις, δύσκολα θα αποφύγει τρεις που επαναλαμβάνονται στις δημόσιες παρεμβάσεις του: «Πού είναι το ανήθικο;». «Δεν ήξερα». «Τελεία και παύλα». **Σελ. 5**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΧΤΙΚΑ ΤΙΣ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΚΥΝΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩ ΣΑΤ.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΙΡΗΝΕΥΣΗΣ ΣΕ ΑΝΑΜΟΝΗ

Ο φόβος φέρνει... συμβιβασμό

Το σοκ από την αποκάλυψη του μνημονίου συνεννόησης με το Ιράν, που υπέγραψε ο Αμερικανός πρόεδρος την περασμένη Τετάρτη, έγινε ακόμη πιο έντονο από τα επιχειρήματα που επικαλέστηκε. Μάλιστα, η ουσία αλλά και η φρασολογία του μνημονίου δημιουργεί τη βάση υπόνοια ότι πρόκειται για κείμενο που γράφτηκε στην Τεχεράνη και εγκρίθηκε, με οριακές τροποποιήσεις, από την Ουάσινγκτον. Βέβαια, ο δρόμος για την οριστική συμφωνία ειρήνευσης παραμένει ναρκοθετημένος, όπως έδειξε η αναβολή των προγραμματισμένων για την Παρασκευή διαπραγματεύσεων στη Γενεύη, όπου επρόκειτο να μεταβεί και ο Τζέι Ντι Βανς, λόγω των ισραηλινών επιθέσεων στον Λίβανο. **Σελ. 20**

ΣΥΜΒ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Πλήρη Ερντογάν για εδραίωση «ΤΔΒΚ»

Σε πορεία εδραίωσης των «τετελεσμένων» στην Κύπρο, με επίκεντρο την περιχαράκωση της «ΤΔΒΚ», εισέρχεται η Άγκυρα, με απόφαση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας. Επιδιώκει ανάληψη πρωτοβουλίας ο Αντόνιο Γκουτέρες. **Σελ. 10**

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Γιατί σκαλώνουν τα δημόσια έργα

Οι αναφορές του τένος υπ. Ενέργειας Γιώργου Παπαναστασίου, σε πολιτικές και κομματικές παρεμβάσεις σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, ρίχνουν φως στις αιτίες για τις οποίες σκαλώνουν μεγάλα δημόσια έργα. **Σελ. 11**

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΝΑΥΤΙΚΟ

Τα Στενά Ορμουζ και η Ελλάδα

Η απόφαση για συμμετοχή στην επιχείρηση αποναρκοθέτησης των Στενών του Ορμουζ εντάσσεται στην αλλαγή φιλοσοφίας της Αθήνας, η οποία επιθυμεί να δηλώνει την εκτός Ελλάδας παρουσία των Ενόπλων Δυνάμεων. **Σελ. 16**

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Η άρση ασυλίας είναι θέμα του τένος προέδρου

Ο Αχιλλέας Δημητριάδης, μετά την ανακοίνωση των ευρημάτων της Αρχής κατά της Διαφθοράς, επισημαίνει την ανάγκη διορισμού ανεξάρτητων ποινικών ανακριτών από το Υπουργικό Συμβούλιο και ανεξάρτητου κατήγορου από τον γενικό εισαγγελέα. Για τον τένος Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη λέει πως η άρση της ασυλίας του είναι θέμα δικής του ευθύνης. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Αναστήλωση Θεσμών

Η ανακοίνωση των ευρημάτων της Αρχής κατά της Διαφθοράς την περασμένη Τρίτη θα πρέπει, εκτός των ποινικών ερευνών, να κινητοποιήσει σύσσωμο το πολιτειακό και το πολιτικό μας σύστημα προκειμένου να αναστηλωθεί στους πολίτες η εμπιστοσύνη στους θεσμούς. Δεν πρέπει να χαθεί η πίστη στους θεσμούς, διότι μετά θα τεθούν όλα υπό κρίση, ακόμα και η ίδια η δημοκρατία. Ας αναλάβουν αυτοί που πρέπει την ευθύνη που τους αναλογεί, γιατί τα στερνά τιμούν τα πρώτα.

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ΑΠΡΟΣΚΟΠΤΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ Η ΡΟΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Το πόρισμα δεν φρέναρε τις επενδύσεις

Ως ένδειξη θεσμικής ωριμότητας και αποτελεσματικότερης λειτουργίας των μηχανισμών λογοδοσίας του κράτους εξέλαβε η διεθνής επιχειρηματική κοινότητα το πόρισμα για το βιβλίο «Κράτος Μαφία». Δεν

κινδυνεύει η επενδυτική προοπτική της χώρας από το πόρισμα, ωστόσο αναδεικνύεται η ανάγκη περαιτέρω επιτάχυνσης των διαδικασιών διερεύνησης και εκδίκασης υποθέσεων διαφθοράς. **Οικονομική, σελ. 3**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Το γελοίο της ύπαρξης ανθρώπων και θεών...

Η Στέλα Φυρουγένη μιλάει στην «Κ» για τον ρόλο της στην παραγωγή του ΘΟΚ «Ίων», σε σκηνοθεσία Θωμά Μοσχόπουλου. Η παράσταση μετά την Κύπρο θα ανέβει και στο θέατρο της Επιδαύρου. **Τέχνες, σελ. 4**

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΥΠΕΛΛΟ

Το τελευταίο ταγκό δύο μύθων

Ο χρόνος είναι αδυσώπητος ακόμη και με τους χαρισματικούς αθλητές που σημάδεψαν ανεξίτηλα το ποδόσφαιρο. Στο έκτο Μουντιάλ τους, Μέσι και Ρονάλντο κυνηγούν τα ρεκόρ και ακόμη λίγη δόξα. **Σελ. 24**

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING 160 YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Αιχμάλωτοι του Μαμωνά

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, μπο-
ρεί να μην πέρασε από τα σύννεφα,
πλην όμως είναι αλλιώς να έρχεσαι
αντιμέτωπος με τη χειρότερη εικό-
να σου. Γιατί το πόρισμα της Αρχής
κατά της Διαφθοράς δεν αφορά μο-
νάχα τον Νίκο Αναστασιάδη και το
γραφείο του που κατηγορούνται ότι
βούτηξαν το δάχτυλο στο βάζο με το
μέλι. Μοιάζει περισσότερο με έναν
καθρέφτη που στράφηκε κατά πάνω
μας κι αποκάλυψε το χειρότερο μας
πρόσωπο.

Πώς γίναμε έτσι; Πώς φτάσαμε στο
τελευταίο σκαλοπάτι της ηθικής ευ-
τέλειας; Ως χώρα, ως λαός, ως ένα
σύνολο ανθρώπων και θεσμών...
«Ο τόπος μας είναι μικρός και μας
μικραίνει επικίνδυνα. Ισορροπού-
με για λίγο κι ύστερα πέφτουμε και
πάλι», έγραψε ο ποιητής Γιώργος
Μολέσκης 25 χρόνια πριν. Αλλά και
ο Τεύκρος Ανθίας, τόσο καιρίος κι
αληθινός σχεδόν έναν αιώνα πίσω,
έγραψε στο προφητικό «Κατράκυ-
λημά» του: «Όλο ξεπέφτεις -και ξε-
πέφτεις δίχως τέλος- για τιποτένια
πραγματάρια της ζωής».

Το τεκμήριο της αθωότητας, θα
πουν κάποιοι. Μα φυσικά. Είναι
περιττό να επαναλαμβάνουμε τα
αυτονόητα. Αλλά ο τόπος είναι μι-
κρός και γνωρίζομαστε. Έτσι ώστε
να καταλαβαίνουμε ποια Θεσμικά
πρόσωπα ακολούθησαν την οσμή
του χρήματος, καταπατώντας ηθι-
κές αρχές. Δεν πρόκειται για σημείο
των καιρών... Από το σκάνδαλο του
χρηματοπιστηρίου φάνηκε πως είμα-
στε σαν έτοιμοι από καιρό για να πα-
ραδοθούμε αμαχατί στον Μαμωνά.
Αιχμάλωτοι της απληστίας και της
δίψας για πλουτισμό. Ήταν θέμα
χρόνου η αρρώστια αυτή να μολύνει
το δωμάτιο της εξουσίας. Οπότε ας
αφήσουμε το τεκμήριο της αθωότη-
τας για τους λειτουργούς της Δικαιο-
σύνης καλύτερα.

«Στο πόρισμα για το “Κράτος Μα-
φία”, η Αρχή κατά της Διαφθοράς

Ο δρόμος για την κόλαση είναι στρωμένος με καλές προθέσεις. Ενίοτε, αν ο δρόμος διασταυρώνεται με την εξουσία, είναι στρωμένος και με ζε-
στό χρήμα.

αναφέρεται σε ενδείξεις για ξέ-
πλυμα μαύρου χρήματος 220 εκατ.
δολαρίων και θέτει στο επίκεντρο
τους χειρισμούς της ΜΟΚΑΣ σε σχέ-
ση με το δικηγορικό γραφείο Νίκου
Χρ. Αναστασιάδης & Συνεταίροι». Σε
αυτές τις 40 λέξεις του ρεπορτάζ,
εμπεριέχεται το κατράκυλημα του
πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας.
Οι κατηγορίες (κακουργηματική η μία
εξ αυτών) θα κριθούν φυσικά ενώ-
πιον της Δικαιοσύνης. Αυτό που κρί-
θηκε ήδη όμως είναι η πολιτική του
υστεροφημία, η οποία έγινε κομμά-
τι και θρύψαλα κάτω από το βάρος
του σκανδάλου. «Δεν υπάρχει τίποτε
για το οποίο να είναι περήφανος»,

δήλωσε ο Χρήστος Κληρίδης κι ήταν
σαν να έριξε αλάτι στην ανοικτή πλη-
γή της Πινδάρου.

Τα πράγματα θα ήταν απλώς θλιβε-
ρά αν δεν άγγιζαν και τη δικαστική
εξουσία. Ένας θεσμός που πλήγηκε
τόσο βάνουσα ώστε να μην είναι αρ-
κετή η αυτοεξάιρεση των διορισμέ-
νων από τον Αναστασιάδη, πρώην
υπουργών, βοηθού και γενικού ει-
σαγγελέα. Όσο για την καραμέλα
της «τοξικότητας» που είχε μεγάλη
πέραση προσεκλογικά, θα συνιστού-
σαμε μια αυτοσυγκράτηση. Πώς το
έγραψε ο ευφυής «Αφορμολοιμέ-
νος» στο Χ; Α, ναι: «Αυτό που η Επι-

τροπή κατά της Διαφθοράς κράτησε
το πόρισμα στο συρτάρι για ευνόη-
τους λόγους μέχρι να περάσουν οι
εκλογές, μπορούμε να το χαρακτη-
ρίσουμε αλλοίωση του εκλογικού
αποτελέσματος ή είμαστε τοξικοί». Καταγράφηκε.

Σε άλλα νέα, καθότι η ζωή είναι πο-
λύ μικρή για να είναι θλιβερή, αλλού
συμβαίνουν χειρότερα. «Τουτέστιν;»
αναρωτήθηκε η αενάως απορούσα
Θεοπίστη. «Τουτέστιν, δύσκολοι και-
ροί για πρίγκιπες» ενημέρωσε το κα-
ρέ η Καλαμαρού. Και μας διάβασε τη
σοκαριστική είδηση της βδομάδας,
σύμφωνα με την οποία ο 29χρονος

γιος της πριγκίπισσας της Νορβηγίας
καταδικάστηκε για βιασμό και οδηγή-
θηκε στη φυλακή.

Μετά την πιο σοκαριστική είδηση
της βδομάδας λογικό ήταν να ενη-
μερωθεί το καρέ για την πιο άχρη-
στη είδηση. «Τουτέστιν;». «Τουτέ-
στιν, Θεοπίστη, η Αντιγόνη Μπάξτον
δήλωσε ότι έζησε το όνειρό της στη
σκηνή της Γιουροβίζιον και θέλει να
το ξανακάνει», εξήγησε η αριστερή
(με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυ-
ριακού. «Εμένα πάλι γιατί αυτό μου
ακούγεται σαν απειλή;» είπα και το
καρέ με κοίταξε βουβό και προβλη-
ματισμένο.

Ενώ συμβαίνουν όλα αυτά τα σκαν-
δαλώδη και δυσοίωνα, κάπου στον
πλανήτη δύο νέα παιδιά απολαμβά-
νουν τον έρωτά τους. Εκείνος, γυμνα-
σμένος και ευσταλής, κρατάει στα
γυμνά του μπράτσα το πανέμορφο κο-
ρίτσι. Γύρω τους το παραμυθένιο σκη-
νικό δικαιώνει τον μύθο που θέλει τις
Μαλδίβες ιδανικό μέρος για ένα νύ-
παντρο ζευγάρι. Ο Φειδίας και η Στυ-
λιάνα μοίρασαν απλόχερα προσωπι-
κά ενσταντάν στο Instagram μακριά
από τη δίνη των σκανδάλων. «Η Άμε-
ση Δημοκρατία τι λέει γι' αυτό;». «Πε-
ρί του σκανδάλου τίποτε απολύτως.
Όπως δήλωσε εξάλλου η πληθωρική
αντιπρόεδρος Νταϊάνα, αυτοί δεν εί-
ναι αντισυστημικοί αλλά μετασυστημι-
κοί». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν ό,τι κα-
τάλαβες, κατάλαβες, Θεοπίστη. Τύπου
μεταμοντέρνα τέχνη. Τόσο φλου...».

Τι μας έλειπε για να απογειωθεί το
υπερθέμα; Το φιλοσοφικό ερώτημα
που έθεσε ο podcaster Χριστόφορος
Χριστοφί στον βουλευτή του ΑΚΕΛ
Εφραίμ Χρίστου: Οι αρχές του χριστια-
νισμού έχουν σχέση με τον κομμου-
νισμό; Ο 24χρονος κατάνευσε λέγο-
ντας: «με επίκεντρο τον άνθρωπο, τη
συλλογικότητα και την ταπείνωση και
με το ότι ο Χριστός ήταν ένας πρό-
σφυγας που κυνηγήθηκε...». «Αυτό το
λέμε και μεταρραξισμό;» αναρωτή-
θηκε η Κουλλίτσα Κυριακού, αλλά το
ερώτημά της έμεινε αναπάντητο.

Το κεφάλαιο Θεός τον τελευταίο
καιρό γνωρίζει μεγάλα ρέντα. Σε αυ-
τό το πλαίσιο, κι επειδή ό,τι μαθαίνει
ο άνθρωπος για καλό είναι, πληρο-
φορούμαι ότι ο τραγουδιστής Γιώρ-
γος Αλκαίος μιλάει με τον Θεό όταν
τον έχει ανάγκη. «Εγώ του μιλάω κα-
νονικά, έχουμε επικοινωνία», δήλω-
σε και η σιεροκουτάλα η Κούταλου
που δεν θέλει και πολλά και έριξε το
φαρμάκι της: «Σε ποιο ουράνιο τόξο
συμβαίνουν αυτά μάνα μου;».

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

21-9-1936

Άρθρο Ουίνστον Τσώρτσιλ: Αι χώραι αι οποίαι είναι απο-
φασισμένοι να προβάλλουν αντίστασιν εναντίον παντός
επιδρομέως, όποιος και αν είναι αυτός, οφείλουν άνευ κα-
θυστερήσεως να σχηματίσουν μίαν συμμαχίαν. [...] Κανείς
δεν έχει το δικαίωμα να επιδείξει αδιαφορίαν προς το έρ-
γον της ειρήνης, αφού το ζήτημα τούτο ενδιαφέρει όλους.
Ο προσεχής πόλεμος ουδενός θα φεισθή και θα παρασύρη
και τα πλέον απομακρυσμένα κράτη εις τον αστανικόν
χορόν του.

Εκκληξίς: Αγγέλλεται εκ Δουβλίνου ότι η κυβερνητική
προκήρυξις η χαρακτηρίζουσα τον ιρλανδικόν δημοκρατι-
κόν στρατόν ως παράνομον οργάνωσιν προξένησεν έκπλη-
ξιν εις το ελεύθερον Κράτος. [...] Η κυβέρνησις προέβη εις
τον χαρακτηρισμόν του «Δημοκρατικού Στρατού» ως πα-
ρανόμου λόγω πολλών βίαιοπραγιών αίτινες εγένοντο υπό
των μελών του.

Κηδεία: Η κηδεία του διασήμου συγγραφέως Μαξίμου
Γκόρκυ εγένετο σήμερον εν μέσω εκδηλώσεων εθνικού
πένθους και τι συμμετοχή απείρου πλήθους εκ της Ερυ-
θράς πλατείας. Την κηδείαν παρηκολούθησαν ο Στάλιν, τα
μέλη της σοβιετικής Κυβερνήσεως και αντιπροσωπείαι των
διαφόρων σοβιέτ. Η λήκυθος η περιέχουσα την τέφραν του
Γκόρκυ κατετέθη εις το μαουσολέιον του Κρεμλίνου.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Οι εξαιρέσεις, τα τρολς, οι Αββακούμ και οι διαρροές

Με αμχανία υποδέχτηκε ο μικρός Νί-
κος τις εξελλίξεις σχετικά με το «Κράτος
Μαφία», ενώ η ξανθή αγαπημένη Πανα-
γιά βρίσκεται σε δίλημμα, αν και θεωρεί-
ται δεδομένο πως δεν θα αποπέμψει τον
εθνικό επίτιμο προτού -και αν- υπάρξει
τελεσίδικη καταδίκη με σφραγίδα Δικο-
στηρίου. Όσον αφορά την εθνική μας
Αλεπού, θεάθηκε στην Αργάκα να χαί-
δεύει τη γάτα της με αινιγματικό χαμόγε-
λο αλά Τζοκόντα.

Το Προεδρικό οργανώνει τη στρατιά
των νέων ανώνυμων τρολς -βασικά γνω-
στών αγνώστων- αφού τα επιδραστι-
κά προφίλ στα σόσιαλ θεωρούνται πια
στην πολιτική αρένα ό,τι και τα ντρώουνς
σταους σύγχρονους πολέμους, δηλαδή
καθοριστικά για την έκβαση της μάχης.
Κάποια έχουν ήδη ξεκινήσει τις βολές
προς την πετίτ βασίλισσα, αν και από την
Πινδάρου διαμνύσουν πως «έχουν γνω-
σι οι φύλακες» και αυτήν τη φορά οι
υβριδικοί πολεμιστές του Λόφου δεν θα
τους πιάσουν στον ύπνο.

Εξαιρούνται λοιπόν ο γενικός εισαγ-
γελέας και ο βοηθός του από την πε-
ριβόνητη υπόθεση διερεύνησης του
πορίσματος για όσα αναφέρονται στο
βιβλίο «Κράτος Μαφία». Έχω ακούσει
τόσες φορές τις τελευταίες μέρες τη
λέξη «εξαιρούνται» που έχει κολλήσει
στο μυαλό μου το μεγάλο σουξέ της
λαϊκής Άντζελας Δημητρίου: «εξαιρού-
νται -και επίσης αυτοεξαιρούνται- τα
πυκνά σου μαλλιά, τα μεγάλα σου μά-
τια, τα παράξενα χείλη, που καίνε σαν
φωτιά».

Δεν είναι αυτό που νομίζετε.

Είπα φωτιά και θυμήθηκα πως μπήκε
για καλά το καλοκαίρι, ο ήλιος άρχισε να
καίει πέτρες και τα χωριουδάκια μας -
που μέχρι πριν από μερικές βδομάδες
ήταν ολοπράσινα- περιβάλλονται πια
από ξερά χόρτα που χρειάζονται μόνο
μία σπitha για να ξαναπάθουμε ό,τι και
πέρυσι. Στα θετικά του κυριακού λάλ-
λαρου ότι θα σκοτώσει τον αφρώδη, που
δεν αντέχει τέτοιες θερμοκρασίες. Οι
πρόγονοί μας άραγε πώς άντεχαν πριν
από το air condition;

Συνεχίζεται αυτές τις μέρες η δική των
μοναχίων της μονής Αββακούμ, με τους
δικηγόρους τους να επαναλαμβάνουν
τον ότι και τόσο ορθόδοξο τρόπο με τον
οποίο είχαν απομακρυνθεί από τη μονή
στην επίμαχη μέρα κατά την οποία κου-

κουλοφόροι τους έβγαλαν βίαια έξω και
δεν τους επέτρεπαν να επιστρέψουν. Τι
γίνεται άραγε με εκείνη την υπόθεση;
Εντοπίστηκαν οι κουκουλοφόροι; Πότε
θα δικαστούν εκείνοι; Αναπάντητες κλή-
σεις παντού, στο Αρχηγείο.

Αν η Αστυνομία δυσκολεύεται να τους
εντοπίσει, θα μπορούσε να ρωτήσει κά-
ποιους από τους παρόντες που περιλάμ-
βαναν μεταξύ άλλων αρχηγό κόμματος
(που βρίσκεται στη Βουλή) και πρώην
ανώτατο στέλεχος της Αστυνομίας! Θα
εκτιμούσαμε μια ενημέρωση, ή έστω
μία... διαρροή.

Ανάστατοι οι ταξιτζήδες, που έχουν
πληγεί σημαντικά από την πολύ μειωμέ-
νη τουριστική κίνηση, ενώ παράλληλα

αντιμετωπίζουν αυξημένα λειτουργικά
έξοδα (ψηλότερες τιμές καυσίμων) και
παράνομο ανταγωνισμό. Δύσκολοι καιροί
για πρίγκιπες και ταξιτζήδες. Τα νεύρα
μου, τα χάπια μου και ένα ταξί να φύγω.

Ο εθνικός μας κλόουν προσπάθησε να
μας εξηγήσει τη διαφορετική στάση που
τήρησε σε πρόσφατο ψήφισμα (σε σχέ-
ση με τους υπόλοιπους ευρωβουλευ-
τές μας) παρομοιάζοντας την Τουρκία
σαν μια σύζυγο που μας απατά, αλλά δεν
μπορούμε να χωρίσουμε για χάρη των
παιδιών;) ή κάτι τέτοιο τέλος πάντων.
Δεν μπόρεσα να παρακολουθήσω μέχρι
τέλους το επεξηγηματικό βίντεο καθότι
στην πορεία κάρκε και το τελευταίο μου
εγκεφαλικό κύτταρο.

Η Ειρήνη Χαλαραμπίδου ζητάει να απο-
δείξει ο Χριστοδουλίδης πως δεν έχει
εξαρτήσεις από τον Νίκο Αναστασιά-
δη. Τώρα βέβαια εξαρτάται τι εξαρτή-
σεις εννοεί, διότι μου φέρνει στο μυαλό
το φοβερό και κλασικό άσμα της Χάρις
Αλεξίου «εξαρτάται μου λες, εξαρτά-
ται». Και τι όνειρα θα 'κανες σε έναν κό-
σμο που δεν σε λυπάται; Για πες, νεαρέ
μου Νίκο.

Ο Τραμπ έκανε και πάλι το θαύμα του
προξενώντας διπλωματικό επεισόδιο με
την Ιταλία, αφού ισχυρίστηκε πως έβγα-
λε φωτογραφία με την Ιταλίδα πρωθυ-
πουργό διότι τον εκλιπαρούσε και τη λυ-
πήθηκε! Oh God, have mercy. Το μέλλον
του πλανήτη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό
από έναν τόσο εριστικό και καθόλου δι-
πλωματικό τύπο. This is scary.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλικό: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αελιό: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική
ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου
της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό,
ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

ΟΛΟΤΕΛΑ ΝΕΟ TOYOTA

RAV4

Ο θρύλος επιστρέφει. Το επιβλητικό SUV design συναντά την κορυφαία τεχνολογία στη νέα γενιά του RAV4. Με Hybrid και Plug-in Hybrid κινητήρες, προσφέρει ισχυρή απόδοση, αυξημένη αποδοτικότητα και ακόμα μεγαλύτερη αυτονομία ηλεκτρικής οδήγησης – όλα όσα περιμένεις από ένα πραγματικό icon.

Κατανάλωση καυσίμου (WLTP) από 4.9 λτ./100 χλμ.
Εκπομπές CO₂ (WLTP) από 112 γρ./χλμ.

IMAGINE THE POSSIBILITIES

ΔΙΚΡΑΝ ΟΥΖΟΥΝΙΑΝ & ΣΙΑ ΛΤΔ
77774010 | www.toyota.com.cy | info@toyota-cyprus.com | [f](#) [@](#) [v](#) [in](#) ToyotaCyprus

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Ο Σωκράτης Χάσιος, ένα πρωινό του Φλεβάρη του 2015, καθήμενος πίσω από το υπουργικό του γραφείο, μου είχε πει μεταξύ σοβαρού κι αστείου: «Εγώ το έχω πει του Αναστασιάδη. Πρόεδρε, τον έβαλες πολύ ψηλά τον πήχη της ηθικής, που στο τέλος κινδυνεύουμε να περάσουμε από κάτω». Χρόνια αργότερα, η φράση εκείνη ακούγεται σχεδόν προφητική. Διότι η πολιτική αποτίμηση της δεκαετίας Αναστασιάδη δεν πρόκειται να εξαντληθεί στα πορίσματα, στις εξεταστικές επιτροπές, στις δικαστικές διαδικασίες ή στις κομματικές αντιπαραθέσεις. Θα αφορά πρωτίστως κάτι βαθύτερο: την αντίληψη που διαμορφώθηκε για τα όρια της εξουσίας, για τη λογοδοσία και για το τι ακριβώς σημαίνει πολιτική ηθική σε μια σύγχρονη δημοκρατία.

Οφείλουμε, βέβαια, μια παραδοχή. Το ταλέντο και τα χαρίσματα πρέπει να εκτιμώνται. Και ο τρόπος που ο Νίκος Αναστασιάδης αποποιείται την ευθύνη από οτιδήποτε τον βάζει στο στόχαστρο αρνητικής κριτικής είναι ένα ταλέντο, μια χαρισματική πρακτική που θα έπρεπε να είχε ενταχθεί ως μάθημα στις σχολές δραματικής τέχνης. Διότι, ομολογουμένως, το κάνει με μια αξιοθαύμαστη επιδεξιότητα που γίνεται πιστευτή σχεδόν απ' όλους. Χρησιμοποιώντας το γνωστό εκρηκτικό ταπεραμέντο του —«Θέλω να είμαι ξεκάθαρος...»—, ανασπώνοντας το φρύδι και παριστάνοντας τον έκδηλα προσβεβλημένο —«Δεν ανέχομαι...»—, τον εξαπατημένο —«Η κυβέρνησή μου έπесе θύμα...»—, τον αδαή —«Τότε δεν ήξερα...»—, τον μετανοημένο —«Δεν διστάζω να παραδεχθώ...»—... Έχοντας στο μεταξύ, με τακτικισμούς, παρασκηνιακές μεθοδεύσεις, μηχανορραφίες και χειραγωγήσεις, επιτρέπει τους όποιους στόχους του. Καθότι, πρώτα απ' όλα είναι ένας πολιτικός που, αν δεχτούμε τους ισχυρισμούς του Πανίκου Δημητριάδη, καυχιέται ότι δεν ήταν μόνο η μεγαλύτερη πουτ@να της πολιτικής, αλλά και η μεγαλύτερη πατρόνα.

Αν κάποιος, λοιπόν, επιχειρήσει να συμπυκνώσει αυτή τη δεκαετία σε λίγες μόνο φράσεις, δύσκολα θα αποφυγήσει τρεις που επανέρχονται διαρκώς μέσα από τις δημόσιες παρεμβάσεις του ίδιου του πρώην Προέδρου. «Δεν ήξερα», «Πού είναι το ανήθικο;», «Τελεία και παύλα». Τρεις φράσεις που, ίσως περισσότερο από οποιοδήποτε πόρισμα, περιγράφουν μια ολόκληρη πολιτική εποχή.

Το διαρκές «δεν ήξερα»

Υπήρχε πάντοτε ένας μηχανισμός άμυνας στον δημόσιο λόγο του Νίκου Αναστασιάδη. Η επίκληση της άγνοιας. Το είδαμε στην οικονομική κρίση. Το είδαμε στο κούρεμα καταθέσεων. Το είδαμε στις πολιτογραφήσεις. Το είδαμε σε ζητήματα που αφορούσαν το οικογενειακό και επαγγελματικό του περιβάλλον. Για το κούρεμα, ο άνθρωπος που προεκλογικά διαβεβαίωνε πως ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν βρισκόταν στο τραπέζι, κατέληξε αργότερα να δηλώνει ότι το μεγαλύτερο πολιτικό του λάθος ήταν ακριβώς αυτή η διαβεβαίωση. Διότι τότε δεν γνώριζε, είπε, την πραγματική κατάσταση της οικονομίας.

Μόνο που αυτός ο ισχυρισμός ερχόταν σε ευθεία σύγκρουση με τον ίδιο τον προεκλογικό Αναστασιάδη. Με τον πολιτικό που ήδη από το 2011 μιλούσε για επικείμενη καταστροφή. Που προειδοποιούσε για χρεοκοπία. Που παρομοίαζε την κατάσταση της οικονομίας με το διογκωμένο εμπορευματοκιβώτιο στο Μαρί. «Η έκρηξη στην οικονομία θα είναι χειρότερη από την έκρηξη στο Μαρί», δήλωνε σε συνέντευξή του στον Φίλελεύθερο το 2011. «Είμαστε λίγο περισσότερο από τη διόγκωση του εμπορευματοκιβωτίου», έλεγε. Και αργότερα, τον Νοέμβριο του 2012, καλούσε τον Δημήτρη Χριστόφια να αναλάβει τις ευθύνες του, καθότι «Ένα τουλάχιστον κρατικό τραπεζικό ίδρυμα αντιμετωπίζει άμεσο κίνδυνο κατάρρευσης με ιδιαίτερα πιθανό το ενδεχόμενο μετάδοσης

των επιπτώσεων σε ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα και συνεπώς πρόκλησης συνθηκών κατάρρευσης σε ολόκληρη την οικονομία».

Το καλύτερο; Η δική του κυβέρνηση ήταν που τον Απρίλιο του 2013 υποστήριζε ότι η κυβέρνηση Χριστόφια δεν είχε καταλάβει τι ακριβώς υπέγραψε τον Νοέμβριο του 2012 με την Τρόικα, στο σχέδιο του μνημονίου, στο οποίο —έλεγαν— η διάλυση μη βιώσιμων τραπεζικών ιδρυμάτων και το κούρεμα καταθέσεων, αναφερόταν 25 φορές! Πώς γίνεται κάποιος να γνωρίζει αρκετά ώστε να προβλέπει την καταστροφή, αλλά όχι αρκετά ώστε να γνωρίζει ότι το κούρεμα συζητείται ήδη διεθνώς ως πιθανό σενάριο;

«Θύμα επιπτώσεων εργολάβων, λογιστών και δικηγόρων»

Το ίδιο μοτίβο επανήλθε αργότερα στις πολιτογραφήσεις. Η κυβέρνηση παρουσιάστηκε ως θύμα επιπτώσεων εργολάβων, λογιστών και δικηγόρων. Η πραγματική έκταση του προβλήματος, ειπώθηκε, δεν ήταν γνωστή. Οι καταχρήσεις αποκαλύφθηκαν αργότερα. Όμως όσο περισσότερα επαναλαμβάνονταν η ίδια εξήγηση, τόσο περισσότερο γεννιόταν ένα διαφορετικό ερώτημα. Όχι αν γνώριζε. Αλλά αν θεωρούσε ότι η άγνοια αρκεί για να απαλλάξει έναν Πρόεδρο από την πολιτική ευθύνη. Διότι η πολιτική ευθύνη δεν είναι ποινικό αδίκημα. Δεν απαιτεί συμμετοχή.

Δεν απαιτεί προσωπικό όφελος. Αφορά την υποχρέωση ενός ηγέτη να λογοδοτεί για όσα συμβαίνουν υπό τη διακυβέρνησή του. Κι όμως. «Τότε δεν ήξερα. Άλλοι έδωσαν δεκάδες χιλιάδες διαβατήρια, εμείς μόλις το 0,3% στο σύνολο των 180 χιλιάδων που δίνονται ετησίως από όλες τις χώρες. Κι όμως, έχουν βάλει στο στόχαστρο εμάς, μας στοχοποιούν για “ανταγωνιστικούς λόγους”». Ισχυριζόταν ότι... μας πολέμουσαν, μας έβλεπαν ανταγωνιστικά για το 0,3%, δηλαδή τις 4.700 χιλιάδες που είχαμε δώσει στη διάρκεια μιας εξαετίας! Αλλά «τότε δεν ήξερα». Ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής για τις πολιτογραφήσεις είπε (αυτολεξεί): «Μετά την εκλογή μου πρέπει να ήμουν ο δημοφιλέστερος στην Κίνα. Οποιοσδήποτε θα έκανε επένδυση, κάποιος με έπαιρνε τηλέφωνο και μου έλεγε “Πρόεδρε, σε παρακαλώ δες τον έστω για ένα λεπτό, να βγάλει μια φωτογραφία μαζί σου”». Κάποιος... δημοφιλέστερος στην Κίνα... Αλλά τότε δεν ήξερε. Με τη συγγενισσα αποσπασμένη στο υπουργείο Εσωτερικών να εποπτεύει των αιτήσεων που ενέκρινε στη συνέχεια το Υπουργικό του, «τικ τικ τζιαι επερνούσαν» όπως χαρακτηριστικά είχε πει ο Σωκράτης Χάσιος.

«Άμα ήθελε η κυβέρνηση...»

Απ' τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα του τρόπου που η εκτελεστική εξουσία αντιλαμβανόταν τους ανεξάρτητους θεσμούς, ήταν εκείνη η συνέντευξη στον «Πολίτη» το 2021. «Άμα ήθελε να επέμβει η κυβέρνηση», είπε ο Νίκος Αναστασιάδης, «θα μπορούσε να παρέμβει στις ανακριτικές αρχές για να παρουσιάσουν φάκελο ο οποίος δεν θα δικαιολογούσε τη δίωξη από πλευράς γενικού εισαγγελέα». Το είχε αναφέρει στους δημοσιογράφους Μανώλη Κаланτζή και Κώστα Κωνσταντίνου, σε μια προσπάθεια να αποκρούσει κατηγορίες περί συγκάλυψης ή ανάμιξης του σε

Ο Νίκος Αναστασιάδης και ο πήχης που έβαλε ο ίδιος

Από το «δεν ήξερα» και το «πού είναι το ανήθικο;» μέχρι το «τελεία και παύλα», η πολιτική κληρονομιά μιας δεκαετίας

Αναμέτρηση με τον εαυτό του

Γι' αυτό και η πολιτική αποτίμηση του Νίκου Αναστασιάδη δεν γίνεται τελικά με μέτρο τους αντιπάλους του. Γίνεται με μέτρο τον ίδιο. Με τα πρότυπα που διακήρυξε. Με τη Χάρτα Δεοντολογίας που επέβαλε. Με τις υποσχέσεις που έδωσε. Με τον πήχη της ηθικής που ύψωσε ο ίδιος όταν διεκδικούσε την εξουσία. Και ίσως γι' αυτό η φράση του Σωκράτη Χάσιου εξακολουθεί να πχει τόσο επίκαιρη. Όχι επειδή προέβλεπε κάποιο συγκεκριμένο σκάνδαλο. Αλλά επειδή διέγινωε έγκαιρα τη μεγάλη αντίφαση μιας ολόκληρης εποχής. Την απόσταση ανάμεσα στα πρότυπα που διακηρύχθηκαν και στα πρότυπα που τελικά εφαρμόστηκαν. Και αυτή η απόσταση, περισσότερο από οποιοδήποτε πόρισμα, είναι εκείνη που θα συνοδεύει για χρόνια την πολιτική κληρονομιά του Νίκου Αναστασιάδη.

Οι Σεϋχέλλες και η μεγάλη αντίφαση

Καμία υπόθεση δεν ανέδειξε αυτή την αντίφαση πιο καθαρά από τις Σεϋχέλλες. Το πρόβλημα δεν ήταν ποτέ το εξωτικό αεροσκάφος. Ήταν η αλληλουχία των γεγονότων. Ο επιχειρηματίας αποκτά δεκάδες πολιτογραφήσεις για μέλη της οικογένειάς του. Δημιουργείται μια στενή προσωπική σχέση με τον Πρόεδρο. Ακολουθούν ταξίδια. Ακολουθούν ερωτήματα. Ακολουθούν αντιφάσεις για το πότε γνωρίστηκαν, ποιος πλήρωσε τι, ποια ήταν η πραγματική φύση της σχέσης. Και όταν τίθενται τα ερωτήματα, η απάντηση δεν είναι μια εξαντλητική δημόσια λογοδοσία. Είναι ότι πρόκειται για φίλο. Ότι δεν υπήρξε αντάλλαγμα. Ότι το κράτος ωφελήθηκε.

Όμως εκεί βρισκόταν ακριβώς το πρόβλημα. Ο ίδιος Πρόεδρος που είχε υποχρεώσει τους υπουργούς του να υπογράψουν Χάρτα Δεοντολογίας με αυστηρούς κανόνες για δώρα, φιλοξενίες και εξυπηρετήσεις, δεν έδειχνε να αντιλαμβάνεται γιατί ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας θεωρούσε προβληματική τη δική του περίπτωση. Η αντίφαση δεν μπορούσε να κρυφτεί. Ο πάπνος που είχε θέσει για τους άλλους δεν έμοιαζε να εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο στον εαυτό του.

«Τελεία και παύλα»

Υπάρχει ακόμη ένα χαρακτηριστικό που διατρήχει όλες σχεδόν τις μεγάλες υποθέσεις της περιόδου. Η πεποίθηση ότι κάποια στιγμή η συζήτηση έπρεπε να τελειώσει. «Τελεία και παύλα». «Δεν θα ξανανοίξω το θέμα». «Η υπόθεση έκλεισε». Η λογική ήταν απλή. Οι εξηγήσεις δόθηκαν. Μόνο που οι υποθέσεις δεν κλείνουν όταν το αποφασίζει ο πολιτικός που βρίσκεται στο επίκεντρό τους. Κλείνουν όταν οι εξηγήσεις πείθουν. Και όταν δεν πείθουν, τα ερωτήματα επιστρέφουν. Όχι επειδή το θέλει η αντιπολίτευση. Αλλά επειδή το απαιτεί η ίδια η λογοδοσία.

«Ό,τι και να απαντήσω, δεν θα το πιστέψει η αντιπολίτευση». Με ποιες απαντήσεις, αλήθεια, έπρεπε να πειστεί η αντιπολίτευση; Λέγοντας στην Ερευνητική Επιτροπή «δεν μπορώ να γνωρίζω όλες τις δραστηριότητες του γαμπρού μου», όταν ρωτήθηκε αν είναι μέτοχος στο έργο της Μαρίνας Αγίας Νάπας, ενώ υπάρχει μαρτυρία ότι ο γαμπρός του ήταν αυτός που συνόδευσε στο Προεδρικό Μέγαρο τους επενδυτές της Μαρίνας σε συνάντηση που είχαν μαζί του. Ή μήπως λέγοντας «Από το 1997 ήμουν πρόεδρος του ΔΗΣΥ. Ουδμία μέρα έλειψα από τη Λευκωσία. Είμαι βέβαιος ότι οι συνεργάτες μου προέβαιναν σε ελέγχους», όταν ρωτήθηκε από τον πρόεδρο της Επιτροπής κατά πόσο όταν ήταν επικεφαλής του δικηγορικού του γραφείου γίνονταν οι απαραίτητοι έλεγχοι για την προέλευση των χρημάτων.

Η κανονικοποίηση

Κι ίσως τελικά εδώ να βρίσκεται η βαρύτερη πολιτική κληρονομιά της δεκαετίας Αναστασιάδη. Όχι σε μια συγκεκριμένη υπόθεση. Αλλά στη συσσώρευση τους. Διότι οι δημοκρατίες δεν διαβρώνονται από ένα γεγονός. Διαβρώνονται όταν το έκτακτο γίνεται συνθησιμένο. Όταν κάθε νέα αποκάλυψη προκαλεί λιγότερη έκπληξη από την προηγούμενη. Όταν οι πολιτες σταματούν να αναρωτιούνται αν κάτι είναι σωστό και αρχίζουν να αναρωτιούνται μόνο αν είναι παράνομο. Το φίλετο της Πρώτης Κυρίας. Οι πολιτογραφήσεις. Οι Σεϋχέλλες. Τα ιδιωτικά αεροσκάφη. Οι καταγγελίες για παρεμβάσεις. Οι ατέρμονες συζητήσεις για σύγκρουση συμφερόντων. Καθεμία από αυτές τις υποθέσεις μπορεί να αξιολογηθεί ξεχωριστά. Όλες μαζί όμως δημιουργήσαν κάτι μεγαλύτερο. Την αίσθηση ότι τα όρια μετακινούνται συνεχώς. Και ότι εκείνο που άλλοτε θα προκαλούσε πολιτικό σεισμό, στο τέλος αντιμετωπιζόταν σχεδόν ως μέρος της καθημερινότητας.

σκάνδαλα και να τονίσει ότι επί διακυβέρνησής του, ουκ λίγοι οι αξιωματούχοι που στάλθηκαν στο εδώλιο του δικαστηρίου. Μα αυτό είναι δουλειά της Αστυνομίας, της Εισαγγελίας του υπέδειξαν, η κυβέρνηση δεν δικάζει, δεν καταδικάζει. Για να λάβουν την εξαιρετική απάντηση που έκανε άπαντες να τρέχουν να διαβεβαιώσουν ότι... ασφαλώς, κάτι τέτοιο δεν συνέβη ποτέ.

Η συζήτηση που ακολούθησε δεν αφορούσε μόνο το τι ήθελε να πει. Αφορούσε το γεγονός ότι η συγκεκριμένη διατύπωση ακούστηκε φουσιολογική από τα χείλη ενός πρώην Προέδρου. Θεσμοί και αξιωματούχοι έσπευσαν να διαβεβαιώσουν ότι τέτοιοι είδους παρεμβάσεις δεν συμβαίνουν. Όμως η ζημιά είχε ήδη γίνει. Γιατί πολλοί άκουσαν στη φράση εκείνη κάτι βαθύτερο από μια ατυχή διατύπωση. Άκουσαν μια αντίληψη εξουσίας. Και η αντίληψη αυτή θα επέστρεφε ξανά και ξανά σε όλη τη διάρκεια της δημόσιας συζήτησης που ακολούθησε.

«Πού είναι το ανήθικο;»

Από όλες τις δημόσιες τοποθετήσεις του πρώην Προέδρου, ίσως καμία δεν συμπυκνώνει καλύτερα τη δεκαετία του από αυτή τη φράση. «Πού είναι το ανήθικο;» Η ερώτηση δεν αφορούσε ποινικά αδικήματα. Αφορούσε τη σύγκρουση συμφερόντων. Αφορούσε το γεγονός ότι το πρώην δικηγορικό του γραφείο, στο οποίο συμμετείχαν οι κόρες του, δραστηριοποιείτο στο πρόγραμμα πολιτογραφήσεων. Αφορούσε το γεγονός ότι το στενό οικογενειακό περιβάλλον του εμφανιζόταν ξανά και ξανά σε ιστορίες που κατέληγαν στον δημόσιο διάλογο. Αφορούσε τις αδελφότητεν της Πρώτης Κυρίας αποσπαστηκε στο υπουργείο Εσωτερικών και ασχολείτο με το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων. Το πρώην δικηγορικό γραφείο του Προέδρου, στο οποίο συμμετείχαν οι κόρες του, υπέβαλλε αιτήσεις πολιτογράφησης. Οι αιτήσεις αυτές κατέληγαν στο Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο λάμβανε τις τελικές αποφάσεις. Ανάμεσα στα μέλη του ίδιου Υπουργικού Συμβουλίου βρισκόταν πρόσωπα που αργότερα θα κατείχαν κορυφαίες θεσμικές θέσεις του κράτους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που καλούνταν αργότερα να ερμηνεύσουν ή να υπερασπιστούν τη νομιμότητα των αποφάσεων που είχαν προηγουμένως εγκρίνει.

Κι όμως, παρά την προφανή αλληλεπικάλυψη ρόλων, αρμοδιοτήτων και οικονομειακών σχέσεων, το κυρίαρχο επιχείρημα παρέμενε ότι δεν υπήρχε ζήτημα. Η απάντηση ήταν σχεδόν πάντοτε η ίδια: οι συγγενείς ενός Προέδρου δεν μπορούν να στερηθούν το δικαίωμα να εργάζονται. Οι κόρες του δεν μπορούσαν να σταματήσουν να ασκούν το επάγγελμά τους. Οι συγγενείς του δεν μπορούσαν να αποκλειστούν από κάθε επαγγελματική δραστηριότητα επειδή ένας δικός τους άνθρωπος βρισκόταν στην εξουσία.

Οι επικριτές του μιλούσαν για δεοντολογία. Εκείνος απαντούσε με οικονομικούς δείκτες. Τα διαβατήρια, έλεγε, έφεραν δισηκατομμύρια ευρώ στην οικονομία. Χιλιάδες άνθρωποι βρήκαν εργασία. Η οικοδομική βιομηχανία αναστήθηκε. Οι τράπεζες απέκτησαν ρευστότητα. Όλα αυτά μπορεί να είναι αλήθεια. Δεν απαντούν όμως στο ερώτημα. Διότι η πολιτική ηθική δεν συμψηφίζεται με το ΑΕΠ.

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Τον Φεβρουάριο του 2014 η Έλενα Ριμπολόβλεβα φθάνει στην Κύπρο. Ο γάμος της με τον Ρώσο δισεκατομμυριούχο Ντμίτρι Ριμπολόβλεφ έχει ουσιαστικά καταρρεύσει. Για περισσότερα από πέντε χρόνια οι δύο πλευρές συγκρούονται σε ελβετικά δικαστήρια για μια περιουσία δισεκατομμυρίων δολαρίων. Είναι ίσως το ακριβότερο διαζύγιο της εποχής. Η Κύπρος δεν είναι τυχαίος προορισμός. Μεγάλο μέρος της επιχειρηματικής αυτοκρατορίας του Ριμπολόβλεφ περνά μέσα από κυπριακές εταιρείες, καταπιστεύματα και νομικές δομές. Στο νησί βρίσκονται άνθρωποι της εμπιστοσύνης του, δικηγόροι, διαχειριστές και επιχειρηματικοί συνεργάτες.

Η Έλενα Ριμπολόβλεβα πιστεύει ότι έρχεται για διαπραγματεύσεις. Αντί γι' αυτό, με το που πατά το πόδι της στο αεροδρόμιο της Λάρνακας στο οποίο φθάνει με ιδιωτικό τζετ, συλλαμβάνεται. Βάση της σύλληψης είναι ένα ένταλμα που εκδόθηκε το ίδιο πρωί, μετά από καταγγελία που είχε γίνει στο ΤΑΕ Λεμεσού. Στην καταγγελία προέβησαν εκπρόσωποι του Domus Trust, κυπριακού διεθνούς εμπιστευματος του Ντμίτρι Ριμπολόβλεφ. Η κατηγορία αφορά ένα πανάκριβο διαμαντένιο δαχτυλίδι αξίας 25 εκατομμυρίων δολαρίων, το οποίο, σύμφωνα με την καταγγελία, είναι σε καταπίστευμα συνδεδεμένο με την περιουσία του πρώην συζύγου της.

Μετά από αναμονή μιας ώρας στις αίθουσες του αεροδρομίου, προκειμένου να ενημερώσει και να αφιχθούν οι δικηγόροι της, οδηγείται στη Λεμεσό για ανάκριση. Αργά το βράδυ, μετά από επτά ώρες στον αστυνομικό σταθμό, κι αφού οι δικηγόροι της καταφέρνουν να παρουσιάσουν έγγραφα που τους στέλνονται από την Ελβετία, τα οποία αποδεικνύουν ότι το διαμαντένιο δαχτυλίδι δεν είναι κλεμμένο, αλλά προσωπικό δώρο που της είχε κάνει ο Ντμίτρι Ριμπολόβλεφ, όσο το ζευγάρι ήταν ακόμα παντρεμένο, αφήνεται να αναχωρήσει από τον αστυνομικό σταθμό – παρακρατώντας, ωστόσο, το διαβατήριό της.

Στο μεταξύ, η είδηση της σύλληψης της Έλενα Ριμπολόβλεβα δεν αργεί να προκαλέσει αισθησι διεθνώς, με μεγάλα πρακτορεία και μέσα ενημέρωσης να καταπιάνονται με το συμβάν. Τότε η υπόθεση φαινόταν σχετικά απλή. Μια πλούσια πρώην σύζυγος συλλαμβάνεται στο πλαίσιο μιας σκληρής δικαστικής διαμάχης για αυτό που αργότερα θα χαρακτηριστεί ως «το ακριβότερο διαζύγιο του κόσμου». Με φόντο μια μυθική περιουσία που φτάνει τα 10 δισεκατομμύρια. Όμως δεν ήταν καθόλου απλή. Ήταν κάτι πέρα από το δικαστικό θρίλερ δυο πρώην για τον διαμοιρασμό της περιουσίας...

Το γεγονός που έγινε πλεκτάνη

Τον Νοέμβριο του 2018 το γαλλικό ερευνητικό μέσο Mediapart δημοσίευσε στοιχεία που παρουσίαζαν μια εντελώς διαφορετική εικόνα. Είχε προηγηθεί ένα χρόνο νωρίτερα η Le Monde και την ίδια περίοδο με το Mediapart, στο Der Spiegel, τα οποία αναφέρονταν επιγραμματικά ότι τα μηνύματα έδειχναν προσαρμογές αξιοποίησης πολιτικών και θεσμικών επαφών για ζητήματα που αφορούσαν το διαζύγιο και τις περιουσιακές διαφορές του Ριμπολόβλεφ, υπήρχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για παρεμβάσεις ή διευκολύνσεις σε επίπεδο κρατικών αρχών, το περιβάλλον του Ριμπολόβλεφ θεωρούσε την Κύπρο σημαντικό πεδίο άσκησης επιρροής λόγω των οικονομικών και επιχειρηματικών δεσμών του δισεκατομμυριούχου με τη χώρα. Εκείνο, όμως, που επικεντρώθηκε στις συνθήκες σύλληψης της Έλενα Ριμπολόβλεβα, ήταν το ερευνητικό άρθρο των Antton Rouget και Michel Henry στο Mediapart, τον Νοέμβριο του 2018.

Το τρίτο μιας σειράς επτά ερευνητικών δημοσιευμάτων για τις δραστηριότητες του ολιγάρχη, ήταν βασισμένο σε εσω-

Το 2018, το γαλλικό Mediapart, χρησιμοποιώντας ισχυρές διατυπώσεις όπως «ο Ντμίτρι Ριμπολόβλεφ οργάνωσε τη σύλληψη της συζύγου του», υποστήριξε ότι η σύλληψη της Έλενα Ριμπολόβλεβα δεν ήταν αποτέλεσμα μιας τυπικής διαδικασίας αλλά αποτέλεσμα προσηκτικού σχεδιασμού. «Ο ολιγάρχης διατρεί στενές σχέσεις με υψηλόβαθμα πρόσωπα στην Κύπρο», συμπλήρωνε.

Η «απαγωγή» της Ελενα Ριμπολόβλεβα

Μια ιστορία που θα ζήλευε το Netflix – Τι αποκαλύπτουν διεθνή δημοσιεύματα για τα στοιχεία που δεν έκανε δεκτά η Αρχή κατά της Διαφθοράς

τερικά μηνύματα και τηλεφωνικές επικοινωνίες προσώπων του περιβάλλοντος Ριμπολόβλεφ. Σ' αυτό το τρίτο δημοσίευμα το Mediapart υποστήριξε ότι η σύλληψη της Έλενα Ριμπολόβλεβα δεν ήταν αποτέλεσμα μιας τυπικής διαδικασίας, αλλά αποτέλεσμα προσεκτικού σχεδιασμού. Χωρίς καμία επιφύλαξη στη γλώσσα του κειμένου, απειναντίας χρησιμοποιώντας ισχυρές διατυπώσεις όπως «ο Ντμίτρι Ριμπολόβλεφ οργάνωσε τη σύλληψη της συζύγου του» και «ο ολιγάρχης διατρεί στενές σχέσεις με υψηλόβαθμα πρόσωπα στην Κύπρο», το Mediapart περιγράφει τη σύλληψη ως μια στρατηγική κίνηση στη σκακιέρα του δικαστικού πολέμου για την περιουσία του Ρώσου ολιγάρχη, η οποία οργανώθηκε εσκεμμένα για να ασκηθεί ψυχολογική και νομική πίεση στην Έλενα Ριμπολόβλεβα, ώστε να αποδεχθεί δυσμενείς όρους στο διαζύγιο.

Το δημοσίευμα περιέγραφε επαφές με πολιτικά πρόσωπα, συναντήσεις που γίνονταν μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, μηνύματα στα οποία εμφανιζόνταν αναφορές σε «πρόεδρο», «φίλους», «No1» «μεγάλο»... Το συμπέρασμά του: Ο κρατικός μηχανισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας χρησιμοποιήθηκε ως μοχλός πίεσης σε μια καθαρά ιδιωτική, οικογενειακή διαφορά που εκδικαζόταν στα δικαστήρια της Ελβετίας.

Οι τηλεφωνικές επικοινωνίες

Τα στοιχεία που έδωσαν το στίγμα ότι η σύλληψη είχε πολιτικές προεκτάσεις, προήλθαν μέσα από ένα κινητό τηλέφωνο. Κάτοκός του, η Τετιάνα Μπερσέντα, δικηγόρος από την Ελβετία, επί χρόνια νομική σύμβουλος σε στενή συνεργασία του Ντμίτρι Ριμπολόβλεφ. Η Μπερσέντα είχε παραδώσει το κινητό της τηλέφωνο στις αρχές του Μονακό, στο πλαίσιο άλλων ερευνών, σχετικά με μια από τις μεγαλύτερες νομικές διαμάχες στην ιστορία της αγοράς τέχνης, ανάμεσα στον

Ρώσο δισεκατομμυριούχο Ντμίτρι Ριμπολόβλεφ και τον Ελβετό έμπορο τέχνης Ιβ Μπουβιέ, τον οποίο κατηγορήσε ότι τον είχε εξαπατήσει κατά περίπου \$1 δισεκατομμύριο, φουσκώνοντας τις τιμές των έργων. Η Μπερσέντα είχε παραδώσει το κινητό της στις Αρχές για να αποδείξει ότι η καταγραφή μιας 10λεπτης συνομιλίας που είχε με την Τάνια Ράμπο, η οποία λειτουργούσε ως συνεργός του Μπουβιέ, εισπράττοντας κρυφές προμήθειες από τις υπερτιμημένες πωλήσεις, έγινε στο πλαίσιο επαγγελματικής νομικής προστασίας των συμφερόντων του πελάτη της. Μόνο που ο Γάλλος ανακριτής Edouard

Ο άνθρωπος του Ριμπολόβλεβ, έγραψε σε μήνυμα: «Ο AN [Ανδρέας Νεοκλέους] μίλησε με τον No 1. Η αντίδραση είναι θετική. Ο No 1 “ελπίζει” ότι ο AG [Γενικός Εισαγγελέας] δεν θα παρέμβει (στην έκδοση εντάλματος)». Η ταυτότητα του προσώπου που αναφερόταν ως «No 1» παραμένει άγνωστη.

Levrault, αντί να περιοριστεί στη 10λεπτη ηχογράφηση, ανέσυρε δεκάδες χιλιάδες διαγραφμένα μηνύματα (SMS και WhatsApp), που έδειχναν επαφές με ανώτερους κρατικούς αξιωματούχους και συζητήσεις γύρω από δικαστικές διαδικασίες. Με βάση το παράνομα ανακτηθέν υλικό, οι Αρχές του Μονακό άνοιξαν το 2017 μια δεύτερη υπόθεση, εναντίον του Ριμπολόβλεφ και της Μπερσέντα για διαφθορά και εμποτισμό δικαστικών λειτουργών.

Το 2024, ωστόσο, το Μονακό αναγκάστηκε να αποσύρει τις κατηγορίες και να κλείσει οριστικά τον φάκελο, καθώς το ΕΔΑΔ εκρι-

νε ότι η καθολική σάρωση του τηλεφώνου παραβίασε το δικηγορικό απόρρητο και την ιδιωτική ζωή, ως εκ τούτου τα στοιχεία αποκλήθηκαν με παράνομο και «ανεπανόρθωτα ελαττωματικό» τρόπο.

«Κράτος Μαφία»: Οι 75 πρώτες σελίδες

Διαβάζοντας κανείς τις πρώτες 75 από τις συνολικά 281 σελίδες του βιβλίου του Μακάριου Δρουσιώτη, εύκολα μπορεί να θεωρηθεί ότι διαβάζει ένα αστυνομικό μυθιστόρημα. Το κεφάλαιο που φέρει τίτλο «Ο ολιγάρχης και το φέουδο του» ξετυλίγει ένα γαϊτανάκι από δικηγορικά γραφεία, βουλευτές, πολιτικούς αρχηγούς, δικαστές, εισαγγελείς, αστυνομία και πολλούς άλλους παράγοντες του τόπου. Φτάνει δε, μέχρι την κεφαλή του κράτους τη συγκεκριμένη περίοδο, τον τέως Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Τον οποίο εμφανίζει, όχι μόνο να γνωρίζει το συννομητικό σχέδιο, αλλά και να λαμβάνει μέρος. Για την τεκμηρίωση της διαπλοκής, ο συγγραφέας παραθέτει εκτεταμένα σημεία από τα προσωπικά τηλεφωνικά μηνύματα και τις κλήσεις της δικηγόρου του Ριμπολόβλεφ, τα οποία είχαν προκύψει από την –παράνομη όπως έκρινε το ΕΔΑΔ– σάρωση του τηλεφώνου της, τα οποία κατάφερε να αποκτήσει.

«Ο πρόεδρος»

Σύμφωνα με τα SMS και emails που επικαλέστηκε το Mediapart, οι συνεργάτες του Ριμπολόβλεφ και η Μπερσέντα συζητούσαν τρόπους να επιτευχθεί η σύλληψη της πρώην συζύγου του στην Κύπρο. Σε ορισμένα μηνύματα γινόταν αναφορά σε επαφές με υψηλόβαθμα πολιτικά πρόσωπα στην Κύπρο. Ένα από αυτά, τράβηξε περισσότερο το ενδιαφέρον των δημοσιογράφων. Επρόκειτο για ένα email ημερομηνίας 20 Μαρτίου 2014, με αποστολέα τον Αντρέα Χατζικυριάκο και αποδέκτες στελέχη του στενού περιβάλλοντος του Ριμπολόβλεφ: «Ο

πρόεδρος είναι ιδιαίτερα ανήσυχος επειδή δεν έχουμε ακόμη καταφέρει να του δώσουμε οποιεσδήποτε λεπτομέρειες σχετικά με την πτήση», έγραφε. «Υπάρχουν σημαντικά ζητήματα ασφαλείας που πρέπει να διευθετηθούν προκειμένου να μπορέσει να πετάξει και ο χρόνος πιέζει». Η αναφορά «ο πρόεδρος» («the president»), τους δημιούργησε την απορία εάν αυτή αφορούσε στον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Νίκο Αναστασιάδη.

Στο δημοσίευμα σημειωνόταν ότι «ο Αναστασιάδης γνώριζε τον Ριμπολόβλεφ, ο οποίος ήταν μέτοχος σε μία από τις μεγαλύτερες τράπεζες της Κύπρου. Οι δύο άνδρες είχαν συναντηθεί αρκετές φορές μετά την εκλογή του Αναστασιάδη τον Φεβρουάριο του 2013, προκειμένου να συζητήσουν την τραπεζική κρίση που αντιμετώπιζε η Κύπρος. Το καλοκαίρι του 2016, ο Αναστασιάδης προσκλήθηκε στον γάμο της κόρης του Ριμπολόβλεφ στο ελληνικό νησί Σκορπιός, το οποίο ανήκει στον Ρώσο δισεκατομμυριούχο. Τελικά, ωστόσο, μόνο η σύζυγος του Κύπριου προέδρου μπόρεσε να παρευρεθεί».

Ο ίδιος ο Αναστασιάδης, πάντως, όταν οι δημοσιογράφοι του Mediapart επικοινωνήσαν μαζί του, αρνήθηκε κατηγορηματικά οποιαδήποτε εμπλοκή στη δικαστική διαμάχη του διαζυγίου και αναφερόμενος στη σύλληψη της Ριμπολόβλεβα στις αρχές του 2014, δήλωσε: «Ούτε γνώριζα ούτε ενημερώθηκα εκ των υστέρων για το περιστατικό που αφορούσε την κυρία Έλενα Ριμπολόβλεβα. Και θα ήταν παράδοξο ένας Πρόεδρος της Δημοκρατίας να ενημερώνεται για οποιεσδήποτε καταγγελίες ή συλλήψεις που διενεργούνται από την αστυνομική δύναμη της χώρας του».

Το δημοσίευμα του Mediapart ασχολείτο σχεδόν σε όλη του την έκταση με τη σύλληψη της Έλενα Ριμπολόβλεβα στις 24 Φεβρουαρίου 2014. Από αυτό, παραθέτουμε σχεδόν αυτούσιο ένα εκτενές απόσπασμα:

«Οι δικηγόροι Νεοκλέους και Μπερσέντα παρακολουθούσαν

στενά τη διαδικασία που οδηγούσε στην έκδοση του εντάλματος σύλληψης εναντίον της Ριμπολόβλεβα. Η Μπερσέντα είχε διευκολύνει τη διαδικασία αποστέλλοντας λίγες ημέρες νωρίτερα στον Παναγιώτη Νεοκλέους τον αριθμό διαβατηρίου της Ριμπολόβλεβα καθώς και τις ώρες αφίξης της στην Κύπρο. «Ο αριθμός διαβατηρίου είναι [αποσιωπημένος από τη Mediapart], εκδόθηκε στις 4 Ιουνίου 2013», του έγραψε. «Θα προσγειωθούν περίπου με ταξί 12 και 1 το μεσημέρι και θα σας στείλω αργότερα την ακριβή ώρα». Στις 23 Φεβρουαρίου, την ημέρα έκδοσης του εντάλματος σύλληψης, η Μπερσέντα έγραψε στον Παναγιώτη Νεοκλέους: «Παρακαλώ να με κρατάτε ενήμερη όταν έχετε οποιαδήποτε νέα...». Ο Νεοκλέους απάντησε: «Μόλις μίλησα με τον αστυνομικό. Η αίτηση για το ένταλμα σύλληψης θα κατατεθεί μέσα στις επόμενες δύο ώρες. Ας σταυρώσουμε τα δάχτυλά μας». Όταν επικοινωνήσε μαζί του η Mediapart, ο Ανδρέας Νεοκλέους, πατέρας του Παναγιώτη Νεοκλέους, δήλωσε ότι το δικηγορικό του γραφείο δεν είχε διαδραματίσει άμεσο ρόλο στην έκδοση του εντάλματος. Υποστήριξε ότι το ένταλμα εκδόθηκε από το δικαστήριο κατόπιν αιτήματος της κυπριακής αστυνομίας και όχι κατόπιν αιτήματος των δικηγόρων».

Την ημέρα της σύλληψης, η Τετιάνα Μπερσέντα λάμβανε συνεχείς ενημερώσεις μέσω γραπτών μηνυμάτων από τον Σεργκέι Τσερνίτσιν, ο οποίος αστυνομικός του Ριμπολόβλεφ, ο οποίος βρισκόταν στο αεροδρόμιο της Λάρνακας. Ένα μήνυμα έγραφε: «Βρίσκεται ακόμη στο αεροδρόμιο.» Και ένα άλλο: «Κατευθύνεται προς τη Λεμεσό με περιπολικό της αστυνομίας». Ο Τσερνίτσιν μετέφερε στην Μπερσέντα ακόμη και στοιχεία από τις καταθέσεις που έδινε η Έλενα Ριμπολόβλεβα στην αστυνομία. Ακόμη και μετά τη σύλληψη της Ριμπολόβλεβα, η ομάδα του συζύγου της φαίνεται πως παρέμενε στενά εμπλεκόμενη στην υπόθεση. Στις 27 Φεβρουαρίου η Μπερσέντα έστειλε μήνυμα στον Παναγιώτη Νεοκλέους: «Παρακαλώ μην ξεχασείτε να ζητήσετε από την αστυνομία να της αφαιρέσει την ελβετική άδεια διαμονής».

Αρκετά από τα μηνύματα υποδηλώνουν ότι τα γεγονότα που οδήγησαν στη σύλληψη είχαν εμπλέξει υψηλόβαθμους αξιωματούχους ακόμη και πριν από την υποβολή της καταγγελίας για κλοπή εναντίον της. Στις 10 Δεκεμβρίου 2013, ο Σεργκέι Τσερνίτσιν έγραψε στην Μπερσέντα ότι είχε επιβεβαιωθεί συνάντησή με: «τον υπουργό Δικαιοσύνης» για την επόμενη ημέρα και ότι σύντομα θα της έστειλε νεότερη ενημέρωση. Όταν επικοινωνήσε μαζί του η Mediapart, ο τότε υπουργός, Ιωνάς Νικολάου, το αρνήθηκε κατηγορηματικά: «Όπως δήλωσε: «Σας διαβεβαιώνω ότι δεν είχα καμία συνάντηση με οποιονδήποτε για να συζητήσω οποιοδήποτε θέμα που αφορούσε τον κ. Ριμπολόβλεφ, ούτε εξουσιοδότησα οποιονδήποτε να μιλήσει εκ μέρους μου ή να προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια σχετική με την υπό διερεύνηση υπόθεση». Στις 23 Φεβρουαρίου 2014, ο σύμβουλος επικοινωνίας Ανδρέας Χατζικυριάκος, ο οποίος εργαζόταν από το 2010 για το family office του Ριμπολόβλεφ, έγραψε στον Τσερνίτσιν: «Επιβεβαίωσα με το υπουργείο Δικαιοσύνης (ΜοΔ) ότι αύριο θα τεθεί σε alert list και θα συλληφθεί κατά τον έλεγχο διαβατηρίων στον ιδιωτικό χώρο υποδοχής» και πρόσθεσε: «Αυτή είναι η νόμιμη διαδικασία όταν υπάρχει ένταλμα».

Το σχέδιο κατέρρευσε έπειτα από παρέμβαση του γενικού εισαγγελέα με τον οποίο επικοινωνήσε η Ρωσική Πρεσβεία, η οποία είχε ήδη ενημερωθεί για τη σύλληψη από τους δικηγόρους της. Και αυτό παρά τις διαβεβαιώσεις που είχε μεταφέρει νωρίτερα ο Τσερνίτσιν: «Ο AN [Ανδρέας Νεοκλέους] μίλησε με τον No 1. Η αντίδραση είναι θετική. Ο No 1 “ελπίζει” ότι ο AG [Γενικός Εισαγγελέας] δεν θα παρέμβει». Η ταυτότητα του προσώπου που αναφερόταν ως «No 1» παραμένει άγνωστη.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Τα ευρήματα της Αρχής κατά της Διαφθοράς για το βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία» και τα ζητήματα που εγείρονται για το τι πρέπει να γίνει από εδώ και πέρα, συζητήσαμε με τον δικηγόρο Αχιλλέα Δημητριάδη. Επισμαίνει την ανάγκη διορισμού ανεξάρτητων ποινικών ανακριτών από το Υπουργικό Συμβούλιο και ανεξάρτητου κατηγόρου από τον γενικό εισαγγελέα. Θεωρεί ότι όπως εξαιρέθηκαν οι επικεφαλής της Νομικής Υπηρεσίας, πρέπει να εξαιρεθούν και οι υφιστάμενοί τους για να μην μπορεί να αμφισβητηθεί η ανεξαρτησία της διαδικασίας. Ο κ. Δημητριάδης σημειώνει ότι παρόλα τα σαθρά που βγήκαν για αυτή την υπόθεση, βλέπει τον Ήλιο του Τίμιου Κράτους να κρυφοχαράζει.

—Στην ανακοίνωση της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς για το βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία», αποδίδονται πιθανές ποινικές ευθύνες σε 15 φυσικά και νομικά πρόσωπα από όλες τις εξουσίες. Μεταξύ αυτών ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης. Τι σημαίνει αυτό για τους θεσμούς και το κράτος δικαίου;

—Δείχνει αυτό που πολλοί υποψιάζονται ότι είναι η κατάσταση, δηλαδή μια σειρά από ενδεχόμενες πράξεις διαφθοράς οι οποίες είναι διάχυτες μέσα στο σύστημα. Φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα σε όλο το σύστημα και το εντυπωσιακό είναι ότι τώρα έχουμε μιαν ανεξάρτητη φωτογραφία του συστήματος στο οποίο όλοι ζούμε μέσα.

—Δίδεται πάντως η εντύπωση ότι όπου υπάρχει χρήμα και πολιτική επιρροή μπορεί να γίνει οτιδήποτε κατά παράβαση του νόμου.

—Ακριβώς και αυτό είναι θλιβερό. Δυστυχώς στη χώρα μας ορισμένοι πολιτικοί νομίζουν ότι μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν εκτός κι αν τίθεται θέμα ποινικού αδικήματος. Έχει καταργηθεί η ηθική και η δεοντολογία. Έτσι φτάσαμε —για να χρησιμοποιήσω την κυπριακή έκφραση— σε αυτά τα ρεζιλίκια.

—Η Πολιτεία τιμά και εμπιστεύεται κάποιους ανθρώπους με θέσεις ευθύνης για να προσφέρουν στον τόπο. Παρόλα αυτά παρατηρείται κατάχρηση της εξουσίας για ίδιον όφελος.

—Συμφωνώ. Έχει χαθεί η αίσθηση του να υπηρετούμε τον τόπο και κάποιοι νομίζουν ότι ο τόπος υπάρχει για να τους εξυπηρετεί. Πρόκειται για ένα σύστημα που όλοι αντιλαμβανόμαστε, όμως τώρα έχουμε ενώπιόν μας την περιγραφή του και μπορούμε να αντιληφθούμε το μέγεθος του προβλήματος. Τώρα πρέπει να διορθώσουμε την κατάσταση για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κόσμου στους θεσμούς, διότι θα συνεχίσουμε να ζούμε σε αυτόν τον τόπο και πρέπει να έχουμε ένα Τίμιο Κράτος.

—Τι οδηγεί τελικά στη διαφθορά; —Από τη μία, είναι η αλαζονεία της εξουσίας που τους κάνει να αισθάνονται άτρωτοι και έτσι καταλήγουν να καταχρώνται την εξουσία για να κερδίζουν χρήμα. Από την άλλη, είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχουν τα θεσμικά εχέγγυα ή δικλίδες ασφαλείας, που να αποτρέπουν αυτές τις καταχρήσεις.

—Είναι εύκολη η στοιχειοθέτηση τέτοιων αδικημάτων στο δικαστήριο;

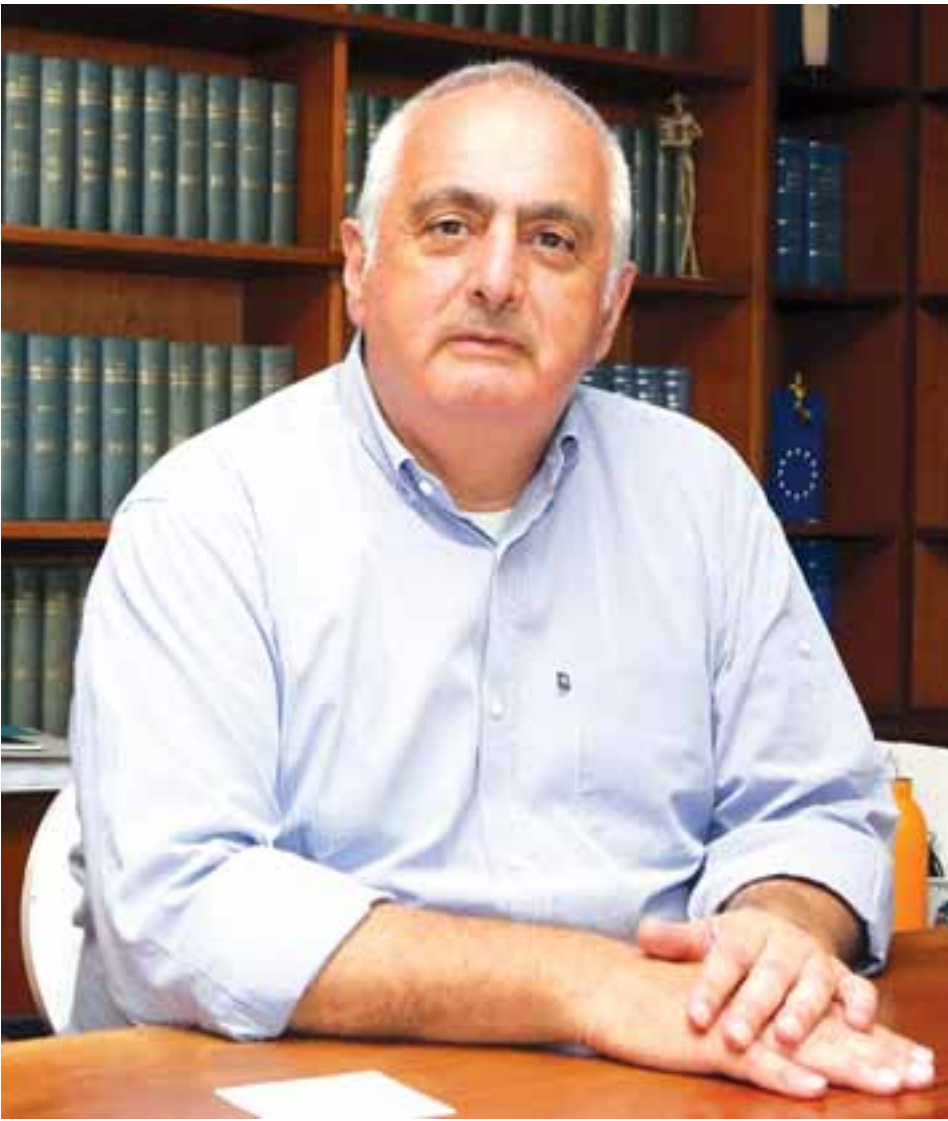
—Εύκολη δεν είναι. Το βάρος της απόδειξης είναι στην κατηγορούσα αρχή και πρέπει να αποδείξει πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας ότι συντελέστηκαν αυτά τα αδικήματα και ο τρόπος εξασφάλισης της σχετικής μαρτυρίας δεν είναι πάντα ο ευκολότερος.

—Τι πρέπει να γίνει τώρα για να θεωρηθεί ότι οι θερμοί λειτουργούν πειστικά; —Ωστός ο γενικός και ο βοηθός γενικός εισαγγελέας και η προϊστάμενη του Ποινικού τμήματος της Εισαγγελίας είπαν ότι δεν θα λάβουν μέρος στη διαδικασία, για να διασφαλιστεί η αντικειμενική αμεροληψία στον χειρισμό και στη λήψη αποφάσεων. Όμως αυτό είναι η μισή δουλειά. Η άλλη μισή δεν έχει ξεκαθαρίσει, διότι ο γενικός εισαγγελέας μίλησε για το Εισαγγε

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, δικηγόρος

Δεν είναι απλό θέμα η ασυλία Αναστασιάδη

Εάν η γραμμή του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας είναι «όλα στο φως, δεν φοβάμαι τίποτε», τότε ο ίδιος μπορεί να άρει την οποιαδήποτε ασυλία του

Παρόλα τα σαθρά που βγήκαν γι' αυτή την υπόθεση, βλέπω τον Ήλιο του Τίμιου Κράτους να κρυφοχαράζει. Αντιληφθήκαμε το πρόβλημα, το φωτογραφίσαμε και τώρα πρέπει να προσπαθήσουμε να το λύσουμε. Αν δεν το λύσουμε, εμείς φταίμε.

γελικό Συμβούλιο, το οποίο δεν είμαι ακριβώς βέβαιος τι είναι, διότι δεν το βλέπω σε κανένα νόμο, αλλά αντιλαμβάνομαι ότι είναι η σύναξη των Εισαγγελέων, οι οποίοι θα διαχειριστούν αυτό το θέμα. Η θέση μου εδώ είναι κάθετη. Όπως εξαιρέθηκαν οι επικεφαλής της Νομικής Υπηρεσίας, πρέπει να εξαιρεθούν και οι υφιστάμενοί τους. Πρέπει να εξαιρεθεί όλος ο μηχανισμός της Γενικής Εισαγγελίας για να μην μπορεί να αμφισβητηθεί η ανεξαρτησία της διαδικασίας. Πρέπει να διοριστούν ανεξάρτητοι ποινικοί ανακριτές από το

Υπουργικό Συμβούλιο και πρέπει να διοριστεί και ανεξάρτητος κατήγορος από τον γενικό εισαγγελέα για να σχηματίσει τον φάκελο της υπόθεσης που θα καταχωρηθεί στο Δικαστήριο για την ποινική διαδικασία. Αυτό κανονικά το κάνει ο γενικός εισαγγελέας, όμως, εφόσον εξαιρέθηκε, αυτή η εξαίρεση πρέπει να επεκταθεί και στον διορισμό του ανεξάρτητου κατήγορου και αυτό το πράγμα πρέπει να γίνει τώρα. Πρόκειται για κάτι που έγινε ξανά στην υπόθεση του τέως βοηθού γενικού εισαγγελέα Ρίκου Ερωτοκρίτου.

—Προκύπτει ζήτημα σύγκρουσης συμφέροντος στο θέμα διορισμού ανακριτών από το Υπουργικό Συμβούλιο της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, αν λάβουμε υπόψη τη σχέση του με τον Αναστασιάδη και το γεγονός ότι συμμετείχε στο Υπουργικό Συμβούλιο της τότε κυβέρνησης;

—Δυστυχώς, είναι μονόδρομος. Δεν μπορεί να γίνει αλλιώς. Από τη στιγμή που ο γενικός εισαγγελέας εξαιρέθηκε, μόνο το Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί πλέον να διορίσει ανεξάρτητους ποινικούς ανακριτές. Το Υπουργικό καλείται να διατ

ρήσει την αξιοπιστία του και να διορίσει πραγματικά ανεξάρτητα άτομα. Γι' αυτό εισηγούμαι να διοριστούν και ορισμένοι από τους λειτουργούς Επιθεώρησης που έκαναν την έρευνα για την Αρχή κατά της Διαφθοράς, για να κερδίσουμε τη γνώση που έχουν αλλά και χρόνο που είναι πολύτιμος.

—Πώς πρέπει να προχωρήσει η διαδικασία για να μη χρειαστούν χρόνια μέχρι την ολοκλήρωση της έρευνας;

—Η διαδικασία πρέπει να γίνει γρήγορα όπως περιγράψω πιο πάνω. Ο κόσμος ζητά να δει την επίλυση αυτού του ζητήματος.

—Επανάληψη στη δημόσια συζήτηση το θέμα ενίσχυσης των εξουσιών της Αρχής κατά της Διαφθοράς. Τι ακριβώς πρέπει να γίνει;

—Δομικά πρέπει η Αρχή να αποκτήσει ανακριτικές εξουσίες για να έχει δόντια και πρέπει να αποκτήσει το δικαίωμα να καταχωρεί ποινικές διώξεις με βάση το ανακριτικό πόρισμα που θα έχει κάνει. Ο λόγος που είναι ξεδοντιασμένη είναι διότι η Βουλή το 2022, όταν ψήφισε τη σχετική νομοθεσία, δεν της έδωσε τη δυνατότητα να κάνει ανακριτικές εργασίες και της έδωσε μόνο το δικαίωμα να ετοιμάζει αυτού του είδους τα πορίσματα. Αυτό πρέπει να αλλάξει για να μην κάνουμε τη δουλειά δύο φορές και για να γίνεται πιο γρήγορα και πιο φθηνά.

—Μοιραία η συζήτηση μεταφέρεται στο θέμα του διαχωρισμού των εξουσιών του γενικού εισαγγελέα, ώστε να είναι άλλος ο δημόσιος κατήγορος και άλλος ο νομικός σύμβουλος του κράτους. Αυτό από μόνο του θα λύσει το οποίο πρόβλημα ή χρειάζεται να γίνουν κι άλλα πράγματα, όπως για παράδειγμα να θεσμοθετηθεί ο έλεγχος των αποφάσεων του δημόσιου κατήγορου;

—Θυμάστε τη σχετική προεκλογική δέσμευση του κ. Χριστοδουλίδη; Θυμάστε τα 54 νομοσχέδια που κατατέθηκαν στη Βουλή; Και ελπίζω να θυμάστε το κύριο νομοσχέδιο, αυτό δηλαδή της τροποποίησης του Άρθρου 113 του Συντάγματος —Ε, αυτό λοιπόν δεν έχει κατατεθεί! Τα πράγματα αυτά μπορούν να γίνουν και καλά θα κάνει η νέα Βουλή να ασχοληθεί σοβαρά. Όπως είναι τα πράγματα σήμερα, ο γενικός εισαγγελέας μπορεί να αποφασίσει για την άσκηση ή μη μιας ποινικής δίωξης, διότι εκείνος αποφασίζει τι είναι ή δεν είναι προς το δημόσιο συμφέρον. Το ίδιο και με την αναστολή μιας ποινικής δίωξης. Στο πλαίσιο της προωθούμενης μεταρρύθμισης, πρέπει και μπορεί να μπουν ασφαλιστικές δικλίδες ελέγχου είτε από το Ανώτατο Δικαστήριο είτε από ένα σύστημα το οποίο να αποτρέπει την παντελή ελευθερία του γενικού εισαγγελέα ή του δημόσιου κατήγορου να κάνει ό,τι θέλει.

—Λαμβάνοντας υπόψη ότι το θέμα διορισμού στην ηγεσία της Νομικής Υπηρεσίας από τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας δύο υπουργών του προκαλεί μέχρι σήμερα αντιδράσεις, πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο αλλαγής του τρόπου διορισμού του γενικού και βοηθού γενικού εισαγγελέα;

Μπορεί να γίνει με τροποποίηση του Συντάγματος. Αλλά πρέπει η Βουλή να προχωρήσει γρήγορα με αυτά τα θέματα. Όμως, μέχρι να φτάσουμε σε αυτό το σημείο, προτείνω μια —όπως λέμε στα Κυπριακά— «σολομωνιτζή» για να λειτουργήσει το σύστημα με αξιοπιστία και να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού στο κράτος. Θα μπορούσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε συνεννόηση με την Πρόεδρο της Βουλής, να πει ότι παρά το γεγονός πως μέχρι να αλλάξει το Σύνταγμα έχω το απόλυτο δικαίωμα να διορίσω, δέχομαι αυτούς που προτείνω ως υποψήφιους να τους στέλνω στη Βουλή, για να περάσουν από δημόσια ακρόαση. Έτσι γίνεται θεσμικά στη Γερουσία στις ΗΠΑ. Με αυτό τον τρόπο ικανοποιείται και το περί δικαίου αίσθημα των πολιτών.

Δυστυχώς, ορισμένοι πολιτικοί νομίζουν ότι μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν εκτός κι αν τίθεται θέμα ποινικού αδικήματος. Έχει καταργηθεί η ηθική και η δεοντολογία. Έτσι φτάσαμε σε αυτά τα ρεζιλίκια.

Έχει χαθεί η αίσθηση του να υπηρετούμε τον τόπο και κάποιοι νομίζουν ότι ο τόπος υπάρχει για να τους εξυπηρετεί. Η αλαζονεία της εξουσίας και η απουσία δικλίδων ασφαλείας οδηγούν στη διαφθορά.

Ο κ. Αναστασιάδης πρέπει να αποφασίσει αν θέλει να κάνει δηλώσεις και να δέχεται ερωτήσεις ή αν θέλει να σταματήσει να μιλά, διότι ενδεχομένως να τεθεί ενώπιον ποινικής διαδικασίας μαζί με άλλους.

Πρέπει να προχωρήσει ο διαχωρισμός των εξουσιών του γενικού εισαγγελέα και πρέπει η Αρχή κατ'εξουσία να αποκτήσει ανακριτικές εξουσίες και το δικαίωμα να καταχωρεί ποινικές διώξεις.

Να διοριστούν ανεξάρτητοι ποινικοί ανακριτές από το Υπουργικό και ανεξάρτητος κατήγορος από τον γενικό εισαγγελέα. Να εξαιρεθεί όλος ο μηχανισμός της Γενικής Εισαγγελίας για να μην μπορεί να αμφισβητηθεί η ανεξαρτησία της διαδικασίας.

Εν δυνάμει ύποπτος

—Πώς κρίνεται την αντίδραση του κ. Αναστασιάδη;

—Η πρώτη του αντίδραση ήταν, αν αντιλήφθηκαν σωστά, ότι θα κάνει δημοσιογραφική διάσκεψη για να εξηγήσει γιατί δεν στέκουν αυτά που φαίνεται να του καταλογίζουν. Αυτή τη στιγμή είναι εν δυνάμει ύποπτος και πρέπει ο ίδιος να αποφασίσει εάν θέλει να κάνει δηλώσεις και να δέχεται ερωτήσεις ή αν θέλει να σταματήσει να μιλάει, διότι ενδεχομένως να τεθεί ενώπιον ποινικής διαδικασίας μαζί με άλλους.

—Καλύπτεται από ασυλία για ενδεχόμενα αδικήματα που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της θητείας του; —Δεν είναι απλό το ερώτημα και θέλει μελέτη σχετικά με το Άρθρο 45 του Συντάγματος. Υπάρχει και η απόφαση του Ανωτάτου στην υπόθεση του τέως Προέδρου Χριστόφια, η οποία όμως ήταν για εν ενεργεία Πρόεδρο. Θα το αναλύσουμε την επόμενη φορά! Όμως, εάν η γραμμή του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας είναι «όλα στο φως, δεν φοβάμαι τίποτε», τότε μπορεί να μη δημιουργηθεί πρόβλημα, διότι μπορεί ο ίδιος να αποφασίσει να άρει

την οποιαδήποτε ασυλία του, δηλαδή να πει, παρόλο που μπορεί να υπάρχει αυτή η ασυλία, εγώ δέχομαι να προχωρήσει η διαδικασία.

—Δεν πρέπει να τεθεί ενώπιον του Ανωτάτου αυτό το θέμα, εάν και εφόσον προκύψει;

—Όχι, δεν νομίζω ότι πάει στο Ανώτατο. Είναι θέμα δικής του ευθύνης. Λέει, εγώ δεν έχω ένσταση να προχωρήσει η διαδικασία. Το θέμα μπορεί να λυθεί από τον ίδιο τον τέως Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος μπορεί να συγκατατεθεί στην άρση αυτής της ασυλίας από μόνος του.

—Λαμβάνοντας υπόψη την έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών στους θεσμούς, γιατί ο κόσμος να πιστεύει ότι αυτή τη φορά η διαδικασία θα πάει μέχρι τέλους και θα αποδοθεί δικαιοσύνη; —Παρόλα τα σαθρά τα οποία βγήκαν από την Αρχή κατά της Διαφθοράς για αυτή την υπόθεση, βλέπω και κάτι θετικό. Βλέπω τον Ήλιο του Τίμιου Κράτους να κρυφοχαράζει. Αντιληφθήκαμε το πρόβλημα, το φωτογραφίσαμε και τώρα πρέπει να προσπαθήσουμε να το λύσουμε. Αν δεν το λύσουμε, εμείς φταίμε.

Πρόεδροι στο μικροσκοπιο των Αρχών

Πώς η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς δημιουργεί προηγούμενο για υποθέσεις διαφθοράς

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Στην Κύπρο, διαχρονικά, σε αντίθεση με άλλα κράτη του κόσμου δεν υπήρξε απόδειξη ενοχής για διαφθορά που να αφορά σε ενεργεία Πρόεδρο ή τώως Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η ανακοίνωση της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς για το βιβλίο του διερευνητικού δημοσιογράφου Μακάριου Δρουσιώτη, «Κράτος Μαφία», που δημοσιεύτηκε την περασμένη εβδομάδα, κατονόμασε πρόσωπα ανοίγοντας μια τεράστια συζήτηση για τα όρια της πολιτικής, θεσμικής και ποινικής ευθύνης πολιτικών προσώπων στην Κύπρο.

Πρέπει, για χάριν ουσιαστικής συζήτησης, να γίνει αντιληπτό πως η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς δεν έχει τη δικαιοδοσία εισαγγελέα ή δικαστηρίου. Δεν εκδίδει απόφαση καταδίκης. Δημιουργεί ωστόσο πολύ σημαντικό προηγούμενο, δεδομένου πως μια ανεξάρτητη κρατική Αρχή μελέτησε στοιχεία και καταγγέλιες που περιέχονταν σε ένα βιβλίο του τώως συνεργάτη του Προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Αναστασιάδη και κατέληξε σε ένα αποτέλεσμα που μεταφέρει τη μεγάλη εικόνα φερόμενων ενεργειών από τη σφαίρα της ψιθυρολογίας, της πολιτικής και διαδικτυακής αντιπαράθεσης ή ακόμη και της προσωπικής αντιπαράθεσης σε αυτή της δυναμικής ποινικής διερεύνησης. Κι αυτό είναι αρκετά σημαντικό, αν αναλογιστεί κανείς τον θεσμικό χρόνο ύπαρξης της Κυπριακής Δημοκρατίας, ένα νέο κράτος, μόλις 66 ετών, τις θεσμικές ιδιαιτερότητες που απορρέουν

Η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς δεν έχει τη δικαιοδοσία εισαγγελέα ή δικαστηρίου. Δεν εκδίδει απόφαση καταδίκης. Δημιουργεί ωστόσο πολύ σημαντικό προηγούμενο, δεδομένου πως μια ανεξάρτητη κρατική Αρχή μελέτησε στοιχεία και καταγγέλιες που περιέχονταν στο βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία».

από την επίκληση του Δικαίου της Ανάγκης μετά το 1963, και την ντε φάκτο κατάσταση μετά την τουρκική εισβολή και κατοχή του 1974, αλλά και τον συνολικό θεσμικό τρόπο της απονομής Δικαιοσύνης στην Κύπρο.

Η μεγάλη εικόνα

Όταν ο Μακάριος Δρουσιώτης συνέγραφε το βιβλίο του και το κυκλοφορούσε την περίοδο 2020-2021, ο κ. Αναστασιάδης παρέμενε Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Όσα παρέθετε στο βιβλίο του, «Κράτος Μαφία», που οδήγησαν και στη συγγραφική απάντηση εκ μέρους του τώως Προέδρου με το βιβλίο «Ο Συκοφάντης», είχαν δημιουργήσει μια

σοβαρή δημόσια συζήτηση με εκατέρωθεν υψηλούς τόνους, η οποία συνεχίστηκε εν είδει πολιτικής αντιπαράθεσης και στις βουλευτικές εκλογές του 2021 και τις προεδρικές εκλογές του 2023. Όπως και την περασμένη εβδομάδα, η ίδια συζήτηση επανήλθε με πόλεμο ανακοινώσεων μεταξύ ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ, ΔΗΣΥ-Volt, ΔΗΣΥ-Άλματος, αλλά και μεγάλα... νήματα στο X.

Τότε όπως και τώρα, ωστόσο, αυτό που διακρίνει κανείς εύκολα στην κυπριακή δημόσια σφαίρα είναι η μεγάλη σύγχυση πολιτών και πολιτικού προσωπικού ως προς τη διάκριση μεταξύ πολιτικής και ποινικής ευθύνης. Η ποινική ευθύνη όταν τεκμαίρε-

ται στη βάση αδιάσειστων στοιχείων σε στέλνει στη φυλακή. Η πολιτική ευθύνη, ακόμη κι όταν δεν αναλαμβάνεται, συνδέεται με μια σειρά άλλων σημαντικών για τη Δημοκρατία στοιχείων όπως η λογοδοσία, η αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων, η θεσμική ισορροπία και φυσικά η αμφίδρομη σχέση εμπιστοσύνης κράτους-πολιτών – που αναπόφευκτα περνά μέσα από τον μεγεθυτικό φακό της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τους θεσμούς, πτυχή που ενισχύει τη Δημοκρατία όταν συμβαίνει και την αποδυναμώνει όταν χάνεται.

Πώς δοκιμάζονται οι θεσμοί
Το πόρισμα της Ανεξάρτητης

Αρχής κατά της Διαφθοράς χρήζει θεσμικής απάντησης, είτε μέσω δημόσιου κατήγορου είτε διαμέσου άλλης θεσμικής απάντησης της αρμόδιας Νομικής Υπηρεσίας που θα πάρει το πόρισμα και θα δει αν μπορεί να καταχωρηθεί ποινική υπόθεση. Αυτό είναι το σημαντικότερο προηγούμενο αλλά, παράλληλα, και η μεγαλύ-

Το πόρισμα της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς χρήζει θεσμικής απάντησης, είτε μέσω δημόσιου κατήγορου είτε διαμέσου άλλης θεσμικής απάντησης της αρμόδιας Νομικής Υπηρεσίας.

πρίσμα, ο χρονισμός της έκδοσης του πορίσματος της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς εν μέσω Προεδρίας της Ε.Ε., που τόσο συχνά επικαλούμαστε και για το Κυπριακό, κρίνεται ως ιδιαίτερα κομβικός. Εξάλλου, η ίδια η Νομική Υπηρεσία, στην Κύπρο, χρήζει διακριτού διαχωρισμού των εξουσιών της και όπως όλα τα πράγματα σε θεσμικό επίπεδο στην Κύπρο πρέπει να ιδωθούν υπό το πολύπλοκο πρίσμα της αναθεώρησης του Συντάγματος.

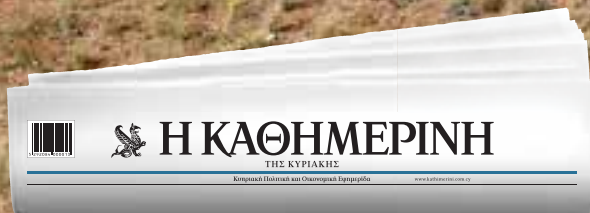
Και η πολιτική διάσταση

Το πόρισμα για το «Κράτος Μαφία» καθίσταται σαφές πως θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, επιταχύνοντας πολιτικές, θεσμικές και πιθανόν ποινικές εξελίξεις. Σημαντικότερα, ωστόσο, γίνεται και ένα θέμα που υπό το βάρος των εξελίξεων των πρόσφατων βουλευτικών εκλογών, της νέας σύνθεσης της Βουλής των Αντιπροσώπων καθώς και του μακρύ προεκλογικού που έχει ήδη εγκαινιαστεί ενόψει των προεδρικών εκλογών του 2028, που θα εγγραφεί στην πολιτική ατζέντα κομμάτων και εν δυνάμει προεδρικών υποψηφίων – με υψηλή μάλιστα θέση στην ιεραρχία της πολιτικής αντιπαράθεσης. Μένει να διαφανεί αν θα λειτουργήσει και σαν ένα θετικό προηγούμενο για εξυγίανση των θεσμών ή σαν ένα βολικό άλλοθι όπου πρώην, νυν και μέλλοντικοί πολιτικοί λήπτες αποφάσεων θα χρησιμοποιούν όχι για λογοδοσία και απόδοση δικαιοσύνης, αλλά για σχετικοποίηση λαθών και παραλείψεων ή ακόμη σημαντικότερα, υποθέσεων διαφθοράς.

4ΤΡΟΧΟΙ

ΑΠΟ ΤΗ
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ
28/6

Ένα Καλοκαίρι Γεμάτο Εμπειρίες στο Cap St Georges Hotel & Resort

Υπάρχουν προορισμοί που προσφέρουν απλώς διακοπές και υπάρχουν προορισμοί που δημιουργούν αναμνήσεις που μένουν για πάντα.

* * * * *

Στη μαγευτική δυτική ακτή της Κύπρου, εκεί όπου η θάλασσα συναντά το μοναδικό φυσικό τοπίο του Ακάμα, το Cap St Georges Hotel & Resort σας προσκαλεί να ζήσετε ένα καλοκαίρι γεμάτο χαλάρωση, πολυτέλεια και αυθεντικές εμπειρίες. Αυτό το καλοκαίρι, επωφεληθείτε από εκπτώσεις έως 30% για διαμονή 3, 5 ή 7 διανυκτερεύσεων, απολαμβάνοντας παράλληλα ημιδιατροφή, ενώ παιδιά έως 13 ετών διαμένουν και γευματίζουν δωρεάν, κάνοντας τις οικογενειακές αποδράσεις ακόμη πιο προσίτες και ξέγνοιαστες. Η προσφορά ισχύει από τις 11 Ιουνίου έως τις 31 Αυγούστου 2026.

* * * * *

Κάθε ημέρα ξεκινά με ανεμπόδιση θέα στη Μεσόγειο και συνεχίζεται με στιγμές χαλάρωσης στις εντυπωσιακές εγκαταστάσεις του resort, στις πισίνες ή στις δύο ξεχωριστές παραλίες του, την Kafizis Beach και την Olive Tree Beach, με τα κρυστάλλινα νερά και το ειδυλλιακό φυσικό περιβάλλον. Για τους μικρούς επισκέπτες, το Cap St Georges προσφέρει αμέτρητες επιλογές διασκέδασης. Το Mini Club για παιδιά ηλικίας 3 έως 12 ετών προσφέρει δημιουργικές δραστηριότητες και παιχνίδια σε ασφαλές περιβάλλον, ενώ το Kids Open Cinema χαρίζει μοναδικές βραδιές κάτω από τα αστέρια. Οι έφηβοι μπορούν να απολαύσουν ατελείωτες ώρες ψυχαγωγίας στο Games Lounge.

* * * * *

Από τον Αύγουστο του 2026, μία ακόμη συναρπαστική εμπειρία θα προστεθεί στο resort με τη λειτουργία του νέου Water Park, το οποίο αναμένεται να αποτελέσει σημείο αναφοράς για μικρούς και μεγάλους.

* * * * *

Η γαστρονομία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εμπειρίας στο Cap St Georges. Στο Kohili πρωταγωνιστούν τα φρέσκα θαλασσινά και οι μεσογειακές γεύσεις, στο Saporì η αυθεντική ιταλική κουζίνα, ενώ το Bonsai ταξιδεύει τους επισκέπτες σε εκλεκτές ασιατικές γαστρονομικές επιλογές. Για τις βραδινές ώρες, το Chroma Lounge & Bar προσφέρει το ιδανικό σκηνικό για ένα ποτό με φόντο το εντυπωσιακό νλιοβασίλεμα.

* * * * *

Όσοι αναζητούν περισσότερη δράση μπορούν να επισκεφθούν το Top Golf Venue in Cyprus, το μοναδικό στο είδος του στην Κύπρο, ενώ για στιγμές απόλυτης χαλάρωσης το Cleopatras Spa προσφέρει μια ολοκληρωμένη εμπειρία ευεξίας και αναζωογόνησης.

* * * * *

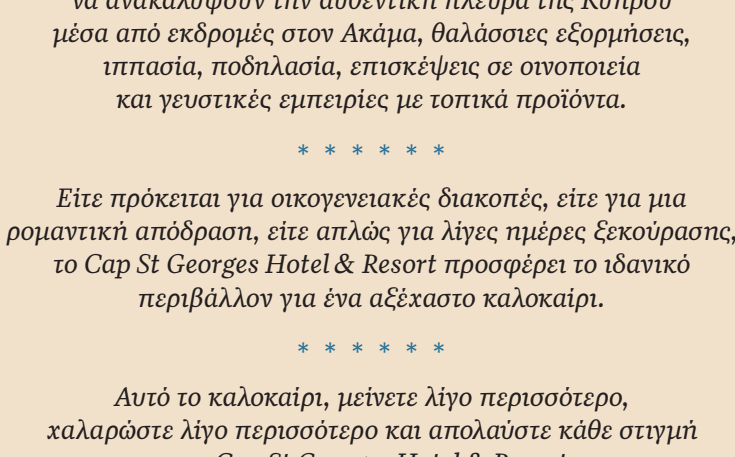
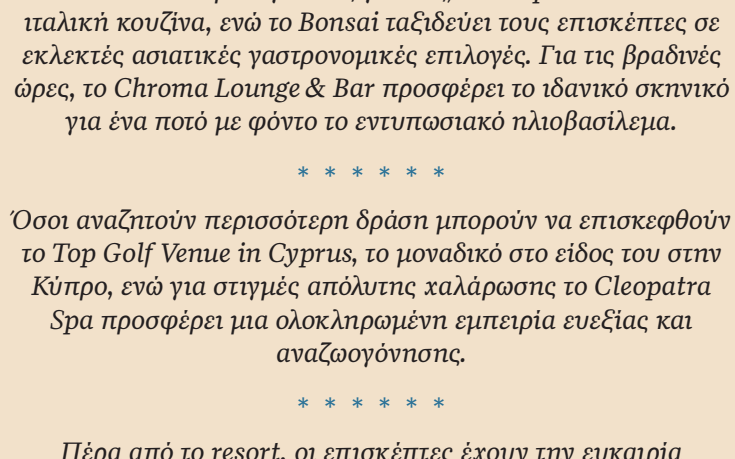
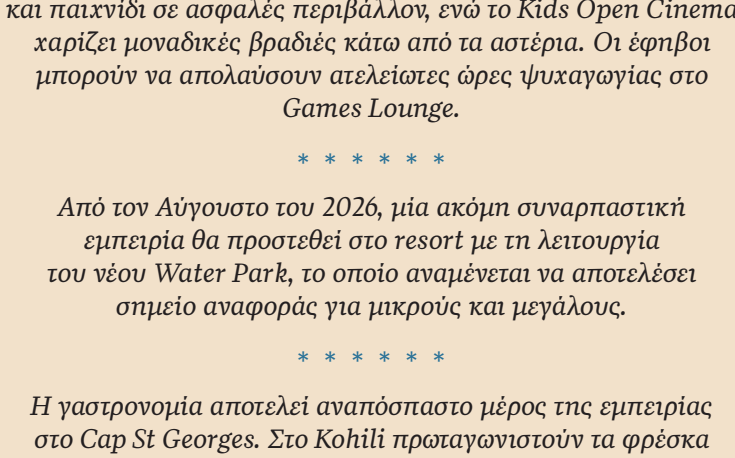
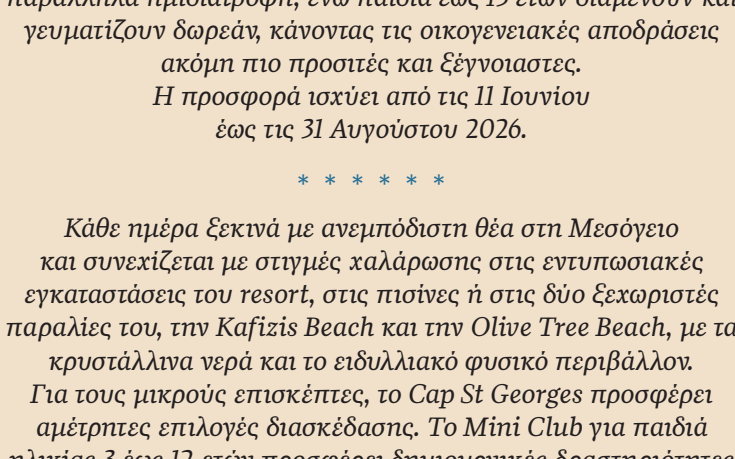
Πέρα από το resort, οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν την αυθεντική πλευρά της Κύπρου μέσα από εκδρομές στον Ακάμα, θαλάσσιες εξορμήσεις, ιππασία, ποδηλασία, επισκέψεις σε οινοποιεία και γευστικές εμπειρίες με τοπικά προϊόντα.

* * * * *

Είτε πρόκειται για οικογενειακές διακοπές, είτε για μια ρομαντική απόδραση, είτε απλώς για λίγες ημέρες ξεκούρασης, το Cap St Georges Hotel & Resort προσφέρει το ιδανικό περιβάλλον για ένα αξέχαστο καλοκαίρι.

* * * * *

Αυτό το καλοκαίρι, μείνετε λίγο περισσότερο, χαλαρώστε λίγο περισσότερο και απολαύστε κάθε στιγμή στο Cap St Georges Hotel & Resort.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Σε πορεία εδραίωσης των «τετελεσμένων-πραγματικοτήτων (faits accomplis)» στην Κύπρο, με επίκεντρο την περιχαράκωση της υπόστασης της «ΤΔΒΚ», της «κυριαρχικής ιδιότητας» της αποσχιστικής οντότητας και των «εγγενών δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων» εισέρχεται η Άγκυρα, με απόφαση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας, ενώ ο Αντόνιο Γκουτέρες φέρεται να επιδιώκει την ανάληψη πρωτοβουλίας στο Κυπριακό. Την ίδια ώρα, η Λευκωσία προβαίνει σε ανοίγματα προς την τουρκική πλευρά, αποφεύγοντας να προβάλει ως κόκκινη γραμμή ότι κινείται εκτός του συμφωνημένου περιγράμματος «διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας», ενώ παραπέμπει στο ασαφές περιεχόμενο πλαίσιο των «συγκλίσεων», τις οποίες αναμένεται να επιχειρήσει να κωδικοποιήσει ο ΟΗΕ.

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Άγκυρα «κρίνει ότι δημιουργούνται συγκυρίες, ώστε τα τετελεσμένα και οι πραγματικότητες που υφίστανται στο βόρειο τμήμα της Κύπρου να τύχουν διεθνούς αποδοχής, ως η νέα κανονικότητα».

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Άγκυρα «κρίνει ότι δημιουργούνται συγκυρίες, ώστε τα τετελεσμένα και οι πραγματικότητες που υφίστανται στο βόρειο τμήμα της Κύπρου να τύχουν διεθνούς αποδοχής, ως η νέα κανονικότητα». Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο, το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας της Τουρκίας συζήτησε εν εκτάσει το Κυπριακό την περασμένη Πέμπτη και αισθάνθηκε την ανάγκη να εκδώσει και γραπτή ανακοίνωση, αφενός υπογραμμίζοντας τον εγγυητικό ρόλο της Άγκυρας και αφετέρου προειδοποιώντας ότι δεν θα ανεχθεί «γεγονότα που θα υπονόμιζαν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα της ΤΔΒΚ». Στη γραπτή δήλωση που εκδόθηκε, αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι: Η Τουρκία, υπό την ιδιότητα της ως εγγυήτρια δύναμη, είναι ικανή και αποφασισμένη να λάβει όλα τα μέτρα στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου για να διασφαλίσει την ασφάλεια, την ειρήνη και την ευημερία των Τουρκοκυπρίων. Παράλληλα, το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας σημειώνει ότι δεν θα γίνουν ανεκτή τετελεσμένα γεγονότα που θα υπονόμιζαν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα της «ΤΔΒΚ» ή θα διατάραζαν την ειρήνη στην Ανατολική Μεσόγειο.

Συναφείς πληροφορίες αναφέρουν ότι η συζήτηση για το Κυπριακό και η δημόσια παρέμ-

Πηγές στις Βρυξέλλες ανέφεραν στην «Κ» ότι τα πράγματα ενδέχεται να περιπλοκώσουν ακόμη περισσότερο, εάν και όταν η Άγκυρα υλοποιήσει την πρόθεσή της να καταστήσει εθνική νομοθεσία το αφήγημα της λεγόμενης «Γαλάζιας Πατρίδας».

Ερντογάν σε ρόλο εδραίωσης «faits accomplis» στο Κυπριακό

Περιχαράκωση «ΤΔΒΚ» με απόφαση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας εν μέσω ανοιγμάτων Λευκωσίας για επανέναρξη συνομιλιών

βαση που εκδηλώθηκε από το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας της Τουρκίας αποτελούν μια σαφή προσπάθεια να ενισχυθούν οι «κόκκινες γραμμές» της Άγκυρας. Τόσο εν μέσω των διαρροών για ενδεχόμενη εκδήλωση πρωτοβουλίας από τον απερχόμενο γ.γ. ΟΗΕ, όσο και υπό το φως των κινήσεων αμυντικής συνεργασίας της Λευκωσίας με το Παρίσι και την υπογραφή SOFA, η οποία

αποτελέσει αντικείμενο διαμαρτυρίας και εμπρηστικών δηλώσεων από το ΥΠΙΑΜ της Τουρκίας. Η Άγκυρα δηλώνει παράλληλα ενοχλημένη από τη συνεργασία Κύπρου-Ελλάδας-Ισραήλ, κάτι που είχε οδηγήσει τον Ταγίπ Ερντογάν να φωτογραφίσει την κυπριακή πολιτειακή ηγεσία ως «υπεργολάβο του Σιωνισμού», επιστρατεύοντας ενώπιον της κοινοβουλευτικής ομάδας του

κόμματός του και απειλές, σύμφωνα με τις οποίες «εάν τα δικαιώματα και συμφέροντα της Τουρκίας και των Τουρκοκυπρίων απειληθούν στην Ανατολική Μεσόγειο, η απάντησή μας θα είναι πολύ σαφής και πολύ σκληρή».

Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι η Τουρκία επέλεξε να πραγματοποιήσει κοινή αεροναυτική άσκηση στα ανοικτά της Κύπρου, μαζί με την Αίγυπτο (μετά από 13 ολό-

κληρα χρόνια) και με το Αζερμπαϊτζάν. Ενώ από τις 22-26 Ιουνίου θα πραγματοποιηθεί στην Ανατολική Μεσόγειο άσκηση έρευνας και διάσωσης στην οποία θα συμμετάσχουν στρατιωτικοί και πολιτικοί φορείς της Τουρκίας και της λεγόμενης «ΤΔΒΚ».

Πηγές στις Βρυξέλλες ανέφεραν στην «Κ» ότι τα πράγματα ενδέχεται να περιπλοκώσουν ακόμη περισσότερο, εάν και όταν η Άγκυρα υλοποιήσει την πρόθεσή της να καταστήσει εθνική νομοθεσία το αφήγημα της λεγόμενης «Γαλάζιας Πατρίδας». Αναβιβάζοντας ως πανεθνική πολιτική που θα δεσμεύει εσαεί τις τουρκικές κυβερνήσεις και τον στρατό, την προάσπιση θαλασσίων ζωνών που διεκδικεί εντελώς αυθαίρετα και παράνομα η Τουρκία, τόσο απέναντι από τον Ακάμα, όσο και στο Αιγαίο. Ο ΥΠΕΞ της Ελλάδας Γιώργος Γεραπετρίτης είχε θέσει το ζήτημα στον Τούρκο ομόλογό του Χακάν Φιντάν, σημειώνοντας, μεταξύ άλλων, ότι το κυοφορούμενο νομοσχέδιο αντικείται στο διεθνές δίκαιο. Ο Τούρκος ΥΠΕΞ, φέρεται να απάντησε ότι οι όποιες συζητήσεις γίνονται στην τουρκική Εθνοσυνέλευση για τις θαλάσσιες ζώνες αφορούν «εθνική νομοθεσία» της Τουρκίας, υπονοώντας προφανώς ότι το ζήτημα είναι εσωτερικό και ως εκ τούτου δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης με οποιονδήποτε τρίτο.

Ασκήσεις ισορροπίας Ε.Ε.

Την ίδια ώρα, οι Βρυξέλλες επιδίδονται σε ασκήσεις ισορροπίας μεταξύ Λευκωσίας και Άγκυρας, προσβλέποντας σε μια νέα πρωτοβουλία στο Κυπριακό υπό τα Ηνωμένα Έθνη και στη δημιουργία προοπτικής οριστικής διευθέτησης του προβλήματος. Η Ε.Ε. απορρίπτει μεν τη λύση δύο κρατών, αλλά αποφεύγει να τοποθετηθεί γύρω από το αίτημα της τουρκικής πλευράς για εξασφάλιση κυριαρχικής ιδιότητας της «ΤΔΒΚ». Όπως επίσης αποφεύγει να τραβήξει το αψί της Τουρκίας, κάτι που δεν έπραξε ούτε όταν η Άγκυρα παρενόχλησε τα αεροσκάφη των ΥΠΙΑΜ της Ελλάδας, της Γαλλίας και της Ολλανδίας, στον εναέριο χώρο της Κύπρου.

Η ύπατη εκπρόσωπος Κάγια Κάλας, μιλώντας στα αθηναϊκά ΝΕΑ και αναφερόμενη γενικότερα στις ευρωτουρκικές σχέσεις, είπε ότι «δεν συμφωνούμε με την Τουρκία σε όλα τα ζητήματα, αλλά πρέπει να συνεργαστούμε μαζί τους». Αν και ανέφερε ότι υπάρχουν κράτη-μέλη «που έχουν πολύ κρίσιμα ζητήματα με την Τουρκία», εντούτοις σημείωσε ότι «είναι σημαντικό να συνεργαστούμε πραγματικά με την Τουρκία». Πρόσθεσε ότι «υπάρχουν κράτη-μέλη που πιέζουν για στενότερη συνεργασία με την Τουρκία και στην άμυνα, επειδή η πλειοψηφία είναι στο ΝΑΤΟ μαζί με την Τουρκία, όπου η Τουρκία παίζει επίσης σημαντικό ρόλο». Προσπαθούμε πραγματικά να βρούμε την ισορροπία», κατέληξε η Κάγια Κάλας.

«Συγκλίσεις» το νέο αφήγημα που «προσπερνάει» τη ΔΔΟ

Εν μέσω της προφανούς σκλήρυνσης της τουρκικής στάσης, η Λευκωσία εξακολουθεί να θεωρεί ότι ο Ταγίπ Ερντογάν έχει ανάψει πράσινο φως στον Αντόνιο Γκουτέρες για την εκδήλωση πρωτοβουλίας στο Κυπριακό, στη δύση της καριέρας του, μερικούς μήνες πριν αποχωρήσει από τη θέση του γ.γ. ΟΗΕ. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε αρχικά εμφανιστεί βέβαιος ότι η εν λόγω πρωτοβουλία του κ. Γκουτέρες θα κινείτο στο πλαίσιο των όρων εντολής του, δηλαδή εντός του συμφωνημένου πλαισίου διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας (συνέντευξη στον Άλφα). Όμως, ενώπιον του Εθνικού Συμβουλίου ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε προβάλει ένα διαφορετικό αφήγημα, σύμφωνα με το οποίο ο κ. Γκουτέρες προσανατολιζόταν στην ετοιμασία ενός εγγράφου που θα αποτελούσε την παρακαταθήκη του, στον διάδοχο γ.γ. ΟΗΕ, για την επίλυση του Κυπριακού. Είχε μάλιστα αναφέρει ότι το εν λόγω έγγραφο δεν θα περιλαμβάνει καμιά αναφορά στη δι-

ζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία, ούτε στο Κραν Μοντανά, κάτι που εκ των πραγμάτων του προσδίδει ένα καθεστώς εποικοδομητικής ασάφειας.

Πέραν τούτων, την περασμένη Κυριακή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας υιοθέτησε μια ασυνήθιστη, αν μη τι άλλο προσέγγιση, στο πλαίσιο συνέντευξης στην «Κ» και στον Θανάση Φωτίου. Παρά τις επανειλημμένες ερωτήσεις γύρω από το Κυπριακό —σε μια συνέντευξη συνολικής έκτασης τριών σελίδων— ο κ. Χριστοδουλίδης δεν είπε λέξη για την επιδιωκόμενη λύση διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας, ενώ δεν άφησε ούτε μία υπόνοια σε σχέση με το συμφωνημένο πλαίσιο λύσης και τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Με άλλα λόγια, ενώ ο κ. Ερντογάν ριγάρει τη δική του πλευρά του γηπέδου και προβάει την ενίσχυση των δικών του κόκκινων γραμμών με στόχο την εδραίωση της «ΤΔΒΚ» και των εγγενών δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων στην Κύπρο, ο πρόεδρος Χριστο-

Οι «συγκλίσεις» θα αποτελέσουν σύμφωνα με όσα ανέφερε ο Νίκος Χριστοδουλίδης στην «Κ», την «κοινή προσέγγιση», δηλαδή το κοινό έδαφος μέσα από το οποίο θα επιδιωχθεί μια ενδεχόμενη λύση.

δουλίδης υιοθετεί μια πολύ διαφορετική προσέγγιση. Και αντί να προβάλει το συμφωνημένο πλαίσιο λύσης και τα ψηφίσματα του Σ.Α. ΟΗΕ που μέχρι πρότινος εκλαμβάνονταν ως η μοναδική ασπίδα που διαθέτει η Κυπριακή Δημοκρατία, δεδομένης της ρητής τους αναφοράς στη διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία, ο κ. Χριστοδουλίδης επέλεξε να αναφερθεί επανειλημμένα στις «συγκλίσεις» μεταξύ των δύο πλευρών. Οι «συγκλίσεις», λοιπόν, θα αποτελέσουν σύμφωνα με όσα ανέφερε ο

Νίκος Χριστοδουλίδης στην «Κ», την «κοινή προσέγγιση», δηλαδή το κοινό έδαφος μέσα από το οποίο θα επιδιωχθεί μια ενδεχόμενη λύση.

Όπως ανέφερε στην «Κ» Ευρωπαίος διπλωμάτης, «οι συγκλίσεις μεταξύ των δύο πλευρών», τις οποίες ανήγαγε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ως την «κοινή προσέγγιση» (σ.σ. κοινό έδαφος) μιας ενδεχόμενης διαβούλευσης, «αποτελούν με μαθηματικοπολιτικούς όρους μια μεταβλητή, καθώς το περιεχόμενό τους είναι μάλλον ασαφές και δεν μπορεί να προβλεφθεί με βεβαιότητα». Σύμφωνα με την ίδια πηγή, «για να καταρτιστεί ένα καινούργιο έγγραφο συγκλίσεων ή έστω για να επικαιροποιηθεί ένα υφιστάμενο έγγραφο συγκλίσεων από τον ΟΗΕ και να διανθιστεί με όσα απαιτούνται για την επανέναρξη απευθείας συνομιλιών στο Κυπριακό, θα πρέπει να προηγηθεί διαβούλευση και συμφωνία μεταξύ των μερών, ότι το αποδέχονται ως κοινή βάση προς την κατεύθυνση μιας συνολικής διευθέτησης».

Άρα, επί του παρόντος, ουδείς μπορεί να προσδιορίσει ποιο θα είναι το περιεχόμενο των διαφημιζόμενων «συγκλίσεων», οι οποίες εκ των πραγμάτων δεν θα μπορούν να εννοματώσουν τη διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία, δεδομένης της κάθετης απόρριψης της εν λόγω μορφής λύσης από την τουρκική πλευρά, που επενδύει στην εδραίωση της αποσχιστικής οντότητας «ΤΔΒΚ». Κατά συνέπεια, οι «συγκλίσεις» τελούν να προσπεράσουν, αν όχι και να υποκαταστήσουν τη μέχρι τώρα συμφωνημένη βάση λύσης του Κυπριακού, τη ΔΔΟ, επιχειρώντας να εγκαθιδρύσουν ένα αβέβαιο και ομιχλώδες σκηνικό συζητήσεων. Προσβλέποντας προφανώς σε μια στρατηγική συμφωνία, που θα κινείται εν πολλοίς στη «μέση τιμή» των θέσεων των μερών. Όπως άλλωστε είχε επανειλημμένα παροτρύνει ο απερχόμενος γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες τα δύο μέρη, ζητώντας να προσεγγίσει το ένα τις θέσεις του άλλου, προκειμένου να μειωθεί το χάσμα που τα χωρίζει.

Το τερματικό Φ.Α. στο Βασιλικό είναι μια περίπτωση παρέμβασης στην επιλογή του αναδόχου με πολιτικές και ενδεχόμενες οικονομικές προεκτάσεις, που βρίσκονται στο μικροσκόπιο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Στο παρασκήνιο υπάρχει έντονη η άποψη πως το πλαίσιο που διέπει τις δημόσιες συμβάσεις εκτρέπει φαινόμενα πολιτικών και οικονομικών παρεμβάσεων.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η παρουσία του Γιώργου Παπαναστασίου στο φετινό Green Agenda και όσα κατέθεσε για το ντε φάκτο πλαίσιο που διέπει μεγάλα δημόσια συμβόλαια, δικαιολογημένα προκάλεσαν αίσθηση πλην όμως ήλθαν να ισχυροποιήσουν τη διαχρονική περιρρέουσα ατμόσφαιρα γύρω από τις δημόσιες συμβάσεις που αφορούν κρίσιμες υποδομές.

Οι δημόσιες αναφορές του τέως υπουργού Ενέργειας για πολιτικές και κομματικές παρεμβάσεις στην ανάθεση μεγάλων ενεργειακών έργων, αποτελούν την εξαίρεση και όχι τον κανόνα για όσα φαίνεται να διαδραματίζονται πίσω από το παραβάν και αφορούν τα μεγαλύτερα επενδυτικά προγράμματα της Δημοκρατίας. Περιγράφοντας την κατάσταση που επικρατεί με το ενεργειακό πρόγραμμα της Κύπρου, ο κ. Παπαναστασίου χωρίς περιστροφές ανέφερε πως «όσα βιώνει η Κύπρος στον ενεργειακό τομέα είναι αποτέλεσμα πολιτικών και κομματικών παρεμβάσεων που έχουν ως κατάληξη μεγάλα ενεργειακά έργα όπως το φυσικό αέριο και το ηλεκτρικό καλώδιο να παραμένουν σκαλωμένα». Αυτό το οποίο δεν προσδιόρισε ο τέως υπουργός Ενέργειας, αλλά μπορεί να εξαχθεί ως συμπέρασμα, είναι ποια έργα βρέθηκαν υπό τον ασφυκτικό κλοιό παρεμβάσεων και από πού προήλθαν.

Σαφέστατα οι αναφορές Παπαναστασίου παραπέμπουν σε μεγάλους κομματικούς οργανισμούς ή πολιτικά πρόσωπα που διαθέτουν το υπόβαθρο και το πολιτικό στάτους για να επηρεάσουν αποφάσεις προς όφελος τρίτων ή και των ιδίων. Αν κάποιος ανατρέπει στο παρελθόν και εξετάσει εκ νέου την κατάληξη που έχουν μεγάλα έργα της Δημοκρατίας, εύκολα θα διαπιστώσει πως οι αναφορές Παπαναστασίου δεν αποτελούν μια γενικόλογη και αόριστη πολιτική άποψη αλλά βασί-

ζονται σε πραγματικά γεγονότα, η τεκμηρίωση των οποίων προϋποθέτει βούληση και εις βάθος διερεύνηση από την εκτελεστική και νομοθετική εξουσία.

Το Who's Who των παρεμβάσεων

Στο πολιτικό και κομματικό παρασκήνιο είναι γνωστό πως οι παρεμβάσεις γίνονται πίσω από κλειστές πόρτες, χωρίς πρακτικά ή ψηφιακά μέσα που μπορούν να αποκαλύψουν την αντιθεσμική πρακτική επιπρασμού κρίσιμων αποφάσεων που αφορούν συμβόλαια εκατομμυρίων ευρώ. Πολιτικά πρόσωπα που πέρασαν από υπουργικά πόστα περιέγραψαν στην «Κ» τον τρόπο με τον οποίο η παρέμβαση βαφτίστηκε βοήθεια και ποίους αφορούσε. Όπως προκύπτει, οι παρεμβάσεις που επιχειρήθηκαν παρέμειναν εντός του χώρου που σημειώθηκαν εκτός περιπτώσεων που κατέληξαν στη Δικαιοσύνη, όπως το σκάνδαλο με τα σκουπίδια, όπου πέρα από τα πολιτικά πρόσωπα που καταδικάστηκαν, εμπλεκόμενοι στη δίκη κατέθεσαν για «εισφορές» σε κόμματα από ενδιαφερόμενες εταιρείες προκειμένου να πάρουν τα συμβόλαια. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις η παρέμβαση εκδηλώθηκε από κομματικούς σχηματισμούς προκειμένου να εξυπηρετηθούν συ-

γκεκριμένοι ενδιαφερόμενοι, οι οποίοι προηγουμένως έχουν εισφέρει τον οβολό τους στα κομματικά ταμεία.

Εκτός από την ατζέντα κομμάτων, στο κάδρο βρίσκεται και η προσωπική ατζέντα με προσωπικό οικονομικό όφελος ή συνδυασμός πολιτικού και προσωπικού οικονομικού οφέλους. Μια τέτοια περίπτωση μπορεί να αφορά τις πολύχρονες προσπάθειες εισαγωγής φυσικού αερίου στην Κύπρο, αλλά και την κατασκευή του τερματικού στο Βασιλικό όπου το ενδεχόμενο διακίνησης μαύρου πολιτικού χρήματος βρίσκεται υπό διερεύνηση από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.

Οι κομματικές παρεμβάσεις

Παρά το γεγονός ότι οι προσπάθειες επιπρασμού αποφάσεων για μεγάλες δημόσιες συμβάσεις παραμένουν στο σκοτάδι, κομματικοί μηχανισμοί φαίνεται να χρησιμοποιούν το κρατικό χρήμα προκειμένου να τονώσουν τα ταμεία τους, μέσω εισφορών. Μια περίπτωση που πήρε διαστάσεις λόγω του ότι κατέληξε στα δικαστήρια ήταν η διαμάχη του Δημήτρη Χριστόφια με τον Μιλτιάδη Νεοφύτου, «εθνικό εργολάβο» την περίοδο διακυβέρνησης του ΑΚΕΛ. Στη δικαστική αίθουσα όπου κατέληξαν οι οικονομι-

κές απαιτήσεις του Νεοφύτου, ο ίδιος κατέθεσε πως ο Ανδρέας Βγενόπουλος στήριξε την προεκλογική εκστρατεία του Δημήτρη Χριστόφια με €2 εκατ., κάτι που απέρριψαν μάρτυρες του Δημήτρη Χριστόφια και ο ίδιος. Μια άλλη περίπτωση αφορά εισφορές σε πολιτικό χρήμα για την επεξεργασία των σκουπιδιών.

Όπως ακούστηκε στις δίκες που διεξήχθησαν μετά την αποκάλυψη των σκανδάλων με τους ΧΥΤΑ, «η εισφορά σε κόμματα ήταν προϋπόθεση για κάποιον να πάρει τη σύμβαση». Κάτι παρόμοιο φαίνεται να συνέβη και με τις προσπάθειες εισαγωγής φυσικού αερίου την περίοδο 2006–2010. Λίγο πριν πέσουν οι τελικές υπογραφές μεταξύ ΑΗΚ και ΚΟΓΑΣ, ΔΕΦΑ και SHELL, αιφνιδίως εμφανίστηκαν και πάλι πολιτικές αντιδράσεις με αποτέλεσμα αρχές του 2011 να καταρρεύσει και πάλι η διαδικασία. Έντονη ήταν τότε η αντίδραση του ΔΗΣΥ. Κεντρικό μότο των αντιδράσεων ήταν πως η Κυπριακή Δημοκρατία θα εγκλωβιστεί σε ένα μακροχρόνιο συμβόλαιο, τη στιγμή που διεξάγονταν έρευνες στην κυπριακή ΑΟΖ και υπήρχαν έντονες φήμες για κυπριακό κοιτάσμα υδρογονανθράκων. Για τη συγκεκριμένη περίπτωση ο πρώην πρόεδρος της ΠΑΕΚ Γιώργος Σιαμμάς είχε αποκαλύψει στην «Κ» (08/2026) πως το 2009 η προ-

σπάθεια απόκτησης Φ.Α. δαιμονοποιήθηκε και τερπλιώθηκε από έναν πολιτικό αρχηγό, που δεν κατονόμασε, και έναν τεchnοκράτη στο Εθνικό Συμβούλιο. Κατά την εκτίμηση του κ. Σιαμμά, με αυτόν το τερπλισμό της διαδικασίας έλευσης φυσικού αερίου χάθηκαν δισεκατομμύρια ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί πως όταν ο Συναγερμός έγινε κυβερνών κόμμα η κυβέρνηση Αναστασιάδη δεν ακολούθησε το αφήγημα του κόμματός του.

Πολιτικές παρεμβάσεις

Το τερματικό Φ.Α. στο Βασιλικό είναι μια περίπτωση παρέμβασης στην επιλογή του αναδόχου με πολιτικές και ενδεχόμενες οικονομικές προεκτάσεις, που βρίσκονται στο μικροσκόπιο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Στο παρασκήνιο υπάρχει έντονη η άποψη πως το πλαίσιο που διέπει τις δημόσιες συμβάσεις εκτρέπει φαινόμενα πολιτικών και οικονομικών παρεμβάσεων. Οι ίδιες απόψεις θεωρούν ότι τυχαίες τις τρύπες που λέγεται ότι υπάρχουν στους όρους των συμβολαίων, προκειμένου οι ανάδοχοι των έργων να μπορούν να υποβάλλουν στη συνέχεια επιπρόσθετες οικονομικές απαιτήσεις για εξυπηρετήσεις κάτω από το τραπέζι.

Στην κατηγορία των πολιτικών παρεμβάσεων λέγεται πως συμπεριλαμβάνεται και η σύμβαση του δρόμου Πάφου-Πόλης που κατακυρώθηκε στην ελλαδική ΙΝΤΡΑΚΑΤ και στη συνέχεια οδηγήθηκε σε ναυάγιο. Η επιλογή της ΙΝΤΡΑΚΑΤ λέγεται στο παρασκήνιο πως κρίθηκε σε πολιτικό επίπεδο και λόγω των σχέσεων της εταιρείας με το Μέγαρο Μαξίμου στην Αθήνα. Ανάλογη λογική φαίνεται να ακολουθήθηκε και για το τερματικό στο Βασιλικό, έργο που όπως υποστηρίζεται χρησιμοποιήθηκε για την ενίσχυση των διμερών σχέσεων με την Κίνα.

‘Όσα είπε από το βήμα του Green Agenda ο Γιώργος Παπαναστασίου περί παρεμβάσεων σε μεγάλα δημόσια έργα, απλώς επιβεβαιώνουν την αίσθηση που υπάρχει στην κοινωνία για τη διαχρονική πρακτική που ακολουθείται από μερίδα του πολιτικού και κομματικού προσωπικού του τόπου.

Επιτακτική ανάγκη για εθνική πολιτική στα πρότυπα του Εθνικού Συμβουλίου

Η πρόταση που κατέθεσε στο Green Agenda ο Γιώργος Παπαναστασίου για θέσπιση εθνικής πολιτικής στα πρότυπα του Εθνικού Συμβουλίου, που θα στενεύει τα περιθώρια πολιτικών παρεμβάσεων, μπορεί να αποτελέσει

ένα μέτρο για πάταξη διαχρονικών παθογενειών. Ο κ. Παπαναστασίου υπέδειξε πως το θέμα της ενέργειας πρέπει να προχωρήσει με μια εθνική πολιτική με ενδυναμωμένο τον ρόλο των τεχνοκρατών. «Δεν θα έπρεπε οι

πολιτικές δυνάμεις να παρεμβαίνουν σε θέματα ενέργειας. Τα αποτελέσματα που έχουμε στα ενεργειακά είναι λόγω πολιτικών παρεμβάσεων». Η πρόταση Παπαναστασίου έχει ως βασική φιλοσοφία την ενδυνάμωση του

ρόλου των τεχνοκρατών, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι όποιες πελατειακές σχέσεις μπορούν να έχουν κόμματα με επιχειρηματίες. Στο πνεύμα αυτό οι αποφάσεις θα πρέπει να λαμβάνονται στη βάση του ορ-

θολογισμού και της τεκμηρίωσης και όχι της σημερινής πρακτικής που, όπως έχει αποδειχθεί, εκτρέπει φαινόμενα διαπλοκής, μαύρου χρήματος και κοινωνικού κόστους. Αξίζει να σημειωθεί πως μόνο για το τερματικό στο

Βασιλικό η οικονομική τρύπα που έχει προκληθεί στους ενεργειακούς σχεδιασμούς ανέρχεται στα €624 εκατ., χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ετήσιο κόστος που κατά τον κ. Σιαμμά ανέρχεται στα €500 εκατ.

DUOMAX

ΠΑΡΑΚΕΤΑΜΟΛΗ 500mg + ΙΒΟΥΠΡΟΦΑΙΝΗ 150mg

ΔΙΠΛΗ αντιμετώπιση του πόνου

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ανακούφιση

Η στιγμή είναι κρίσιμη

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Αυτή είναι η στιγμή που θα κριθούμε όλοι επί της ουσίας. Και θεσμοί και κόμματα και δημοσιογράφοι και πολίτες. Γιατί εδώ και τώρα θα διαφανεί κατά πόσο μπορούμε να αντιληφθούμε όχι μόνο την ουσία του πορίσματος της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς για το «Κράτος Μαφία», αλλά και την πραγματική του αξία. Και η αξία του είναι ότι φέρνει τους πάντες ενώπιον μιας ιστορικής ευθύνης: να αποδείξουν πως όλα όσα λένε για διαφάνεια, λογοδοσία, χρηστή διοίκηση και κράτος δικαίου δεν είναι απλώς λόγια του αέρα.

Το πρώτο και σημαντικότερο που κάνει αυτό το πόρισμα είναι ότι θέτει σε δοκιμασία τη βούληση του ίδιου του κράτους να λειτουργήσει πραγματικά ως κράτος δικαίου. Με άλλα λόγια, όλα εκείνα που ακούμε εδώ και

νείς δεν βρίσκεται υπεράνω ελέγχου. Και γι' αυτό ακριβώς η επόμενη μέρα είναι εξίσου σημαντική με το ίδιο το πόρισμα. Διότι η μεγάλη πρόκληση δεν είναι μόνο η διερεύνησή του, αλλά και ο χειρισμός της διερεύνησής του. Είναι η στιγμή που οι θεσμοί οφείλουν να αποδείξουν έμπρακτα ότι θα ακολουθήσουν τον δρόμο που άνοιξε αυτή η έρευνα μέχρι τέλους. Όσο δύσκολος κι αν είναι. Όσο ψηλά κι αν οδηγεί. Είναι επίσης η στιγμή που τα κόμματα καλούνται να αποδείξουν ότι μπορούν να αντιληφθούν πως το διακύβευμα είναι πολύ μεγαλύτερο από την ευκαιρία να πληξουν ο ένας τον άλλο μικροπολιτικά ή να αποκοιμίσουν πρόσκαιρα επικοινωνιακά οφέλη μέσα από αντιπαροθέσεις που υποτιμούν και τη σοβαρότητα της έρευνας και τη νοημοσύνη των πολιτών.

Η κοινωνία δεν περιμένει να δει ποιος θα βγει πολιτικά κερδισμένος. Ούτε ποιος τα έλεγε πρώτος και ποιος δικαιώνεται σήμερα. Εκείνο που περιμένει να δει είναι αν υπάρχει επιτέλους η βούληση να λειτουργήσει το κράτος όπως οφείλει να λειτουργεί και να υπάρξει κόσμος –ποινικό, ηθικό και κοινωνικό– για όσους συνέβαλαν στη μετατροπή του σε κράτος-μαφία.

Περιμένει να δει ένα κράτος που να ερευνά, να ελέγχει και να αποδίδει ευθύνες χωρίς εξαιρέσεις και χωρίς προνόμια. Ένα κράτος που δεν θα επιτρέψει ποτέ ξανά την επανάληψη τέτοιων φαινομένων. Και εδώ ακριβώς προκύπτει η ευθύνη των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Αν θέλουν να σταθούν στο ύψος της κρισιμότητας αυτού του πορίσματος, οφείλουν να μην τροφοδοτήσουν τον λαϊκισμό και τις εργαλειοποιήσεις που ήδη επικειρούνται από πολιτικούς και άλλους αξιωματούχους. Διότι το ζητούμενο δεν είναι να πει ο καθένας το μακρύ και το κοντό του, αλλά να τροχοδρομηθούν οι αναγκαίες θεσμικές αλλαγές και να διασφαλιστεί η αξιοπιστία της διαδικασίας.

Και τέλος, οι πολίτες οφείναι ότι οφείλουν να πράξουν. Για πρώτη φορά στα χρονικά της Κυπριακής Δημοκρατίας, ένας ανεξάρτητος θεσμός αποδίδει με τόσο καθαρό τρόπο ευθύνες που αγγίζουν ακόμη και τον τέως Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Και ανεξάρτητα από το πού θα καταλήξουν οι ποινικές διαδικασίες, και ανεξάρτητα από το τεκμήριο της αθωότητας που, εννοείται, ισχύει για όλους, αυτό συνιστά μια σημαντική θεσμική κατάκτηση. Διότι δείχνει ότι, επιτέλους, κα-

elenixenou11@gmail.com

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

Ο ελέφαντας στο δωμάτιο

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

6 Δεκεμβρίου, 2020 «Η Συμμορία. Έτσι τιτλοφορείται το βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη στο οποίο, μαθαίνω ότι, εξιστορεί πράματα και θάματα. Μένει να δούμε εάν η υποδοχή που θα του επιφυλαχθεί (σε μια Κύπρο που για δύο ολόκληρες εβδομάδες απασχολούσε την ειδησεογραφία το αποκαλυπτικό βιβλίο του συνεργάτη του Τραμπ!) θα επαληθευθεί ή όχι τον τίτλο του. Και ο νοών νοεΐται».

17 Οκτωβρίου, 2021 «Ομερτά. Γιατί κανείς δεν ασχολείται με τη Συμμορία; Βρισκόμαστε όντως ενώπιον ενός αξιοθαύμαστου γεγονότος: Το βιβλίο κυκλοφορεί εδώ και ένα σχεδόν χρόνο, μαθαίνω ότι έχει πουλήσει περί των 30.000 αντιτύπων, συζητιέται εκτενώς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επειδή στις σελίδες του καταγράφονται συγκλονιστικά στοιχεία για δολοπλοκίες, βυζαντινές μηχανορραφίες, ραδιουργίες, κόντρες, ίντριγκες και υπόγειες δοσοληψίες –όλα με ονοματεπώνυμο και παραπομπές– εντούτοις παρατηρούμε μια εντυπωσιακή, εκκωφαντική σιωπή. Τελικά, το “υποδεχθήκαμε” ο καθένας μας, με τα

συμπλέγματά του – προσωπικά, επαγγελματικά, ιδεολογικά...».

17 Σεπτεμβρίου 2023. «Στις πρώτες 75 σελίδες του βιβλίου “Κράτος Μαφία”, ο αναγνώστης μπορεί να θεωρήσει ότι διαβάσει ένα αστυνομικό μυθιστόρημα. Που εμπεριέχει όλα εκείνα τα στοιχεία –Ρώσους ολιγάρχες, εμπόριο τέχνης, διαπλοκή πολιτικού προσωπικού, διεφθαρμένους δικαστές, διαμάντια, πίνιακες, αστυνομικές μηχανορραφίες, εξαγορές ΜΜΕ, εξαπατήσεις και πολλά άλλα– που στα χέρια του Netflix θα αποτελούσε ιδανικό υλικό για μια σειρά που θα έκανε πάταγο σε παγκόσμιο επίπεδο. Δεκάδες τα ονόματα που αναφέρονται. Όλοι τους επέλεξαν την απαξίωση, τη σιωπή! Δεν θιχτηκε κανείς! Περιέργο δεν είναι!».

Ο λόγος που ανατρέχω στο παρελθόν μέσα από το προσωπικό μου αρχείο είναι επειδή σήμερα, μετά το πρόσφατο πόρισμα, αξίζει να μιλήσουμε για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν τα βιβλία του Μ.Δ. όταν κυκλοφόρησαν. Ή, ακριβέστερα, τον τρόπο με τον οποίο δεν αντιμετωπίστηκαν. Το ερώτημα, ξέρετε, δεν ήταν ποτέ αν ο Δρουσιώτης είχε δίκαιο. Το ερώτημα ήταν αν οι καταγγελίες του άξι-

ζαν διερεύνησης. Σε κάθε χώρα που σέβεται τον εαυτό της, η απάντηση θα ήταν αυτονόητη. Δημοσιογραφικές ομάδες θα επιχειρούσαν να επαληθεύσουν ή να διαψεύσουν τους ισχυρισμούς. Τα μέσα ενημέρωσης θα απαιτούσαν απαντήσεις από όσους κατονομάζονταν. Οι πολιτικοί πρωταγωνιστές θα βρίσκονταν αντιμέτωποι με πιεστικές ερωτήσεις. Οι θεσμοί θα καλούνταν να εξετάσουν κατά πόσο προέκυπταν ζητήματα δημόσιου συμφέροντος.

Αντ' αυτού, στην Κύπρο επικράτησε μια σχεδόν καθολική αδιαφορία. Για μήνες, τα βιβλία συζητούνταν περισσότερο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρά στις αίθουσες σύνταξης. Χιλιάδες πολίτες τα διάβαζαν, τα σχολίαζαν, διαφωνούσαν ή τα αποδέχονταν, αλλά τουλάχιστον τα αντιμετωπίζαν ως κάτι που άξιζε συζήτησης. Κι όμως, ένα μεγάλο μέρος του παραδοσιακού μιντιακού συστήματος συμπεριφέρθηκε σαν να επρόκειτο για κάτι που μόνο την απαξίωση, την αδιαφορία άξιζε, προτιμότερο θα ήταν να περάσει απαρατήρητο.

Στάση που δεν μπορεί να εξηγηθεί πειστικά με δημοσιογραφικά κριτήρια. Τα βιβλία περιείχαν βαριές καταγγελίες για διαπλοκή

πολιτικών εξουσίας, οικονομικών συμφερόντων, δικηγορικών γραφείων, κρατικών αξιωματούχων, επιχειρηματικών κύκλων... Οι ισχυρισμοί δεν διατυπώνονταν γενικά και αόριστα. Παρατίθεντο ονοματεπώνυμα, ημερομηνίες, γεγονότα, έγγραφα, παραπομπές και συγκεκριμένες αφηγήσεις για τον τρόπο με τον οποίο, σύμφωνα με τον συγγραφέα, λειτουργήσε ένα πλέγμα εξουσίας κατά τη διάρκεια κρίσιμων περιόδων της κυπριακής πολιτικής ζωής. Αν οι ισχυρισμοί ήταν αβάσιμοι, θα έπρεπε να καταρριφθούν. Αν ήταν ανακριβείς, θα έπρεπε να αποδομηθούν. Αν περιείχαν λάθη, αυτά θα έπρεπε να αναδειχθούν. Η δημοσιογραφία δεν φοβάται τις αποκαλύψεις. Τις ερευνά.

Εδώ, όμως, συνέβη κάτι διαφορετικό. Επιλέχθηκε, σε μεγάλο βαθμό, η τακτική της αποσιώπησης. Και αυτή η αποσιώπηση είναι πράγματι μια ενδιαφέρουσα πτυχή της υπόθεσης. Γιατί τελικά ο μεγαλύτερος ελέφαντας στο δωμάτιο δεν ήταν όσα περιγράφονταν στα βιβλία. Ήταν η εκκωφαντική σιωπή που τα συνόδευσε. Και η οποία, σήμερα, εκ των υστέρων, ακούγεται ακόμη πιο δυνατά.

photiouth@kathimerini.com.cy

Συγκλίσεις και εποικοδομητική ασάφεια

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Διαβάζοντας τη συνέντευξη που παραχώρησε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στην «Κ» και στον Θανάση Φωτιού, αναζητήσα την κλασική οριοθέτηση των θέσεων της ελληνοκυπριακής πλευράς, σε μια ενδεχόμενη επανέναρξη των απευθείας διαπραγματεύσεων. Στις τρεις λοιπόν σελίδες της ομολογουμένως πολύ ενδιαφέρουσας συνέντευξης, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επέλεξε να μην αναφερθεί στη μορφή λύσης του Κυπριακού. Ούτε λέξη για διζωνική δικονομική ομοσπονδία, ούτε καν υπόνοια για τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Παρόλα αυτά, ο Πρόεδρος μας υποστήριξε ότι η λύση δεν θα κινείται στη λογική της «εποικοδομητικής ασάφειας», ενώ αφετέρου τόνισε εμφαντικά ότι «οι συγκλίσεις αποτελούν την κοινή προσέγγιση», σημειώνοντας παράλληλα ότι η ενδεχόμενη διευθέτηση θα πρέπει να είναι «βιώσιμη και λειτουργική». Με άλλα λόγια, οι «συγκλίσεις» καθίστανται

για τον Πρόεδρό μας το κοινό έδαφος, εντός του οποίου θα επιδιώξει λύση του Κυπριακού και άρα, όπως αβίαστα συνάγεται, «προσπερνούν» τη ΔΔΟ και τα ψηφίσματα Σ.Α. ΟΗΕ.

Αλήθεια, γνωρίζει κανείς σήμερα το ακριβές περιεχόμενο των «συγκλίσεων» μεταξύ της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής πλευράς, οι οποίες να εξασφαλίζουν και την έγκριση της Άγκυρας; Μάλλον όχι, αν συνυπολογίσουμε ότι σφαζόμαστε μεταξύ μας, ως ελληνοκυπριακή πλευρά, ποια ήταν τελικά η θέση της Άγκυρας και του Τσαβούσογλου στο Κραν Μοντανά. Και έκτοτε οι αποκλίσεις (και όχι οι συγκλίσεις) είναι ακόμη μεγαλύτερες μεταξύ των μερών, και για τη μορφή της επιδιωκόμενης λύσης.

Αν μάλιστα δεχθούμε το αυτονόητο, δηλαδή ότι οι «συγκλίσεις» θα καθοριστούν από τον ΟΗΕ, εκεί όπου συναντώνται κάποιες θέσεις των δύο πλευρών και ότι θα απαιτηθεί μια διαπραγμάτευση και μια συμφωνία για τον καθορισμό τους, τότε καθίσταται επίσης αυτονόητο ότι η έννοια των «συγκλίσεων» σήμερα, ως

έχουν αυτή τη στιγμή, αποτελεί την επιτομή της εποικοδομητικής ασάφειας. Και άρα, όταν ο Πρόεδρος μας παραπέμπει στις εν λόγω «συγκλίσεις», κινδυνεύει να αυτοπροσδιοριστεί ως η προσωποποίηση της εποικοδομητικής ασάφειας, όντωις οποία υποτίθεται ότι απορρίπτει.

Όμως, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είπε και κάτι στην «Κ», το οποίο βγάζει μάτι. Στο πεδίο των ευρωτουρκικών σχέσεων, διατύπωσε την κατηγορηματική θέση ότι «δεν έχει λάβει μέχρι στιγμής τίποτα η Τουρκία» και ότι «η Τουρκία δεν πρόκειται να πάρει τίποτα χωρίς ανταλλάγματα...», στο Κυπριακό.

Δυστυχώς, όμως, ενώ ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης παραχωρούσε συνέντευξη στην «Κ», οι επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων ετοίμαζαν τις βαλίτσες τους για την Τουρκία, όπου έχοντας την παρότρυνση των 27 κρατών-μελών –περιλαμβανομένων και της Κύπρου– υπέγραψαν 24 ώρες αργότερα δύο συμβόλαια για νέα αναπτυξιακά έργα σε τουρκικό έδαφος. Οι υπογραφές αυτές είναι οι πρώτες μετά από

7 ολόκληρα χρόνια, καθώς η ΕΤΕπ είχε αναστείλει τις δραστηριότητές της στην Τουρκία από το 2019, υπό το φως των έκνομων ενεργειών της Άγκυρας στην κυπριακή ΑΟΖ. Η ΕΤΕπ, λοιπόν, επέστρεψε στην Τουρκία κι ένα ακόμη ευρωτουρκικό ντοσιέ υλοποιήθηκε, χωρίς καμία απολύτως διασύνδεση με το Κυπριακό. Και χωρίς κάποιο αντάλλαγμα, παρά τα όσα ισχυρίζεται ο Πρόεδρος μας.

Και επειδή η πολιτική μας μνήμη ασθενεί, θα ήταν καλό να θυμηθούμε όλοι, ότι η Τουρκία έχει παράλληλα εξασφαλίσει υλοποίηση κι άλλων ευρωτουρκικών ντοσιέ, όπως την επανέναρξη όλων των Υψηλών Πολιτικών Διαλόγων με την Ε.Ε., στο πλαίσιο των οποίων συζητά ακόμη και την αναβάθμιση της Τελεωνειακής της Ένωσης, ενώ προσκαλείται πλέον στα άτυπα Συμβούλια Gymnich, παρά τις ενστάσεις που διατύπωνε η Λευκωσία (και πλέον δεν διατυπώνει). Επίσης, χωρίς κανένα αντάλλαγμα, τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες εισήλθαν από το παράθυρο στο κοινό

εξοπλιστικό πρόγραμμα της Ε.Ε., SAFE, ενώ η Ε.Ε. παραχώρησε από τις 15 Ιουλίου 2025 διευκολύνσεις για έκδοση ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων, σε όλους τους Τούρκους πολίτες.

Κι όλα αυτά, ενώ το Κυπριακό κινείται στους ρυθμούς των «προεδρικών συγκλίσεων», οι οποίες υπερκαλύπτουν μέσα από την εποικοδομητική ασάφεια που κουβαλούν τη ΔΔΟ και τα ψηφίσματα ΟΗΕ. Με ό,τι κάποιος μπορεί να αντιληφθεί.

Σημ.: Το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας της Τουρκίας, που συνήλθε την Πέμπτη, προειδοποιεί ότι «δεν θα γίνουν ανεκτά τετελεσμένα γεγονότα που θα υπονόμειαν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα της ΤΔΒΚ ή θα διατάραζαν την ειρήνη στην Ανατολική Μεσόγειο». Αυτό να το εκλάβουμε ως «ούγκλιση» ή ως το «πράσινο φως» που σύμφωνα με τη Λευκωσία, έδωσε ο Ερντογάν στον Γκουτέρες για να λύσει το Κυπριακό; Πάντως, «εποικοδομητικά ασαφές» δεν είναι.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο «κόσμος μας» και ο κόσμος

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ολοι μας ζούμε σε μια γυάλα, ή φούσκα αν προτιμάτε. Κάνουμε παρέα με ανθρώπους που σε γενικές γραμμές έχουν τις ίδιες απόψεις και συνήθειες με εμάς. Συχνά μας συμβαίνει να πέφτουμε από τα σύννεφα όταν συνειδητοποιούμε ότι «ο κόσμος μας» δεν είναι ο κόσμος στην πραγματικότητα...

Ακούω τελευταία πολλούς γύρω μου να αναρωτιούνται φωναχτά «μα πώς είναι δυνατόν να υπάρχουν Έλληνες που θα ψηφίσουν τον Χ ή την Ψ;». Θεωρούν εξωφρενικό ότι κάποιοι συμπολίτες μας έχουν ξεχάσει τι συνέβη στον τόπο πριν από έντεκα χρόνια ή ότι είναι έτοιμοι να εμπιστευθούν κάποιο κόμμα διαμαρτυρίας, που δεν έχει ιδέα πώς θα κυβερνήσει. Όταν ακούν τα ποσοστά που δίνουν οι δημοσκοπήσεις σε αυτά τα κόμματα, πέφτουν από τα σύννεφα και τις αμφισβητούν.

Πρόκειται για μια παγίδα, στην οποία μπορεί εύκολα να πέσει κάποιος. Εμείς όλοι το πάσαμε το 2012, όταν εκτινάχθηκαν τα ποσοστά των αντισυστημικών κομμάτων. Στις ΗΠΑ συνέβη ακριβώς το ίδιο το 2016, όταν οι «κακομοίρηδες», τους οποίους λοιδορούσε η Χίλαρι Κλίντον, έφεραν τον Τραμπ στην εξουσία. Το χειρότερο που μπορεί, άλλωστε, να συμβεί δεν είναι να πιστέψει μια μειοψηφία ότι είναι η πλειοψηφία. Το χειρότερο είναι να μην το συνειδητοποιείς ή και να ειρωνεύεσαι ανοικτά όσους δεν καταλαβαίνουν.

Θυμάμαι ακόμη το σοκ που προκάλεσε σε συγκεκριμένες γειτονιές το γεγονός ότι το κόμμα του Στέφανου Μάνου δεν είχε μπει στη Βουλή. Φαινόταν αδιανόητο, γιατί όποιον και αν ρωτούσε κάποιος γύρω του είχε ψηφίσει Μάνο... Θυμάμαι επίσης τον καντλιανάφτη σε μια βάπτιση, που μου είχε πει πριν

από τις πρώτες εκλογές του '12 πως θα ψηφίσει «κάποιον που θα κάνει την πολιτική... ό,τι ακριβώς έχετε κάνει όλοι σας τη δική μου ζωή».

Ναι λοιπόν, υπάρχει ένας κόσμος εκεί έξω που περνάει δύσκολα, δεν τα βγάζει πέρα, ζει με άλλες συνήθειες και έθιμα, δεν νοιάζεται αν κάποιος πολιτικός ηγέτης μιλάει καλά αγγλικά ή όχι. Το εύκολο είναι να τον εγκαταλείψεις, να τον ξεγράψεις και να τον χαρίσεις σε λαϊκιστές, γραφικούς και τους πολύ πλούσιους εμπόρους της οργής. Συνέβη στην Αμερική, εύκολα μπορεί να συμβεί κι εδώ. Το δύσκολο είναι

Το χειρότερο που μπορεί να συμβεί δεν είναι να πιστέψει μια μειοψηφία ότι είναι η πλειοψηφία. Το χειρότερο είναι να μην το συνειδητοποιείς ή και να ειρωνεύεσαι ανοικτά όσους δεν καταλαβαίνεις.

να τον ακούσεις με ειλικρίνεια και να προσπαθήσεις να μιλήσεις μαζί του. Και βέβαια, το πιο σημαντικό είναι να αλλάξεις τα πράγματα που μετρούν στη ζωή του και να τον πείσεις ότι τα παιδιά του θα μπορούν να βγάλουν πάνω από 1.000 ευρώ. Ο κρίσιμος όγκος των πολιτών που θέλουν τη σταθερότητα και απεχθάνονται την περιπέτεια θα είναι πάντα εκεί και θα αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της χώρας. Για να πάει όμως μπροστά ο τόπος, χρειάζεται να πιστέψει σε αυτό ένα πολύ μεγαλύτερο ποσοστό συμπολιτών μας, οι οποίοι νιώθουν είτε ότι το «τρένο» έχει χώρο μόνο για εκλεκτούς και μιλημένους είτε ότι δεν αντέχουν να πληρώσουν καν το εισιτήριο.

Μεγαλοϊδεατισμοί

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Καμία συμφωνία που τερματίζει έναν πόλεμο ή ορίζει έστω πλαισίο χρονικό για την επίλυση κρίσιμων προβλημάτων δεν είναι τέλεια ή οριστική, εκτός εάν έχει προηγηθεί η πλήρης συντριβή του ενός από τους δύο αντιπάλους. Κατά συνέπεια η συμφωνία-πλαισίο που υπεγράφη εξ αποστάσεως το βράδυ της περασμένης Τετάρτης από τους προέδρους των ΗΠΑ και του Ιράν ήταν το μόνον που λογικώς μπορούσε να συμβεί. Διόλου παράδοξο κατά συνέπεια ότι η εξέλιξη αντιμετωπίστηκε με ανακούφιση από τους συμμάχους της Ουάσινγκτον στην Ευρώπη και στην περιοχή του Κόλπου.

Ο μόνος δυσαρεστημένος από την τροπή των γεγονότων ήταν ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Μπίμπι Νετανιάχου, που από το 1992 σε ομιλία του στην Κνέσετ είχε υποστηρίξει για πρώτη φορά ότι σε τρία ή πέντε χρόνια το Ιράν θα αποκτούσε πυρηνικά όπλα.

Εκτοτε, επί τριάντα χρόνια συνεχώς δεν έπαυσε να επαναλαμβάνει τις προειδοποιήσεις του, παρά το γεγονός ότι οι αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών δεν συμπεριζόνταν τις εκτιμήσεις του και ούτε βεβαίως κανείς από τους προέδρους των Ηνωμένων Πολιτειών.

Ο μόνος που επείσθη και ενεπλάκη στον πλέον ατελέσφορο και ανόητο πόλεμο εναντίον του Ιράν, προσβλέποντας αρχικώς σε σύντομη ανατροπή του καθεστώτος και στην εξέγερση διαφόρων εθνοτήτων, ήταν ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ.

Είναι αλήθεια ότι ο κ. Τραμπ είναι ένας ιδιουσυχραστικός πολιτικός κύριως όσον αφορά τη διαχείριση θεμάτων της εξωτερικής πολιτικής, αλλά δεν παύει να είναι ένας ηγέτης δυτικής διαμορφώσεως.

Για αυτόν ο πόλεμος είναι ένα στρατηγικό παιχνίδι με κανόνες,

όπου οι οικονομικές συνέπειες λαμβάνονται υπόψη σοβαράς, και όχι μια εσχατολογική αποστολή, μια σταυροφορία ή ένας πόλεμος ιερός που έχει στόχο τη συντριβή του αντιπάλου.

Εργολάβος είναι ο κ. Τραμπ. Στο άμεσο κέρδος προσβλέπει ο άνθρωπος. Δεν είναι καν οπαδός του προφανούς ή θείου πεπρωμένου της Αμερικής ώστε να μεριμνήσει περί της σωτηρίας του ανθρώπου. Αν και το δόγμα αυτό αξιοποιήθηκε από το 1845, όταν οι Δημοκρατικοί προσάρτησαν το Τέξας, για να απελευθερώσουν τους κατοίκους του από τη σκλαβιά.

Εάν υπάρχει ένα κοινό σημείο ανάμεσα σε αυτούς τους δύο ηγέτες των ΗΠΑ και του Ισραήλ είναι πως πάσχουν αθεράπευτα από μεγαλο-

Φαίνεται ότι ο πρόεδρος Τραμπ επιχειρεί να διαμορφώσει νέο σύστημα ασφαλείας στη Μέση Ανατολή, με το Ισραήλ να μην ασκεί ρόλο καθοδηγητικό.

ϊδεατισμό. Και το μεν ιδεολόγημα MAGA του προέδρου Τραμπ έχει ως στόχο να εδραιώσει την Αμερική στην πρώτη θέση παγκοσμίως ενόψει της ταχύτατης ανάπτυξης της Κίνας. Ενώ ο μεγαλοϊδεατισμός στην περίπτωση του κ. Νετανιάχου έχει ως αναφορά το βιβλικό Ηνωμένο Βασίλειο του Ισραήλ επί Σαούλ, Δαβίδ και Σολομώντος.

Ανεξαρτήτως όμως τι είχε κατά νουν ο κ. Νετανιάχου όταν ενέτιλεκε τις ΗΠΑ στον πόλεμο εναντίον του Ιράν, φαίνεται ότι ο πρόεδρος Τραμπ επιχειρεί να διαμορφώσει νέο σύστημα ασφαλείας στη Μέση Ανατολή, με το Ισραήλ να μην ασκεί ρόλο καθοδηγητικό. Πρώτα και μόνον η Αμερική, λοιπόν.

Ή Πανελλαδικές ή τίποτε;

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Πόσες δεκαετίες ισχύει το παρόν σύστημα εισαγωγής στα ΑΕΙ; Δεν έχω ιδέα. Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου αν δεν κάνω λάθος. Πόσες φορές έχει μεταρρυθμισθεί; Απειρες. Κάποτε ήταν η μεγάλη φιλοδοξία όσων αναλάμβαναν τον ρόλο του υπουργού. Πανελλαδικές ή Πανελλήνιες; Υπάρχουν φαίνεται διαφορές ανάμεσα σ' αυτές τις δύο ονομασίες οι οποίες όμως παραμένουν αόρατες σε κάποιον σαν και μένα που δεν είμαι ούτε εκπαιδευτικός ούτε πολιτικός. Άσε που πάνε χρόνια από τότε που εγκατέλειψα τα σχολικά θρανία. Να σκεφθείτε ότι τότε υπήρχαν τα πνεύματα, η περιωπμένη και η τρίτη κλίσις. Η εποχή του χαλκού για την εκπαίδευση. Υπήρχαν όμως οι εισαγωγικές εξετάσεις για τα ΑΕΙ οι οποίες ακολουθούσαν τις εξετάσεις για το απολυτήριο του λυκείου. Δεν μιλώ λοιπόν ως ειδικός. Οπότε όσα λέω έχουν σχετική αξία. Απλώς θεωρώ ότι υπάρχει μία μικρή διαφορά ανάμεσα στις κινήσεις των τεωρακισμένων και τα σχολικά θρανία. Οι κινήσεις των τεωρακισμένων αφορούν μόνον τους ειδικούς του πολέμου. Τα σχολικά θρανία αφορούν όλον τον πληθυσμό απ' αυτούς που ασχολούνται με την εκπαίδευση ως αυτούς που βιοπορίζονται οδηγώντας ταξί.

Οι ειδήμονες αποδίδουν την αντοχή των Πανελλαδικών στο γεγονός ότι το σύστημα είναι αδιάβλητο. Είναι ένα σοβαρό επικοινωνιακό ζήτημα. Δεν έχουμε και πολλά αδι-

άβλητα συστήματα αξιολόγησης και επιλογής οπότε όσα διαθετούμε ως κόρην οφθαλμού. Δεν έχω αντίρρηση. Απλώς αναρωτιέμαι αν αρκεί. Είναι σαν να λες ότι ένας πολιτικός είναι καλός διότι είναι τίμιος. Είναι προφανές ότι δεν φτάνει. Αν είναι τίμιος αλλά ανίκανος να παράγει έργο τότε δεν είναι καλός πολιτικός. Και το ερώτημα είναι ποιο εκπαιδευτικό έργο παράγει το σύστημα των Πανελλαδικών. Επειδή είναι ένα σύννορο αξίζει να αναρωτηθούμε πώς επηρεάζει τους ταξιδιώτες στον τόπο καταγωγής τους, στη μέση εκπαίδευση, και με ποιον τρόπο τους προετοιμάζει για να προσαρμοσθούν στις ανάγκες του τόπου προορισμού τους, το πανεπιστήμιο. Η πείρα μας λέει ότι το σύστημα των Πανελλαδικών καταδικάζει σε καχεξία τις δύο τελευταίες τάξεις του λυκείου μετατοπίζοντας το κέντρο βάρους στο περιώνυμο φροντιστήριο, έδρα αυτού που κάποτε αποκάλυψαμε υποτιμητικά παραπαιδεία και υποτίθεται ότι οι σοφοί μας αναζητούσαν τρόπους για να την καταργήσουν. Δεν ξέρω αν έχουν εγκαταλειφθεί οι προσπάθειες. Εκείνο που ξέρω είναι ότι το φροντιστήριο ζει και βασιλεύει και αποτελεί ουσιαστικό πρόκριμα για την επιτυχία στις Πανελλαδικές. Επειδή τελευταία έχει ανοίξει μια συζήτηση για την αντικατάσταση των Πανελλαδικών με το εθνικό

απολυτήριο το οποίο υποτίθεται θα ρίξει όλο το βάρος στο λύκειο, οφείλω να ομολογήσω ότι δεν έχω γνώμη. Φοβάμαι ότι είτε το σύστημα αλλάξει είτε παραμείνει το ίδιο, το ουσιαστικό πρόβλημα δεν πρόκειται να αντιμετωπισθεί. Και ποιο είναι το ουσιαστικό πρόβλημα; Είναι αυτό που μπορείς να το εντοπίσεις διά γυμνού οφθαλμού εάν έχεις στοιχειώδεις απαιτήσεις από τον εαυτό σου και τους συμπολίτες σου. Είναι ο λόγος για τον οποίον γράφω το σημερινό και ασχολούμαι με τις Πανελλαδικές. Η πτώση του μορφωτικού επιπέδου από γενιά σε γενιά. Η υποχώρηση της γενικής παιδείας σε επίπεδα αγραμματοσύνης και αναλφαβητισμού. Εννοείται ότι δεν μιλάω για την επιστημονική κατάρτιση και τις τεχνικές δεξιότητες. Αναφέρομαι στη γενική παιδεία, σ' αυτό το πολιτισμικό περιβάλλον που σου δίνει τη δυνατότητα να μιλάς και να σκέφτεσαι. Όταν το επίπεδο της Βουλής δεν διαφέρει από το επίπεδο των παιδε-παιχνιδιών τότε μιλάμε για ένα σοβαρό, ίσως το σοβαρότερο κοινωνικό πρόβλημα.

Αποδίδουμε την πτώχευση στον τρόπο της ζωής μας. Στον εθισμό στο Διαδίκτυο, για παράδειγμα, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στην αδιαφορία της οικογένειας, στην ανακάλυξη της εοχολίας σε ιδανικό. Στην απουσία όχι ιδανικών—αυτά μόνο να σε διαιψεύσουν μπορούν—αλλά οποισ-

δήποτε σκέψης για το μέλλον. Δεν σας κάνει εντύπωση ότι από τη συζήτηση απουσιάζει το ζήτημα της εκπαίδευσης; Πώς αντιμετωπίζει όλα αυτά το σχολείο; Ή μήπως τα αποδέχεται σαν να 'ναι κάτι σαν κοινωνική μοίρα και το σχολείο συνεχίζει να κάνει τη δουλειά του με τον τρόπο που την έκανε και πριν εμφανισθούν όλα αυτά τα προβλήματα; Γιατί δεν αναζητούμε τις διαισυνδύσεις ακόμη και της έκρηξης της εφηνικής βίας με τον τρόπο που λειτουργεί το σχολείο; Και για να βρούμε μίαν άκρη στο νήμα θα πρέπει να ξεκινήσουμε από την κορυφαία στιγμή του σχολικού βίου, τις Πανελλαδικές Εξετάσεις. Μήπως θα πρέπει να αποφασίσουμε ότι το αδιάβλητό τους δεν μας φθάνει πια κι ότι θα πρέπει να βρούμε έναν άλλον τρόπο για να οργανώσουμε τη μέση εκπαίδευση, εξίσου αδιάβλητο αλλά πιο αποτελεσματικό. Αν η σύγχρονη κοινωνία πάσχει από την προσήλωσή της στο ήσοςον, στην ευκολία και στην ταχύτητα κτήσης αγαθών, ποια είναι η ευθύνη της εκπαίδευσης; Και γιατί δεν τολμάμε να τις αγγίξουμε; Μήπως επειδή ξέρουμε ότι το ανθρώπινο δυναμικό που την υπηρετεί δεν είναι σε θέση να τα αντιμετωπίσει. Παραδοχή ήπτας θα μου πείτε. Ούτε η πρώτη ούτε η τελευταία.

Μερικές σκέψεις μετά το τέλος και των φετινών Πανελλαδικών για να προστοιμάσω τη δεκαπενθήμερη άδειά μου.

«Πού το έχουμε ξαναδεί αυτό το βλέμμα; Πού το έχουμε ξαναδεί».

Διόδια στα Στενά; Οχι βέβαια!

Του **ΑΓΓΕΛΟΥ Κ. ΣΥΡΙΓΟΥ**

«**Mare liberum**» σημαίνει στα ελληνικά «ελεύθερη θάλασσα». Αυτός είναι ο τίτλος ενός βιβλίου του Ολλανδού Ούγκο Γκρότιους, που δημοσίευσε το 1609. Ήταν η εποχή της διαμάχης των Ολλανδών με Πορτογάλους, Ισπανούς αλλά και Βρετανούς. Οι τρεις τελευταίες χώρες διεκδικούσαν τη χαρτογράφησαν τις θαλάσσιες οδούς προς την Ασία, θεωρούσαν ότι είχαν και το αποκλειστικό δικαίωμα να ελέγχουν τη ναυσιπλοΐα και το εμπόριο προς αυτές τις περιοχές. Αντιθέτως, ο Γκρότιους υποστήριζε ότι οι θάλασσες είναι ελεύθερες σε όλα τα έθνη και κανένα κράτος δεν μπορεί να τις κατέχει αποκλειστικά και να επιποδίζει το ελεύθερο εμπόριο. Η αρχή της ελευθερίας των θαλασσών, όπως έκτοτε ονομαστικε, απετέλεσε τη βάση στην οποία αναπτύχθηκε το σύγχρονο Δίκαιο της Θάλασσας και ο Γκρότιους θεωρείται ο θεμελιωτής του διεθνούς δικαίου.

Με το πέρασμα των αιώνων η κρατική κυριαρχία σταδιακά επεκτάθηκε προς τη θάλασσα. Τα κράτη απέκτησαν μία ζώνη χωρικών υδάτων δίπλα στις ακτές τους. Το θέμα όμως των ελεύθερων θαλασσίων οδών παρέμεινε θεμελιώδες. Παρότι τα κράτη ασκούν κυριαρχία σε αυτή τη θαλάσσια ζώνη, παράλλη-

λα επιτρέπεται να την διαπλέουν σκάφη τρίτων χωρών. Άς δούμε τη διαφορά. Η νόμιμη είσοδος στο κερασιαί έδαφος ενός κράτους τελεί υπό τον αυστηρό έλεγχο του κράτους και γίνεται υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Αντιθέτως, ένα ξένο πλοίο, εμπορικό ή ακόμη και πολεμικό, μπορεί να εισέλθει όποτε θέλει στα χωρικά ύδατα ενός κράτους χωρίς να ενημερώσει. Μοναδική προϋπόθεση να προβαίνει σε «αβλαβή διέλευση», δηλαδή να μη διαταράσσει την ειρήνη, την ασφάλεια και τη δημόσια τάξη του παράκτιου κράτους.

Το θέμα της ελευθερίας των θαλασσών επανήλθε κατά τη διάρκεια των εργασιών της Τρίτης Συνδιασκεύσεως του ΟΗΕ μεταξύ 1973-82 που οδήγησαν στη σημερινή Συνθήκη για το Δίκαιο της Θάλασσας. Ένα από τα βασικά ζητήματα ήταν η θέσπιση ενός καθολικού κανόνα 12 ν. μιλίων για το εύρος των χωρικών υδάτων. Κάποια κράτη είχαν χωρικά ύδατα 3 ν. μιλίων, άλλα 6 και 12, και κάποια λίγα να είχαν επεκτείνεται μέχρι τα 200 ν. μίλια! Ο προβληματισμός ήταν μεγάλος, ιδίως από τις μεγάλες ναυτικές δυνάμεις (περιλαμβανομένης και της Ελλάδας). Με την αύξηση στα 12 ν. μίλια τουλάχιστον 100 θαλάσσια περάσματα θα «έκλειναν», υποχρεώνοντας τα πλοία να διασχίζουν τα χωρικά ύδατα ενός κρά-

τους σε περιοχές που πρώτα ήταν ανοικτές θάλασσες. Ο θεσμός της «αβλαβούς διελύσεως» θεωρήθηκε ότι δεν προσέφερε επαρκείς εγγυήσεις για την ακώλυτη λειτουργία της διεθνούς ναυσιπλοΐας. Γι' αυτόν τον λόγο η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982) δημιούργησε ένα νέο θεσμό: τον «πλοιο διελύσεως» (ή «διέλευση τράνζιτ») μέσα από «διεθνή στενά». Εν αντιθέσει προς την αβλαβή διέλευση, η οποία μπορεί να διακοπεί από το παράκτιο κράτος για λόγους ασφαλείας, η «διέλευση τράνζιτ» δεν παρεμποδίζεται ούτε διακόπτεται για οποιονδήποτε λόγο. Εννοείται ότι δεν απαιτείται η παροχή προηγούμενης άδειας από το παράκτιο κράτος ή έστω ειδοποίηση. Και, βεβαίως, όλα αυτά γίνονται χωρίς την πληρωμή τελών ή καταβολή διοδίων ή την παροχή οποιασδήποτε αποζημιώσεως προς το κράτος, τα χωρικά ύδατα του οποίου αποτελούν «διεθνή στενά».

Ενα από αυτά τα «διεθνή στενά» είναι και το θαλάσσιο πέρασμα στο Ορμούζ. Το μοιράζονται το Ιράν και το Ομάν. Ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός θέσπισε το 1973 εντός των στενών (δηλαδή εντός των χωρικών υδάτων του Ιράν και του Ομάν) συστήματα διαχωρισμού της ναυσιπλοΐας προκειμένου να αποφευχθούν ναυτικά ατυχήματα. Ουδέποτε, όμως, διανοήθηκε κάποιο από

τα δύο κράτη να επιβάλει την είσπραξη κομίστρων για τη διέλευση των στενών.

Στην (ενδιάμεση) συμφωνία, όμως, της 17ης Ιουνίου 2026 μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν, το θέμα αφήνεται εκκρεμές. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στην παράγραφο 5 ότι το Ιράν θα επιτρέψει «την ασφαλή διέλευση εμπορικών πλοίων, χωρίς καμία κρέωση, μόνον για περίοδο εξήντα (60) ημερών». Τι θα γίνει μετά την πάροδο των 60 ημερών; Το σημείο αφήνεται αδιευκρίνιστο. Στην ίδια παράγραφο όμως αναφέρεται ότι το Ιράν με το Ομάν θα συζητήσουν «για τον καθορισμό του μελλοντικού καθεστώτος διοίκησης και των ναυτιλιακών υπηρεσιών στα Στενά του Ορμούζ» σύμφωνα και με το διεθνές δίκαιο. Η συγκεκριμένη διατύπωση αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο επιβολής κάποιας χρηματικής παροχής για τις αρίστες «ναυτιλιακές υπηρεσίες». Το θέμα είναι εξαιρετικά σοβαρό. Εάν επιβληθούν τέλη, η πρακτική δεν θα περιοριστεί μόνο στο Ορμούζ. Θα γίνει κανόνας σε όλα τα διεθνή στενά. Κάτι τέτοιο είναι απαράδεκτο και αντίθετο σε 400 χρόνια εφαρμογής του Δικαίου της Θάλασσας.

Ο κ. Αγγελος Συρίγος είναι καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής, βουλευτής της Ν.Δ. στην Α΄ Αθηνών.

Στρατηγική για παραλίες έχουμε;

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Η πολιτική επικαιρότητα και αυτής της εβδομάδας που πέρασε ή μάλλον για να διατυπωθεί ορθότερα η πολιτική επικαιρότητα ιδίως αυτής της εβδομάδας που πέρασε, δύσκολα μπορεί να μας γεμίσει με αισιοδοξία και περηφάνια για τη χώρα, το είδος και το μέλλον μας, αν σκεφτεί κανείς τι περιλαμβάνει το περιβόητο πόρισμα της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς, υπήρξε όμως τουλάχιστον μια ευχάριστη είδηση, η οποία, όσο και να πεις μάς δίνει έναν χειροπιαστό λόγο να χαϊρόμαστε που ζούμε εδώ.

Αναφέρομαι στο γεγονός ότι για τέταρτη συνεχή χρονιά η πατρίδα μας κατατάχθηκε στην πρώτη θέση σε έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ποιότητα νερών κολύμβησης που διαθέτει. Ειδικότερα, όπως σπ-

Εκείνο που εξακολουθεί να κάνει το κάθε μέρος ξεχωριστό και κατάλληλο τόσο για την τουριστική όσο και για την οικονομική του επιβίωση είναι η φυσική του ομορφιά και η πολιτισμική του παράδοση.

μειώνεται στο σκεπτικό της έκθεσης, κατά την κολυμβητική περίοδο του 2025, σε 123 σημεία δειγματοληψίας η Κύπρος πέτυχε ποσοστό συμμόρφωσης 100% με όλα ανεξαιρέτως τα σημεία να χαρακτηρίζονται ως «εξαιρετικάς ποιότητας». Στην έκθεση τονίζεται πως η ποιότητα των νερών κολύμβησης συνδέεται άρρηκτα με τη δημόσια υγεία και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ενώ όπως είναι αυταπόδεικτο, τα καλά αποτελέσματα μπορούν να λειτουργήσουν ως καθοριστικός παράγοντας για την τουριστική δραστηριότητα και, κατ' επέκταση, την οικονομία της χώρας. Για την ιστορία, να σημειωθεί ότι στη λίστα με τα καθαρότερα νερά δεύτερη μετά την Κύπρο βρίσκεται η Ελλάδα και τρίτη η Βουλγαρία.

Αφού λοιπόν δοθούν τα εύσημα στις αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους, που σε αυτόν τον τομέα δείχνουν να κάνουν τη δουλειά τους, θα ήταν ίσως χρήσιμο να προστεθούν ορισμένες προθέσεις και χρήσιμες, ίσως, σκέψεις γύρω από το ζήτημα. Καταρχάς, επειδή ο ανορθολογισμός τείνει να επικρατήσει σ' όλους σχεδόν τους τομείς της σύγχρονης ζωής, ας αρχίσουμε απ' τα πλέον στοιχειώδη: Την αδήριτη ανάγκη να

διατηρηθούν και στα επόμενα χρόνια τα νερά μας όσο καθαρά είναι σήμερα, πράγμα καθόλου αυτονόητο, αν ανατρέξει κάποιος στις αμέτρητες περιβαλλοντικές ατασθαλίες και παρανομίες που αφθονούν στην ακτογραμμή μας.

Όπως εύστοχα μας είπε σε συνέντευξή της στην «Κ» η κα Καλομοίρα Ταμασιούνα από το Προδρόμι της Πόλεως Χρυσόχους, στο πλαίσιο ρεπορτάζ για τις απόψεις των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα για την ανάπτυξη, πολυτελή ξενοδοχεία και resorts υπάρχουν παντού και πολλά. Εκείνο που εξακολουθεί να κάνει το κάθε μέρος ξεχωριστό και κατάλληλο τόσο για την τουριστική όσο και για την οικονομική του επιβίωση είναι η φυσική του ομορφιά και η πολιτισμική του παράδοση. Με απλά λόγια, όπως τόνισε με ελκυστικό και ποιητικό κιόλας τρόπο η κα Ταμασιούνα, ο τουρισμός δεν θα έρθει επειδή δημιουργήσαμε ακόμα ένα πεντάστερο ξενοδοχείο πανομοιότυπο με αντίστοιχα resorts σε ένα σωρό χώρες αλλά επειδή υπάρχουν παρθένα μέρη όπως τα ακρογιάλια του Ακάμα που προσφέρουν στον επισκέπτη όσο και στον μόνιμο κάτοικο μια μοναδική εμπειρία.

Με άλλα λόγια, παρόλο που η αυτοσυγκράτηση και η ισορροπημένη ανάπτυξη δεν είναι στα ατού μας, ας προσπαθήσουμε τουλάχιστον να σώσουμε ό,τι σώζεται, που δεν είναι και λίγο. Μπορεί να το έχουμε συνθηθεί και να το θεωρούμε δεδομένο, είναι όμως μεγάλη υπόθεση να υπερπολύτιμο αγαθό που έχουμε τόσα πολλά, φυσικά πεντακάθαρα νερά για κολύμβηση, άσκηση, χαλάρωση και ψυχαγωγία. Την ίδια ώρα, ωραία θα ήταν, όσο κι αν δυσκολεύομαστε να αποσυνδέσουμε το γρήγορο και εύκολο κρήμα από οτιδήποτε σχεδόν με το οποίο καταπιανόμαστε ως λαός, να θεσμοθετήσουμε επιτέλους πιο αυστηρούς κανόνες στις κατα τα άλλα πανέμορφες παραλίες μας. Η ηχορύπανση, η παραβίαση του δημόσιου χώρου και η θρασεία συμπεριφορά επιχειρηματιών και άλλων ιδιωτών, που ετισθελικά και αυθαίρετα πολλές φορές συμπεριφέρονται με έπαρση και αλαζονεία στην ακτογραμμή είναι ένα διαχρονικό καρκίνωμα που μας χαρακτηρίζει, το οποίο ωστόσο με αποτελεσματικούς κανόνες που να προέρχονται από εφαρμοσμένες νομοθεσίες, αντιμετωπίζεται. Η προσβασιμότητα, η προστότητα και η συμπεριληψη για όλα τα τμήματα του πληθυσμού είναι ζητήματα που επίσης πρέπει να υιοθετηθούν σε μια ενδεχόμενη εθνική στρατηγική για τις παραλίες μας.

demetriadesp@sppmedia.com

Η πρώτη σύνδεση με υδάτινο τραμ κατά μήκος του ποταμού Δυτικού Όντερ, από το Στετίντο της Πολωνίας προς τη γερμανική συνοριακή πόλη Γκαρτς, θα ξεκινήσει τη δημόσια επιβατική της υπηρεσία στις αρχές Ιουλίου.

EPH/MARTIN BELECKI

Το «πόρισμα» του Αβραάμ

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ιδού και ένα κανονικό πόρισμα, με στοιχεία, τεκμηρίωση, συμπέρασμα. Η Αρχή κατά της Διαφθοράς, χωρίς διαρροές και προκατασκευασμένες υποθέσεις και έτσι ολοκλήρωσε την αυτεπάγγελτη έρευνά της. Όλα όσα συζητάμε, οφείλονται στην εξαντλητική έρευνα του Μ. Δρουσιώτη, βιβλίο «Κράτος-Μαφία».

Κορυφαίο συμπέρασμα: Ο πρόεδρος μιας χώρας αφιερώνει τον χρόνο του για τις γενικές υποθέσεις του κράτους. Στην περίπτωση Αναστασιάδη, ο ζωτικός χρόνος του στην προεδρία ήταν αφιερωμένος στην οργάνωση, εκτέλεση και συγκάλυψη των υποθέσεων που περιγράφει το πόρισμα της ΑκΔ. Η Αρχή εντόπισε επτά πιθανά αδικήματα που αφορούν «κατάχρηση εξουσίας στην υπογραφή από εφαρμοσμένες νομοθεσίες, αντιμετώπιζεται. Η προσβασιμότητα, η προστότητα και η συμπεριληψη για όλα τα τμήματα του πληθυσμού είναι ζητήματα που επίσης πρέπει να υιοθετηθούν σε μια ενδεχόμενη εθνική στρατηγική για τις παραλίες μας.

Η χώρα που κάποτε αποκλή-

θηκε «ο καλύτερος μαθητής στην (ενταξιακή) τάξη», κατέληξε σε ουραγό σε όλη την τάξη. Οι αξιολογήσεις διεθνών οργανισμών στον χώρο της διαφθοράς, καθώς και οι συνεχείς υποβαθμίσεις στην κατηγορία «κατάσταση του κράτους δικαίου στην Κύπρο», μιλούν αφ' εαυτών.

Η έρευνα της ΑκΔ στηρίχθηκε σε υλικό που έτρεξε και συστηματοποίησε ο Μ. Δρουσιώτης – ένα άτομο, μόνο του. Τα θεσμικά όργανα της Πολιτείας, που, καθ' ύλην, είχαν την ευθύνη να ερευνήσουν, αγρόν νήορασαν – μερικοί θεσμικοί εκπρόσωποι περιλαμβάνονται στην Έκθεση («ελλειψής έρευνα σε υποθέσεις που αφορούσαν το δικηγορικό γραφείο Αναστασιάδην»). Ακόμα και όταν, η, υπό τον Νικολάτο, Ερευνητική Επιτροπή εξέδωσε το γνωστό πόρισμά της, η συνέχεια ήταν η σιωπή, η συγκάλυψη, όλα στις καλές νδες, ενώ ολοφάνερα το πόρισμα Νικολάτου ήταν πάσα στους εισαγγελλείς για εις βάθος έρευνα. Όπως η παράγραφος «από το σύνολο των 6.779 φυσικών προσώπων που έχουν πολιτογραφηθεί, ποσοστό 51,81% (μέλη οικογενείας του επενδυτή) ήταν εκτός νομικού πλαισίου και, επομένως, είχαν πολιτογραφηθεί παράνομα». Ο ορισμός της σύγκρουσης συμφέροντος (με το ένα χέρι αιτήσεις, με το άλλο οι εγκρίσεις). Ποιος όμως θα εργαζόταν πάνω στο κεφάλαιο με πιστικότητα, όταν οι δύο εισαγγελλείς ήταν μέσα στο Υπουργικό Συμβούλιο και συναινούσαν σε πράξεις «εκτός

νομικού πλαισίου»; Η ΑκΔ μάς ενημερώνει επίσης και για όσα δεν κάνει ειδική αναφορά η ίδια. Ένας που ηγείται ενός δικτύου διαφθοράς, ήταν ο αρχηγός του, εφ' όλης της ύλης. Ούτε τα «δύο κράτη» τού ξέφυγαν. Ούτε εκ λάθους μπήκε στο αεροπλάνο και έφυγε δύο φορές από συνόδους κορυφής για την Κύπρο. Ούτε τυχαία «βγήκε έξω από συνάντηση με τον Μ. Ακιντζί για να καπνίσει ένα τσιγάρο» και επέστρεψε στην αίθουσα μετά από 40 λεπτά – 17/2/17.

Η ιστορία είναι γεμάτη από επιλογές, ρήξεις, παραιτήσεις, ή και το ανάποδο, αδιαφορία, παραμονή, καριέρα. Μια (κυπριακή) περιήγηση με ουσία – και παραδείγματα:

«Το Συντηρητικό Κόμμα στο Η.Β. άλλαξε πέντε πρωθυπουργούς την τελευταία δεκαετία λόγω εσωκομματικών συγκρούσεων, του Brexit, σκανδάλων και αλλαγών στην ηγεσία. Ο τρόπος: Αντικατάσταση του αρχηγού και εν ενεργεία πρωθυπουργού, μέσο ψήφου εμπιστοσύνης από τους βουλευτές, χωρίς εθνικές εκλογές. Ονόματα: Ν. Κάμερον (2010–2016), Τ. Μέι (2016–2019), Μ. Τζόνσον (2019–2022), Λ. Τρας, (2022), Ρ. Σούνακ, (2022–2024)» (Πηγή: ΑΙ).

Η πρωθυπουργός της Νέας Ζηλανδίας Τ. Αρντέρν: «Η θνητεία μου ως πρωθυπουργού θα ολοκληρωθεί το αργότερο στις 7/2. Αυτά ήταν τα πιο όμορφα πενήντα χρόνια της ζωής μου. Ξέρω τι απαιτεί αυτή η δουλειά και ξέρω ότι δεν έχω πια αρκετή

ενέργεια για να την ανταποδώσω. Είναι τόσο απλό» (9/1/23).

Μια κυβέρνηση, υπάρχει για να διαμορφώνει μια καλύτερη κοινωνία και όχι για να διαιώνει την εξουσία της. Μετέχεις στην πολιτική διαπάλη, για να κάνεις την Κύπρο καλύτερη, όχι για να λες αυτά και να εννοείς άλλα, ή να ακολουθείς τις νοοτροπίες που καθήλωσαν τη νήσο στις πρακτικές που περιγράφει με τόση ακρίβεια στο πόρισμά της η ΑκΔ. Η ειλικρίνεια, οι καθαρές απόψεις, το ήθος και το ύψος της εξουσίας είναι κεντρικά θέματα. Το κράτος δικαίου, η κοινωνική δικαιοσύνη, η συνεχής διεύθυνση των δυνατοτήτων του ατόμου, δεν είναι μια υπόθεση που χάθηκε. Παρά τα εμπόδια, να μην διστάζουμε, το κέρδος θα είναι πολύ μεγαλύτερο, όταν εστιάσουμε στο μακροπρόθεσμο συμφέρον της χώρας.

Ο Ν. Αναστασιάδης με αλαζονεία («αφού κατέβασα το ποσοστό του υποψήφιου προέδρου της παράταξης μου, ανέβασα στην προεδρία τον δικό μου»), πίστεψε, από ένα σημείο και μετά, πως ό,τι κάνει, του βγαίνει. Βλέπουμε όμως πως και τα ακινητά «πετούν», εκεί που δεν το περιμένεις! Ο Αβραάμ Λίνκολν «εξηγεί» αυτό ακριβώς το σημείο στον Νίκο Αναστασιάδη: «Μπορείς να κοροϊδεύεις όλους τους ανθρώπους, μερικές φορές, και μερικούς, συνεχώς, αλλά δεν μπορείς να τους κοροϊδεύεις όλους και για πάντα!»

www.larkoslarkou.org.cy

Το θέμα είναι πολύ σοβαρό

Του **ΜΙΧΑΛΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Το «μυθόδισμα» με το οποίο η Κυπριακή κοινωνία υποδέχθηκε την ανακοίνωση του πορίσματος της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς είναι η μεγαλύτερη απόδειξη της αξίας του. Διότι είναι αποτέλεσμα ενδεδειγμένων εργασιών, γραμμένο με τρόπο που ούτε χαρίζεται σε κάποιον, ούτε όμως και βρίθκει εμπάθειας, όπως έγινε πολλές φορές στο παρελθόν. Αποτελεί μια παράθεση ευρημάτων, συμπερασμάτων και εισηγήσεων που προκαλεί σεβασμό από όλους ως προς τη δουλειά που έγινε. Αυτό, από μόνο του, είναι επιτυχία. Όλοι αντιλαμβάνονται ότι το θέμα είναι εξαιρετικά σοβαρό και ιδιόμορφο, από την ώρα που εμπλέκεται ο τέως πρόεδρος της Δημοκρατίας, το οικογενειακό, επαγγελματικό και φιλικό του περιβάλλον. Το πόρισμα μπορεί να μην περιγράφει την έκταση, τα ποσά και το μέγεθος διαπλοκής του «Κράτους Μαφίας» που επικρατούσε να γίνει συνείδηση ότι υπάρχει στην Κύπρο. Υποδεικνύει όμως πιθανή διαφθορά του ανώτερου άρχοντα

της χώρας και συστηματικές διαπλοκές στη δημόσια ζωή, που περιλαμβάνει πολιτικούς δικαστές και δημόσιους λειτουργούς.

Από τη φύση όσων προσάπτονται στο πόρισμα, κάθε νοήμων άνθρωπος καταλαβαίνει ότι υπάρχει δρόμος σε αυτή τη διαδικασία. Δεν στέκουν ενώπιον της δικαιοσύνης εικασίες με βάση το «ισοζύγιο των πιθανοτήτων», χρειάζεται ποινική ανάκριση και άλλου τύπου τεκμήρια από αυτά που απαιτεί μια ερευνητική επιτροπή. Αυτή όμως είναι και η αξία της έρευνας που έγινε. Ότι προσπαθήσε να διαπιστώσει σοβαρά ενδεχόμενα διαφθοράς και όχι να ετοιμάσει ποινικές υποθέσεις. Αυτό, θα πρέπει να γίνει τώρα.

Αναμφισβήτητο, το στοιχείο σήμερα είναι να προχωρήσει η διερεύνηση με τρόπο που να μην αμφισβητείται η αντικειμενικότητά της. Δεν υπήρχε περίπτωση να είχαμε Πρόεδρο κράτους που ελέγχεται για διαφθορά και να μην είχαμε την ίδια ώρα συγκρούσεις συμφέροντος. Το βάρος στους θεσμούς να διαφυλάξουν το κύρος τους, με μια διαδικασία που θα είναι και θα φαίνεται αξιόπιστη, είναι πολύ μεγάλ-

λο. Το οποίο κύρος θα υπονομεύσουν, αν συνεχίσουν την τακτική να μην εξηγούν στον πολίτη τι και ποιο λόγο κάνουν. Στον πολίτη είναι υπόλογοι όλοι, η διαφάνεια και λογοδοσία απέναντί του είναι το κυρίαρχο απαιτούμενο για να επανέλθει εμπιστοσύνη.

Από την ώρα όμως που ήδη έχουμε ένα σοβαρό αρχικό αποτέλεσμα, η σπουδή των μονίμως αμφισβητούντων να προκατάβουν ότι δεν πρόκειται να γίνει τίποτα, υπονομεύει την ίδια την αξία του πορίσματος. Προφανώς, ήδη κάτι σοβαρό έχει γίνει και το κράτος έχει λειτουργήσει, παρά τις δυσοιωνες προβλήσεις τους.

Στο πόρισμα διαφαίνονται οι δύο μεγάλες ανάγκες της χώρας για το μέλλον: η συνταγματική αναθεώρηση και η αλλαγή νοοτροπίας. Τα συντάγματα δεν αλλάζουν στο πόδι και αποσπασματικά, ούτε δέχονται φωτογραφικές διατάξεις για να καλύψουν συγκεκριμένη ανάγκη ή σκοπιμότητα. Τα συντάγματα αλλάζουν με σκέψη, συζήτηση και εμπειρογνώμοσύνη, για να καλύψουν ανάγκες για πολλές δεκαετίες. Πολύ περισσότερο στην Κύ-

προ, που θα πρέπει να διαφυλάσσεται η δικονομικότητα. Αυτή η διεργασία πρέπει επιτέλους να ξεκινήσει, εάν θα πετύχουμε να καταργηθούν τα ασύδοτα βασίλεια. Και για να φέρουμε την απαιτούμενη αλλαγή νοοτροπίας σε όλα τα επίπεδα. Στο πόρισμα, περιγράφονται συμπεριφορές που θα μπορούσαν να αφορούν την πλειοψηφία όχι μόνο των πολιτικών, αλλά και των πολιτών μας. Το βάρος και η ευθύνη στον Πρόεδρο Αναστασιάδη είναι αδιανόητα μεγάλο. Στη δική του περίπτωση, τα ερωτήματα δεν είναι μόνο νομικά, αλλά είναι και πολιτικά και ηθικά. Από μόνη της, η σκιά διάπραξης ποινικών αδικημάτων για ένα πρώην πρόεδρο είναι τεράστια. Ασφαλώς έχει το απόλυτο δικαίωμα να υπερασπιστεί τον εαυτό του, ειδικά ενώπιον δικαστηρίου. Κατά τη γνώμη μου κιόλας, ο ίδιος θα πρέπει να επιδιώκει το να καθαρίσει στο δικαστήριο το όνομά του, εάν αισθάνεται αθώος.

Όμως, αυτό δεν είναι αρκετό. Γιατί, ως Πρόεδρος, ως ηγέτης που πήρε δύο φορές «πληρεξούσιο» από τον λαό να διαχειριστεί τις τύχες του, που έβγαλε τη χώρα

από τη χρεωκοπία και τη μεταρρύθμιση σε πρωτοφανή βαθμό, είναι εξίσου υπόλογος απέναντι στους πολίτες να εξηγήσει και να πείσει. Η ανυποληψία και η αμαύρωση της υστεροφημίας δεν είναι μικρότερη ποιότη από τη δικαστική καταδίκη, για έναν πολιτικό. Ο τόπος πληρώνει από καιρό τις σκιές της διαφθοράς, τη διολίσθηση του Κυπριακού και τις εμμονές για τη διαδοχή του, που δίκασαν και εκτροχίασαν τη συνοχή του Κυπριακού λαού. Πολύ περισσότερο, τις πληρώνει πανάκριβα η παράταξη του. Με ρωτούν πολλοί, ποιες θα είναι οι επιπτώσεις για τον Δημοκρατικό Συναγερμό σε περίπτωση καταδίκης του; Ίσως, είναι αυτοί που δεν αντιλαμβάνονται ότι, απέναντι στους Συναγερμικούς, ένας καταδικασμένος Πρόεδρος θα είναι διπλά υπόλογος. Όχι μόνο για τη ζημιά που έκανε στη χώρα, αλλά και για την κληίδα που φόρτωσε την ιστορική μας παράταξη και την αξιοπρέπεια του κάθε ενός από εμάς, που τον εμπιστευθήκε, τον στήριξε και τον ανέδειξε.

michalis@michalis.com

Κάπου υπάρχει Θεός...

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Ο Θεός εν τζι εν καμπλάρνς...» λέει μια κυπριακή παροιμία, για την οποία σίγουρα οι παππούδες μας νήστευαν 40 μέρες, για να την πουν. Οι καμήλες, τα караβάνια της ερήμου, ήταν το κυριότερο μέσο μεταφοράς μεγάλων φορτίων. Κινούνταν με αργούς και νωχελικούς ρυθμούς, αλλά πολλές φορές έχαναν την πορεία τους, αφού δεν υπήρχαν δρόμοι. Τελαιπωρούσαν και τους καμπαρδής, αλλά και όλους όσοι ανέμεναν τα προϊόντα τους. Ο Θεός, αντιθέτως, δεν είναι καμπαρδής και αποδίδει δικαιοσύνη στην κατάλληλη στιγμή και με τον ανάλογο τρόπο. Η θεία δική έρχεται πάντα στην κατάλληλη ώρα.

Ο μέγιστος Νίκος Γκάτσος, έγραψε ένα σπουδαίο φιλοσοφικό και αλληγορικό τραγούδι, για τους πέντε σκύλους, το οποίο μελοποίησε ο Μάνος Χατζιδάκις και τραγούδησε με περισσή μαεστρία η Αλίκη Καγιαλόγλου. Η θεία δική, σε μια αλλιότητα έμπνευσε. «Πέντε πεινασμένοι σκύλοι, στου παράδεισου την πύλη περιμέναν απ' τους πρώτους, για να σπάσουν το χορό τους, μα προτού η αυγή χαράξει, στου ουρανού την Άγια τάξη, χωροφύλακες αγγέλοι τους κρέμασαν στο τσιγκέλι. Μέσα στη ζωή ποτέ μη ζητάς να βρεις ποιος είναι ο δικαστής, να περπατάς και πάντα να κοιτάς πού θα πας να κρυφτείς. Φίλοι σκύλοι μου μην κλαίτε, μες στη συμφορά να λέτε: Κάπου υπάρχει Θεός! Κάπου... υπάρχει Θεός.»

Ο αείμνηστος Αντρέας Χριστοφίδης, ο σπουδαίος δάσκαλος, φιλόσοφος, ποιητής, αναλυτής, αλλά και πολιτικός, έλεγε ότι: «Η Κύπρος είναι η χώρα με τον αγριότερο και τον πιο ακραίο καπιταλισμό στον κόσμο». Γύρισε τον κόσμο όλο, πάλεψε με τον εαυτό του, με τις ερινύες του και σε στιγμές απόλυτης ειλικρίνειας, μνημόνευε, ενίοτε και ζήλευε, το ραχάτι των Κυπρίων, οι οποίοι προδομένοι από τους ταγούς τους, παλεύουν με ήσυχια τη συνειδήσή τους, χωρίς ποτέ να χάνουν τον ύπνο, το γέλιο και την αισιοδοξία τους. Μιλούσε για τον διαμοιρασμό των τιμαρίων της εξουσίας, ανάμεσα στην οικονομική ελίτ και την Εκκλησία, καταγγέλλοντας τους τοκογλύφους και όλους τους γνωστούς άγνωστους απατεώνες. Ο Αντρέας Χριστοφίδης, απολαμβάνοντας συχνά-πυκνά την καλή μουσική, το καλό φαγητό και ποτό, τραγουδούσε από ψυχής τούς στίχους της μέγιστης Ευτυχίας Παπαγιαννοπούλου: «Δuo πόρτες έχει η ζωή. Άνοιξα μια και μπήκα.

Σεργιάνισα ένα πρωινό. Κι ώσπου να 'ρθει το δειλινό. Από την άλλη βγήκα. Όλα είναι ένα ψέμα. Μια ανάσα μια πνοή. Σαν λουλούδι κάποιο χέρι. Θα μας κόψει μιαν αυγή...».

Σε θεολογικό επίπεδο, ο πνευματικός νόμος, η απόλυτη επιποσύνη στο θέλημα του Θεού, δεν αφήνει κανέναν αδικημένο, είτε σε αυτή είτε άλλη, την αληθινή ζωή. Η ιστορία του Οσίου Εφραίμ του Σύρου, είναι συνταρακτική: «Ο Όσιος πήγαινε στην Αλεξάνδρεια, όμως νύχτωσε και δεν πρόλαβε να μπει στην πόλη. Αναγκάστηκε να διανυκτερεύσει σε μια μάντρα. Το βράδυ ήρθαν συγκρατούμενούς του, οι οποίοι κατηγορούσαν για φόνο και επέμεναν όπως και ο Άγιος, ότι ήταν αθώοι. Οι δύο άρχισαν να λένε ότι δεν υπάρχει Θεός ούτε και υπάρχει δικαιοσύνη. Το βράδυ ο Άγιος προσευχήθηκε και ο Θεός του αποκάλυψε την αλήθεια. Εμφανίστηκε άγγελος Κυρίου και έδειξε τον πρώτο κρατούμενο, λέγοντας ότι πήγε με ένα φίλο του στο ποτάμι, για να κόψουν ξύλα. Γλίστρησε ο φίλος του και άρχισε να ζητάει βοήθεια. Φοβούμενος μήπως πέσει και αυτός στο ποτάμι, άφησε τον φίλο του να πνιγεί. Χρώθηκε τον θάνατο και τώρα πληρώνει. Ο Άγγελος έδειξε τον δεύτερο κρατούμενο, ο οποίος είχε διαφορές με έναν προύχοντα του χωριού του. Συκοφάντισε το κορίτσι του ως ανήτικο και το κορίτσι δεν μπόρεσε να παντρευτεί. Η πράξη από τον Θεό θεωρείται ηθικός φόνος και τώρα πληρώνει. Ο Άγγελος αποκάλυψε ότι και ο Άγιος όταν ήταν 10 ετών, έλυσε μια μοσχάρα μιας χήρας και έφυγε και η χήρα ακόμη κλαίει... Όταν ξημέρωσε, ο Άγιος ανέφερε την αποκάλυψη στους συγκρατούμενούς του. Όλοι παραδέχθηκαν ότι δικαίως είναι στη φυλακή. Γονάτισαν και προσευχήθηκαν στο έλεος του Θεού και σε τρεις μέρες ελευθερώθηκαν.» Η Οσία Γαβριλλία, έλεγε ότι: «Όλα όσα γίνονται είναι στο πρόγραμμα του Θεού και γι' αυτό, θα τ' αγαπάς... Αυτό που ζητούν περισσότερο οι άνθρωποι είναι ένα χαμόγελο, κι ένα αγγιγμα του χεριού κι ένα δάκρυ. Τίποτε άλλο...». Και όπως έγραψε και ο μέγας Ιωάννης ο Δαμασκνός, στην εξόδιο ακολουθία: «Πάντα ματαιότης τα ανθρώπινα, όσα ουκ υπάρχει μετά θάνατον, ου παραμένει ο πλούτος, ου συνοδεύει η δόξα...». Τελικά υπάρχει Θεός...

kaparispan@yahoo.gr

Αντανακλάσεις της Ιστορίας στα αθλητικά γεγονότα

Του ΤΑΣΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο αθλητισμός είναι ένα σύμπαν. Παραμένει ένα από τα συναρπαστικότερα γεγονότα που γεννήθηκαν μαζί με το ανθρώπινο είδος σε όλες τις εκδοχές του. Είτε ομαδικός όπως το ποδόσφαιρο και το μπάσκετ, είτε ατομικός όπως ο στίβος ή ο μηχανοκίνητος αθλητισμός —η κορύφωση της τεχνολογίας του ανθρώπου—, είτε ο αθλητισμός της δυάδας, είτε του υγρού στοιχείου, του βουνού και του αέρα, είτε οι τόσες άλλες εφαρμογές αυτής της ειδικής ανθρώπινης προσπάθειας που συνδυάζει και συνδέει τον νου, τη σωματική δραστηριότητα αλλά και την έμμεση —εκ του ασφαλούς, δηλαδή— συμμετοχή του θεατή.

Ο αθλητισμός έρχεται κοντά με τη βαθιά προέλευση του ανθρώπου, όπου μαζί με την επιβίωση γεννιέται και ο ανταγωνισμός, επί του ευγενέστερου συναγωνισμού ή, ακόμη πιο κομψά, άμιλλα. Από τον άνθρωπο που τρέχει για να δοκιμάσει τις δυνάμεις του, στη δυάδα που «παραβγαίνει» στο τρέξιμο ή στην πάλη, έρχεται η γонτεία της, ασφαλούς για τη ζωή, σωματικής προσπάθειας. Αντίστοιχα, από την ύπαρξη της οικογένειας και των κοινωνιών, ο άνθρωπος έλκεται να ενταχθεί σε κάθε λογής συσσωματώσεις και στη συνέχεια να συγκρουστεί με άλλες συσσωματώσεις. Στα κατάμεστα γήπεδα των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων και στα Μουντιάλ των εκατομμυρίων τηλεθεατών, ο θεατής ταυτίζεται με τον αγω-

νιζόμενο. Επίσης, με ασφαλή τη ζωή του, μετέχει σε έναν «μαχόμενο» κόσμο, μια «οικογένεια», μια «θρησκεία», μια «ιδεολογία», ένα «έθνος». Μέσα από τη μαγεία μιας παγκόσμιας γιορτής οργανώνεται ένα σύστημα συμβόλων πέρα από το παιχνίδι, με κυρίαρχα τον ανταγωνισμό, την ταύτιση, την αγωνία, το γόντρο, το δράμα, τον ιδρώτα, τον πόνο, τη στρατηγική, την προσποίηση. Τον απόλυτο συνδυασμό σωματικής και νοητικής προσπάθειας.

Στη δεκαετία του 1980, λόγω της σοβιετικής εισβολής στο Αφγανιστάν, 60 χώρες, με επικεφαλής τις ΗΠΑ, μποϊκοτάρισαν τους Αγώνες και δεν συμμετείχαν.

Στον αρχαίο ελληνικό κόσμο, ο αθλητισμός συνδεόταν κατά κύριο λόγο με τις έννοιες άθλος, προσπάθεια, θαυμασμός του σώματος, αγώνας και νίκη —κυρίαρχη βεβαίως η έννοια της αρετής. Στον ρωμαϊκό κόσμο και στη συνέχεια στη Δύση, ο αθλητισμός απομακρύνεται από την ηθική διάστασή του και μπαίνει στον αστερισμό της διασκέδασης, της αναψυχής, των παιχνιδιών, των σπορ.

Στην αρχαιότητα και μετά στον Μεσαίωνα, ο αθλητισμός δεν «συμμετείχε» άμεσα στην

πολιτική και πολεμική ζωή. Στα νεότερα χρόνια η διασταύρωσή του σε πολεμικά γεγονότα, ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διεθνείς ισορροπίες, δεν έφθειρε τη γοντεία του αθλητισμού, το αντίθετο μάλλον.

Επιλεκτικά, για τις διασταυρώσεις αθλητισμού και Ιστορίας στα νεότερα χρόνια μας πάμε στο Δυτικό Μέτωπο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στα Χριστούγεννα του 1914 που έγινε σύντομη ανακωχή και στη νεκρή ζωή μεταξύ των χαρακωμάτων παίχθηκε αγώνας ποδοσφαίρου μεταξύ Βρετανών και Γερμανών στρατιωτών, εκείνων που μέτρησαν στο τέλος του πολέμου 14 εκατομμύρια νεκρούς συμπολεμιστές. Δύο δεκαετίες αργότερα, στους Ολυμπιακούς του Βερολίνου το 1936, διασταυρώθηκε η βαρβαρότητα της ναζιστικής φυλετικής άριας ιδεολογίας με την ανθρώπινη επιτυχία προσπάθεια, όταν κατέκτησε τέσσερα χρυσά μετάλλια ο μαύρος Αμερικανός δρομέας Τζέσε Οουενς. Δύο δεκαετίες αργότερα, το 1956, με τον Ψυχρό Πόλεμο κυρίαρχο, λίγες εβδομάδες μετά τη σοβιετική στρατιωτική εισβολή στην Ουγγαρία και τη βίαιη καταστολή της αντισοβιετικής επανάστασης, στους Ολυμπιακούς της Μελβούρνης, ο αγώνας πόλο Ουγγρών και Σοβιετικών γίνεται συμβολικά αγώνας Δύσης και Ανατολής.

Στους Ολυμπιακούς του Μεξικού το 1968, με το αντιπολεμικό και αντιρατσιστικό κίνημα στις ΗΠΑ σε μεγάλη ένταση, δύο

μαύροι αθλητές υψώνουν στο βάθρο των νικητών τη «μιαύρη» γροθιά τους, διαμαρτυρόμενοι για την καταπίεση των Αφροαμερικανών. Στους Ολυμπιακούς του Μονάχου το 1972, Παλαιστίνιοι του «Μαύρου Σεπτέμβρη» εισέβαλαν στο Ολυμπιακό Χωριό και σκότωσαν 11 Ισραηλινούς αθλητές. Το Μουντιάλ της Αργεντινής το 1978 διοργανώθηκε από τη χούντα της χώρας (1976-1983) και τον επικεφαλής Βιντέλα, ενώ κυριαρχούσε ο «βρώμικος» πόλεμος εναντίον όσων αντιστέκονταν στη βαρβαρότητα του καθεστώτος, ένας πόλεμος με 30.000 «εξαφανισμένους» πολίτες, τα ίχνη των οποίων δεν βρέθηκαν ποτέ. Στη δεκαετία του 1980, λόγω της σοβιετικής εισβολής στο Αφγανιστάν, 60 χώρες, με επικεφαλής τις ΗΠΑ, μποϊκοτάρισαν τους Αγώνες και δεν συμμετείχαν. Αντίστοιχα, στους Ολυμπιακούς του Λος Αντζελες, 19 χώρες, με επικεφαλής της Σοβιετική Ένωση, μποϊκοτάρισαν τους αγώνες και δεν συμμετείχαν.

Σε έναν κόσμο που πλέον περισσότερο αναστατώνομαστε παρά συγκινούμαστε, ο αθλητισμός, ευτυχώς, παρέχει ακόμη συγκινήσεις, αγωνία και θαυμασμό. Παρέχει και έμμεσες μνήμες, του παιχνιδιού της παιδικής ηλικίας και ενός κόσμου που μοιάζει μακρινός, όσο και αυτός της ιστορίας (μας).

Ο κ. Τάσος Σακελλαρόπουλος είναι ιστορικός, υπεύθυνος του Ιστορικού Αρχείου του Μουσείου Μπενάκη.

Πάγωσε ο χρόνος για τον -αν μη τι άλλο- αίλουρο τερματοφύλακα όταν είδε την μπάλα στα δίχτυα του.

Δέκα μήνες για την Ευρώπη: ελευθερία ή κυριαρχία;

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ*

Δέκα μήνες πριν από τις γαλλικές προεδρικές εκλογές, ο Εντουάρ Φίλιπ, ο μόνος κεντρικός υποψήφιος ικανός να ανακόψει την ακροδεξιά επέλαση του Ζορντάν Μπαρντελά, στάθηκε μπροστά στον τάφο του Ντε Γκωλ στο Colombeyles-Deux-Eglises ανήμερα της 26ης επέτειου από το μήνυμα της 18ης Ιουνίου του 1940, με το οποίο ο Ντε Γκωλ καλούσε από το Λονδίνο τους Γάλλους να αντισταθούν και να μην σταματήσουν τον αγώνα πριν την τελική νίκη. Από το συμβολικό αυτό μνημείο, ο πρώτος πρωθυπουργός της πρώτης θητείας του προέδρου Μακρόν απηύθυνε έκκληση στην Πέμπτη για μια «ευρωπαϊκή 18η Ιουνίου» προκειμένου να αποφευχθεί η «ήττα της Ευρώπης απέναντι στις υπερδυνάμεις και στους γίγαντες της τεχνολογίας», για να αποφευχθεί μια «σιωπηλή υποτέλεια» της Ευρώπης και να συνεχίσουν οι Ευρωπαίοι να έχουν τον κυριαρχικό τους δικαίωμα να αποφασίζουν για το μέλλον τους. Ο Εντουάρ Φίλιπ προτείνει την αρχή της «πλήρους ευρωπαϊκής κυριαρχίας» σε τέσσερις τομείς, την ενέργεια, την τεχνολογία, την άμυνα και τη χρηματοοικονομία. Απέναντι στην Κίνα, τις Ηνωμένες Πολιτείες

και τους γίγαντες της τεχνολογίας, «η Ευρώπη πρέπει χωρίς καθυστέρηση να επικεντρώσει τους πόρους της σε αυτούς τους τέσσερις ζωτικούς τομείς πολιτικής, αλλιώς θα πτυνηθεί», εκτιμά ο Φίλιπ («Figaro», 19 Ιουνίου 2026). Ποια θα ήταν όμως η θέση του ίδιου του Ντε Γκωλ σε μια τέτοια πρόταση ανάταξης της ευρωπαϊκής κυριαρχίας;

Όσο και αν το όνομά του συμπεριλαμβάνεται στη λίστα των πατέρων ιδρυτών της Ευρώπης, ο στρατηγός Ντε Γκωλ υπήρξε μάλλον ένας ασυνήθιστος ιδρυτής παρά ένας ένθερμος οπαδός ενός ευρωπαϊκού ομοσπονδιακού κράτους. Αν και δεν είχε συμβολή στο αρχικό υπερεθνικό σχέδιο, το οποίο ξεκίνησαν ο Ζαν Μοννέ και ο Ρομπέρ Σουμάν, υπήρξε παρόλα αυτά ο ρεαλιστής αρχιτέκτονας μιας Ευρώπης των εθνών και ο πυλώνας της γαλλογερμανικής φιλίας, που αποτελεί το θεμέλιο του σημερινού ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Για τους οπαδούς του «κυριαρχισμού (souverainisme)», ο Ντε Γκωλ αποτελεί τη σταθερή αναφορά της δογματικής τους. Ο «κυριαρχισμός» πρεσβεύει την υπεροχή και τη διαφύλαξη της εθνικής κυριαρχίας, υποστηρίζοντας ότι η ανώτατη πολιτική εξουσία πρέπει να ανήκει στον λαό και να ασκεί-

ται από το κράτος, χωρίς υποχρεωτική μεταβίβαση σε υπερεθνικούς φορείς. Επικεντρώνεται σε τρεις βασικές αρχές, την απόλυτη κυριαρχία του έθνους κράτους, την απόρριψη του ευρωπαϊκού φεντεραλισμού και την εθνική στρατηγική ανεξαρτησία. Όλες οι πολιτικές αποφάσεις, οικονομικές, νομικές και στρατιωτικές πρέπει να λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο, από δημοκρατικούς θεσμούς που εκλέγονται από τους πολίτες. Η θέση αυτή έρχεται σε αντίθεση με υπερεθνικά σχέδια όπως ο ευρωπαϊκός φεντεραλισμός που αποδυναμώνουν την εξουσία των κρατών προς όφελος ξένων κεντρικών φορέων εξουσίας. Η ιδεολογία αυτή δίνει έμφαση στον έλεγχο των συνόρων, του νομισματός, της διπλωματίας και των στρατηγικών βιομηχανικών τομέων, προκειμένου να διασφαλιστεί η αυτονομία της χώρας έναντι των παγκόσμιων αγορών.

Η πολιτική και στρατηγική ευφυΐα του Ντε Γκωλ όμως ξεπερνούσε όλες αυτές τις υπεραπλοστευτικές θέσεις αρχής. Ο Ντε Γκωλ ήταν πάνω από όλα ένας οπαδός της πολιτικής ανυπακοής και του πολιτικού πραγματισμού. Υπήρξε ο εισηγητής, μαζί με τον Ουίνστον Τσόρτσιλ, της πρότασης για συγχώνευση των κρατών της Μεγάλης Βρετανίας και της

Γαλλίας αμέσως μετά την κατάρρευση του γαλλικού μετώπου το 1940, με σκοπό να κρατηθεί ο γαλλικός στόλος της Toulon, ναυστάθμου της Γαλλίας στη Μεσόγειο, σε συμμαχικά χέρια, να μην πέσει στα χέρια των Ναζί μετά τη συνθηκολόγηση και να συνεχίσει να μάχεται για την ελευθερία. Η κατάληψη του κράτους από τον Φίλιπ Πετέν απέτρεψε δυστυχώς τη συγχώνευση και χρειάστηκε η διαταγή του Γάλλου Ναυάρχου Ζαν ντε Λαμπόρντ, στις 27 Νοεμβρίου του 1942, ώστε οι Γάλλοι να καταστρέψουν τον στόλο τους για να μην πέσει στα χέρια των Ναζί. Για τον Ντε Γκωλ άρα η εθνική κυριαρχία δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά μέσο για τη διαφύλαξη της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας.

Οι γαλλικές εκλογές της ερχόμενης Άνοιξης λαμβάνουν χώρα σε μια ιστορική περίοδο κατά την οποία, όμοια με το 1940, η Γαλλία από μόνη της δεν είναι σε θέση να υπερασπισθεί ουσιαστικά την ελευθερία της παρά μόνο με μια τουλάχιστον μερική παραχώρηση της κυριαρχίας της σε μια κοινή ευρωπαϊκή αρχή. Αυτό προτείνει και ο Εντουάρ Φίλιπ, πιστός στην παρακαταθήκη του συνιδρυτή της Τέταρτης και ιδρυτή της Πέμπτης Γαλλικής Δημοκρατίας. Το δίλημμα το οποίο θα αντιμετωπίσουν οι

Γάλλοι πολίτες κατά τις ερχόμενες εκλογές δεν είναι Γαλλία ή Ευρώπη, σύμφωνα με την ακροδεξιά ιδεολογία του κόμματος του Μπαρντελά, αλλά κυριαρχία ή ελευθερία. Τυφλωμένο από τα εθνικιστικά ιδεώδη του, το ακροδεξιό κόμμα και οι σύμμαχοί του δεν έχουν την κριτική ικανότητα ενός Ντε Γκωλ ώστε να κατανοήσουν ποιο είναι το μέσο και ποιος ο σκοπός. Δογματικά αντιφιλελεύθεροι, οι Γάλλοι ακροδεξιοί απορρίπτουν την ελευθερία ως υπέρτατο σκοπό. Θέλουν μια Γαλλία υποταγμένη στις υπερδυνάμεις και στους τεχνολογικούς και οικονομικούς γίγαντες της παγκοσμιοποίησης αρκεί να μπορούν να εφαρμόσουν ανενόχλητοι εντός των τεχνών το πρόγραμμα εθελοδοουλίας τους. Το βέβαιο όμως είναι ότι, όποια κι αν είναι η απόφαση του γαλλικού λαού, οι επιπτώσεις, θετικές ή αρνητικές, θα αποφασίσουν για το μέλλον της Ευρώπης, αν δηλαδή θα συνεχίσει η τελευταία να αποτελεί έναν τρίτο πόλο πλανητικής πολιτικής ή αν τα ευρωπαϊκά κράτη θα συρθούν στην ταπείνωση και την υποτέλεια.

* Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Η απόφαση της Ελλάδας να συμμετάσχει στην επιχείρηση αποναρκοθέτησης των Στενών του Ορμούζ, είτε αυτή υλοποιηθεί υπό την ομπρέλα της Ε.Ε. με επέκταση της αρμοδιότητας της επιχείρησης «Ασπίδες» (που τώρα εξελίσσεται στην Ερυθρά Θάλασσα και στον Κόλπο του Αντεν), είτε στο πλαίσιο της γαλλοβρετανικής πρωτοβουλίας για μια νέα «Συμμαχία των προθύμων», είναι πρακτικά ειλημμένη εδώ και δύο μήνες, από τότε που έγιναν οι πρώτες παρασκευαστικές συζητήσεις. Η απόφαση αυτή εντάσσεται στην ευρύτερη αλλαγή φιλοσοφίας της Αθήνας, η οποία επιθυμεί να δηλώνει την εκτός Ελλάδος παρουσία των Ενόπλων Δυνάμεων, όπου αυτό απαιτείται, πάντα στο πλαίσιο διεθνών συμφωνιών.

Η ναρκαλιεία

Το **επιχειρησιακό** σκέλος άρχισε να συζητείται λίγο αργότερα και, όπως αποκαλύπτει η «Κ», κινήθηκε σε πολύ συγκεκριμένο πλαίσιο, καθώς το Πολεμικό Ναυτικό (Π.Ν.) δεν διαθέτει τις δυνατότητες ναρκαλιείας που απαιτούνται για τις εξελιγμένου τύπου νάρκες που έχει τοποθετήσει το Ιράν ή φιλίες δυνάμεις στα Στενά του Ορμούζ. Σε γενικές γραμμές η Ελλάδα έχει μείνει πίσω στο πεδίο του ναρκοπολέμου. Το Π.Ν. μπορεί να διαθέσει ταχύτατα τη φρεγάτα που ήδη έχει αναπτυχθεί στην επιχείρηση «Ασπίδες» (αυτή την περίοδο η «Ψάρα»), ωστόσο εξετάζεται και η πιθανότητα σε δεύτερο χρόνο –δηλαδή σε 2-4 μήνες από την έναρξη της επιχείρησης στο Ορμούζ– να αναπτυ-

Επιχείρηση «Στενά» για την Ελλάδα

Τα σενάρια για το άνοιγμα του Ορμούζ και ο ρόλος που θα μπορούσε να διαδραματίσει το Πολεμικό Ναυτικό

χθεί κάποιο από τα Πλοία Γενικής Υποστήριξης (ΠΓΥ) του Στόλου, πάντα με στόχο να μη διαταραχθούν οι δυνατότητες άμυνας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Φυσικά, όπως συμβαίνει σε κάθε περίπτωση διεθνούς αποστολής, η απόφαση για ανάπτυξη ελληνικών δυνάμεων στο Ορμούζ θα γίνει με απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας (ΚΥΣΕΑ).

Επί της ουσίας της αποστολής, οι μονάδες που θα αναπτυχθούν θα συνοδεύουν τα ειδικά πλοία που θα στείλουν οι μεγαλύτερες δυνάμεις. Τις πιο εξελιγμένες δυνατότητες διαθέτει το βρετανικό Βασιλικό Ναυτικό, με το υπερσύγχρονο HMS Stirling Castle (M01) που αποτελεί επί της ουσίας μια πλωτή βάση μη επανδρωμένων σκαφών επιφανείας (USV) αλλά και υποβρυχίων (UUV), και η αποναρκοθέτηση των Στενών του Ορμούζ αποτελεί μια πρόκληση που απαιτεί υψηλή τεχνολογία.

Απροθυμία της Ε.Ε.

Στο **διπλωματικό** πεδίο, ιδιαίτερα κατά τις συζητήσεις που έχουν διεξαχθεί σε επίπεδο Ε.Ε., το πε-

ριβάλλον είναι αποκαρδιωτικό για τη συνολικότερη γεωπολιτική αντίληψη της Ευρώπης. Η Ελλάδα και ως ένα (μικρότερο) βαθμό η Ιταλία εμφανίζονταν ως οι δύο μοναδικές χώρες που ήταν πρόθυμες να συμβάλουν με ναυτικές μονάδες. Η απροθυμία δεν είναι, βέβαια, αποκλειστικά ζήτημα αντίληψης, αλλά και αντικειμενικά περιορισμένων δυνατοτήτων των ευρωπαϊκών Ναυτικών.

Ισως το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η επιχείρηση «Ασπίδες». Σύμφωνα με άριστα πληροφορημένες πηγές, δεν είναι διόλου τυχαίο ότι τον Νοέμβριο του 2025 η Ελλάδα ανέλαβε την εν πλώ διοίκηση της επιχείρησης «Ασπίδες», έπειτα από επανειλημμένες αρνήσεις δυνάμεων όπως η Γαλλία. Σε προηγούμενη φάση οι Γάλλοι είχαν, για παράδειγμα, αρνηθεί έστω να τοποθετηθεί ο εν πλώ διοικητής (Ελλάνας ή Ιταλός) στο αεροπλανοφόρο «Charles de Gaulle» όταν έπλεε στην περιοχή, διότι θεωρούσαν ότι ο συμβολισμός είναι υπερβολικός. Τελικά τον Μάρτιο η εν πλώ διοίκηση πέρασε στην Ιταλία, η οποία ευθύνεται

έχει «σπκώσει» (κυρίως μαζί με την Ελλάδα) το βάρος της συγκεκριμένης αποστολής.

Βέβαια και η Ελλάδα έδειξε σημάδια στρατηγικής αμφιθυμίας, όταν τον Ιανουάριο αποστράτευσε τον αρχιπλοίαρχο Έλληνα εν πλώ διοικητή της επιχείρησης και τον αντικατέστησε με άλλον, μεσούσης της περιόδου όταν η Ελλάδα είχε την ευθύνη. Τον επόμενο μήνα η Ελλάδα ενδεχομένως να αναλάβει ξανά τη διοίκηση της επιχείρησης «Ασπίδες», αν και εκτιμάται ότι πιθανός μετασχηματισμός της θα αλλάξει πιθανώς και τον χαρακτήρα της (από τον Φεβρουάριο του 2024 τα πολεμικά που συμμετείχαν έχουν υποστηρίξει περίπου 2.000 πλοία στην Ερυθρά Θάλασσα και έχουν συνοδεύσει 650).

Βέβαια, όλη η συζήτηση για την επιχείρηση αποναρκοθέτησης εδράζεται στην υπόθεση ότι το Ιράν θα αποδεχθεί να συνεργαστεί με τις δυτικές δυνάμεις πάνω σε συγκεκριμένο πλαίσιο συμφωνίας. Δίχως την επιτόπια συνεργασία του Ιράν ή έστω την ανοχή από την Τεχεράνη, μια τέτοια αποστολή δεν είναι δυνατόν να εκτελεστεί. Αρμόδιες

πηγές εκτιμούν ότι αν η Τεχεράνη δεχθεί τελικά την παρουσία δυτικών μονάδων εντός θαλασσίων ζωνών του Ιράν, θα το κάνει προκειμένου να αναδείξει προς τους Ευρωπαίους και τις τεχνολογικές δυνατότητες που διαθέτει σε αυτό το πεδίο του πολέμου. Στην αντίθετη περίπτωση, εφόσον δηλαδή αρνηθεί να συναινέσει στην αποναρκοθέτηση των Στενών του Ορμούζ, το Ιράν θα πρέπει να βρει ένα σχήμα συνεργασίας προκειμένου η διαδίκασια να τελεί υπό κάποιο διεθνές σχήμα παρακολούθησής της.

Στο Συμβούλιο Ασφαλείας

Σε κάθε περίπτωση το επόμενο δίμηνο (οι 60 ημέρες που προβλέπει το μνημόνιο ΗΠΑ - Ιράν για τη συνομιολόγηση τελικής συμφωνίας) θα είναι κρίσιμο για τις συνολικές εξελίξεις, αλλά και πιο συγκεκριμένα για μια τέτοια επιχείρηση. Στο αμιγώς διπλωματικό πεδίο η Αθήνα επιθυμεί να αξιοποιήσει τους μήνες που απομένουν στην Ελλάδα (μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου) στη θέση του μη μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας, όπου και πρόκειται να μεταφερθεί το επόμενο χρονικό διάστημα η ευθύνη για την τελική απόφαση μέσω δεσμευτικού ψηφίσματος. Για την Αθήνα είναι, επιπλέον, σημαντικό να αξιοποιήσει την αμυντική προστασία που παρέχει σε σημαντικές αραβικές χώρες του Κόλπου (Σαουδική Αραβία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και Κατάρ) κατά την πρώτη φάση του πολέμου, μάλιστα με αποτελέσματα που έγιναν γνωστά.

Η επιδίωξη του Ιράν

Εκτιμάται ότι αν το Ιράν δεχθεί την παρουσία δυτικών μονάδων, θα το κάνει για να αναδείξει προς τους Ευρωπαίους και τις τεχνολογικές δυνατότητες που διαθέτει σε αυτό το πεδίο πολέμου.

Αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού στο κατάστρωμα της φρεγάτας «Ψάρα». Το πλοίο συμμετέχει στην επιχείρηση «Ασπίδες» (που εξελίσσεται στην Ερυθρά Θάλασσα και στον Κόλπο του Αντεν) και θα μπορούσε να αποσταλεί επιχειρησιακά στα Στενά του Ορμούζ - εξετάζεται και η πιθανότητα σε δεύτερο χρόνο να αναπτυχθεί εκεί και κάποιο από τα Πλοία Γενικής Υποστήριξης του Στόλου.

ΑΠΟΨΗ

Κίνδυνοι και ευκαιρίες για την Ελλάδα στο μεταπολεμικό σκηνικό

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Η **Ελλάδα** καλείται να εξαγάγει τα σωστά συμπεράσματα από την κρίση των τελευταίων μηνών στη Μέση Ανατολή και να αναπροσαρμόσει, όπου απαιτείται, την πολιτική της. Αποδείχθηκε ότι η συντριπτική στρατιωτική υπεροχή ΗΠΑ και Ισραήλ έναντι του Ιράν δεν ήταν ικανή από μόνη της να κάμψει την αντίσταση του τελευταίου, παρά τα αρχικά εντυπωσιακά αποτελέσματα των επιχειρήσεων. Το καθεστώς, έστω και με διαφορετικά πρόσωπα σε θέσεις ευθύνης, παρέμεινε στη θέση του και πιθανόν σε μια πιο σκληροπυρηνική εκδοχή, ενώ αργότερα προέκυψε χάσμα απόψεων και στοχεύσεων μεταξύ Αμερικανών και Ισραηλινών, το οποίο κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων η Τεχεράνη αξιοποίησε. Επακολούθως, ο πόλεμος ξεκίνησε με δύο συμμάχους, εν αγνοία του υπόλοιπου κόσμου, και τερματίστηκε σε αυτή τη φάση με

την απόφαση ενός εκ των δύο και τον έντονο προβληματισμό του άλλου για τους όρους της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός.

Αυτή η κατάσταση δημιουργεί προϋποθέσεις εσωτερικής απορρύθμισης σε Ηνωμένες Πολιτείες και Ισραήλ και μάλιστα ενόψει κρίσιμων εκλογών, αλλά και μερικής περιφερειακής απορρύθμισης, εφόσον δεν ανατράπηκε το θεοκρατικό καθεστώς και απομακρύνθηκαν αισθητά το Ισραήλ με τα περισσότερα αραβικά κράτη, που το θεωρούν τον κύριο υπαίτιο αυτής. Φαίνεται πάντως ότι οι προκάτοχοι του Αμερικανού προέδρου είχαν μια στρατηγική υπεράσπισης του Ισραήλ, που προστάτευε, όταν κρινόταν αναγκαίο, και το ίδιο το Ισραήλ από τον κακό εαυτό του και κάποιες άφρονες επιλογές της ηγεσίας του. Αντιθέτως, ο Τραμπ στρίβει το Ισραήλ περισσότερο μεν, με το ένστικτο δε, και είναι εμφανώς πιο ανυπόμονος, έχοντας όμως

πάντα ως γνώμονα τον γρηγορότερο δυνατό τερματισμό οποιασδήποτε ένοπλης σύρραξης, ώστε εν συνεχεία να προχωρήσουν οι μπιζνες. Αν λοιπόν αφήσει πίσω του την κρίση στη Μέση Ανατολή και με κάποιο τρόπο κλείσει το μέτωπο στην Ουκρανία, δεν αποκλείεται να στρέψει το βλέμμα του στην Ανατολική Μεσόγειο, όπου λαμβάνουν χώρα έντονες διεργασίες, κυρίως για την άρση των πρακτικών και όχι απαραίτητως νομικών εμποδίων στην αναζήτηση και αξιοποίηση των υδρογονανθράκων της περιοχής. Ένα αντίστοιχο μνημόνιο κατανόησης, χωρίς επίλυση του επίδικου ζητήματος οριοθέτησης των θαλασσιών ζωνών, δεν αποκλείεται να προταθεί μεταξύ άλλων και στη χώρα μας, κυρίως σε σχέση με τη Λιβύη.

Επιστρέφοντας στην Μέση Ανατολή, η επένδυση της Ελλάδας στη στρατηγική σχέση με το Ισραήλ ορθώς δεν έχει τροποποιηθεί,

ωστόσο το δεύτερο είναι σήμερα περισσότερο απομονωμένο παρά ποτέ και παρατηρεί την επιρροή του να φθίνει, ενώ πιέζεται από περιφερειακές δυνάμεις, μεταξύ των οποίων και η Τουρκία, αλλά και από την Ε.Ε. Ακόμη και στις Ηνωμένες Πολιτείες αρκετοί Εβραίοι αλλά και ένα κομμάτι του φιλοϊσραηλινού λόμπι θεωρούν ότι το Ισραήλ υπό την υφιστάμενη ηγεσία του μοιάζει περισσότερο με απωθητικό ανταγωνιστή παρά με ελκυστικό εταίρο. Δεν είναι τυχαίο ότι η αμοιβαία δυσπιστία μεταξύ της τουρκικής ηγεσίας και αρκετών αντίστοιχων αραβικών έδωσε τη θέση της στη συναντίληψη για τον αποσταθεροποιητικό ρόλο του Ισραήλ, φέρνοντάς τις πιο κοντά. Εμείς, ορθώς εξισορροπούμε –έστω και καθυστερημένα– με την εμπέδωση των δεσμών μας με αραβικές χώρες της περιοχής, αλλά έχοντας κατά νου ότι για τις περισσότερες η Ιερουσαλήμ θεωρείται πλέον μέρος του προβλή-

ματος. Οφείλουμε, επομένως, να εξετάσουμε την ανάπτυξη ενός διαμεσολαβητικού ρόλου, σε μια εποχή που η διαμεσολάβηση γίνεται όλο και πιο απαραίτητη και μάλιστα εξαργυρώνεται γρήγορα.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, υπό τον Τραμπ, δεν νοούνται ως ένας απολύτως αξιόπιστος σύμμαχος, ωστόσο η Ελλάδα κατάφερε να μην μπει στο στόχαστρό του, παρόλο που τις διευκολύνσεις και τις υπηρεσίες που της ζητήθηκαν. Προτίθεται να βρεθεί στην πρώτη γραμμή σε περίπτωση που αποφασιστεί η αποστολή ναυτικών δυνάμεων στην ευρύτερη περιοχή γύρω από τα Στενά του Ορμούζ. Είναι καθοριστικής σημασίας η εκ μέρους μας αλλαγή υποδείγματος ως προς την ενεργότερη συμμετοχή μας σε διάφορες αποστολές εκτός άμεσου γεωγραφικού μας ενδιαφέροντος, που όμως μας προσδίδουν ρόλο. Ειδικότερα, αλλά όχι μόνο, όταν πρόκειται για θαλάσσιες αρτηρίες. Η

ενεργειακή δικτύωση, τα μεταφορικά δίκτυα και οι αναδιασπασόμενες αλυσίδες τροφοδοσίας θα απασχολήσουν την παγκόσμια κοινότητα τα επόμενα χρόνια και η Ελλάδα είναι σε θέση να αναλάβει σχετικές πρωτοβουλίες.

Επίσης, πρέπει να λάβουμε δραστήρια μέρος στη συζήτηση για την κλονιζόμενη θέση της Ευρώπης σε ένα ραγδαία μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον, προωθώντας τις θέσεις μας. Η αντίληψη της προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. το δεύτερο εξάμηνο του 2027 αποτελεί μια καλή ευκαιρία. Τέλος, χρειάζεται να ξαναπάσουμε το νήμα των σχέσεών μας με το Ιράν αλλά και τη Ρωσία.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος. Από τις εκδ. Παπαδόπουλος κυκλοφορεί το βιβλίο του (με τον Κωνσταντίνο Αρβανιτόπουλο) «Η Νέα Παγκόσμια Τάξη. Το Δίκαιο της Ισχύος».

JULY 6
18:30

GATE TO MODERN CULTURE

LIMASSOL

WIZ GUIDE

30 BEST

BARS

BY

epic

MAIN PARTNER

THREE
ARTISANAL

CENTS
BEVERAGES

PARTNERS

El Dorado
DEMERARA RUM
la vida siempre tiene...

MARTIN MILLER'S
GIN

MIJENTA
TRINIDAD

EMINENTE
RON DE CUBA

Οι γκρίζες ζώνες της Ν.Δ.

Ποια κενά στον εκλογικό χάρτη τρέχει να καλύψει το επιτελείο. Εμφαση σε Μακεδονία και Πελοπόννησο

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Οι εκλογές θα γίνουν το 2027», επαναλαμβάνουν όλα τα κυβερνητικά στελέχη, με πρώτο τον ίδιο τον πρωθυπουργό· παράλληλα, ωστόσο, όλοι προετοιμάζονται για το φθινόπωρο. Η αμφισβημία αυτή πιστώνεται ως επιτυχημένος ελιγμός του Κυριάκου Μητσοτάκη, πίσω από τον οποίο ουδείς μπορεί να μαντέψει τις πραγματικές του προθέσεις. Με δεδομένο αυτό, στο Μέγαρο Μαξίμου και στην Πειραιώς τρέχουν να καλύψουν τις πολιτικές «μαύρες τρύπες», που δεν είναι λίγες. Κι όπως ομολογεί κυβερνητική πηγή, «αυτό πρέπει να γίνει άμεσα», ακόμη κι αν οι εκλογές γίνουν το 2027 – παραδοχή που φανερώνει την πίεση εντός του κυβερνώντος κόμματος.

Οι καραμανλικοί

Πολλά στελέχη, ειδικά στη Βόρεια Ελλάδα, ανήκουν στο λεγόμενο «καραμανλικό στρατόπεδο». Ο πρώην πρωθυπουργός έχει στραφεί με τις δημόσιες παρεμβάσεις του κατά της κυβέρνησης. Το επιτελείο της Ν.Δ., όμως, δεν έχει την πολυτέλεια να θεωρήσει «χαμένα» και όλα τα στελέχη της επιρροής του. Το τελευταίο διάστη-

μα καταγράφεται συντονισμένη προσπάθεια να προσεγγιστούν στελέχη με «τοπική δύναμη» και σημαντικό οργανωτικό ρόλο επί διακυβέρνησης Καραμανλή. Τον ρόλο του συμβούλου στο εγχείρημα έχει αναλάβει η Ντόρα Μπακογιάννη, που γνωρίζει πρόσωπα και καταστάσεις εκείνης της εποχής και μπορεί να υποδείξει με ποιους και πού πρέπει να μιλήσει το κόμμα. Ο στόχος είναι σαφής: η Ν.Δ. μπορεί να μην έχει στο πλευρό της τον Καραμανλή, επιδιώκει όμως να κερδίσει τους καραμανλικούς πυρήνες. Κι όσο πλησιάζουν οι εκλογές, η προσπάθεια αυτή θα εντείνεται.

Οι σαμαρικοί

Ο Αντώνης Σαμαράς κινείται σταθερά προς τη δημιουργία νέου κόμματος, άλλοτε με προσωπικές επαφές κι άλλοτε μέσω συνεργατών του. Το Μαξίμου όχι μόνο παρακολουθεί την κινητικότητα του πρώην πρωθυπουργού, αλλά εργάζεται μεθοδικά ώστε να περιορίσει τις πιθανότητες να προσεταιριστεί «γαλάζια» στελέχη. Στο επίκεντρο αυτής της αθέατης μάχης βρίσκεται η Πελοπόννησος, όπου ο Μεσσήνιος διαθέτει με διαφορά τον ισχυρότερο «στράτο». Η Ν.Δ.

έχει εκεί –όπως και στην υπόλοιπη χώρα– εκτεταμένο τοπικό δίκτυο ενημέρωσης, μέσω του οποίου μαθαίνει πώς κινείται ο κ. Σαμαράς και με ποια στελέχη συνομιλεί. Και αυτό της επιτρέπει να μπλοκάρει, όπου είναι εφικτό, την προσπάθειά του. Μόλις την περασμένη εβδομάδα, σε τρεις περιπτώσεις, την προσπάθεια προσέγγισης από τον κ. Σαμαρά ακολούθησε κλήση από ανθρώπους του Μαξίμου – ένδειξη ότι το... σκάουτινγκ λειτουργεί. Ο Μεσσήνιος πάντως δεν πτοείται: ξέρει ότι αν από τις δέκα προσεγγίσεις του πετύχουν οι μισές, αυτό θα αρκεί ως μαγιά για να επιχειρήσει το νέο του κομματικό εγχείρημα. Το πρόβλημα στην Πελοπόννησο θεωρείται έτσι δεδομένο: Εκεί που η Ν.Δ. είχε ως γεωγραφική «τρύπα» τη Μακεδονία, προστίθεται πλέον και η πλαγιόκοψη του Αντώνη Σαμαρά στη φυσική του «έδρα».

Περιοδεύοντες ανά την Ελλάδα

Οι τελευταίες περιodoίες των στελεχών ανέδειξαν ένα ακόμη πρόβλημα: σε αρκετές περιπτώσεις απουσιάζουν παραδοσιακά κομματικά στελέχη. Το ζήτημα είχε θέσει ήδη

από την περασμένη εβδομάδα ο γραμματέας του κόμματος Κωνσταντίνος Κυρανάκης, τονίζοντας πως προτεραιότητα αποτελεί η συσπείρωση του «κομματικού στρατού», που θα λειτουργήσει ως βασικός πομπός αναμετάδοσης του κυβερνητικού μηνύματος. Έτσι εξηγείται γιατί η Ν.Δ. «βγάζει στον δρόμο» τα κορυφαία στελέχη της. Την περασμένη εβδομάδα περιόδευσαν στη Δυτική Ελλάδα οι Πιερρακάκης, Χρυσοχολίδης, Κυρανάκης και Κικίλιας, ενώ την επόμενη θα βρεθούν στην Πελοπόννησο οι Βορίδης, Κεραμέως, Πλεύρης και Σχοινιάς. Ακολουθεί η Θεσσαλία, με τους Αδωνι Γεωργιάδη και Παύλο Μαρινάκη. Επιθυμία του Μαξίμου είναι να βγουν από τα υπουργεία τους και δύο ακόμη «βαριά ονόματα», ο Νίκος Δένδιας και ο Γιώργος Γεραπετρίτης. Στην Πειραιώς εκτιμούν ότι τα ισχυρότερα ονόματα θα λειτουργήσουν ως «μαγνήτες» για τα απογοητευμένα στελέχη, τα οποία με τη ζύμωση εκ του σύνεγγυς θα προσεγγιστούν ξανά.

Κρυφός αντισυστημισμός

Στη Ν.Δ. ήταν βέβαιοι ότι ένα κόμμα σαν αυτό της Μαρίας Καρυστια-

νού δεν θα έβλαπτε την παράταξη τους. Οι μετρήσεις, όμως, τους διαψεύδουν, δημιουργώντας πρόσθετο πρόβλημα. Με τη συσπείρωση του κόμματος στο χαμηλό 65%, αποκτά ιδιαίτερη σημασία το πού κατευθύνονται όσοι έχουν απομακρυνθεί· αυτή τη στιγμή η Ν.Δ. καταγράφει διαρροές της τάξεως του 5%-6% προς το κόμμα της κ. Καρυστιανού, περισσότερες από κάθε άλλη κατεύθυνση. Καθώς τα χαρακτηριστικά του κόμματος αυτού είναι εντελώς διαφορετικά από εκείνα της Ν.Δ., το ερώτημα που προκύπτει είναι εύλογο: Υπάρχει μέρος ψηφοφόρων της Ν.Δ. με αντισυστημικές ροπές και, αν ναι, πώς μπορεί να επαναπατριστεί; Ο γρίφος είναι δυσεπίλυτος, αφού το κυβερνών κόμμα δεν μπορεί να προσγγίσει ακροατήρια που γοητεύονται από τις θέσεις ενός τέτοιου σχηματισμού – ένα πρόβλημα που το Μαξίμου δεν είχε υπολογίσει. Η «απάντηση», όπως λένε αρμόδιες πηγές, μπορεί να δοθεί μόνο από τον χρόνο. Στην κυβέρνηση εκτιμούν ότι, όσο περνούν οι μήνες, το κόμμα Καρυστιανού θα «ξεφουσκώνει» και μέρος των ψηφοφόρων θα επιστρέψει αβίαστα, καθώς στο δίπολο «λογικής και οργής» θα επικρατήσει τελικά το πρώτο.

«Βγείτε από τα υπουργεία»

Ηδη κορυφαία στελέχη του κυβερνώντος κόμματος ξεκίνησαν περιοδείες ανά την επικράτεια. Επιθυμία του Μαξίμου είναι να βγουν από τα υπουργεία τους και τα πιο «βαριά ονόματα», όπως οι Νίκος Δένδιας και Γιώργος Γεραπετρίτης.

Συγκέντρωση διαμαρτυρίας κατά του Φεστιβάλ Υπερηφάνειας στη Θεσσαλονίκη, το προηγούμενο Σάββατο. Για τη ΝΔ αποτελεί γρίφο η επαναπροσέγγιση του συντηρητικού ακροατηρίου στη Βόρεια Ελλάδα.

ΑΠΟΨΗ

Γυρίζει πίσω η αποχή;

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Το λένε τα νέα κόμματα, το λένε και τα παλαιότερα: «Στόχος μας είναι να κινητοποιήσουμε όσους απέχουν από τις κάλπες». Υποστηρίζοντας μάλιστα ότι το κοινό αυτό έχει μεγαλύτερη βαρύτητα από τις όποιες μετακινήσεις μεταξύ κομμάτων και μπορεί να είναι ο πραγματικός καταλύτης των εκλογών. Είναι έτσι όμως;

Ας δούμε κατ' αρχάς τα δεδομένα. Στις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου 2023 (που είναι πιο αντιπροσωπευτικές από εκείνες του Ιουνίου που έγιναν χωρίς σταυρό προτίμησης και με ουσιαστικά προεξοφλημένο αποτέλεσμα) η αποχή ήταν γύρω στο 38%. Ποσοστό υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (περίπου 30%), αλλά και σε σκέψη με τις δεκαετίες '70-'90, όταν είχαμε ένα από τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στην Ε.Ε.

Σε αυτό έχει αναμφίβολα συμβάλει και η έλλειψη δυνατότητας επιστολικής ψήφου –δείγμα και αυτό μιας θεσμικής καθυστέρησης–, σε αντίθεση με τη συντριπτική πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών.

Η εκκαθάριση των εκλογικών καταλόγων στην οποία (επιτυχώς και ευτυχώς) προχώρησε πέρσιτο υπουργείο Εσωτερικών μειώνει την πραγματική αποχή κατά περίπου 3 μονάδες, χωρίς ωστόσο να μεταβάλλει τη βασική διαπίστωση περί αυξητικών τάσεων.

Παρατηρώντας την εξέλιξη της εκλογικής συμμετοχής προκύπτει ξεκάθαρα ότι το σημείο καμπής είναι η οικονομική και πολιτική κρίση της περασμένης δεκαετίας. Εκτοτε το ποσοστό της αποχής αυξήθηκε σημαντικά, φτάνοντας σε ποσοστά ακόμα και άνω του 40% (π.χ. 43,43% τον Σεπτέμβριο '15), γεγονός που δίνει μια πρώτη πολιτική ερμηνεία για τα αίτια του φαινομένου.

Η οικονομική κρίση προκάλεσε μια έντονη απορρύθμιση των κομματικών ταυτίσεων. Το δίπολο Ν.Δ. - ΠΑΣΟΚ που κυριάρχησε μετά τη Μεταπολίτευση λειτουργούσε ως συνεκτικό στοιχείο μιας αρκετά συμμετοχικής πολιτικής διαδικασίας. Μετά την κρίση και τον «εκλογικό σεισμό» του Μαΐου 2012, ο παλιός δικομματισμός αντικαταστάθηκε από έναν νέο, πιο ήπιο, με Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ αυτή τη φορά, χω-

ρίς ωστόσο να επανέλθει πλήρως στην προ κρίσης δυναμική του.

Καθοριστική ήταν επίσης η μετάβαση από τις αυξημένες προσδοκίες στην απογοήτευση. Οι περισσότερες εκλογικές αναμετρήσεις μετά το 2009 ήταν μια ιστορία αυξη-

Οι αφορισμοί και ο αντιπολιτικός λόγος μειώνουν και δεν αυξάνουν τη συμμετοχή, όσο και αν αυτό συχνά δυσκολεύονται να το αντιληφθούν όσοι επενδύουν στην ένταση.

μένων προσδοκιών και έντονων ματαιώσεων. Σε συνδυασμό με μια ισχυρή αντισυστημική έκρηξη που ενίσχυσε την κρίση εμπιστοσύνης προς το πολιτικό σύστημα και απομάκρυνε πολίτες από την εκλογική διαδικασία.

Την τάση αυτή ενίσχυσε και η αίσθηση ότι οι όποιες αλλαγές διακυβέρνησης έχουν περιορισμένο

μόνο εύρος. Μπορεί να υπάρχουν επιμέρους διαφοροποιήσεις, αλλά το συνολικό πλαίσιο που δημιουργούν η συμμετοχή μας στην Ε.Ε. και ο γεωπολιτικός προσανατολισμός της χώρας θεωρείται δεδομένο και δεσμευτικό για τα περισσότερα κόμματα και σίγουρα για όλα τα «κυβερνητικά».

Η μείωση της συμμετοχής έχει και δημογραφικά παράμετρο, καθώς παρουσιάζεται εντονότερη στις μικρότερες ηλικίες, οι οποίες κατά κανόνα δεν ψηφίζουν τα παραδοσιακά κόμματα. Όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε όλες τις δυτικές χώρες. Στη χώρα μας αυτό αποτυπώνεται ακόμα πιο έντονα, και καθώς δεν υπάρχει (πλέον) ένα κόμμα που να κάνει «γκέλε» στις νεότερες ηλικίες, η δυσπιστία μετατρέπεται σε αποχή από την εκλογική διαδικασία.

Τούτων δοθέντων, μπορεί η αποχή να «γυρίσει πίσω» ή έχει αποκτήσει πλέον μόνιμο, συστηματικό χαρακτήρα;

Το γεγονός ότι η συμμετοχή δεν μοιάζει να συνδέεται ευθέως με την πόλωση (που υπάρχει) ή την κρίσιμότητα μιας αναμέτρησης

(όπως εκείνες του 2015) δείχνει ότι δεν μιλάμε για ένα συγκυριακό φαινόμενο, αλλά για μια ευρύτερη μεταβολή της πολιτικής συμπεριφοράς.

Για ένα νέο πολιτικό περιβάλλον, με μικρότερη συμμετοχή, μικρότερη κομματική πιστότητα, ψηφοφόρους και κόμματα «μίας στάσης» και χαμηλό βαθμό πολιτικής και θεσμικής εμπιστοσύνης. Η κρίση είναι οριζόντια και δεν προσωποποιείται σε μία κυβέρνηση, ένα κόμμα, έναν πολιτικό αρχηγό. Αφορά τη συνολική σχέση κοινωνίας - πολιτικής μετά μια μακρά περίοδο εντάσεων, αναδιατάξεων και ματαιώσεων.

Η εμπειρία άλλων χωρών δείχνει ότι η τάση μπορεί να ανακοπεί αν προκύψει ένα κρίσιμο διακύβευμα και πρωταγωνιστές με ιδιαίτερο χάρισμα. Η εκλογή του Κλίντον το 1992, του Ομπάμα το 2008, η μονομαχία Μπάιντεν - Τραμπ το 2020 συνοδεύτηκαν από μεγάλη αύξηση συμμετοχής λόγω της χαρισματικότητας των πρωταγωνιστών και της κρίσιμότητας που οι πολίτες απέδωσαν στις εκλογές εκείνες.

Στη δική μας εμπειρία κάτι τέ-

τοιο δεν έχει –προσώπως τουλάχιστον– διαφανεί. Οι πολιτικοί πρωταγωνιστές θα συνεχίσουν βέβαια να έχουν τις ψευδαισθήσεις τους, η ματαιοδοξία εξάλλου είναι αναπόσπαστο στοιχείο της πολιτικής. Δύσκολα όμως οι ψηφοφόροι που απέχουν θα κινητοποιηθούν από το comeback πρώην πρωθυπουργών –τους οποίους κατά κανόνα θεωρούν μέρος του προβλήματος– ή από νεόκοπα κόμματα με ασαφή εικόνα και αδύναμη ατζέντα.

Η όποια μεταβολή θα γίνει σταδιακά και περνάει πρωτίστως μέσα από την αποκατάσταση του δείκτη πολιτικής εμπιστοσύνης. Κάτι που με τη σειρά του προϋποθέτει περισσότερο οραματικό και λιγότερο αφοριστικό λόγο. Από όλους. Οι αφορισμοί και ο αντιπολιτικός λόγος μειώνουν και δεν αυξάνουν τη συμμετοχή, όσο και αν αυτό συχνά δυσκολεύονται να το αντιληφθούν όσοι επενδύουν στην ένταση ή στην αντισυστημικότητα προκειμένου να προσελκύσουν ένα αποστασιοποιημένο ακροατήριο.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος στρατηγικής και επικοινωνίας.

Ο Αλέξης Τσίπρας απευθύνεται στους πολίτες και χειροκροτείται κατά την ομιλία του στη Νίκαια, την περασμένη Δευτέρα. Μέχρι στιγμής δεν συνεχίζει μεγάλα πλήθη, έχει όμως κάνει κινήσεις που δείχνουν καινούργιες και έχουν δυναμισμό.

Του ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΟΣΧΟΝΑ

Τι συνέβαλε ώστε η ΕΛΑΣ να έχει αποκτήσει αξιόλογο (δημοσκοπικό) πλεονέκτημα απέναντι στο ΠΑΣΟΚ; Το «ο Αλέξης Τσίπρας υπερέχει σε πρωθυπουργική εικόνα του Νίκου Ανδρουλάκη» ήταν γνωστό πολύ πριν από την επίσημη εμφάνιση της ΕΛΑΣ. Το «οι δημοσκοπήσεις δίνουν ώθηση στα νεοεμφανιζόμενα κόμματα» ήταν επίσης γνωστό. Οι προσεγγίσεις αυτές, κοινότοπες, μάλλον σωστές, πλην ανεπαρκείς, αναλύουν το φαινόμενο σαν ο πρωταγωνιστής (ο Τσίπρας) να μην έκανε τίποτε ώστε να παραχθεί αυτό το αποτέλεσμα.

Οι εν λόγω αναλύσεις παραβλέπουν τη διεθνή εμπειρία. Ο ερευνητής Πάνος Κολιασιτάς, μελετώντας τρία κόμματα που είχαν υποστεί εκλογική κατάρρευση (σε Καναδά, Ουγγαρία, Ιρλανδία) είχε δείξει, ήδη από το 2015, ότι η ανάκαμψη προϋποθέτει αφενός την παραμονή για ικανό διάστημα στην αντιπολίτευση, αφετέρου την προώθηση μιας γενναίας πολιτικής συνεργασιών με στόχο την ουσιαστική επανίδρυση του κόμματος που είχε καταρρεύσει (The Books' Journal, Μάρτιος 2015).

Στρατηγική επιλογή

Με αφετηρία την ομιλία στη Σορβόννη μετακινήθηκε στα αριστερά και, έκτοτε, επιβεβαίωσε συστηματικά αυτή την επιλογή. Η μετατόπιση υπήρξε στρατηγικά κρίσιμη. Η μη διεκδίκηση του πολυδιασπασμένου συριζογενούς χώρου θα αποτελούσε αποφασιστικό λάθος.

Στρατηγική ισχύος και επανίδρυσης

Πολυσυλλεκτική Αριστερά: Η στρατηγική Τσίπρα διαμορφώθηκε βαθμιαία και μέσα από πολλά μπρος-πίσω. Ας θυμηθούμε το αρχικό μότο της ανάγκης συνεργασίας των προοδευτικών δυνάμεων και την τάση του να αυτοτοποθετηθεί κοντά στο Κέντρο. Ωστόσο, με αφετηρία την ομιλία στη Σορβόννη (3.10.2025), μετακινήθηκε στα αριστερά και, έκτοτε, επιβεβαίωσε συστηματικά

αυτή την επιλογή. Η μετατόπιση υπήρξε στρατηγικά κρίσιμη. Η μη διεκδίκηση του πολυδιασπασμένου συριζογενούς χώρου –ο οποίος παρέμενε αθροιστικά ο δεύτερος σε επιρροή χώρος μετά τη Ν.Δ.– θα αποτελούσε το αποφασιστικό λάθος του Τσίπρα. Ο μετέπειτα ηγέτης της ΕΛΑΣ θα είχε καταστραφεί πριν ξεκινήσει. Το λάθος αυτό δεν το έκανε. Η σημερινή δεύτερη θέση έχει αφετηρία αυτή τη στροφή. Αυτή είναι η βάση. Οι αναλύσεις περί «περιχαράκωσης στα αριστερά» υποτιμούν το γεγονός ότι η ΕΛΑΣ επιδιώκει να σχηματίσει ένα αριστερό πολυσυλλεκτικό προφίλ (Σοσιαλδημοκρατία + Οικολογία + Αριστερά). Εάν το καταφέρει, τότε θα μπορέσει να απευθυνθεί, σε δεύτερη φάση, σε μετριοπαθέστερα κοινά. Εάν δεν το καταφέρει, τότε δεν θα καταφέρει τίποτε.

Επιβολή ατζέντας εντός της Αριστεράς: Ο Τσίπρας επέβαλε την προσωπική του ατζέντα χωρίς να λάβει υπόψη το πολιτικό και πολιτικό κόστος για «τρίτους» – πρώην συντρόφους του, πρώην συνεργάτες, μελλοντικούς συνοδοιπόρους. Αύξησε μάλιστα αυτό το κόστος. Στρατηγική κυνική, αλλά αποτελεσματική.

Γνωρίζοντας δε ότι ο ίδιος έχει υποστεί φθορά, επένδυσε αποφασιστικά σε πράξεις συγκρότησης του νέου σχήματος που θα ήταν να επιβληθεί «νέες». Επιπλέον, το «καμία συνδιαλλαγή, αυτοί είναι οι κανόνες», λειτούργησε ως ισχυρή πράξη ηγετικότητας απέναντι στις πταγμένες, απαξιωμένες και «α-στρατηγικές» ηγεσίες του ΣΥΡΙΖΑ και της Νέας Αριστεράς. Φυσικά, συνδιαλλαγές κάτω από το τραπέζι υπήρχαν και υπάρχουν. Δημόσια, όμως, με το πέρασμα των μηνών, ο agenda setter κατέστησε πιο σκληρή και συμπαγή τη στρατηγική του και την ακολούθησε με επιμονή και μέχρι το τέλος. Η εικόνα του «διεστρωμένου» στον τρόπο συγκρότησης της ΕΛΑΣ κυριάρχησε στη δημόσια σφαίρα.

Νέα στελέχη: Την ιδέα ότι το νέο χρειάζεται «νέα» πρόσωπα ο Τσίπρας την υπηρέτησε σχεδόν ευλαβικά. Προσωπικά, δεν το περίμενα. Τα «νέα» πρόσωπα (εκπρόσωπος και αναπληρω-

τές εκπρόσωποι) δεν είναι βέβαια τόσο νέα (πολλά προέρχονται από το ΠΑΣΟΚ, άλλα ήταν κοινά στον ΣΥΡΙΖΑ αλλά όχι στην πρώτη γραμμή). Δεν έχουν όμως συμμετάσχει στην καταστροφή του παλαιού ΣΥΡΙΖΑ. Αναμφίβολα, αρκετοί εξ αυτών θα καούν στην πορεία. Ήδη κάποιοι παράγουν μετριότητα και μικρό χάος. Προς το παρόν, εν τούτοις, το σύστημα λειτουργεί, με τη Θεώνη Κουφονικολάκου να διορθώνει το παραδοσιακό «α-πνευματικό» στυλ των ηγετικών ομάδων Τσίπρα. Πάντως, η αρχική δύσκολη περίοδος πέρασε, χωρίς ναυαγία και ντελαπαρίσματα.

Λεξιλόγιο και επικοινωνία: Ο λόγος της ΕΛΑΣ δεν έχει την έλλειψη συνοχής, το χοντροκομμένο ύφος και τον εμμονικό αντιμπερδοκρατισμό της περιόδου 2019-2023. Είναι περισσότερο στραμμένος προς το μέλλον. Είναι ενδεικτικό ότι στην ιδρυτική ομιλία του Θωπίου δεν αναφέρθηκε ούτε μια φορά το όνομα «Μπλοκίστας» (Βίβαν Ευθυμίου). Το «λεξιλόγιο της πολιτικής αντιπροσώπευσης» έχει, συνεπώς, βελτιωθεί. Η δε επικοινωνιακή διαχείριση είναι πιο επαγγελματική – κάτι που προσθέτει πόντους στον Τσίπρα, καθώς η εικόνα του ήταν σηματοδοτημένη από την απουσία επαγγελματισμού. Θα διατηρηθούν τα προηγούμενα; Θα διατηρηθεί αυτός ο τόνος; Θα υπάρξει επιστροφή στον τακτισμό, στον καταγγελτισμό, στις ατάκες κάθε είδους, στον φθνόν εντυπωσιασμό; Δεν γνωρίζω.

Συμπερασματικά, η ΕΛΑΣ, με περίπου 30.000 (ψηφιακό) μέλη, δεν έχει δημιουργήσει κίνημα στην κοινωνία. Ο δε Τσίπρας, μέχρι αυτή τη στιγμή, δεν συνεχίζει μεγάλα πλήθη. Έχει όμως κάνει κινήσεις που είναι –ή φαίνονται– καινούργιες και έχουν δυναμισμό. Το προβάδισμά του απέναντι στο ΠΑΣΟΚ εξηγείται σε μεγάλο βαθμό από αυτό το «καινούργιο». Αυτό είναι το επείγον των γραμμών που προηγήθηκαν.

Αδυναμίες: τα λάθη τώρα αρχίζουν

Εάν ο Τσίπρας εξήπληξε με τις κινήσεις συγκρότησης και την επι-

λογή των προσώπων που εκπροσωπούν δημόσια το νέο κόμμα, βασικά στελέχη του στενού πυρήνα της προηγούμενης περιόδου συμμετέχουν στον εσώτερο πυρήνα της σημερινής του ομάδας. Τα στελέχη αυτά είχαν επιδείξει αποκαρδιωτικό έλλειμμα στρατηγικής διορατικότητας κατά την περίοδο 2019-2023. Αυτό δεν μπορεί να μην έχει επιπτώσεις στο μέλλον.

Επίσης, η επιλογή πολλών Πασόκων αμφιβόλου βεληνεοφώνου, η υπερσυγκέντρωση (συνήθως σε νέα κόμματα) φιλοδοξιών που έλκονται από το στελεχειακό κενό, η δυσπιστία, ιδιαίτερα στον πνευματικό και τεχνικό κόσμο, που προκαλεί το όνομα «Τσίπρας», όπως και η παραδοσιακή αδυναμία του τελευταίου να επιλέξει ανθρώπους με βάθος και πιστούς σε ιδέες, δημιουργούν αμφιβολίες για την επάρκεια σε αριθμό και την ποιότητα των στελεχών που θα κάνουν τη «δύσκολη δουλειά». Από την άλλη, το γεγονός ότι ο Αλέξης Τσίπρας φαίνεται να ακούει περισσότερο τους οικονομολόγους του, κάτι που δεν συνέβαινε το 2019-23, αποτελεί θετικό νέο για τον ίδιο και την ΕΛΑΣ.

Η δέσμη πάντως των πέντε προτεραιοτήτων που πρόσφατα ανακοινώθηκε επανέφερε στο προσκήνιο τους παλαιούς δαίμονες. Η διανεμητική διάσταση και το χάδεμα του λαϊκού αισθήματος κυριάρχησαν απόλυτα, υπενθυμίζοντας τις «παλιές» κακές τσιπρικές συνήθειες. Κανένα στέλεχος, παλιό ή νέο, δεν σκέφτηκε, έστω για επικοινωνιακούς λόγους, έστω και μόνο για να μην ξαναβγούν στην επιφάνεια τα «αντι-Τσίπρα» αντανακλαστικά, ότι η εσωτερική οικονομία των πέντε προτάσεων θυμίζει 2023; Το ερώτημα παραπέμπει στην ποιότητα της στρατηγικής σκέψης του επιτελείου. Αλλά και στη στρατηγική σκέψη του ίδιου του ηγέτη. Πρόκειται για το πρώτο σημαντικό πολιτικό λάθος του νέου φορέα και του Τσίπρα προσωπικά. Επιπλέον, οι πρώτες ενδείξεις αλαζονείας («σε μια εβδομάδα γίναμε αξιωματική αντιπολίτευση») και ευφυΐα δεν δείχνουν και αντισυσπειρώσεις θα δημιουργήσουν. Τα λάθη μόλις άρχισαν.

Επανίδρυση και μάχη με το παρελθόν

Μεταξύ των κομμάτων που υπέστησαν βαριά ήττα ή κατέρρευσαν, ο Αλέξης Τσίπρας είναι αυτός που επιχειρεί την πιο τολμηρή αλλαγή. Επιχειρώντας πλήρη επανίδρυση πηγαίνει πιο μακριά από αντίστοιχα κόμματα του εξωτερικού. Αυτό δείχνει η ψυχρή εξέταση των συγκριτικών δεδομένων. Αυτή τη στρατηγική την υλοποιεί by the book, για να χρησιμοποιήσω τη διεισδυτική και έγκαιρη (Δεκέμβριος 2025) διατύπωση του Πέτρου Ιωαννίδη της aboutrepeople. Η σωστή αυτή γενική στρατηγική είναι καλή για αρχή. Ο ανατραπεί όμως αν επικρατήσουν η προγραμματική ευκολία (το σύνθετο θέμα της καταργήσης των Πανελλαδικών συνιστά ένδειξη προς αυτή την κατεύθυνση), η επιστροφή στα στερεοτυπικά λεξιλόγια, ή η οργανωτική αφαρία απέναντι στο οργανωτικά πολύ ισχυρότερο ΠΑΣΟΚ.

Ο Αλέξης Τσίπρας είναι ιδιαίτερη πολιτική προσωπικότητα. Και λίγο διυπόστατος ως πολιτικός παίκτης. Το ένστικτο του συχνά δουλεύει λάθος, όπως το 2019-2023. Τότε απέτυχε πλήρως στην ανάνηψη της ελληνικής κοινωνίας και του ρόλου του ΣΥΡΙΖΑ στο εσωτερικό της. Ταυτόχρονα, έχει το ένστικτο της αποφασιστικής στρατηγικής κίνησης και την ηγετικότητα για να την υλοποιήσει. Αυτό έκανε με το μοναδικό «δεν θέλω ψήφο διαμαρτυρίας, θέλω ψήφο διακυβέρνησης» το 2012, όταν εξήπληξε τους πάντες και έφερε τη μεγάλη ανατροπή.

Η ταυρινή κίνηση Τσίπρα (επιστροφή μέσω επανίδρυσης) δείχνει ηγετικότητα. Η εικόνα του όμως είναι άσχημα επιβαρυνμένη και η μάχη του είναι με το παρελθόν, όχι με το μέλλον. Η ενδεχόμενη επιτυχία του δεν θα προκύψει από μεγάλες υποσχέσεις και εύκολη πόλωση. Θα προκύψει από πολλά δουλειά, διορατικότητα, στρατηγική συνέκεια, ρεαλιστικό όραμα και επιλογή των κατάλληλων ανθρώπων. Θα προκύψει δηλαδή από τη διόρθωση καταγεγραμμένων κατά το παρελθόν αδυναμιών.

Οι πολίτες, και οι αριστεροί πολίτες, δεν θα εμπιστευθούν εύκολα έναν άνθρωπο που οδήγησε το κόμμα του από το 31,53% στο 17,83% ενώ ήταν στην αντιπολίτευση. Εκτός και αν κάνει το παραπάνω και τη διαφορά. Το παραπάνω και τη διαφορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του, σε σχέση και με το δικό του παρελθόν. Μετά την καλή αρχή, μετά τα πρώτα εύκολα λάθη, αυτό είναι το πραγματικό στοίχημα.

Ο κ. Γεράσιμος Μοσχόνος είναι μέλος της διοικούσας επιτροπής του Κέντρου Πολιτικών Ερευνών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Παλαιοί δαίμονες

Η δέσμη των πέντε προτεραιοτήτων που πρόσφατα ανακοινώθηκε επανέφερε στο προσκήνιο τους παλαιούς δαίμονες. Η διανεμητική διάσταση και το χάδεμα του λαϊκού αισθήματος κυριάρχησαν υπενθυμίζοντας τις «παλιές» κακές τσιπρικές συνήθειες.

Περίπου 108 πλοία κατά μέσον όρο την ημέρα περνούσαν από τα Στενά του Ορμούζ.

Πόσα πλοία διαπλέουν τα Στενά του Ορμούζ καθημερινά από την έναρξη του πολέμου

(Τα στοιχεία μπορεί να μην είναι πλήρη γιατί κάποια πλοία έβρισκαν τα συστήματα εντοπισμού στη διάρκεια του πολέμου)

75

50

20

10

Την Πέμπτη, όταν άνοιξαν τα Στενά, πέρασαν 25 εμπορικά πλοία, τα περισσότερα από τον Απρίλιο.

Μετασεισμοί ενός Επικού Φιάσκου

Τι φέρνει σε ΗΠΑ και Ισραήλ ο εσπευσμένος συμβιβασμός με το Ιράν, υπό τον φόβο παγκόσμιου κραخ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«Ο πόλεμος του Τραμπ λήγει με την απόλυτη ήττα... Είναι ένας ταπεινωτικός ξεπεσμός για τον ίδιο και τη χώρα του». Με αυτά τα λόγια υποδέχθηκε η σύνταξη των New York Times την προκαταρκτική συμφωνία ΗΠΑ - Ιράν για τον τερματισμό της σύγκρουσης. Την άποψη αυτή συμμερίζονται όχι μόνον οι πολιτικοί αντίπαλοι του προέδρου, αλλά και η συντριπτική πλειονότητα των αμερικανικών ελίτ. Ο Ρεπουμπλικανός γερουσιαστής Μπιλ Κάσιντι είπε ότι «ο Ρίγκαν θα στριφογυρίζει στον τάφο του», διεκτραγωδώντας τη «χειρότερη γκάφα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής εδώ και δεκαετίες».

Απειλές και συνθηκολόγηση

Τρεις μήνες νωρίτερα, ο Τραμπ απαιτούσε «άνευ όρων παράδοση» του Ιράν, απειλώντας ότι θα το γύριζε «στη λίθινη εποχή» και θα κατέστρεφε «έναν ολόκληρο πολιτισμό» αν δεν ικανοποιούσε τους όρους του: ολοκληρωτική διάλυση του πυρηνικού προγράμματος και του οπλοστασίου βαλλιστικών πυραύλων, διακοπή της στήριξης Χεζμπολάχ, Χαμάς και Χούθι. Την περασμένη Τετάρτη, όμως, υποχρεώθηκε να υπογράψει μια έστω προκαταρκτική συμφωνία χωρίς να έχει πετύχει κανέναν από αυτούς τους στόχους. Το μοναδικό πράγμα για το οποίο καυχήθηκε ήταν το άνοιγμα των Στενών του Ορμούζ, δηλαδή η λύση ενός προβλήματος που δεν υπήρχε πριν από τις 28 Φεβρουαρίου.

Το σοκ από την αποκάλυψη του μνημονίου συνεννόησης που υπέγραψε ο Αμερικανός πρόεδρος την περασμένη Τετάρτη έγινε ακόμη πιο έντονο από τα επικαιρήματα που επικαλέστηκε. «Δεν ήθελα να παρακολουθήσω μια οικονομική καταστροφή», είπε χαρακτηριστικά, ομολογώντας με αφοπλιστική ειλικρίνεια ότι έτρεμε στην ιδέα να περά-

σει στην Ιστορία πλάι στον Χέρμπερτ Χούμπερ, τον πρόεδρο του μεγάλου κραخ του 1929. «Θα μέναμε από πετρελαϊκά αποθέματα μέσα σε τέσσερις εβδομάδες πάνω - κάτω. Τα ανά τον κόσμο αποθέματα θα εξαντλούνταν», προσέθεσε, αναγνωρίζοντας ότι το Ιράν κατάφερε να κρατάει όμηρο την παγκόσμια οικονομία με το κλείσιμο των Στενών και ότι ο φοβερός και τρομερός αμερικανικός στρατός αποδείχθηκε ανίκανος να λύσει το πρόβλημα.

Για τους βαλλιστικούς πυραύλους του Ιράν ο Τραμπ είχε τώρα ωριμότερες σκέψεις: «Πρέπει να έχουν κάποιους πυραύλους γιατί και οι άλλοι έχουν. Πώς να αφήσω τη Σαουδική Αραβία να έχει πυραύλους και το Ιράν όχι;». Για τα δεσμευμένα κεφάλαια του Ιράν: «Αυτά τα χρήματα είναι δικά τους, επομένως οφείλουμε να τα επιστρέψουμε, έτσι δεν είναι;». Για τη δυνατότητα του Ιράν να εμπλουτίζει ουράνιο: «Όταν άλλα κράτη έχουν αυτή τη δυνατότητα, είναι λίγο σκληρό να τους πούμε ότι αυτοί δεν θα μπορούν να το κάνουν για να παράγουν ηλεκτρική ενέργεια. Πρέπει να έχουμε λίγη κοινή λογική».

Αποκορύφωμα ήταν η νέα άποψή του για το καθεστώς της Τεχεράνης. Ο Αμερικανός πρόεδρος χαρακτήρισε τους Ιρανούς ηγέτες «έξυπνους», «όχι ριζοσπαστικοποιημένους» και «ισχυρές προσωπικότητες, που «θέλουν το καλό της χώρας τους», ενώ προηγουμένως είχε χαρακτηρίσει τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου «δύσκολο τύπο», που «δεν έχει fucking κρίση», για να προσθέσει: «Δεν είναι ανάγκη να καταφύγεις ολόκληρη πολυκατοικία κάθε φορά που ψάχνεις ένα άτομο της Χεζμπολάχ».

Οι όροι

Η ουσία αλλά και η φρασεολογία του μνημονίου, ενός σύντομου κειμένου δύο σελίδων και 14 σημείων, δημιουργεί τη βάση υπόνοια ότι πρόκειται για κείμενο που γράφτηκε στην Τεχεράνη και εγκρίθηκε, με ορια-

κές τροποποιήσεις, από την Ουάσινγκτον. Το σημείο 1 αναφέρει τρεις φορές μέσα σε επτά γραμμές ότι οι εκθροιστικές πρέπει να σταματήσουν αμέσως και στον Λίβανο, ικανοποιώντας τον αδιαπραγμάτευτο όρο του Ιράν που θέλει να προστατέψει τη Χεζμπολάχ. Το σημείο 2 μιλάει για «μη επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις των άλλων» – και μάλλον δεν αναφέρεται σε προσπάθειες της Τεχεράνης για αλλαγή καθεστώτος στην Ουάσινγκτον. Το σημείο 4 λέει ότι η Αμερική θα άρει αμέσως τον ναυτικό αποκλεισμό και «δεσμεύεται να απομακρύνει τις δυνάμεις της από τον περίγυρο της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν εντός 30 ημερών από την υπογραφή τελικής συμφωνίας».

Ασφαλώς ο Τραμπ θα επιδιώξει να εξασφαλίσει, στις νέες διαπραγματεύσεις που ήδη ξεκίνησαν, μια συμφωνία για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα έστω και οριακά καλύτερη για τις ΗΠΑ, από εκείνη που πέτυχε ο Ομπάμα το 2015. Δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα τα καταφέρει. Ενώ διερρήγγυε τα ιμάτιά του για το 1,7 δισ. δολάρια που εισέπραξε η Τεχεράνη από εκείνη τη συμφωνία, το μνημόνιο που υπέγραψε προβλέπει τη συγκρότηση ταμείου επενδύσεων, από το οποίο το Ιράν θα εισπράξει 300 δισ. για την ανοικοδόμηση των υποδομών του – πέρα από την απελευθέρωση των «παγωμένων» κεφαλαίων και την άρση όλων των αμερικανικών κυρώσεων.

Αλλά και στο θέμα του Ορμούζ προβλέπεται στο σημείο 5 ότι «η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν θα διεξαγάγει διάλογο με το σουλτανάτο του Ομάν», αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο επιβολής τελών, δηλαδή διοδίων με άλλο όνομα, κάτι που, αν συμβεί, θα πρόκειται για παγκόσμια σημασία εξέλιξη. Θυμίζουμε ότι ο Τόμας Τζέφερσον κήρυξε, το 1801, την πρώτη ναυτική εκστρατεία της νεαρής Αμερικής έξω από το δυτικό ημισφαίριο (πρώτος πόλεμος της Μπαρμπαρίας)

για να εξασφαλίσει την ελεύθερη ναυσιπλοία στη Μεσόγειο.

Δεν τα κατάφεραν

Ο δρόμος για την οριστική συμφωνία ειρήνευσης παραμένει ναρκοθετημένος, όπως έδειξε η αναβολή των προγραμματισμένων για την Παρασκευή διαπραγματεύσεων στη Γενεύη, όπου επρόκειτο να μεταβεί και ο Τζέι Ντι Βανς, λόγω των ισραηλινών επιθέσεων στον Λίβανο. Για την ώρα, όμως, τα αποτελέσματα της επιχείρησης «Επική Οργή» διαγράφονται ολέθρια για τους εμπνευστές της. Ο αρθρογράφος του Foreign Policy Πολ Μασγκρέιβ εκτιμά ότι πρόκειται για «στρατηγική καταστροφή πολύ μεγαλύτερης σημασίας από την ήττα στον πόλεμο του Βιετνάμ». Το γεγονός ότι ο ισχυρότερος στρατός του κόσμου, ο αμερικανικός, σε συνεργασία με την ισχυρότερη κατασκοπεία του κόσμου, την ισραηλινή, δεν κατάφεραν να υποτάξουν έναν πολύ ασθενέστερο, θεωρητικά, αντίπαλο αποτελεί σημείο ιστορικής καμπής.

Στη Μέση Ανατολή, το Ιράν, παρά τις καταστροφές που υπέστη, εδραϊώνεται ως ισχυρή περιφερειακή δύναμη, την οποία ουδείς μπορεί να αγνοεί. Οι αραβικές χώρες του Κόλπου, που υπέστησαν τις μεγαλύτερες καταστροφές από τον πόλεμο των Αμερικανών και των Ισραηλινών και είδαν να τινάζεται στον αέρα το μοντέλο που τις ήθελε οάσεις ασφάλειας και μαγνήτες επενδύσεων, θα επανεξετάσουν τη μονόπλευρη εξάρτησή τους από τις ΗΠΑ (και το Ισραήλ στις περιπτώσεις των Εμιράτων και του Μπαχρέιν). Ηδη η προθυμία τους να προχωρήσουν σε βαθύτερη οικονομική ενοποίηση με το Ιράν μέσω του ταμείου επενδύσεων, όπως και η θεαματική σύσφιξη των σχέσεων Ριάντ - Μόσχας, λέει πολλά.

Αντίθετα, το Ισραήλ βρίσκεται περισσότερο απομονωμένο από κάθε άλλη φορά και μάλλον δεν θα αποφύγει ορισμένο εξορθολογισμό της πολύ ειδι-

κής σχέσης του με τις ΗΠΑ. Ο Μπιλ Κλίντον βγήκε από την πρώτη συνάντησή του με τον Νετανιάχου, το 1996, βγάζοντας καπνούς και φωνάζοντας στους συνεργάτες του: «Ποιος νομίζει ότι είναι αυτός ο fucking τύπος; Ποια είναι η fucking υπερδύναμη εδώ πέρα;». Η απάντηση ήρθε, 30 χρόνια μετά, από τον Ντόναλντ Τραμπ στη σύνοδο του G7, στο Εβιάν: «Εμείς είμαστε ο μεγάλος εταίρος και αυτοί (το Ισραήλ) είναι ο μικρός».

Ενεργειακή στροφή

Σε παγκόσμια κλίμακα, το θρίλερ των προηγούμενων μηνών θα επιταχύνει τη στροφή προς τις ανανεώσιμες πηγές ή και την πυρηνική ενέργεια, ώστε να μειωθεί η εξάρτηση από τα ευεπίφορα σε γεωπολιτικούς κλονισμούς ορυκτά καύσιμα. Η εξέλιξη αυτή θα ευνοήσει κυρίως την Κίνα, που είναι πρωτοπόρος σε όλα τα πεδία της πράσινης ενέργειας, ενώ η Αμερική με το «drill baby, drill» του Τραμπ είναι ουραγός. Η ιρανική κρίση θα φέρει μεγάλες ανατροπές και στα πεδία των εξοπλισμών, αφού (μαζί με την ουκρανική) κατέδειξε την αδυναμία του ισχυρού και τη δύναμη του αδυνάμου, με τα drones να αναχαίτζουν αποτελεσματικά αεροπλανοφόρα (ή τεθωρακισμένα).

Η αρθρογράφος των New York Times Μισέλ Γκόλντμπεργκ έγραψε πρόσφατα ότι η επιλογή του Τραμπ να μετατρέψει τον περιβολό του Λευκού Οίκου σε καρικοτούρα Κολοσσαίου, με ευτελή επίδειξη μονομάχων στην επέτειο των 250 χρόνων της Δημοκρατίας, ήταν «μια φαντασμαγορική επίδειξη αμερικανικής παρακμής». Στο κλασικό έργο του «Η άνοδος και η πτώση των μεγάλων δυνάμεων» ο Πολ Κένεντι αναδεικνύει τη στρατιωτική υπερεπέκταση, πέραν των οικονομικών και κοινωνικών ορίων κάθε αυτοκρατορίας, από την εποχή της Ρώμης και μετά, ως τη βασική αιτία της παρακμής της. Ο Ντόναλντ Τραμπ γράφει αυτόν τον καιρό άλλο ένα διδακτικό κεφάλαιο.

Ήταν ένα νέο Βιετνάμ

«Στρατηγική καταστροφή πολύ μεγαλύτερης σημασίας από την ήττα στον πόλεμο του Βιετνάμ» χαρακτηρίζει τη σύγκρουση με το Ιράν ο αρθρογράφος του Foreign Policy Πολ Μασγκρέιβ. Ο ισχυρότερος στρατός και η ισχυρότερη κατασκοπεία του κόσμου απέτυχαν απέναντι σε έναν θεωρητικά πολύ ασθενέστερο αντίπαλο.

Οικονομική καταστροφή

Ο Τραμπ παραδέχτηκε ότι έτρεμε στην ιδέα να περάσει στην Ιστορία πλάι στον Χέρμπερτ Χούμπερ, τον πρόεδρο του μεγάλου κραχ του 1929. «Δεν ήθελα να παρακολουθήσω μια οικονομική καταστροφή. Θα μέναμε από πετρελαϊκά αποθέματα μέσα σε τέσσερις εβδομάδες. Τα ανά τον κόσμο αποθέματα θα εξαντλούνταν», εξήγησε.

Το **νρίπνλο** καπέλο και το επίσημο ένδυμα για όσους επιθυμούν να παρακολουθήσουν τις ιπποδρομίες στο Ασκότ είναι κανόνες που δεν επιδέχεται διαπραγμάτευση. Για την επιστροφή στην Ε.Ε., ωστόσο, απαιτείται ευελιξία.

Υπάρχει δρόμος για Bretun;

Δέκα χρόνια μετά τη «μεγαλύτερη πράξη εθνικού αυτοτραυματισμού», της εξόδου από την Ε.Ε., η Βρετανία θα μπορούσε να βρει τον τρόπο να επιστρέψει

Του **ΤΙΜΟΘΙ ΓΚΑΡΤΟΝ ΑΣ**

Καθώς η Βρετανία πλησιάζει τη δέκατη επέτειο της ψηφοφορίας της 23ης Ιουνίου 2016 για αποχώρηση από την Ε.Ε., οι Βρετανοί αρχίζουν να συζητούν την επανένταξη σε αυτό που αποκαλούν «Ευρώπη». Όμως, όπως και στις περισσότερες προηγούμενες βρετανικές συζητήσεις περί «Ευρώπης», πρόκειται για μια Ευρώπη απ’ την οποία λείπει η ίδια η Ευρώπη. Η συζήτηση περιστρέφεται εξ ολοκλήρου γύρω από το τι θα ήταν οικονομικά καλύτερο για τη Βρετανία και τους βρετανικούς πολιτικούς ελιγμούς για να φτάσει εκεί. Ελάχιστη ή καθόλου σημασία δίνεται στο τι σκέφτεται ή για τι νοιάζεται η υπόλοιπη Ευρώπη. Τις προάλλες, ένας υπουργός Οικονομικών ονόματι (λόρδος) Σπένσερ Λίβερμορ έγινε το πρώτο μέλος της κυβέρνησης που τάχθηκε δημοσίως υπέρ της επανένταξης στην Ε.Ε. «Φυσικά», είπε στη Βουλή των Λόρδων, «το Ηνωμένο Βασίλειο θα επανενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διότι αυτό είναι απολύτως προς το εθνικό μας οικονομικό συμφέρον». Σαν να αρκούσε να χτυπήσουμε την πόρτα της Ε.Ε. και –άμπρα κατάμπρα!– να μας καλωσορίσουν αμέσως μέσα.

Εκτός ημερησίας διατάξεως

Αν ζητούσατε απ’ όλους τους ενεργεια Βρετανούς βουλευτές να σας πουν πότε συνεδριάζει την επόμενη φορά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις Βρυξέλλες, αμφιβάλλω αν περισσότεροι από μια χούφτα θα μπορούσαν να σας δώσουν τη σωστή απάντηση. Στην πραγματικότητα, αναρωτιέμαι πόσοι θα μπορούσαν να σας πουν αμέσως τι είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Είναι διδακτικό να ρίξει κανείς μια ματιά στην ημερήσια διάταξη της σύσκεψης κορυφής των ηγετών των 27 κρατών-μελών της Ε.Ε., μαζί με τους βασικούς θεσμικούς ηγέτες της Ένωσης. Μεταξύ 6

μ.μ. της Πέμπτης 18 Ιουνίου και του μεσημεριού της Παρασκευής, συζητήσαν για την Ουκρανία, τη Μέση Ανατολή, τον επόμενο επιταχτη προϋπολογισμό της Ε.Ε., τις παγκόσμιες οικονομικές προκλήσεις, την ευρωπαϊκή άμυνα και ασφάλεια, τη μετανάστευση και τα παράνομα ναρκωτικά. Είχαν, με άλλα λόγια –για να το θέσω ήπια–, πολλά άλλα θέματα στο τραπέζι τους.

Αν παρακολουθείτε τα ευρωπαϊκά μέσα ενημέρωσης, ή ακούτε Γερμανούς να συζητούν για την Ευρώπη με Πολωνούς, ή Ιταλούς με Πορτογάλους, το «ντισί μας το ευλογημένο» σχεδόν δεν αναφέρεται καθόλου. Και στις δύο πλευρές της Μάγχης, η «Ευρώπη» εκλαμβάνεται και πάλι ως κάτι που δεν περιλαμβάνει τη Βρετανία. Η μόνη σημαντική εξαίρεση είναι η άμυνα και η ασφάλεια, όπου οι Βρετανοί εξακολουθεί να θεωρείται ότι παίζουν σημαντικό ρόλο. Ο Πολωνός υπουργός Εξωτερικών Ράντεκ Σικόρσκι, απόφοιτος της Οξφόρδης και κάποτε αγγλόφιλος, περιγράφει πλέον ψυχρά το Ηνωμένο Βασίλειο ως «πάροχο ασφάλειας».

Όσο για χώρες που θέλουν να ενταχθούν, η Ε.Ε. δεν τις στερείται καθόλου. Υπάρχουν ήδη εννέα αναγνωρισμένες υποψήφιες χώρες για ένταξη, μεταξύ των οποίων το μικρό Μαυροβούνιο που προηγείται και η πολύ μεγάλη Ουκρανία. (Η Ουκρανία είναι σημαντικότερη για την Ευρώπη σήμερα από το Ηνωμένο Βασίλειο.) Τον Αύγουστο, η Ισλανδία διεξάγει δημοψήφισμα για το αν θα ξαναρχίσει διαπραγματεύσεις ένταξης. Εχει ανοίξει ξανά συζήτηση και στην εύπορη Νορβηγία. Και ως είμαστε ειλικρινείς: υπάρχουν κάποιοι στην Ε.Ε. –μειοψηφία βεβαίως, αλλά σημαντική μειοψηφία– που δεν θα καλωσόριζαν την επιστροφή της Βρετανίας.

Ρηχή απόφαση

Ολες οι χώρες σκέφτονται κυρίως τον εαυτό τους, αλλά αν υπήρχε Παγκόσμιο Κύπελλο αυτοαναφορικότητας, οι Βρετανοί θα

σέκωναν το τρόποιο χωρίς κόπο. Ενα νέο ντοκιμαντέρ του BBC που επανεξετάζει την ψηφοφορία του 2016 μας θυμίζει οδυνηρά τη φτώχεια της βρετανικής συζήτησης περί Ευρώπης. Εδώ, μέσα σε μια παρέλαση των ραδιούργων τύπων που μας χάρισαν τη μεγαλύτερη πράξη εθνικού αυτοτραυματισμού στην πρόσφατη ιστορία μας, συναντάμε ξανά τον Μπόρις Τζόνσον, με τις σκέψεις του τόσο ακατάστατες όσο και τα μαλλιά του. Συνοψίζει το βασικό ζήτημα ως εξής: «Η θέλεις η χώρα να είναι ανεξάρτητη ή πιστεύεις ότι πρέπει να δημιουργήσουμε μια ομοσπονδιακή Ευρώπη». Στην πραγματικότητα, ολόκληρο το κεντρικό ρεύμα της σημερινής ηπειρωτικής ευρωπαϊκής πολιτικής αφορά ακριβώς την αναζήτηση μιας μέσης οδού ανάμεσα σε αυτά τα δύο άκρα. Στην πιο επεική περίπτωση, ο Τζόνσον τίποτα δεν έμαθε και τίποτα δεν έμασε από την εποχή που ήταν ανταποκριτής στις Βρυξέλλες, στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Αν δει κανείς πώς είναι πιθανό να εξελιχθεί ο κόσμος τα επόμενα είκοσι χρόνια –ένας κόσμος ανταγωνιζόμενων μεγάλων δυνάμεων και αυτοκρατοριών, με μια στρατιωτικά επιθετική Ρωσία, μια οικονομικά επιθετική Κίνα και μια Αμερική που ποτέ δεν θα επιστρέψει στο εξαιρετικό μεταπολεμικό της επίπεδο διατλαντικής αφοσίωσης–, είναι προφανές ότι το καλύτερο στοιχείο για μια μεσαία δύναμη όπως η Βρετανία είναι να αποτελεί μέρος ενός μεγαλύτερου σχηματισμού χωρών που σε μεγάλο βαθμό μοιράζονται τα ίδια συμφέροντα και τις ίδιες αξίες. «Η Βρετανία πρέπει να γίνει μεγαλύτερη!» είχε διακηρύξει κάποτε, μάλλον φαιδρά, ένας νεοεκλεγείς πρωθυπουργός, ο Τόνι Μπλερ. Κάθε άλλη ευρωπαϊκή χώρα, αρχής γενομένης από τη Γαλλία και τη Γερμανία, μπορεί να σας πει ότι έτσι ακριβώς γίνεται «μεγαλύτερος». Ο στρατηγικός στόχος της βρετανικής πολιτικής θα έπρεπε επομένως να είναι το Ηνωμένο Βασίλειο να γίνει πλήρες

μέλος αυτού που, έως τότε, θα είναι μια διαφορετική Ευρωπαϊκή Ένωση. Και, με κάθε μετριότητα, μια νηφάλια ανάλυση δείχνει ότι θα ήταν προς το μακροπρόθεσμο συμφέρον της Ε.Ε. ως συνόλου να έχει, ως ένα από τα 30 και πλέον μέλη της, μια Βρετανία της οποίας η παγιωμένη βούληση θα ήταν να βρίσκεται ανάμεσά τους.

Τι δείχνουν οι μετρήσεις

Θα χρειαστεί, ωστόσο, ένας μαρθαίνιος δημοκρατικής πειθούς για να φτάσουμε εκεί. Αυτή η πειθώ θα χρειαστεί και στις δύο πλευρές της Μάγχης. Στις βρετανικές δημοσκοπήσεις υπάρχει ήδη σταθερή πλειοψηφία υπέρ της επανένταξης στην Ε.Ε. και συντριπτική πλειοψηφία υπέρ της μεταξύ των νεότερων ψηφοφόρων – 68% όσων είναι ηλικίας 18-34 ετών, σύμφωνα με την Ipsos. Έτσι, ο χρόνος θα λειτουργεί υπέρ της «Bretun» (επανεισόδου). Αλλά η πολιτική θα παραμείνει περίπλοκη. Το πρόσωπο που είναι πιθανότερο να διαδεχθεί τον Κιρ Στάρμερ ως πρωθυπουργός των Εργατικών αυτό το φθινόπωρο είναι ο Αντι Μπέρνι, ο πρώην δήμαρχος του Μάντσεστερ, ο οποίος κέρδισε τις επαναληπτικές εκλογές στην περιφέρεια Μέικερφιλντ την Πέμπτη, την ίδια μέρα που συνεδρίαζε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Αυτός (ή όποιος διαδεχθεί τον Στάρμερ) μπορεί να εξακολουθεί να αισθάνεται περιορισμένος στο να διαπραγματεύεται εντός των τρεχουσών «κόκκινων γραμμών» του κόμματος, οι οποίες ορίζουν καμία επιστροφή στην τελωνειακή ένωση, στην ενιαία αγορά ή στην ελεύθερη κυκλοφορία. Η νέα όμως κυβέρνηση θα έπρεπε να διακηρύξει αμέσως και τολμάρει μια πολύ πιο φιλόδοξη στρατηγική.

Οι Εργατικοί θα έπρεπε στη συνέχεια να δώσουν τη μάχη των επόμενων εκλογών, που οφείλουν να γίνουν το αργότερο το 2029, χωρίς καμία «κόκκινη γραμμή», λέγοντας απλώς

ότι στοχεύουν να επιτύχουν τη σχέση που θα είναι η καλύτερη για τη Βρετανία. Ιδανικά, ολόκληρο το αναδυόμενο (πολύ ευρωπαϊκού τύπου) κατακερματισμένο κεντροαριστερό – φιλελεύθερο μπλοκ των Φιλελευθέρων Δημοκρατών, των Εργατικών, των Πρασίνων και των Σκωτσέζων και Ουαλλών εθνικιστών θα υιοθετούσε αυτή τη θέση. Πολλά πρόκειται να αλλάξουν στην Ευρώπη τα επόμενα τρία χρόνια και ίσως χρειαστούν κάποια ενδιάμεσα βήματα (η συμμετοχή στην ενιαία αγορά, για παράδειγμα) στην επόμενη κοινοβουλευτική θητεία· αλλά η δημοκρατική πειθώ πρέπει να ξεκινήσει τώρα. Σε αυτόν τον επικίνδυνο μετα-αμερικανικό κόσμο, η καλύτερη θέση για τη Βρετανία είναι πράγματι «στην καρδιά της Ευρώπης», και ο μόνος τρόπος να βρσσκεσαι στην καρδιά της Ευρώπης είναι να είσαι πλήρες μέλος της Ε.Ε. Η διαδρομή είναι άγνωστη, αλλά ο στόχος πρέπει να είναι ξεκάθαρος.

Η σωστή γλώσσα

Κάθε βήμα, ωστόσο, θα εξαρτάται από την πλευρά της Ε.Ε., που κρατά τα περισσότερα χαρτιά. Έτσι, οι Βρετανοί οφείλουν επίσης να κατανοήσουν από πού προέρχονται οι άλλοι Ευρωπαίοι, πώς πραγματικά λειτουργεί η περίπλοκη Ένωσή τους και τι, για να το πω ωμά, κερδίζουν οι ίδιοι από αυτό. Και οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι της Βρετανίας πρέπει να μάθουν να μιλούν «ευρωπαϊκά», εκείνη τη μοναδική πολυγλωσση γλώσσα στην οποία η προώθηση του εθνικού συμφέροντος αναμειγνύεται με λεπτότητα με την ιστορικά τεκμηριωμένη αποδοχή ενός κοινού ευρωπαϊκού μέλλοντος. Είναι η σημερινή βρετανική πολιτική τάξη ικανή για κάτι τέτοιο; Το ελπίζω ακόμη περισσότερο απ’ όσο αμφιβάλλω.

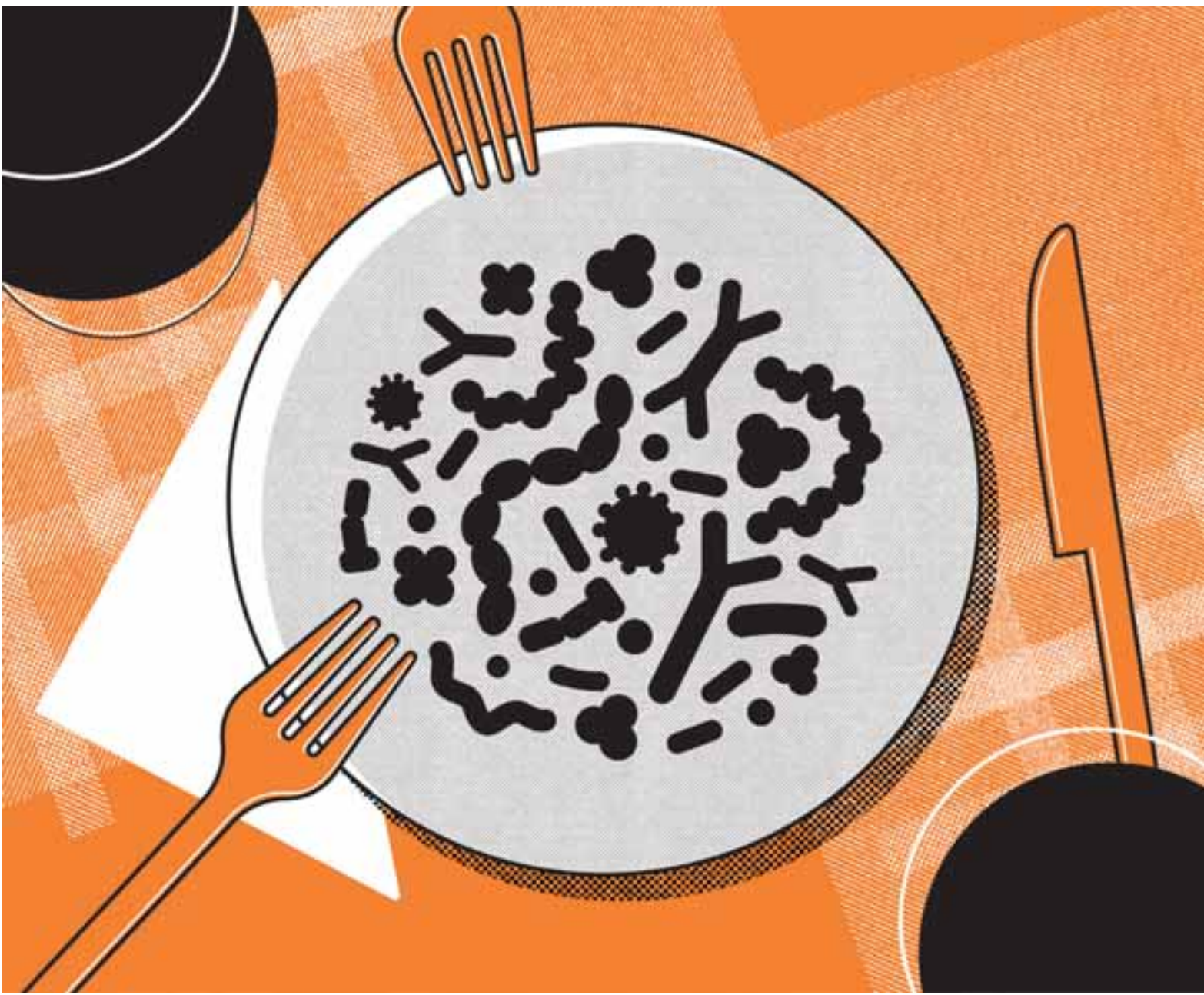
Το νέο βιβλίο του Τίμοθι Γκάρτον Ας, «Europe in 7½ Chapters» (Η Ευρώπη σε 7½ κεφάλαια), θα κυκλοφορήσει το φθινόπωρο.

Άμυνα και ασφάλεια

Και στις δύο πλευρές της Μάγχης, η «Ευρώπη» εκλαμβάνεται και πάλι ως κάτι που δεν περιλαμβάνει τη Βρετανία. Η μόνη εξαίρεση είναι η άμυνα και η ασφάλεια, όπου εξακολουθεί να θεωρείται ότι οι Βρετανοί παίζουν σημαντικό ρόλο.

Στην καρδιά της Ευρώπης

Σε αυτόν τον επικίνδυνο μετα-αμερικανικό κόσμο, η καλύτερη θέση για τη Βρετανία είναι πράγματι «στην καρδιά της Ευρώπης», και ο μόνος τρόπος να βρσσκεσαι στην καρδιά της Ευρώπης είναι να είσαι πλήρες μέλος της Ε.Ε.

Οι καύσωνες στο πιάτο μας

Οι υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού ευνοούν τον πολλαπλασιασμό επιβλαβών μικροοργανισμών στα τρόφιμα – και τις τροφικές δηλητηριάσεις

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Μόνο στις ΗΠΑ 48 εκατομμύρια άνθρωποι κάθε χρόνο παθαίνουν τροφική δηλητηρίαση, ενώ το ένα τρίτο των περιστατικών –16 εκατομμύρια– καταγράφεται από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο. Οι υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού ευνοούν την ανάπτυξη και τον πολλαπλασιασμό επιβλαβών μικροοργανισμών στα τρόφιμα. Παράλληλα, δημοφιλείς υπαίθριες θερινές δραστηριότητες, όπως μπάρμπεκιου, πικνίκ, κάμπινγκ και εκδρομές, αυξάνουν την πιθανότητα τρόφιμα να παραμείνουν εκτός ψύξης για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ή να μολυνθούν μέσω λανθασμένων χειρισμών. Έτσι, πιο πολλά μικρόβια φτάνουν στο πιάτο μας. Το γάλα, το γιαούρτι, το κρέας, τα θαλασσινά, το μαγειρεμένο ρύζι, οι σάλτσες και τα κομμένα φρούτα, μεταξύ άλλων, είναι ιδιαίτερα ευάλωτα.

Το μικροβιακό φορτίο

Ισως δεν το συνειδητοποιούμε, όμως οι τροφές που καταναλώνουμε –το νερό, τα τυποποιημένα τρόφιμα, ακόμη και το σπιτικό φαγητό– δεν είναι στείρες. Περιέχουν μικροοργανισμούς, που αποτελούν είτε τη φυσιολογική μικροβιακή χλωρίδα τους, όπως λέγεται, είτε το μικροβιακό φορτίο το οποίο δημιουργείται κατά την επεξεργασία, παρασκευή ή αποθήκευσή τους. Αυτοί οι μικροοργανισμοί δεν είναι α priori επικίνδυνοι· αναπτύσσονται και αλλοιώνουν τα τρόφιμα σε συγκεκριμένες συνθήκες. Εκτός από τη σύσταση (αν έχουν υψηλή περιεκτικότητα σε νερό ή όχι) και το pH, δηλαδή την οξύτητά τους, η θερμοκρασία είναι καταλύτης. Τα περισσότερα μικρόβια επιβιώνουν σε θερμοκρασίες 4°- 60 °C. Μέσα σ' αυτήν τη «ζώνη κινδύνου» έχουν τη δυνατότητα να διπλασιάζονται κάθε 20 λεπτά! Είναι προφανές, λοιπόν, ότι οι έντονες ζέστες του θερούς μεγιστοποιούν τις πιθανότητες να καταναλώσουμε τρόφιμα επικίνδυνα για την υγεία μας.

Τουλάχιστον 250 ασθένειες

μεταδίδονται μέσω των τροφών. Στην πλειονότητά τους οφείλονται σε μόλυνση από σαλμονέλα, καμπυλοβακτηρίδιο, χρυσίζοντα σταφυλόκοκκο και εντεροαιμορραγικό κολοβακτηρίδιο. «Η σαλμονέλα είναι από τις πιο συχνές αιτίες τροφιμογενών λοιμώξεων στην Ευρώπη, με έξαρση κατά τους θερινούς μήνες. Αναπτύσσεται ταχύτατα σε θερμά και υγρά περιβάλλοντα, και το γεγονός ότι δεν αλλοιώνει τη γεύση ή την όψη του τροφίμου δεν μας “προειδοποιεί”, δηλαδή την καθιστά ιδιαίτερα απειλητική. Σε περιόδους καύσωνα, μάλιστα, οι ακραία υψηλές θερμοκρασίες επιβαρύνουν την αλυσίδα ψύξης και αυξάνουν τις πιθανότητες μόλυνσης σε τρόφιμα όπως κοτόπουλο, αυγά, σαλάτες και έτοιμα γεύματα. Για τη μετάδοσή της συχνά ευθύνονται ασυμπτωματικοί φορείς του μικροβίου, που επιμολύνουν τα τρόφιμα τα οποία άλλοι θα καταναλώσουν – εργαζόμενοι σε κουζίνες εστιατορίων, για παράδειγμα», εξηγεί στην «Κ» η Βασιλική Πιτυρίγκα, αναπληρώτρια καθηγήτρια Μικροβιολογίας στην Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ.

Ο καύσωνας αυξάνει κατακόρυφα και τις πιθανότητες τροφικής δηλητηρίασης από χρυσίζοντα σταφυλόκοκκο, κυρίως επειδή ο ιδρώτας, η ελλίπης ατομική υγιεινή και η ζέστη δημιουργούν ένα επικίνδυνο κοκτέιλ. «Το συγκεκριμένο βακτήριο υπάρχει φυσιολογικά στο ανθρώπινο δέρμα και μεταφέρεται εύκολα από τα χέρια, το πρόσωπο ή ακόμη και από τραύματα των ατόμων που παρασκευάζουν τρόφιμα. Σε υψηλές θερμοκρασίες πολλαπλασιάζεται ταχύτατα και μπορεί να παράγει εντεροτοξίνες μέσα σε λίγες μόλις ώρες, ιδιαίτερα σε πίτες, σαλάτες με μαγιονέζα, αυγά, γλυκά, αλλαντικά ή μαγειρεμένα κρέατα που θα παραμείνουν εκτός ψυγείου», συνεχίζει η κυρία Πιτυρίγκα. Η σταφυλοκοκκική τοξίνη δεν καταστρέφεται με τη θερμική επεξεργασία· ακόμη και αν ξαναζεσταθεί το φαγητό, παραμένει ενεργή και προκαλεί έντονα συμπτώματα δηλητηρίασης σε μία

«Ασπίδα» απέναντι στις δηλητηριάσεις

Συχνός έλεγχος της θερμοκρασίας ψυγείου και καταψύκτη.

Αποθήκευση ευπαθών τροφίμων (κοτόπουλο, αυγά, γαλακτοκομικά, μαγιονέζα) σε θερμοκρασίες χαμηλότερες των 4 °C.

Πολύ καλό μαγείρεμα του κρέατος (χωρίς να μένουν ροζ περιοχές) και των αυγών.

Αποφυγή κατανάλωσης ωμών αυγών (σε σπιτική μαγιονέζα ή γλυκά όπως τирамису).

Αποθήκευση μαγειρεμένου φαγητού στο ψυγείο εντός μιας ώρας από την παρασκευή του, όταν η θερμοκρασία είναι άνω των 30 °C.

Μεταφορά τροφίμων με παγοκύστες ή θερμικές τσάντες, ακόμη και για μικρές αποστάσεις.

Αποφυγή αγοράς τροφίμων από υπαίθριους πάγκους χωρίς ψύξη.

Σχολαστικό πλύσιμο φρούτων και λαχανικών με καθαρό τρεχούμενο νερό, ιδανικά με την προσθήκη ξιδιού ή λεμονιού, ιδίως σε εξοχικές κατοικίες.

Διαφορετικά σκεύη και επιφάνειες κοπής για ωμό κρέας και άλλα τρόφιμα.

Σχολαστικό πλύσιμο των χεριών μας πριν και αφού πιάσουμε ωμά τρόφιμα.

έως έξι ώρες από την κατανάλωσή του.

Οι θερινοί μήνες δεν δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες μόνο για τα βακτήρια. Αυτό το διάστημα ενισχύεται και η δράση μυκήτων, όπως το φουζάριο, ο ασπέργιλλος και τα πενικίλλια, που μολύνουν δημητριακά, ξηρούς καρπούς, φρούτα και ζωοτροφές. Σοβαρό πρόβλημα δεν είναι η μόλυνση αυτή καθαυτή, αλλά η παραγωγή μυκοτοξινών, ιδιαίτερα των αφλατοξινών, οι οποίες είναι ιδιαίτερα τοξικές για τον άνθρωπο, δεν καταστρέφονται με τη θερμική επεξεργασία και έχουν συνδεθεί με ηπατική βλάβη και καρκινογένεση, ακόμη και αν ληφθούν σε πολύ μικρές ποσότητες.

Οι παγίδες της συντήρησης

Οι απειλές αυτές μπορεί να ελλοχεύουν ακόμη και στο ασφαλές, όπως νομίζουμε, περιβάλλον του σπιτιού μας. Στη διάρκεια ενός καύσωνα –όπως αυτοί που θα ζήσουμε φέτος, αν επιβεβαιωθεί η πρόβλεψη των επιστημόνων για επιστροφή του Ελ Νίνιο–, πολλά οικιακά ψυγεία αδυνατούν να διατηρήσουν θερμοκρασίες χαμηλότερες των 4 °C. Μια μικρή απόκλιση, ακόμη και για μερικές ώρες, αρκεί να προκαλέσει εκρηκτική ανάπτυξη παθογόνων μικροοργανισμών. Το φαινόμενο είναι ιδιαίτερα έντονο σε ψυγεία εξοχικών κατοικιών ή καταλυμάτων τύπου Airbnb, των οποίων η σωστή λειτουργία δεν είναι πάντα διασφαλισμένη.

Στην αλυσίδα των τροφιμογενών λοιμώξεων υπάρχουν και άλλοι κρίκοι: θερμοκρασίες άνω των 30 °C επιταχύνουν την αλλοίωση των τροφίμων σε ράφια σούπερ μάρκετ ή άλλων σημείων πώλησης και φορτηγά-ψυγεία διανομής. Φαγητά από υπηρεσίες delivery που παραμένουν εκτός ψυγείου για ώρες συχνά είναι επιμολυσμένα, ακόμη και αν η όψη τους φαίνεται φυσιολογική. Προϊόντα από μικροπωλητές σε τουριστικές περιοχές, όταν διατίθενται χωρίς ψύξη ή

υπό ακατάλληλες συνθήκες υγιεινής, ενέχουν επίσης σοβαρό κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Τέλος, επηρεάζονται τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης, ιδιαίτερα όσα είναι πεπαλαιωμένα και ελλιπώς συντηρημένα, αυξάνοντας τον κίνδυνο διασταυρούμενης επιμόλυνσης από λύματα.

Συμβουλές προφύλαξης

Επομένως, ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η προστασία της υγείας μας περνάει από το ψυγείο μας. Για να μη μετατραπεί σε αποικία μικροβίων, αποθηκεύουμε τα φρέσκα φρούτα και τα λαχανικά μακριά από το ωμό κρέας, τα πουλερικά, τα θαλασσινά και τα αυγά. Το ωμό κρέας φροντίζουμε να βρίσκεται σε κλειστά δοχεία και να μην έρχεται σε επαφή με συσκευασίες άλλων τροφίμων. Καθαρίζουμε τακτικά το ψυγείο με ζεστό νερό και σαπούνι και δεν το γεμίζουμε ασφυκτικά, ώστε να υπάρχει χώρος ανάμεσα στα τρόφιμα για να κυκλοφορεί ο ψυχρός αέρας.

Και πόσο μπορούν να μείνουν τα τρόφιμα στο ψυγείο; Ενιαίος κανόνας δεν υπάρχει. Κάποιες τροφές, όπως τα φρούτα και τα λαχανικά, είναι χαμηλού κινδύνου και μπορούν να διατηρηθούν για 7-14 ημέρες, χωρίς όμως να έχουν καθαριστεί ή κοπεί. Άλλες, όπως το κρέας, τα αυγά, τα γαλακτοκομικά προϊόντα και τα θαλασσινά, χρειάζονται ειδική μεταχείριση. Η συντήρηση των τυριών ποικίλλει ανάλογα με το είδος τους. Σε κάθε περίπτωση, προσέχουμε την ημερομηνία λήξης που αναγράφεται στη συσκευασία τους. Το ίδιο ισχύει για τα αυγά, το βούτυρο και το γάλα. Και σε ό,τι αφορά την προστασία από τους μύκητες και τις μυκοτοξίνες: δημητριακά και ξηροί καρποί δεν πρέπει να αποθηκεύονται για πολλούς μήνες, ούτε σε σημεία με υγρασία. Τέλος, στο συντησμένο ερώτημα «αν αφαιρέσω τη μούχλα, τρώγεται το υπόλοιπο;», η απάντηση είναι αρνητική. Η μυκοτοξίνη έχει ήδη διαχυθεί στο εσωτερικό του τροφίμου.

Προσοχή στο ψυγείο

Ιδιαίτερα το καλοκαίρι, η προστασία της υγείας μας περνάει από το ψυγείο μας. Για να μη μετατραπεί σε αποικία μικροβίων, αποθηκεύουμε τα φρέσκα φρούτα και τα λαχανικά μακριά από το ωμό κρέας, τα πουλερικά, τα θαλασσινά και τα αυγά.

Αόρατη απειλή
Η σαλμονέλα αναπτύσσεται ταχύτατα σε θερμά και υγρά περιβάλλοντα, και το γεγονός ότι δεν αλλοιώνει τη γεύση ή την όψη του τροφίμου δεν μας «προειδοποιεί», δηλαδή την καθιστά ιδιαίτερα απειλητική, επισημαίνει η καθηγήτρια Μικροβιολογίας Βασιλική Πιτυρίγκα.

ETK0
GATE TO MODERN CULTURE
LIMASSOL

JULY 6
19:30 TILL LATE

TICKETS €10
INCLUDING ONE COCKTAIL

MAIN PARTNER

THREE
ARTISANAL

CENTS
BEVERAGES

PARTNERS

EL DORADO
TRIPLE SEC

EMINENTE
RON DE CUBA

MARTIN MILLER'S
GIN

EVENT SUPPORTER

wizguide

MEDIA PARTNER

ORGANISER

Το τελευταίο ταγκό δύο μύθων

Στο έκτο Μουντιάλ τους, Λιονέλ Μέσι και Κριστιάνο Ρονάλντο κυνηγούν τα ρεκόρ και ακόμη λίγη δόξα

ΚΡΙΣΤΙΑΝΟ ΡΟΝΑΛΝΤΟ

6

Μουντιάλ

10

ΝΙΚΕΣ

6

ΙΣΟΠΑΛΙΕΣ

7

ΗΤΤΕΣ

8

γκολ

2

ασίστ

1.860

λεπτά συμμετοχής

Ο μοναδικός που έχει σκοράρει σε πέντε διαδοχικά Μουντιάλ.

ΛΙΟΝΕΛ ΜΕΣΙ

6

Μουντιάλ

20

ΝΙΚΕΣ

2

ΙΣΟΠΑΛΙΕΣ

5

ΗΤΤΕΣ

16

γκολ

8

ασίστ

2.395

λεπτά συμμετοχής

Ξεπέρασε τον Πελέ στις άμεσες συμμετοχές σε γκολ, είτε σκοράροντας είτε δίνοντας ασίστ (24 έναντι 22 του Πελέ).

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΛΟΘΑΝΟ

Ουδείς εκ των δύο έχει διαψεύσει (αλλά ούτε και επιβεβαιώσει) ότι το έκτο Μουντιάλ της καριέρας του —ρεκόρ που μοιράζονται με τον Μεξικανό τερματοφύλακα Γκιγιέρμο Οτσόα— θα είναι και το τελευταίο της μυθικής διαδρομής του. Στα αμερικανικά γήπεδα, Λιονέλ Μέσι και Κριστιάνο Ρονάλντο βρίσκονται σε ηλικίες απαγορευτικές για μια επιπλέον διοργάνωση σε τέσσερα χρόνια από τώρα. Απαγορευτικές, βεβαίως, για κοινούς ποδοσφαιρικούς θνητούς και όχι για ζωντανούς θρύλους που έχουν καταρρίψει τη λογική με τους αριθμούς, αλλά και τη σωματοδομή και την εικόνα τους, όταν ο Μέσι γιορτάζει σε λίγες ημέρες τα 39α γενέθλιά του και ο Ρονάλντο πάτησε τα 41 πριν από πέντε μήνες. Ο χρόνος, όμως, είναι αδυσώπητος ακόμη και με τους χαρισματικούς αθλητές που σημάδεψαν ανεξίτηλα το σύγχρονο ποδόσφαιρο.

Τους δύο ασύλληπτους γκολτζήδες που για δύο δεκαετίες έδιναν τροφή σε ΜΜΕ, προπονητές, ποδοσφαιριστές και φιλάθλους για να επιδιδόνται αυτοί σε ένα ανούσιο, αλλά ταυτόχρονα συναρπαστικό ντιμπίτζ για το εάν ένας εκ των δύο μπορεί, πρέπει να θεωρείται ο κορυφαίος ποδοσφαιριστής που έχει πατήσει ποτέ το πόδι του στον πλανήτη Γη.

Λύτρωση και απελευθέρωση
Στην Αργεντινή, η λέξη «yapa» χρησιμοποιείται στην αργκό για

να καταδειξει ένα μικρό δώρο, μια επιβράβευση που μπορεί να δώσει ένας πωλητής σε πελάτη έπειτα από μια αγορά.

Αυτή τη λέξη χρησιμοποιείσε ο Λιονέλ Μέσι, λίγα λεπτά αφού του διέλυσε τα κοντέρ στην πρεμιέρα της Αργεντινής στο Μουντιάλ με αντίπαλο την Αλγερία. Χωρίς να φορτσάει τις μηχανές (έχει πολύ καιρό να το κάνει) και μοιράζοντας ιδανικά τις δυνάμεις του στα 80 λεπτά που αγωνίστηκε, σημείωσε το πρώτο του χατ τρικ σε Παγκόσμιο Κύπελλο και έγινε μόλις ο δεύτερος Αργεντινός που τα καταφέρνει, μετά τον Γκαμπριέλ Μπατιστούτα που το είχε πετύχει δισ, την πρώτη φορά στο αλτήστον μνήμης 4-0 επί της Ελλάδας στο προηγούμενο Μουντιάλ που διεξήχθη στις Ηνωμένες Πολιτείες (1994), τότε που ο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα ούρλιαζε σε ημίγρια κατάσταση προς την κάμερα, όταν σημείωσε το (καταπληκτικό) γκολ που έμελλε να είναι το τελευταίο του με τη φανέλα της Αλμπισελέστε.

Ο Λέο δεν θα αντιδρούσε ποτέ όπως ο Ντιεγκίτο, αφού προτιμάει να προκαλεί αυτά τα συναισθήματα με τις ενέργειές του. Δεν του αρέσουν τα στατιστικά, δεν «καίγεται» να μετράει τα γκολ όπως κάνει ο Κριστιάνο, αλλά με αυτά τα τρία έπιασε τον Μίροσλαβ Κλόζε στην πρώτη θέση των σκόρερ όλων των εποχών στην κορυφαία διοργάνωση του πλανήτη σε εθνικό επίπεδο (από 16 έκαστος). Στην αναμέτρηση με τους Αλ-

γερινούς, ο Μέσι έδειχνε απελευθερωμένος, ελαφρύς σαν πού-πουλο. Η μυθική κατάκτηση του Μουντιάλ πριν από τέσσερα χρόνια στο Κατάρ του επέτρεψε να αποστομώσει όσους έλεγαν ότι δεν θα γίνει ποτέ Μαραντόνα, ότι δεν θα οδηγήσει ποτέ τη χώρα του στην κορυφή του κόσμου, όπως είχε κάνει ο Πίμπε ντε Ορο. Ο Λέο τα κατάφερε, λυτρώθηκε και ταυτόχρονα απελευθερώθηκε. Παρότι βιώνει ένα προσωπικό πρόβλημα που τον έκανε να βουρκώσει μετά το πρώτο γκολ του, ο 38χρονος (pros... 39) μεσοεπιθετικός από το Ροσάριο δεν έχει πλέον κανένα άγχος, αφού ο στόχος επιτεύχθηκε. Ο,τι έρθει από εδώ και πέρα, θα είναι για τον ίδιο ένα «yapa», ένα μπόνους, ένα δώρο...

Διπλή αιχμαλωσία

Στο πρώτο του Παγκόσμιο Κύπελλο, το 2006, ο Μέσι αποκλείστηκε (με την Αργεντινή) στα προημιτελικά, κάτι που συνέβη και το 2010. Τέσσερα χρόνια αργότερα έφτασε μέχρι τον τελικό και πήρε το πιο μικρό βραβείο MVP ως πτμμένος φιναλίστ, το 2018 δεν πέρασε ούτε από τους «16» λόγω Κιλιάν Εμπαπέ και στο Κατάρ πήρε ρεβάνς από τον τότε συμπαίκτη του στην Παρί Σεν Ζερμέν.

Ο Κριστιάνο Ρονάλντο, αντίθετα, ξεκίνησε με ιδανικές προοπτικές και έκτοτε άρχισε να σιγοσβήνει. Το 2006 έφτασε με την Πορτογαλία μέχρι ημιτελικά, αλλά έκτοτε αποκλείστηκε στους

«16» (2010), δεν πέρασε ούτε καν στη φάση ομίλων (2014) και αποχαιρέτησε, ξανά στους «16» (2018) και στα προημιτελικά (2022).

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο «CR7» φιλοδοξούσε (και φιλοδοξεί) να κάνει πραγματικότητα το όνειρο της παγκόσμιας στέψης, όντας (με διαφορά) ο πιο βετεράνος μιας χαρισματικής γενιάς γκεμάτς ταλέντο και προσωπικότητα. Η άοσμη, άγευστη και άνευρη πρεμιέρα με τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (1-1), όμως, προκάλεσε πολλές αμφιβολίες για το πού πραγματικά μπορεί να φτάσει η ομάδα του Ρομπέρτο Μαρτίνεθ.

Τα ερωτήματα, μάλιστα, επικεντρώνονται στο εάν η Πορτογαλία ως ομάδα είναι «αιχμάλωτη» του Κριστιάνο, εάν θα απέδιδε καλύτερα χωρίς τον «στατικό») 41χρονο στην κορυφή της επίθεσης, εάν ήρθε η ώρα για τον ζωντανό θρύλο από τη Μαδέιρα να κουνήσει μαντίλι.

«Δεν πήγε τίποτε άσχημα, αυτά συμβαίνουν», ήταν η διόλου πειστική εξήγηση που επικαίρθηκε να δώσει ένας ποδοσφαιριστής που μετράει 973 γκολ στην καριέρα του και δεν θα σταματήσει μέχρι να φτάσει στα 1.000, αλλά συμπλήρωσε πλέον δέκα διαδοχικά παιχνίδια χωρίς τέρμα σε μεγάλη διοργάνωση με την Ευρωπαϊά Σελσάο.

«Η ομάδα χρειάζεται να σκοράρει, όχι ΕΣΥ χρειάζεται να σκοράρεις», ήταν το μήνυμα του Τιερί Ανρί προς τον Κριστιάνο, ο οποίος αποχώρησε από τους πρώτους από το γήπεδο και δεν έμεινε να

καιρητήσει τους φιλάθλους, όπως έκαναν οι συμπαίκτες του.

Η διαρκής σύγκριση με τον Μέσι και το τεράστιο «εγώ» του δεν επιτρέπουν σε έναν γεννημένο νικητή όπως ο Ρονάλντο να αποδεχθεί ότι ίσως δεν είναι σε θέση να προσφέρει ό,τι ο κατά δύο χρόνια μικρότερός του Αργεντινός, ο οποίος πιέζει, μαρκάρι, γυρνάει πίσω, κάνει παιχνίδι, δίνει το τέμπο στην ομάδα του. Πράγματα, δηλαδή, που δεν κάνει (και δεν έκανε ποτέ) ο Πορτογάλος σούπερ σταρ...

Το τρελό όνειρο ενός τελικού

Οι ρομαντικοί του ποδοσφαίρου, αυτοί που έμαθαν να αγαπούν το άθλημα μέσα από αυτούς τους δύο υπερπαίκτες, ονειρεύονται να τους δουν να κεντράρονται στις 19 Ιουλίου στο Νιου Τζέρσεϊ, με έπαθλο το τρόπαιο του Παγκοσμίου Κυπέλλου.

Θα ήταν το ονειρικό, ιδεατό φινάλε για μια ασύλληπτη σταδιοδρομία, τουλάχιστον σε εθνικό επίπεδο, αφού αμφότεροι θα συνεχίσουν να παίζουν και την επόμενη σεζόν, ο ένας στην Ίντερ Μαϊάμι και ο άλλος στην Αλ Ναορ.

Με βάση τις διασταυρώσεις, πάντως, το πιο πιθανό είναι να ανταμώσουν στα προημιτελικά. Για να αυξηθούν οι πιθανότητες αυτού του σεναρίου, όμως, θα πρέπει ο Μέσι να συνεχίσει να είναι... Μέσι και ο Κριστιάνο να βρει τη λύση για μια πιο αρμονική (και αποδοτική) συμβίωση με το υπόλοιπο εργασιακό περιβάλλον του...

ΑΠΟΨΕΙΣ

Διαπληκτισμός με τη λογική μας...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Διαπληκτισμοί μόνο σημειώθηκαν, πάνω στην ένταση και λόγω της κρισιμότητας του αγώνα, όπως διαφάνηκε από τη δημοσιοποίηση των ποινών που επέβαλε ο αθλητικός δικαστής της ΚΟΠ. Υπερβολικές και ο Ιταλός, κατηγορίας Elite, διατητής που φέραμε και αδρά πληρώσαμε. Δεν δείχνει κύριε Γκουίντα έξι κόκκινες κάρτες μόνο για διαπληκτισμούς! Υπερβολικός και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Μίλησε για λυπηρά και απαράδεκτα γεγονότα για αχρείαστες συμπεριφορές και έκανε λόγο για ευθύνες στους πρωταγωνιστές. Είναι να απορείς, πώς δεν αντέδρασαν τα κόμματα της αντιπολίτευσης στις υπερβολές του αυτές...

Ευτυχώς, λοιπόν, που υπάρχουν

και κάποιοι που έβαλαν τα πράγματα στη θέση και στη σωστή τους διάσταση. Παρατηρήτης, πειθαρχικός εισαγγελέας και αθλητικός δικαστής της ΚΟΠ. Όσοι δηλαδή είδαν μόνο διαπληκτισμούς στον αγωνιστικό χώρο και παρά την καταγγελία σε βάρος και των δύο ομάδων για επεισόδια, μαζική σύρραξη σε δύο περιπτώσεις, συνέπεια των οποίων ήταν η διακοπή για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Φωτοβολίδες, μπουκαλία και άλλα αντικείμενα διέκοψαν τον αγώνα. Η καταγγελία που εξέτασε ο αθλητικός δικαστής γράφει για ριζίμο επικίνδυνον αντικειμένων στον αγωνιστικό χώρο μετά το τέλος του αγώνα! Καβγάδες μεταξύ παικτών, προπονητών και παραγόντων. Χρειάστηκε η παρέμβαση και μια μεγάλη προσπάθεια των ψυχραιμότερων να συγκρατήσουν κάποιους. Δύο και τρεις να... κουμαντάρουν ένα! Έβγαλε έξι κόκκινες κάρτες ο Ιταλός διατητής θεωρώντας πως κάποιοι ξεπέρασαν τα όρια. Όλα αυτά συνοψίζονται στην κατηγορία διαπληκτισμός, σύμφωνα με το κατηγορητήριο των παραπομπών ενώπιον του αθλητικού

δικαστή! Ό,τι σοβαρό τελικά έγινε στον φετινό τελικό, είχε να κάνει με τις χειρονομίες ενός ποδοσφαιριστή, ο οποίος (σωστά) τιμωρήθηκε με αποκλεισμό μίας αγωνιστικής!

Το πρόβλημα δεν είναι αν οι δύο ομάδες και όσοι παρεκτράπηκαν... έπεσαν στα μαλακά. Το πρόβλημα είναι πως ούτε η πρώτη φορά είναι, ούτε η τελευταία θα αποδειχθεί, βάσει ιστορικού, που ο θεσμός του Αθλητικού Δικαστή στο κυπριακό ποδόσφαιρο πλήττεται ανεπανόρθωτα και η ανομοιομορφία αποφάσεών του, είναι τουλάχιστον προκλητική!

Και ακόμη χειρότερο, το γεγονός πως κανείς δεν... συγκινείται. Ο εργοδότης του κυρίου Βρυωνίδη, η ΚΟΠ, μάλλον ευχαριστημένη δείχνει από την απονομή δικαιοσύνης και τις αποτρεπτικές κατά καιρούς ποινές που επιβάλλονται. Τα δε σωμεία, κατά καιρούς φωνάζουν, από την πλευρά των παραπονομένων πέρασαν όλοι, ποτέ και από κανέναν όμως εκπρόσωπό τους στην Ομοσπονδία δεν καταγράφκε μια σοβαρή προσέγγιση και κυρίως προσπάθεια να αλλάξει κάτι...

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

να των οπαδών τους, τραγουδώντας υβριστικά συνθήματα κατά των αντιπάλων τους.

Ασεβείς προς την ιδιότητά τους και με πολλή δόση λαϊκισμού, αρκετοί εκ των «ηγέτων» επέλεξαν να συμβάλλουν στην τοξική αντιπαλότητα, παρά να την κατευνάζουν, επιδεικνύοντας μια διαφορετική στάση.

Ευτυχώς, ήρθαν οι ξένοι επενδυτές, τονώθηκε ο ανταγωνισμός και οι πρόεδροι-ιδιοκτήτες των ομάδων, εκ της θέσεώς τους, αποστασιοποιήθηκαν από τη μάζα των οπαδών, τηρώντας, ως όφειλαν, μια στάση που αρμόζει πολύ περισσότερο στην ιδιότητά τους. Να το θέσουμε πιο απλά, ξεκίνησε να ξεθωιάζει το μοντέ-

Νέα εποχή (;)

λο του προέδρου, που πουλάει οπαδική, επιδιώκοντας έτσι να κρατάει συσπειρωμένους έναντι των εχθρών, τους οπαδούς του και δη τους σκληροπυρηνικούς.

Πλέον, επικρατεί το σκαρί, όχι του προέδρου οπαδού, αλλά του σοβαρού επιχειρηματία. Αυτού που κρατάει αποστάσεις από τους οργανωμένους, που βασική στοχοπροσώλωσή του είναι η διασφάλιση της οικονομικής ομαλότητας του κλαμπ και που, τέλος πάντων, δεν έχει κατένενα απωθημένο να είναι στο επίκεντρο των διθυράμβων και της αποθέωσης.

Τούτου του είδους οι πρόεδροι ευδοκούν στις ομάδες που αποδεδειγμένα πρωταγωνιστούν τα τελευταία χρόνια. Ομόνοια, Πάφος, Άρς ίσως και ο Καραπατάκης της ΑΕΚ, ακολουθούν μια στρατηγική, βαθιά στηριγμένη στην επιχειρηματικότητα.

Εν αντιθέσει, Απόλλωνας, Ανόρθωση, ΑΠΟΕΛ και ΑΕΛ ενστερνίζονται το μοντέλο εκείνο, όπου ο πρόεδρος δυσκολεύεται να αφαιρέσει το συναισθημά του,

από την ενασχόλησή του με την ομάδα. Προφανώς, οι τέσσερις αυτές ομάδες κουβαλούν και τον μεγαλύτερο πυρήνα των οπαδών και μάλιστα των οργανωμένων, συνεπώς έχουν ν' αντιμετωπίσουν και ζητήματα εμπλοκής του οπαδικού στοιχείου. Βέβαια, ΑΠΟΕΛ και Ανόρθωση βρίσκονται σε μια μεταβατική περίοδο καθώς ενδέχεται να οδηγηθούν από καινούργια καπετανάτα, τις προθέσεις και την τακτική των οποίων δεν γνωρίζουμε. Αν λάβουμε όμως υπόψη την αλλαγή πλεύσης στην οποία προέβη ο νυν πρόεδρος της εταιρείας του ΑΠΟΕΛ, τηρώντας το fair play έναντι των ανταγωνιστών του, τότε οι ενδείξεις είναι πάρα πολύ θετικές. Κακά τα ψέματα, αν η ομάδα της Λευκωσίας συμπορευτεί με το ρεύμα του εκσυγχρονισμού και του επαγγελματισμού, τότε μια νέα εποχή θα ξεμερώνει για το κυπριακό ποδόσφαιρο. Άμα τον δρόμο ακολουθήσει και η Ανόρθωση, τότε θα βρεθούμε στο ζημέρωμα μιας νέας εποχής... πιο φωτεινής!

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,74%

Χ.Α.
2,20%

Dow Jones

0,14%

Nasdaq

1,91%

Nikkei

7,08%

Dax

3,38%

FTSE 100

0,93%

Πετρέλαιο

-8,88%

€/ \$

-1,61%

MINDS IN CYPRUS

Η Κύπρος αναζητεί ξανά ταλέντα στη Βρετανία

Αρχίζει αύριο η δεύτερη φάση της εκστρατείας επαναπατρισμού που προωθεί η κυβέρνηση, με εκδηλώσεις σε Λονδίνο και Μπέρμιγχαμ. Η Κύπρος στρέφεται εκ νέου προς τα ταλέντα που εργάζονται στο εξωτερικό, επιδιώκοντας να προσελκύσει ανθρώπινο δυναμικό και να καλύψει τις αυξανόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η φετινή εκστρατεία συνοδεύεται από πιο σαφή και συγκεκριμένα φορολογικά κίνητρα. **Σελ. 4**

Ανθεκτική η εμπιστοσύνη στην Κύπρο

Το πόρισμα «Κράτος Μαφία» δεν βάζει φρένο στη δυναμική των ξένων επενδύσεων

Δεν ανακόπτεται η δυναμική των διεθνών επενδύσεων στην Κύπρο παρά τις αποκαλύψεις και τα ευρήματα που περιλαμβάνονται στο πόρισμα για την υπόθεση «Κράτος Μαφία». Αντίθετα, η χώρα εξακολουθεί να θεωρείται ελκυστικός επιχειρη-

ματικός και επενδυτικός προορισμός, με την επενδυτική κοινότητα να εκλαμβάνει τις διαπιστώσεις της έρευνας, ως ένδειξη θεσμικής ωριμότητας και αποτελεσματικότερης λειτουργίας των μηχανισμών λογοδοσίας του κράτους. Όπως ανα-

φέρουν αρμόδιοι φορείς στην «Κ», η διερεύνηση της υπόθεσης και η δημοσιοποίηση των συμπερασμάτων της συμβάλουν στην ενίσχυση της εικόνας της Κύπρου ως κράτους που πλέον διαθέτει θεσμούς ικανούς να ελέγχουν, να ερευνούν και

να καταγράφουν πιθανές παρατυπίες. Την ίδια στιγμή, παράγοντες της αγοράς υπογραμμίζουν ότι η υπόθεση αναδεικνύει την ανάγκη περαιτέρω επιτάχυνσης των διαδικασιών διερεύνησης και εκδίκασης υποθέσεων διαφθοράς. Όπως σημειώνουν,

η ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης και η έγκαιρη απόδοση ευθυνών αποτελούν κρίσιμες προϋποθέσεις για την περαιτέρω ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών, των επιχειρήσεων και των επενδυτών προς τους θεσμούς της χώρας. **Σελ. 3**

Σκακιστική κίνηση από τη Ferrari

Μια νέα προωθητική ιδέα για το αμφιλεγόμενο ηλεκτρικό της αυτοκίνητο σκέφτηκε η Ferrari, προτρέποντας τους πελάτες της να το αγοράσουν για να ανέβουν στις λίστες αναμονής για πιο επιθυμητά μοντέλα. Το μήνυμα ότι η αγορά της Ferrari Luce, αποτελεί σκαλοπάτι προς άλλα, αποκλειστικά μοντέλα, έχει μεταδοθεί σε τμήματα του δικτύου συλλεκτών της Ferrari. Ο ιταλικός κατασκευαστής χρησιμοποιεί αυτό το σύστημα κατανομής για να παρέχει στους πιστούς αγοραστές των βασικών μοντέλων του πρόσβαση σε περιορισμένες εκδόσεις, όπως η LaFerrari Aperta. **Σελ. 11**

ΕΚΠΟΙΗΣΕΙΣ

Προειδοποιήσεις από τη Φρανκφούρτη

Η ΕΚΤ, αφού της ζητήθηκε από το υπουργείο Οικονομικών, ασκεί έντονη κριτική στις αλλαγές του πλαισίου εκποιήσεων, προειδοποιώντας για κινδύνους στην οικονομία, τις τράπεζες και την κουλτούρα πληρωμών. Παράλληλα, ζητά αξιολόγηση επιπτώσεων και καλύτερη αποτύπωση του προβλήματος των ΜΕΔ. **Σελ. 4**

ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΝ

Το διπλό στοίχημα της Κύπρου

Η χρηματοοικονομική παιδεία είναι η βασική προϋπόθεση για ενίσχυση της αποταμίευσης και των επενδύσεων στην Κύπρο. Η χώρα όμως βρίσκεται αντιμέτωπη με την πρόκληση ενίσχυσης τόσο της αποταμιευτικής όσο και της επενδυτικής κουλτούρας. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Οδεύει η ανθρωπότητα προς κατακερματισμό αντί παγκοσμιοποίηση;

Για δεκαετίες, η πορεία της παγκόσμιας οικονομίας βασιζόταν στην εμβάθυνση των εμπορικών και άλλων διασυνδέσεων. Οι εμπορικοί φραγμοί παρουσίαζαν μείωση, οι εφοδιαστικές αλυσίδες επέκταση σε όλο τον κόσμο και η παραγωγή μεταφερόταν σε χώρες χαμηλού κόστους. Η παγκοσμιοποίηση φαινόταν αμετάκλητη.

Σήμερα, ωστόσο, το σκηνικό διαφοροποιείται ριζικά.

Αναδύεται μια νέα πραγματικότητα: όχι αποπαγκοσμιοποίηση, αλλά κατακερματισμός. Το εμπόριο, οι επενδύσεις και η τεχνολογία αναδιοργανώνονται με βάση γεωπολιτικά κριτήρια, με κύριο χαρακτηριστικό τη δημιουργία ανταγωνιστικών μπλοκ. Το εμπόριο καθορίζεται πλέον από δασμούς, βιομηχανικές πολιτικές και θέματα εθνικής ασφάλειας. Τα κράτη παρεμ-

βαίνουν ενεργά, επιδιώκοντας να μειώσουν την εξάρτηση από ανταγωνιστές και να ενισχύσουν στρατηγικούς τομείς. Οι αλυσίδες παραγωγής δεν σχεδιάζονται αποκλειστικά με βάση την αποδοτικότητα, αλλά, σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό, την ανθεκτικότητα.

Αυτή η τάση είναι ιδιαίτερα εμφανής στις εφοδιαστικές αλυσίδες. Οι επιχειρήσεις μετακινούνται από παγκόσμια δίκτυα χαμηλού κόστους προς συνεργασίες με «φιλικές» χώρες ή γεωγραφικά εγγύτερους εταίρους. Η λογική είναι απλή: οι κρίσεις των τελευταίων ετών ανέδειξαν την ευαλωτότητα του παλαιού μοντέλου.

Ο κατακερματισμός προκύπτει και από τον εντεινόμενο γεωπολιτικό ανταγωνισμό. Οι μεγαλύτερες οικονομίες (ΗΠΑ, Κίνα) επιδιώκουν κυριαρχία σε

τεχνολογίες αιχμής, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, χρησιμοποιώντας δασμούς, επιδοτήσεις και περιορισμούς στις εξαγωγές ως εργαλεία στρατηγικής.

Το ερώτημα είναι εάν βιώνουμε μια αναγκαία προσαρμογή ή οπισθοδρόμηση.

Η αισιόδοξη οπτική αντίληψη θεωρεί ότι οδεύουμε προς πιο ισορροπημένο κόσμο. Η υπερβολική εξάρτηση από μακρινές αγορές εμπεριείχε απρόβλεπτους κινδύνους. Ένα σύστημα περιφερειακών συνασπισμών στηρίζομενο σε συνεργασίες με πολιτικά κριτήρια πιθανολογείται ότι θα αποδειχθεί πιο ανθεκτικό. Η παγκοσμιοποιημένη δραστηριότητα θα εξακολουθήσει να αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της ανάπτυξης, αλλά με διαφοροποιημένο τρόπο.

Η πιο απαισιόδοξη προσέγγιση προειδοποιεί για το κόστος

της νέας πραγματικότητας. Ο κατακερματισμός οδηγεί σε υψηλότερες τιμές, διπλές παραγωγικές δομές και υποχώρηση της καινοτομίας. Οι εμπορικοί φραγμοί και οι γεωπολιτικές εντάσεις μειώνουν τις επενδύσεις και επιβραδύνουν την ανάπτυξη.

Σε ένα ήδη εύθραυστο περιβάλλον χαμηλής ανάπτυξης, οι κίνδυνοι των νέων διαμορφούμενων τάσεων είναι υπαρκτοί. Εάν η αναδιάρθρωση αποδυναμώσει περαιτέρω το εμπόριο και τις συνεργασίες, πιθανόν να παγιωθεί μια εποχή μέτριας οικονομικής μεγέθυνσης. Και οι συνέπειες δεν θα είναι μόνο οικονομικές. Η αλληλεξάρτηση λειτουργησε ως παράγοντας σταθερότητας. Καθώς μειώνεται, πιθανόν να ενισχυθούν οι γεωπολιτικές εντάσεις.

Το πιο πιθανό, όμως, είναι να προκύψει μια σύνθετη εικόνα. Οι δεσμοί δεν εξαφανίζονται –

αναδιαμορφώνονται. Ορισμένες χώρες θα επωφεληθούν από νέες συμμαχίες, ενώ άλλες κινδυνεύουν να μείνουν πίσω.

Η παγκοσμιοποίηση δεν ολοκλήρωσε τον κύκλο της – μετασχηματίζεται. Γίνεται λιγότερο ομοιογενής και περισσότερο πολιτικοποιημένη.

Για τους υπεύθυνους πολιτικής, το ζητούμενο είναι η ισορροπία: μεταξύ, αφενός, της ανθεκτικότητας και ασφάλειας και, αφετέρου, της αποδοτικότητας. Για τις επιχειρήσεις, η ευελιξία και η κατανόηση των πολιτικών παραμέτρων είναι απαραίτητες.

Και για τους οικονομολόγους, χρειάζεται αναθεώρηση παλιών παραδοχών.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Ομήρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Δεν είναι κυπριακής ιδιοκτησίας οι εκποιήσεις

Το θεσμικό πλαίσιο των εκποιήσεων δεν είναι κυπριακής ιδιοκτησίας και κακώς οι βουλευτές υπόσχονται προστασία στους «κόκκινους» δανειολήπτες. Η ΕΚΤ επικρίνει την Κύπρο για την έγκριση των κομματικών προτάσεων χωρίς να έχει προηγηθεί η απαιτούμενη διαβούλευση με την εποπτική αρχή. Τα εν λόγω νομοθετήματα που προέκυψαν λίγο πριν από το τέλος της προηγούμενης βουλευτικής περιόδου δεν γίνονται αποδεκτά στο σύνολό τους, ενώ η επιστολή συνοδεύεται και από προειδοποιήσεις για σοβαρούς κινδύνους εφόσον εφαρμοστούν. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται για την πρόταση νόμου που επιτρέπει στους δανειολήπτες, χωρίς να υπάρχουν κριτήρια επιλεξιμότητας, να προσφεύγουν στα δικαστήρια επιδιώκοντας αναστολή της εκποίησης. Με λίγα λόγια, η παρέμβαση του υπουργείου Οικονομικών προς την ΕΚΤ έφερε στην επιφάνεια την ουσία των πραγμάτων όσον αφορά τις δυνατότητες των βουλευτών να προσφέρουν θεραπεία στο συγκεκριμένο ζήτημα.

● ● ● ●

Επική αδιαφορία με ρίσκο τα παιδιά

Περίπου τα μισά λεωφορεία που καθημερινώς μετακινούν μαθητές δεν παρουσιάζτηκαν για έλεγχο. Το θέμα έχει πλέον ξεφύγει και πάει να εξελιχθεί σε μια ανησυχητική κατάσταση συστημικής μη συμμόρφωσης. Ο χαρακτηρισμός ανήκει στον γενικό ελεγκτή, ο οποίος παρεμβαίνει καίρια σε μια προσπάθεια να τεθεί το ζήτημα στην ορθή του διάσταση, λέγοντας πως η ασφάλεια των μαθητών δεν είναι διοικητική υποχρέωση αλλά θεμελιώδης ευθύνη της Πολιτείας. Είναι για να διευρωτάται κανείς πώς οι επικεφαλής υπεύθυνοι (η ευθύνη ανήκει και τον υπουργό) παραμένουν ατάραχοι στις θέσεις τους ακόμα και μετά που η Ελεγκτική Υπηρεσία εκ των υστέρων ανέδειξε μια τόσο κραυγαλέα παράλειψη που όμως, θα το δείτε, θα πάρει τη θέση της στα συρτάρια. Κατά

Ευελιξία και Δημόσιο δεν πάνε μαζί, η τηλεργασία που ξεκίνησε τον Απρίλιο προσφέρεται με σημαντικούς τεχνικούς περιορισμούς και αυστηρά κριτήρια ασφάλειας.

τα άλλα, θέλουμε δημόσιες μεταφορές και μας ανησυχεί η όξυνση του κυκλοφοριακού.

● ● ● ●

Όταν σπάει η γραμμή άμυνας

Η ανεξάρτητη Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου συστάθηκε με Νόμο τον Ιούλιο του 2003 ενόψει της ένταξης και της ανάγκης για θεσμική θωράκιση του ελέγχου. Μερικούς μήνες αργότερα η χώρα μας έγινε μέλος της Ε.Ε. και από τότε σωρεία περιπτώσεων διαφθοράς με δημόσιους πόρους δίνουν και παίρνουν. Και γίνεται προφανές ότι το κράτος μας απέτυχε στον θεσμικό του ρόλο να διασφαλίσει ότι κάθε ευρώ των πολιτών αξι-

οποιείται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Και βεβαίως ούτε κατάφερε να διασφαλίσει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες με διαφάνεια και ορθολογική αξιοποίηση των φορολογικών εσόδων. Συνεπώς, ο κύριος λόγος για τον οποίο η διαφθορά έχει επικρατήσει ανάγεται στο ότι η κρίσιμη γραμμή άμυνας του εσωτερικού ελέγχου έχει διαρραγεί.

● ● ● ●

Πολύ χαμηλές επενδύσεις, πολύ σημαντικές υστερήσεις

Η χώρα μας υστερεί στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και στον εκσυγχρονισμό των δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών. Σύμφωνα με την Κομισιόν, η Κύπρος θα πρέπει να θέσει υψηλό επίπεδο στο-

χοθεσίας ενόψει του 2030. Για να τα καταφέρει θα απαιτηθεί επιτάχυνση της ψηφιακής μετάβασης, επενδύσεις σε υποβρύχια καλώδια διασύνδεσης, ενίσχυση της κυβερνοασφάλειας, επιτάχυνση της ψηφιοποίησης του δημόσιου τομέα και επέκτασης των προγραμμάτων ψηφιακών δεξιοτήτων. Όσον αφορά τις ψηφιακές υπηρεσίες του Δημοσίου, αν και η Κύπρος παρουσιάζει πρόοδο, εξακολουθεί να υπολείπεται του μέσου όρου της Ε.Ε. σε αρκετούς τομείς. Σε μια προσπάθεια εντοπισμού των αιτιών του προβλήματος παρατηρήσαμε ότι το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, που λόγω αποκλεισμού του δανείου περιορίστηκε στο €1 δισ., κατανέμεται κατά μόλις 30% ή €300 εκατ. σε ψηφιακές δράσεις.

● ● ● ●

Τα κέρδη του Ιράν είναι άμεσα

Το σημαντικότερο σκέλος της συμφωνίας, που επιτρέπει στο καθεστώς του Ιράν να πανηγυρίζει, έχει να κάνει με την άρση όλων των κυρώσεων και περιορισμών που είχε διαχρονικά επιβάλει η Ουάσινγκτον εναντίον της Τεχεράνης. Επιπλέον, το Ιράν εξασφαλίζει 300 δισ. δολάρια που θα προκύψουν από το ξεπάγωμα ιρανικών κεφαλαίων και θα χρησιμοποιηθούν για την ανοικοδόμηση και ανάπτυξη της χώρας. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που ο πρόεδρος Πεζεσκιάν εκμύησε ότι αυτή η συμφωνία θα επιτρέψει να αντιμετωπιστούν μια και καλή τα οικονομικά και πολιτικά προβλήματα της χώρας. Δεν παρέλειψε μάλιστα να τονίσει πως ήρθε η ώρα για μια νέα εποχή, τόσο για το Ιράν όσο και για τη Μέση Ανατολή.

Προς απόρριψη η ευρωπαϊκή άδεια λειτουργίας της Binance

«Μπλόκο» από την ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς – Τι λέει η εταιρεία

Η **Binance**, το μεγαλύτερο ανταλλακτήριο κρυπτονομισμάτων στον κόσμο, κινδυνεύει να χάσει το δικαίωμα να παρέχει τις υπηρεσίες της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς σύμφωνα με πηγές τις οποίες επικαλείται το Reuters, η αίτηση που έχει καταθέσει στην ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς πρόκειται να απορριφθεί.

Βάσει του νέου ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου MiCA (Markets in Crypto-Assets), οι εταιρείες κρυπτονομισμάτων έχουν προθεσμία έως τα τέλη Ιουνίου να εξασφαλίσουν άδεια λειτουργίας προκειμένου να συνεχίσουν να παρέχουν υπηρεσίες σε ολόκληρη την Ε.Ε. Η αίτηση της Binance, η οποία κατατέθηκε στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, αναμένεται να απορριφθεί, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές.

Στο πλαίσιο του MiCA, οι εταιρείες του κλάδου οφείλουν να εξασφαλίσουν άδεια από την εποπτική αρχή ενός κράτους-μέλους, η οποία στη συνέχεια λειτουργεί ως «διαβατήριο» για δραστηριοποίηση και στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι εταιρείες κρυπτονομισμάτων οφείλουν να εξασφαλίσουν άδεια από την εποπτική αρχή ενός κράτους-μέλους, η οποία λειτουργεί ως «διαβατήριο» και για τις 27 χώρες.

Εφόσον η ελληνική εποπτική αρχή απορρίψει την αίτηση, η Binance δεν θα λάβει την απαραίτητη έγκριση για να δραστηριοποιείται στην Ε.Ε., γεγονός που δημιουργεί αβεβαιότητα για το μέλλον των πελατών της εντός της ευρωπαϊκής αγοράς.

Εκπρόσωπος της Binance, η οποία διαθέτει περίπου 300 εκατ. πελάτες παγκοσμίως, δήλωσε ότι η εταιρεία επιδιώκει την αδειοδότησή της μέσω του MiCA και συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές εδώ και 18 μήνες.

«Αντιλαμβανόμαστε ότι η

Εκπρόσωπος της Binance, η οποία διαθέτει περίπου 300 εκατ. πελάτες παγκοσμίως, δήλωσε ότι η εταιρεία επιδιώκει την αδειοδότησή της μέσω του MiCA και συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές εδώ και 18 μήνες.

Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ολοκλήρωσε την εξέταση της αίτησης και θεώρησε ότι αυτή συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις του Κανονισμού MiCA για τις αγορές κρυπτοστοιχειών.

Επίσης, κατά την αντίληψή μας, η αίτηση εξετάστηκε και

στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (European Securities and Markets Authority – ESMA). Επιπλέον, κατανοούμε ότι η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ενημέρωσε την ESMA για την άποψή της ότι η αίτηση ήταν συμβατή

με το ρυθμιστικό πλαίσιο και ότι σκόπευε να προχωρήσει στην αδειοδότησή μας και να την εγκρίνει σε προσεχή συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου της.

Προτεραιότητά μας είναι να ελαχιστοποιήσουμε οποιαδήποτε αναστάτωση και να κρατήσουμε τους χρήστες μας ενήμερους. Μόλις γίνουν διαθέσιμες πρόσθετες πληροφορίες, θα παράσχουμε περαιτέρω λεπτομέρειες απευθείας στους πελάτες μας, σε σχέση με τα επόμενα βήματα και τις διαθέσιμες επιλογές, μεταξύ άλλων. Πρόθεσή μας είναι να υποστηρίξουμε μια ομαλή διαδικασία και να περιορίσουμε στο ελάχιστο την όποια αναστάτωση για τους χρήστες μας. Θα παράσχουμε περαιτέρω ενημέρωση στους πελάτες μας πριν από τις 30 Ιουνίου 2026.

Οι συνέπειες αυτών των εξελίξεων υπερβαίνουν την Binance. Αγγίζουν ευρύτερα θέματα που ζημιώνουν τη ρευστότητα της ευρωπαϊκής αγοράς, την ανταγωνιστικότητα και τη φορολογική βάση της. Η Binance παραμένει προσηλωμένη στην Ευρώπη. Επίσης,

παραμένει πρόθυμη και έτοιμη να λειτουργήσει υπό ένα καθεστώς που θα είναι πραγματικά εναρμονισμένο με τον Κανονισμό MiCA.

Η εστίασή μας πλέον είναι να βρούμε τον κατάλληλο δρόμο, ώστε να λειτουργήσουμε εντός αυτού του πλαισίου. Η Ευρώπη πρέπει πλέον να αποφασίσει εάν ο Κανονισμός MiCA θα εφαρμοστεί σύμφωνα με τον αρχικό του σχεδιασμό», ανέφερε σε ανακοίνωσή της η Binance.

Τον Φεβρουάριο, ο συνδισπύων σύμβουλος της Binance, Ρίτσαρντ Τενγκ, είχε δηλώσει ότι το ανθρώπινο δυναμικό και το επίπεδο ασφάλειας της Ελλάδας προσέφεραν πλεονέκτημα έναντι μεγαλύτερων χρηματοοικονομικών κέντρων για τη δημιουργία της ευρωπαϊκής ρυθμιστικής βάσης της εταιρείας.

Ο ιδρυτής της Binance, Τσανγκπένγκ Ζάο (γνωστός ως CZ), έλαβε χάρη από τον πρόεδρο των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, πέρυσσι, αφού είχε προηγουμένως δηλώσει ένοχος για παραβίαση της αμερικανικής νομοθεσίας περί καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος.

Deloitte.
Together makes progress

2026 Gen Z and Millennial Survey
Progress on their own terms

© 2026 Deloitte Limited

Ισχυροί θεσμοί, μεγαλύτερη εμπιστοσύνη από επενδυτές

Δεν κλονίζει την εμπιστοσύνη της διεθνούς επιχειρηματικής κοινότητας το πόρισμα «Κράτος Μαφία»

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Δεν μπαίνει φρένο στις διεθνείς επενδύσεις στην Κύπρο, παρά τα όσα εντοπίστηκαν στο πόρισμα της έρευνας «Κράτος Μαφία». Η Κύπρος συνεχίζει να θεωρείται ελκυστικός επιχειρηματικός και επενδυτικός προορισμός από τη διεθνή επιχειρηματική κοινότητα, καθώς οι επενδυτές δεν δείχνουν να αποθαρρύνονται από τα όσα καταγράφονται στο πόρισμα-κόλαφος για 15 φυσικά και νομικά πρόσωπα, ανάμεσά τους και ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης. Σύμφωνα με επιχειρηματικούς φορείς, τα ευρήματα του πορίσματος μπορεί να εκληφθούν από τους επενδυτές ως απόδειξη θεσμικής ωριμότητας και ενίσχυσης της αξιοπιστίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όπως αναφέρουν στην «Κ» αρμόδιοι φορείς της αγοράς και του επιχειρείν, το πόρισμα δεν φαίνεται να κλονίζει την εμπιστοσύνη των επενδυτών οι οποίοι εκλαμβάνουν τις εξελίξεις ως ένδειξη ενίσχυσης της εικόνας μιας πολιτείας που λειτουργεί με αυξανόμενη θεσμική επάρκεια και αξιοπιστία. Την ίδια ώρα, αρμόδιες πηγές του επιχειρείν επισημαίνουν ότι το πόρισμα για την υπόθεση «Κράτος Μαφία» αναδεικνύει την ανάγκη επιτάχυνσης των διαδικασιών διερεύνησης και εκδίκασης υποθέσεων διαφθοράς, ώστε να διασφαλίζεται η έγκαιρη απόδοση ευθυνών και η ενίσχυση της εμπιστοσύνης στους θεσμούς.

Ο αντίκτυπος και η διερεύνηση

Οι πρόσφατες εξελίξεις γύρω από τη διερεύνηση υποθέσεων που σχετίζονται με γεγονότα της προηγούμενης δεκαετίας έχουν επαναφέρει στο προσκήνιο τη συ-

ζήτηση για την εικόνα της Κύπρου στο εξωτερικό και τον πιθανό αντίκτυπο που ενδέχεται να έχουν στην προσπάθεια προσέλκυσης επενδύσεων.

Ωστόσο, σύμφωνα με εκτιμήσεις από κύκλους που παρακολουθούν στενά το επενδυτικό περιβάλλον, τα δεδομένα δεν δικαιολογούν ανησυχία ως προς την ελκυστικότητα της χώρας ως επιχειρηματικού και επενδυτικού προορισμού. Αντίθετα, οι εμπλε-

Το κρίσιμο ζήτημα δεν είναι η ύπαρξη καταγγελιών, αλλά ο τρόπος με τον οποίο το κράτος ανταποκρίνεται σε αυτές, τονίζουν αρμόδιοι φορείς της αγοράς – Τίθεται ζήτημα για την ενίσχυση της ταχύτητας εκδίκασης των υποθέσεων διαφθοράς.

κόμενοι φορείς υποστηρίζουν ότι τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν μια πορεία θεσμικής ενδυνάμωσης και αυξημένης αξιοπιστίας του κράτους.

Όπως επισημαίνουν, οι υποθέσεις που βρίσκονται σήμερα υπό εξέταση αφορούν γεγονότα που εκτείνονται χρονικά πέραν της δεκαετίας, γεγονός που επαναφέρει τη συζήτηση για την ταχύτητα απονομής της δικαιοσύνης σε τέτοιου είδους υποθέσεις που έχουν να κάνουν με διαφθορά. Παράλληλα, πολλά από τα ζητήματα που αναφέρονται στο πόρισμα, ει-

Το γεγονός ότι οι αρμόδιες αρχές προχωρούν στη διερεύνηση των υποθέσεων και στην αξιολόγηση πιθανών ευθυνών, ερμηνεύεται ως απόδειξη ότι οι θεσμοί λειτουργούν ανεξάρτητα και ότι κανένας δεν βρίσκεται υπεράνω του νόμου.

χαν ήδη αποτελέσει αντικείμενο δημοσιότητας τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό. Κατά συνέπεια, προσθέτουν οι επιχειρηματικοί φορείς δεν πρόκειται για νέες αποκαλύψεις που αιφνιδιάζουν τη διεθνή κοινότητα ή τους επενδυτές, αλλά για πληροφορίες οι οποίες ήταν ήδη γνωστές σε όσους παρακολουθούν τις εξελίξεις γύρω από την κυπριακή οικονομία και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Αυτό υποδηλώνει ότι, παρότι στο παρελθόν ενδέχεται να υπήρχαν φαινόμενα διαφθοράς στη χώρα, τα τελευταία χρόνια έχουν ενισχυθεί σημαντικά οι μηχανισμοί ελέγχου και εποπτείας, με αποτέλεσμα η κατάσταση να έχει βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό.

Χρονοβόρες διαδικασίες

Καταδεικνύεται, ωστόσο, η ανάγκη επιτάχυνσης της εκδίκασης και ολοκλήρωσης υπο-

θέσεων που αγγίζουν ζητήματα διαφθοράς και αφορούν αξιωματούχους, προσθέτουν αρμόδιοι κύκλοι της αγοράς. Εξάλλου, το μεγάλο ζητούμενο της επόμενης ημέρας, από επιχειρηματικής σκοπιάς, αφορά τόσο τον τρόπο όσο και την ταχύτητα με την οποία οι αρμόδιοι θεσμοί θα αξιοποιήσουν τα ευρήματα του πορίσματος. Παράλληλα, κρίσιμο θα είναι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη με τρόπο που να ενισχύει περαιτέρω την εμπιστοσύνη των πολιτών και της επιχειρηματικής κοινότητας προς τους θεσμούς. Ανεξαρτήτως της κατάληξης των ερευνών, η ουσία βρίσκεται στο γεγονός ότι οι διαδικασίες στην Κύπρο προχωρούν και ότι οι αρμόδιες αρχές φαίνεται να ασκούν πλέον τον ρόλο τους χωρίς εξαιρέσεις και χωρίς διακρίσεις, σημειώνουν αρμόδιες πηγές.

Σε μια εποχή όπου η διεθνής ανταγωνιστικότητα των κρατών δεν αξιολογείται πλέον αποκλειστικά βάσει οικονομικών δεικτών, αλλά και με κριτήριο την ποιότητα της διακυβέρνησης, τη λειτουργία των θεσμών και την εμπέδωση του κράτους δικαίου, η Κύπρος καλείται να αποδείξει έμπρακτα ότι διαθέτει τα χαρακτηριστικά ενός σύγχρονου, διαφανούς και αξιοπίστου ευρωπαϊκού κράτους. Όπως επισημαίνουν πρόσωπα με βαθιά γνώση του επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος, η ενίσχυση της θεσμικής αξιοπιστίας και της διαφάνειας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την προσέλκυση επενδύσεων και τη διατήρηση της διεθνούς εμπιστοσύνης προς τη χώρα.

Σκάνδαλα και αξιοπιστία

Σε διεθνές επίπεδο, η ύπαρξη καταγγελιών δεν αποτελεί από μόνη της στοιχείο που καθορίζει την αξιοπιστία μιας χώρας καθώς αυτό που εξετάζουν οι επενδυτές είναι κατά πόσο υπάρχουν μηχανισμοί ελέγχου, διαφάνειας και λογοδοσίας, όπως και αν οι αρμόδιες αρχές έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν χωρίς παρεμβάσεις. Ως εκ τούτου, η ενεργοποίηση των θεσμών και η προώθηση των διαδικασιών διερεύνησης που να θεωρηθεί από τη διεθνή επιχειρηματική κοινότητα ως ένα μήνυμα ότι η Κύπρος ακολουθεί τα πρότυπα σύγχρονων ευρωπαϊκών κρατών, όπου οι υποθέσεις που εγείρονται ερωτήματα εξετάζονται ανεξάρτητα από το ποιοι εμπλέκονται. Το κρίσιμο ζήτημα δεν είναι η ύπαρξη καταγγελιών αλλά ο τρόπος με τον οποίο το κράτος ανταποκρίνεται σε αυτές, καθώς η λογοδο-

σία, η διαφάνεια και η εφαρμογή της νομοθεσίας θεωρούνται πλέον βασικά κριτήρια αξιολόγησης ενός κράτους δικαίου.

Υπό αυτό το πρίσμα, η εξέλιξη των διαδικασιών στην Κύπρο μπορεί να ενισχύσει το μήνυμα ότι η χώρα διαθέτει τους θεσμούς και τους μηχανισμούς που απαιτούνται για τη διασφάλιση της χρηστής διοίκησης.

Το στοιχείο που θεωρείται θετικό για τις επενδυτικές προοπτικές της χώρας, σύμφωνα με τους αρμόδιους, είναι το γεγονός ότι οι αρμόδιες αρχές προχωρούν στη διερεύνηση των υποθέσεων και στην αξιολόγηση πιθανών ευθυνών μέσα από τις προβλεπόμενες θεσμικές διαδικασίες. Η εξέλιξη αυτή ερμηνεύεται από αρκετούς ως απόδειξη ότι οι θεσμοί λειτουργούν ανεξάρτητα και ότι κανένα πρόσωπο δεν βρίσκεται υπεράνω του νόμου, ανεξαρτήτως αξιώματος ή πολιτικής επιρροής. Αξίζει να σημειωθεί ότι το πόρισμα που εξέδωσε η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς για το «Κράτος Μαφία», απέδειξε ότι η Αρχή αν και ξεδοντιασμένη, καθώς δεν διαθέτει ακόμα ανακριτικές εξουσίες, είναι πραγματικά ανεξάρτητη και δεν κατευθύνεται από αυτούς που διόρισαν τα μέλη της. Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά ο επίτροπος Διαφάνειας Χάρης Πογιατζής σε συνέντευξή του στην «Κ», ουδέποτε υπήρξαν οποιεσδήποτε παρεμβάσεις από οποιονδήποτε σχετικά με την κατεύθυνση της Αρχής σε σχέση με τις έρευνες. Ο κ. Πογιατζής είχε αναφέρει ακόμα ότι η Αρχή θα πείσει την κοινωνία ότι υπάρχει λόγος που δημιουργήθηκε και κάνει σωστά τη δουλειά της.

Η Κύπρος προσαρμόζεται σε μια νέα συζήτηση για την ασφάλιση στεγαστικών

Η ΔΗΜΟΣΙΑ συζήτηση γύρω από τα στεγαστικά δάνεια στην Κύπρο επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στα επιτόκια, στις δόσεις και στην πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Πολύ λιγότερη έμφαση δίδεται σε μια άλλη, εξίσου σημαντική διάσταση της αγοράς. Την ασφάλιση που συνοδεύει το στεγαστικό δάνειο και τον βαθμό πραγματικής επιλογής που έχει ο καταναλωτής.

Σήμερα όμως, αυτή η συζήτηση αρχίζει σταδιακά να αποκτά μεγαλύτερη σημασία. Και όχι μόνο για λόγους ασφαλιστικής πολιτικής, αλλά γιατί συνδέεται άμεσα με το πώς λειτουργεί συνολικά ο ανταγωνισμός στην οικονομία.

Τα τελευταία χρόνια, η κυπριακή αγορά κινείται ολόένα και περισσότερο προς ένα μοντέλο αυξημένης συγκέντρωσης στον χώρο του bancassurance (συνδυασμός τραπεζικών και ασφαλιστικών προϊόντων). Οι τράπεζες ενισχύουν συνεχώς την παρουσία τους στον ασφαλιστικό τομέα μέσω εξαγορών, συνεργασιών και καθετοποιημένων μοντέλων υπηρεσιών. Πρόκειται για μια εξέλιξη που αλλάζει σταδιακά τις ισορροπίες της αγοράς και δημιουργεί νέα δεδομένα για τους καταναλωτές.

Αυτό από μόνο του δεν αποτελεί απαραίτητο πρόβλημα. Οι τράπεζες δικαιούνται να δραστηριοποιούνται στον ασφαλιστικό τομέα και να αναπτύσσουν ολοκληρωμένα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ,**

Ιδρυτής και Διευθύνων Σύμβουλος της Gan Direct

νομικά μοντέλα εξυπηρέτησης. Το ουσιαστικό ερώτημα όμως αφορά στο κατά πόσο η αγορά συνεχίζει να λειτουργεί με όρους πραγματικού ανταγωνισμού, διαφάνειας και ισότιμης δυνατότητας επιλογής για τον πολίτη.

Γιατί όταν μια αγορά συγκεντρώνεται υπερβολικά, δημιουργείται σχεδόν πάντα ο κίνδυνος να περιοριστούν σταδιακά οι επιλογές των καταναλωτών, να μειωθεί η ορθολογική πίεση στις τιμές και να επιβραδυνθεί η καινοτομία. Και αυτό αφορά τελικά ολόκληρη την οικονομία.

Η συζήτηση λοιπόν δεν είναι «υπέρ» ή «εναντίον» των τραπεζών. Είναι μια πολύ ευρύτερη συζήτηση για το τι είδους αγορά θέλουμε στην Κύπρο τα επόμενα χρόνια. Θέλουμε μια αγορά όπου ο καταναλωτής μπορεί εύκολα να συγκρίνει προϊόντα και να αξιολογεί επιλογές; Θέλουμε μια αγορά όπου η τιμή, η ποιότητα υπηρεσίας και η καινοτομία λειτουργούν ως πραγματικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα; Θέλουμε μια αγορά όπου η τεχνολογία ενισχύει τη διαφάνεια και όχι την πολυπλοκότητα; Θέλουμε μια αγορά με διαφάνεια στην οποία να φαίνεται το κέρδος που θα βγάλει ο μεσάζοντας όπως γίνεται σε άλλες χώρες; Θέλουμε μία αγορά με

διαφάνεια στις προμήθειες των ασφαλιστικών διαμεσολαβητών όπως προβλέπει η ευρωπαϊκή Οδηγία για τη Διανομή Ασφαλιστικών Προϊόντων (Insurance Distribution Directive - IDD), η οποία αν και ενσωματώθηκε στην κυπριακή νομοθεσία, εντούτοις, σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες που προχώρησαν ένα βήμα παραπέρα, η Κύπρος δεν υιοθέτησε υποχρεωτική γνωστοποίηση των ακριβών ύψους των προμηθειών που λαμβάνουν οι διαμεσολαβητές από τις ασφαλιστικές εταιρείες; Θέλουμε μία αγορά στην οποία οι ασφαλιζόμενοι να γνωρίζουν το πλήρες κόστος της υπηρεσίας που αγοράζουν, συμπεριλαμβανομένων των προμηθειών που καταβάλλονται στο πλαίσιο της ασφαλιστικής σύμβασης;

Η θέλουμε μια αγορά περιορισμένων επιλογών, όπου η πακετοποίηση καταλήγει να περιορίζει τον ανταγωνισμό στην πράξη;

Αυτά είναι ερωτήματα που αργά ή γρήγορα θα απασχολήσουν όλο και περισσότερα και τη δημόσια συζήτηση στην Κύπρο. Και εδώ ακριβώς αποκτά ιδιαίτερη σημασία ο ρόλος των θεσμών.

Η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού καλείται να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις

ώστε να διασφαλίζεται ότι η αγορά λειτουργεί με υγιείς όρους ανταγωνισμού και χωρίς στρεβλώσεις που περιορίζουν τη δυνατότητα επιλογής του καταναλωτή. Σε μικρές αγορές όπως η κυπριακή, ο ρόλος των εποπτικών και ρυθμιστικών Αρχών γίνεται ακόμη πιο κρίσιμος, ακριβώς επειδή η συγκέντρωση της αγοράς μπορεί να επηρεάσει πιο άμεσα τη λειτουργία του ανταγωνισμού.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της διεθνούς τάσης προς μεγαλύτερη εποπτεία του bancassurance αποτελεί και παλαιότερη έκθεση της Επιτροπής Ανταγωνισμού του Μαυρικού, η οποία εξέτασε κατά πόσο πρακτικές σύνδεσης στεγαστικών δανείων με ασφαλιστικά προϊόντα περιορίζαν τον πραγματικό ανταγωνισμό και την επιλογή των καταναλωτών. Η έρευνα κατέδειξε ότι πολλοί δανειολήπτες θεωρούσαν πως η ασφάλιση μέσω της τράπεζας ήταν ουσιαστικά υποχρεωτική, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις δεν υπήρχε επαρκής ενημέρωση για εναλλακτικές επιλογές στην αγορά. Μεταξύ άλλων, η Επιτροπή εισηγήθηκε την παροχή πολλαπλών ασφαλιστικών προσφορών από διαφορετικούς παρόχους, ακριβώς για να ενισχυθεί η διαφάνεια, η

συγκρισιμότητα και ο υγιής ανταγωνισμός προς όφελος των πολιτών.

Την ίδια στιγμή, σημαντικός θα είναι και ο ρόλος της νέας βουλής. Με τις εκλογές να έχουν ολοκληρωθεί, οι πολίτες αναμένουν από τους νέους εκπροσώπους τους να ανοίξουν ουσιαστικές συζητήσεις για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου λειτουργίας της ασφαλιστικής αγοράς. Η ενίσχυση της διαφάνειας, η διευκόλυνση της συγκρισιμότητας προϊόντων και η ενδυνάμωση του δικαιώματος επιλογής των καταναλωτών δεν αποτελούν τεχνικά ζητήματα της αγοράς. Είναι ζητήματα καίριας οικονομικής πολιτικής που επηρεάζουν άμεσα το κόστος ζωής των νοικοκυριών.

Και ίσως εδώ βρίσκεται το πιο σημαντικό σημείο της συζήτησης. Για πολλά χρόνια, η ασφαλιστική αγορά λειτουργούσε με βάση τη λογική ότι ο καταναλωτής θα παραμείνει «σταθερός» για μεγάλο χρονικό διάστημα όμως η ευρωπαϊκή νομοθεσία τα τελευταία χρόνια κινείται σταθερά προς την ενίσχυση του ελέγχου που διαθέτουν οι πολίτες πάνω στα προσωπικά τους δεδομένα. Δικαιώματα όπως η φορητότητα δεδομένων (data portability), που επιτρέπει στον

καταναλωτή να λαμβάνει και να μεταφέρει τα προσωπικά του στοιχεία σε άλλο πάροχο υπηρεσιών (υπεύθυνο επεξεργασίας), αλλά και το δικαίωμα διαγραφής (right to erasure), το οποίο προβλέπει τη διαγραφή δεδομένων όταν δεν υφίσταται πλέον νόμιμος λόγος διατήρησής τους, έχουν ως κοινό παρονομαστή την ενδυνάμωση του πολίτη. Η βασική φιλοσοφία είναι ότι ο καταναλωτής δεν πρέπει να αισθάνεται «εγκλωβισμένος» σε έναν οργανισμό ή πάροκο εξαιτίας της πληροφορίας που έχει ήδη παραχωρήσει. Όσο ευκολότερη γίνεται η πρόσβαση του πολίτη στα δεδομένα του, η μεταφορά πληροφοριών μεταξύ παρόχων και η διαχείριση της σχέσης του με αυτούς, τόσο μειώνονται τα εμπόδια αλλαγής υπηρεσιών. Στην περίπτωση της ασφάλισης στεγαστικών δανείων, η φιλοσοφία αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Μια υγιής αγορά δεν βασίζεται στην αδράνεια ή στη δυσκολία μετακίνησης του πελάτη, αλλά στη δυνατότητά του να συγκρίνει, να αξιολογεί και να επιλέγει ελεύθερα την καλύτερη λύση για τις ανάγκες του.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, η δημιουργία κοινών προτύπων ανταλλαγής πληροφοριών και διαδικασιών easy switch θα μπορούσε να αποτελέσει μία από τις πιο ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση του ανταγωνισμού στην αγορά ασφαλίσεων στεγαστικών δανείων.

Άλλωστε, η νέα ψηφιακή εποχή αλλάζει ριζικά αυτή τη σχέση αδράνειας. Οι νεότερες γενιές καταναλωτών λειτουργούν διαφορετικά. Συγκρίνουν περισσότερο, αναζητούν διαφάνεια, χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία και περιμένουν μεγαλύτερη ευελιξία από τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που χρησιμοποιούν.

Αυτό σημαίνει ότι η αγορά της επόμενης δεκαετίας δεν θα κριθεί μόνο από το ποιος διαθέτει το μεγαλύτερο δίκτυο διανομής. Θα κριθεί από το ποιος μπορεί να προσφέρει καλύτερη εμπειρία, μεγαλύτερη διαφάνεια, πιο ξεκάθαρη πληροφόρηση και ουσιαστική αξία για τον πελάτη.

Η τεχνολογία, η ψηφιακή σύγκριση προϊόντων και η αυτοματοποίηση διαδικασιών θα επιταχύνουν ακόμη περισσότερο αυτή τη μετάβαση. Και όσο περισσότερο ενισχύεται η δυνατότητα του καταναλωτή να συγκρίνει και να επιλέγει, τόσο περισσότερο θα ενισχύεται και η πίεση για πραγματικό ανταγωνισμό.

Η μεγάλη πρόκληση για την Κύπρο λοιπόν δεν είναι απλώς να ακολουθήσει τις ευρωπαϊκές εξελίξεις. Είναι να διαμορφώσει μια ασφαλιστική αγορά που θα λειτουργεί πραγματικά προς όφελος του πολίτη, της οικονομίας και της υγιούς επιχειρηματικότητας. Το πραγματικό ζητούμενο δεν είναι ποιος «ελέγχει» την αγορά. Το πραγματικό ζητούμενο είναι αν η αγορά δημιουργεί περισσότερες επιλογές, περισσότερη διαφάνεια και μεγαλύτερη αξία για τον ίδιο τον καταναλωτή.

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Στις 18 Μαΐου 2026, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έλαβε αίτημα από το υπουργείο Οικονομικών για τη διατύπωση γνώμης σχετικά με τους νόμους που ψηφίστηκαν και τροποποιούν το Πλαίσιο των Εκποιήσεων. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανταποκρίθηκε στο αίτημα του υπουργείου Οικονομικών και –περίπου– 2 μήνες μετά επέστρεψε με πολυσέλιδη απάντηση κατά την οποία προχωρά σε έναν προς έναν σχολιασμό της κάθε πρότασης νόμου που πέρασε από τη Βουλή, πριν από τις βουλευτικές του 2026.

Η ΕΚΤ έχει μία «κάθετη» άποψη από πλευράς της, ωστόσο εκείνο που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι δημιουργείται με αυτή της την ανταπόκριση, προηγούμενο. Ενώ παλαιότερα τοποθετείτο με κάποιες έτσι «απλές» θέσεις επί τέτοιων εθνικών ζητημάτων, το «paper» που απέστειλε δείχνει βαθιά μελέτη των αλλαγών που επικειρούνται. Την ίδια ώρα, δηλώνει –εμμέσως– παρούσα σε παρόμοια ζητήματα γνωμοδοτήσεων, «βάσει όλα τα πράγματα κάτω» και δημιουργεί

Η οριζόντια αναστολή δεν ξεχωρίζει τους ευάλωτους και παρέχει ασυλία στους στρατηγικούς κακοπληρωτές και καταστρέφει την κουλτούρα πληρωμών.

προηγούμενο. Πόσο μάλλον, σε μία χώρα που συζητά για τροποποιήσεις στο πλαίσιο των εκποιήσεων συχνά-πυκνά, απαντά και ενδεχομένως θα απαντήσει εκ νέου αν της ζητηθεί.

Ανατρέχοντας στα λεγόμενα των κομμάτων που έφεραν τις προτάσεις νόμου για τις αλλαγές των εκποιήσεων, ήταν και η θέση πως προστατεύουν την πρώτη κατοικία των ευάλωτων πολιτών από τις τράπεζες. Επισήμως η ΕΚΤ απαντά στο πολυσέλιδο «paper», πως η οριζόντια αναστολή δεν ξεχωρίζει τους ευάλωτους και παρέχει ασυλία στους στρατηγικούς κακοπληρωτές και καταστρέφει την κουλτούρα πληρωμών.

Στη θέση των κομμάτων ότι, οι προτάσεις τους θα αναγκάσουν τις τράπεζες να κάνουν πιο δίκαιες αναδιαρθρώσεις, η ΕΚΤ απαντά πως το πάγωμα των εκποιήσεων αφαιρεί κάθε κίνητρο για συναινετική αναδιάρθρωση, οδηγώντας σε συσσώρευση νέων ΜΕΔ και δικαστικό μπλοκάρισμα.

Δημιουργήθηκε προηγούμενο με γνωμοδότηση ΕΚΤ

Θα έπρεπε να είχε ζητηθεί η γνώμη της σχετικά με τους τροποποιητικούς νόμους για τις εκποιήσεις

Σύμφωνα με την ΕΚΤ, υπάρχει η ανάγκη για εκτίμηση επιπτώσεων πριν από όποια αλλαγή.

Πρόσθετα, στη θέση ότι δεν επιρεάζεται η οικονομία και είναι ένα καθαρά κοινωνικό μέτρο, η ΕΚΤ υποδεικνύει ότι αυξάνεται το συστημικό ρίσκο της χώρας, καθώς το κόστος θα μετακυλιστεί στους συνεπείς πολίτες μέσω υψηλότερων επιτοκίων και πιστωτικής ασφυξίας.

Κουνάει το δάκτυλο

Όπως σημειώνει η ΕΚΤ, οι τροποποιητικοί νόμοι εγκρίθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κύπρου στις 6 Απριλίου 2026, ωστόσο η νομοθετική διαδικασία δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, καθώς εκκρεμεί η απόφαση του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου κατόπιν παραπομπής

από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και η ενδεχόμενη τελική δημοσίευσή τους από τον Πρόεδρο. Η ΕΚΤ υποδεικνύει ότι, ακόμη και σε περιπτώσεις ιδιαίτερης επείγουσας ανάγκης, ή όταν η προτεινόμενη νομοθεσία έχει φτάσει σε προχωρημένο στάδιο, οι εθνικές αρχές δεν απαλλάσσονται από την υποχρέωσή τους, βάσει του άρθρου 127 παράγραφος 4 της Συνθήκης, να ζητούν τη γνώμη της ΕΚΤ σχετικά με οποιοδήποτε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στους τομείς αρμοδιότητάς της, ώστε να παρέχεται επαρκής χρόνος στην ΕΚΤ να εξετάσει το σχέδιο νομοθετικών διατάξεων και οι αρμόδιες εθνικές αρχές να λάβουν υπόψη τη γνώμη της ΕΚΤ πριν

από την έγκριση των διατάξεων. Με βάση τα ανωτέρω, σχολιάζει πως θα έπρεπε να είχε ζητηθεί η γνώμη της ΕΚΤ σχετικά με τους τροποποιητικούς νόμους όταν αυτοί βρίσκονταν σε μορφή σχεδίου πριν από την έγκρισή τους από το Κοινοβούλιο.

Σύμφωνα με την ΕΚΤ, υπάρχει η ανάγκη για εκτίμηση επιπτώσεων πριν από όποια αλλαγή. Όπως αναφέρει, εναπόκειται πρωτίστως στην εθνική νομική τάξη να εξισορροπήσει τα συμφέροντα των μερών σε περίπτωση αθέτησης υποχρεώσεων ή κατασχέσεως, καθώς διακυβεύονται θεμελιώδη δικαιώματα ιδιοκτησίας και άλλα κοινωνικοοικονομικά συμφέροντα. Ταυτόχρονα, συμπληρώνει,

οι τροποποιητικοί νόμοι θεσπίζονται χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε εκτίμηση των χρηματοοικονομικών και οικονομικών επιπτώσεων. Η ΕΚΤ τονίζει τη ζωτική σημασία της διεξοδικής εκ των προτέρων αξιολόγησης των επιπτώσεων των τροποποιητικών νόμων στην κεφαλαιακή επάρκεια και τη χρηματοοικονομική θέση των πιστωτικών ιδρυμάτων βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, καθώς και των επιπτώσεων των τροποποιητικών νόμων στη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της οικονομίας, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τους πιθανούς κινδύνους. «Αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι, ως αποτέλεσμα του πρώτου τροποποιητικού νόμου, το πλαίσιο των κατασχέσεων θα επανέλθει στην κατάσταση που ίσχυε πριν από το 2018, όταν οι κυπριακές αρχές εισήγαγαν τροποποιήσεις με στόχο την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης και την επίλυση του σημαντικού όγκου μη εξυπηρετούμενων δανείων στην κυπριακή οικονομία», σχολιάζει.

Κίνδυνοι για οικονομία

Στο «paper» η ΕΚΤ αναγνωρίζει ότι η προστασία των ευάλωτων δανειοληπτών αποτελεί θεμιτό και σημαντικό στόχο πολιτικής, αλλά τονίζει ότι οι παρεμβάσεις αυτές ενδέχεται να δημιουργήσουν αρνητικές συνέπειες. Όπως αναφέρει, αυξάνουν τη νομική αβεβαιότητα γύρω από τη διαδικασία ανάκτησης οφειλών, ενώ οι τράπεζες μπορούν να φέρουν και αυστηρότερες πολιτικές δανεισμού. Συνάμα, υπογραμμίζει πως, η μείωση της αποτελεσματικότητας του πλαισίου θα μπορούσε να επηρεάσει την ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα, αλλά μπορεί να υπάρξουν και επιπτώσεις σε διάφορα σενάρια, στα δημόσια οικονομικά.

Ευθύνη ΚΤΚ

Πέραν από όλα όσα περιγράφει η ΕΚΤ και αφήνοντας τα στην άκρη, πρέπει επιτέλους να υπάρξει μία μελέτη αντικτύπου για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια από την εγκώρια εποπτική αρχή. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα πρέπει να δώσει την πλήρη εικόνα των προβληματικών δανείων, για το πόσους και ποιους αφορά. Η ΚΤΚ έχει τη δική της ευθύνη για να ξεδιαλύνει το σκηνικό όπως έχει διαμορφωθεί και να μην προχωρά απλώς σε νούμερα για το ποσό των δανείων που έχουν π.χ. οι τράπεζες ή οι εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων. Για το ζήτημα αυτό θεωρείται αναγκαία να προχωρήσει η Κεντρική Τράπεζα σε ποιοτική ανάλυση και όχι σε ποσοτική, η οποία θα λειτουργήσει υπέρ της οικονομίας.

Η αγορά εργασίας ανοίγει την πόρτα ξανά στους Κύπριους της διασποράς

Αύριο αναχωρεί για το Ηνωμένο Βασίλειο κυβέρνηση και επιχειρηματικοί φορείς προς αναζήτηση ταλέντων

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Αρχίζει αύριο η δεύτερη φάση της επιχείρησης επαναπατριsmού που εγκαινίασε η κυβέρνηση με στάσεις σε Λονδίνο και Μπέρμιγχαμ. Η Κύπρος αναζητεί ξανά τα ταλέντα που έφυγαν στο εξωτερικό προκειμένου να ενισχύσει την αγορά εργασίας της. Η ανάγκη τόνωσης της κυπριακής αγοράς εργασίας με Κύπριους επαγγελματίες του εξωτερικού καθίσταται ολοένα και πιο επιτακτική τα τελευταία χρόνια. Η τάση αυτή εντείνεται λόγω της εγκατάστασης και μετεγκατάστασης ξένων επιχειρήσεων στην Κύπρο με ουσιαστική φυσική παρουσία, ιδιαίτερα στους τομείς της τεχνολογίας, των ψηφιακών υπηρεσιών και των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ICT), γεγονός που αυξάνει σημαντικά τη ζήτηση για εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Σε αυτή τη δεύτερη εκστρατεία επαναπατριsmού που προγραμματίστηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο στο πλαίσιο της στρατηγικής της κυβέρνησης για μετάβαση από το «brain drain» στο «brain gain», τα φορολογικά κίνητρα που προσφέρονται στους ενδιαφερόμενους αναμένεται να είναι πιο ξεκάθαρα και συγκεκριμένα. Ο λόγος είναι ότι το νομοσχέδιο που τροποποιεί τον περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμο, ώστε να παραχωρηθούν φορολογικά κίνητρα και άλλες διευκολύνσεις με στόχο τη μετακίνηση ειδικευμένων εργαζομένων στη Δημοκρα-

τία και τον επαναπατριsmό Κυπρίων πολιτών, έχει πλέον λάβει το πράσινο φως από τη Βουλή. Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις προβλέπονται η αύξηση του ποσοστού της αμοιβής από πρώτη εργοδότηση στη Δημοκρατία, το οποίο απαλλάσσεται από τον φόρο εισοδήματος από 20% σε 25%, αύξηση του ανώτατου ποσού φορολογικής απαλλαγής από €8.550 σε €25.000 και μείωση του προαπαιτούμενου χρόνου εκτός της Δημοκρατίας, προκειμένου άτομο να επωφελείται της απαλλαγής από δεκαπέντε σε επτά έτη μετά τη συμπλήρωση των σπουδών του. Το νομοσχέδιο προνοεί ακόμη τη χρηματοδότηση της ιδιωτικής εκπαίδευσης των παιδιών των αποδήμων που θα επαναπατριστούν. Υπενθυμίζεται ότι το πρώτο κάλεσμα του Προέδρου της Δημοκρατίας στους Κύπριους αποδήμους για επαναπατριsmό έλαβε χώρα τον Μάιο στο Λονδίνο, όπου ενώ είχε καταγραφεί σημαντικό ενδιαφέρον είχαν δημιουργηθεί ορισμένα ερωτήματα ανάμεσα στους ενδιαφερόμενους σε σχέση με τα φορολογικά κίνητρα που προσφέρονταν στο πακέτο της κυβέρνησης.

Οι δράσεις και το ενδιαφέρον

Έναν περίπου χρόνο μετά την ανακοίνωση της πρωτοβουλίας για επαναπατριsmό ταλέντων έχουν υλοποιηθεί όλα τα μέτρα που είχαν εξαγγελθεί στο σχέδιο δράσης, ενώ παράλληλα προστίθενται νέες δράσεις για περαιτέρω ενίσχυση της προσπάθειας.

Έκθεση καριέρας με τη συμμετοχή των επιχειρήσεων θα πραγματοποιηθεί σε Μπέρμιγχαμ και Λονδίνο.

Οι ενδιαφερόμενοι εξετάζουν το ενδεχόμενο δημιουργίας δικών τους επιχειρήσεων ιδιαίτερα στους τομείς της τεχνολογίας και της καινοτομίας στην Κύπρο.

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη δημιουργία της ψηφιακής πλατφόρμας επαναπατριsmού, μέσω της οποίας εταιρείες δημοσιεύουν διαθέσιμες θέσεις εργασίας και το υπουργείο Εργασίας προχωρεί σε αντιστοίχιση (matching) μεταξύ των υποψηφίων και των αναγκών των επιχειρήσεων. Η δι-

αδικασία επιτρέπει την ενημέρωση τόσο των ενδιαφερομένων όσο και των εργοδοτών για πιθανές επαγγελματικές ευκαιρίες.

Την ίδια ώρα, από την Μάιο που έλαβε χώρα το πρώτο κάλεσμα των ταλέντων της διασποράς για επαναπατριsmό, λειτουργεί πλέον το «Minds in Cyprus Information Hub», το οποίο παρέχει πρακτική πληροφόρηση και καθοδήγηση για θέματα εργασίας, εκπαίδευσης, ΓεΣΥ, κοινωνικών ασφαλίσεων και επαγγελματικής δραστηριοποίησης στην Κύπρο.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, στην πλατφόρμα έχουν εγγραφεί περίπου 720 ενδιαφερόμενοι, αριθμός που συνεχώς αυξάνεται λόγω των επικείμενων εκδηλώσεων σε Μπέρμιγχαμ και Λονδίνο. Παράλληλα, από την έναρξη λειτουργίας της πλατ-

φόρμας έχουν δημοσιευθεί περίπου 350 θέσεις εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, αύριο η υφυπουργός παρά τω Πρόεδρo, Ειρήνη Πιπλή, ο Invest Cyprus, το ΚΕΒΕ και αριθμός επιχειρηματιών θα βρεθούν στο Μπέρμιγχαμ και την Τρίτη στο Λονδίνο προκειμένου να παρουσιάσουν τα κίνητρα που προσφέρονται στο ανθρώπινο δυναμικό της διασποράς και των οικογενειών τους για επαναπατριsmό.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι η εκδήλωση στο Λονδίνο έχει ήδη συγκεντρώσει περίπου 350 εγγραφές ενδιαφερομένων, ενώ συμμετέχουν 20 και πλέον εταιρείες με εκατοντάδες διαθέσιμες θέσεις εργασίας. Φέτος, οι εκδηλώσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο θα πραγματοποιηθούν υπό τη μορφή της έκθεσης καριέρας, με στόχο να δοθεί έμφαση στην προσευθείας επαφή μεταξύ εργοδοτών και υποψηφίων. Ειδικότερα, οι συμμετέχοντες θα έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν προκαθορισμένες συναντήσεις με εκπροσώπους εταιρειών, ενώ θα υπάρχει και ειδικός χώρος για συνεντεύξεις και συζητήσεις.

Παράλληλα, εξετάζεται η δυνατότητα διαδικτυακών συναντήσεων για όσους δεν θα μπορέσουν να παρευρεθούν αυτοπροσώπως, ιδιαίτερα για την παράλληλη εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί στο Μπέρμιγχαμ.

Αν και δεν υπάρχουν ακόμη επίσημα στοιχεία για τον ακριβή αριθμό ατόμων που έχουν ήδη επιστρέψει αξιοποιώντας τα νέα κίνητρα, εκτιμάται ότι σαφέστερη

εικόνα θα υπάρξει μετά την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων του 2025, όταν θα μπορούν να καταγραφούν όσοι επωφελήθηκαν των σχετικών φορολογικών διευκολύνσεων. Σημειώνεται ότι τα στοχευμένα φορολογικά κίνητρα τέθηκαν πρόσφατα σε ισχύ και εφαρμόζονται για όσους επαναπατρίστηκαν από την 1η Ιανουαρίου 2025.

Οι αγορές και οι θέσεις

Πέραν του Ηνωμένου Βασιλείου, ενδιαφέρον για επιστροφή στην Κύπρο φαίνεται να εκδηλώνεται και από Κύπριους που διαμένουν σε άλλες χώρες, όπως ο Καναδάς, η Αυστραλία, οι Ηνωμένες Πολιτείες και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Οι ενδιαφερόμενοι δεν περιορίζονται μόνο στην αναζήτηση εργασίας σε διεθνείς ή ξένες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», αρκετοί εξετάζουν το ενδεχόμενο δημιουργίας δικών τους επιχειρήσεων ή νεοφυών εταιρειών (startups), ιδιαίτερα στους τομείς της τεχνολογίας και της καινοτομίας. Παράλληλα, μέσω της πλατφόρμας προβάλλονται και ευκαιρίες απασχόλησης στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπου αυτό είναι εφικτό.

Μετά το Λονδίνο, η προσπάθεια αναμένεται να συνεχιστεί με νέες δράσεις σε άλλες χώρες, ενώ έχει ήδη δομοδομηθεί η πρωτοβουλία προσέλκυσης ταλέντων και επενδύσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες τον Οκτώβριο.

Η Κύπρος θέλει αποταμιευτική και επενδυτική κουλτούρα

Διπλή η πρόκληση για την Κύπρο, συμφώνησαν οι διοικητές Πατσαλίδης και Στουρνάρας

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΛΑ

Την ώρα που η μεγάλη ευρωπαϊκή πρόκληση που βρίσκεται στο τραπέζι αφορά τη μετατροπή των αποταμιεύσεων σε παραγωγικές επενδύσεις, στην Κύπρο το στοίχημα είναι διπλό και φυσικά πιο δύσκολο. Ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εγκρίνει νέα στρατηγική για τη διοχέτευση αποταμιεύσεων σε παραγωγικές επενδύσεις και επιδιώκει να αυξήσει τη συμμετοχή των πολιτών της Ε.Ε. στις κεφαλαιαγορές με ευρύτερες επενδυτικές επιλογές και βελτιωμένες χρηματοοικονομικές γνώσεις, στην Κύπρο πρέπει ο «Κύπριος» να μάθει πρώτα το πρώτο βήμα, αυτό της αποταμίευσης.

Η σημασία της χρηματοοικονομικής παιδείας για τους πολίτες και την οικονομία βρέθηκε στο επίκεντρο της εκδήλωσης που διοργάνωσε η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) την περασμένη Πέμπτη, καθώς στη συζήτηση στοτρογγυλής τραπέζης που ακολούθησε, με συντονιστή τον καθηγητή Πανεπιστημίου Κύπρου, κ. Ανδρέα Μιλιδώνη, και τη συμμετοχή του διοικητή της ΚΤΚ, κ. Χριστόδουλου Πατσαλίδη, και του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), κ. Γιάννη Στουρνάρα, επικεντρώθηκαν στις προκλήσεις του όλου «project».

Ο διοικητής της ΚΤΚ, κ. Πατσαλίδης, «κυπροποίησε» το πρόβλημα του «project» της Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, τονίζοντας πως, ενώ η Ευρώπη συζητά κυρίως τρόπους μετατροπής των αποταμιεύσεων σε επενδύσεις, στην Κύπρο πρέπει αφενός να ενισχυθεί η αποταμιευτική κουλτούρα και αφετέρου η καλλιέργεια επενδυτικής συνείδησης. Κατά τον διοικητή, η εμπιστοσύνη των πολιτών προς το χρηματοπιστωτικό σύστημα επηρεάστηκε σημαντικά μετά την κρίση του

Πατσαλίδης: Παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν επιτευχθεί στις τράπεζες, με κεφάλαια, υψηλή ρευστότητα και μη εξυπηρετούμενα δάνεια κάτω από τον μέσο όρο της Ε.Ε., η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης παραμένει κρίσιμο ζήτημα.

2013 και το bail-in, γεγονός που εξακολουθεί να επηρεάζει τη στάση πολλών νοικοκυριών απέναντι στις επενδύσεις. Παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν επιτευχθεί στις τράπεζες, με κεφάλαια, υψηλή ρευστότητα και μη εξυπηρετούμενα δάνεια κάτω από τον μέσο όρο της Ε.Ε., η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης παραμένει κρίσιμο ζήτημα. Ο κ. Πατσαλίδης υπογράμμισε ότι οι πολίτες πρέπει να κατανοήσουν τι σημαίνει αποταμίευση, επένδυση και διαχείριση κινδύνου, ώστε να μπορούν να λαμβάνουν καλύτερες αποφάσεις για το μέλλον τους.

Περισσότερες αποταμιεύσεις

Ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Στουρνάρας κατά την τοποθέτησή του υπογράμμισε ότι η Ευρώπη αποταμιεύει περισσότερο από όσο επενδύει και ότι η υπό διαμόρφωση Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για την κινητοποίηση ιδιω-

τικών κεφαλαίων προς την πραγματική οικονομία. Παράλληλα, τόνισε την ανάγκη άρσης των εμποδίων που εξακολουθούν να κατακερματίζουν τις ευρωπαϊκές κεφαλαιαγορές, επισημαίνοντας ότι οι δασμοί «Τραμπ» είναι «νάνοι» μπροστά στους δασμούς που βάζουμε οι Ευρωπαίοι μόνοι μας. Οι δασμοί Τραμπ –όπως είπε– μπορεί να είναι 15%, αλλά οι έμμεσοι δασμοί της Ε.Ε., αντιστοιχούν σε 40% σε αγαθά και 110% σε υπηρεσίες. Όπως είπε, από τούδε και στο εξής πρέπει να επενδύσει η Ευρώπη σε τρεις πυλώνες, στην άμυνα, την ενεργειακή πολιτική και την καινοτομία. Θα πρέπει να γίνονται, κατά τον διοικητή της ΤτΕ, κοινές εκδόσεις χρέους, καθώς δεν είναι ούτε δύσκολο ούτε πολιτικά ανέφικτο, κάτι που άλλωστε αποδείχθηκε ότι γίνεται με το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF).

Ιδιαίτερη αναφορά έκανε και στο συνταξιοδοτικό ζήτημα, σημειώνοντας ότι η δημογραφική γήρανση δη-

μιουργεί πιέσεις στα συνταξιοδοτικά συστήματα και καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη συμπληρωματικών μορφών αποταμίευσης και επένδυσης.

Δεξιότητα ζωής

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου, κ. Ανδρέας Μιλιδώνης, υπέδειξε πως η οικονομική παιδεία πρέπει να αντιμετωπίζεται ως δεξιότητα ζωής και τόνισε ότι η χρηματοοικονομική εκπαίδευση πρέπει να ενταχθεί συστηματικά στο εκπαιδευτικό σύστημα. Επισήμανε ότι το μέσο κυπριακό νοικοκυριό αποταμιεύει σημαντικά λιγότερο σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με μεγάλο μέρος των αποταμιεύσεων να παραμένει σε τραπεζικούς λογαριασμούς χαμηλών ή μηδενικών αποδόσεων. Τόνισε ότι αποτελεί πρόκληση για τους φορείς χάραξης πολιτικής να ενθαρρύνουν τη διοχέτευση των αποταμιεύσεων προς επενδύσεις που διασφαλίζουν τη διατήρηση της αξίας τους έναντι του πληθωρισμού, επισημαίνοντας ότι η Ένωση αποτελεί σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Τέλος, κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της στοχευμένης έρευνας της ΚΤΚ από την προϊστάμενη της Γενικής Διεύθυνσης Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας και Εξυγιανσης, κ. Πάνη Καρμανίου, υπογραμπίστηκε ότι, παρά την ύπαρξη αποταμιεύσεων, αυτές παραμένουν σε μεγάλο βαθμό επενδεδιαισθημένες σε παραδοσιακές μορφές, όπως οι τραπεζικές καταθέσεις. Παράλληλα, καταγράφηκε αυξημένο αίσθημα ανασφάλειας στις χρηματοοικονομικές αποφάσεις, ενώ σημαντικό μέρος των πολιτών θεωρεί ότι δεν έχει ίσες ευκαιρίες πρόσβασης σε αποταμιευτικά και επενδυτικά προϊόντα σε σχέση με άλλους Ευρωπαίους πολίτες.

Η τεχνολογία στηρίζει την κατανάλωση

Η **τεχνολογία** καταγράφει εντυπωσιακές επιδόσεις όσον αφορά την κατανάλωση. Η επίδοση των τεχνολογικών και τηλεπικοινωνιακών προϊόντων (ICT) παραμένει δυναμική, με τον όγκο πωλήσεων να έχει αυξηθεί κατά 17,7% τον Απρίλιο σε σχέση με τον Μάρτιο. Το λιανικό εμπόριο τον Απρίλιο και η καταναλωτική δυναμική εμφανίζει μικρή μείωση σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του έτους, ενώ ο Απρίλιος πρόσθεσε κατά κύριο λόγο αξία και όχι όγκο. Η αξία των λιανικών πωλήσεων αυξήθηκε μόνο κατά 5,8% σε ετήσια βάση, έναντι αύξησης 7,8% τον Μάρτιο, ενώ σε επίπεδο όγκου πωλήσεων, κάθηκε ακόμα περισσότερο έδαφος, στο 2,9% από 5,8% τον Μάρτιο του 2026. Περνώντας στη μηνιαία εικόνα, ο δείκτης αξίας αυξήθηκε από 139,1 μονάδες τον Μάρτιο στις 141 μονάδες τον Απρίλιο, καταγράφοντας άνοδο 1,4%, ενώ ο όγκος κινήθηκε στις 122,1 μονάδες.

Τα καύσιμα έπαιξαν τον δικό τους μεγάλο ρόλο, καθώς σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, οι πωλήσεις καυσίμων αυξήθηκαν κατά 16,5% σε αξία, αλλά μειώθηκαν κατά 3,6% σε όγκο. Τα καύσιμα προσέθεσαν περίπου 1 ποσοστιαία μονάδα στον ονομαστικό ρυθμό αύξησης του λιανικού εμπορίου, αλλά μείωσαν περίπου 0,6 ποσοστιαίες μονάδες από τον πραγματικό.

Καλά ήταν και η ζήτηση για τον οικιακό εξοπλισμό, με αύξηση 11,7% στις πωλήσεις, εξέλιξη που ίσως συνδέεται με την αγορά των ακινήτων. Στα είδη αναψυχής και παιχνιδιών, οι πωλήσεις ενισχύθηκαν κατά 11,2%, ενώ τα τρόφιμα αυξήθηκαν σε όγκο κατά 1,8%, σε σύγκριση με 5,4% στα μη εδωδιμα.

Υπάρχουν αδυναμίες

Την ίδια ώρα, ωστόσο, το λιανικό εκτός καταστημάτων κατέγραψε μείωση 5,1% σε αξία και 3,4% σε όγκο, ενώ στον κλάδο ένδυσης και υπόδησης η αξία των πωλήσεων μειώθηκε κατά 1,9%. Ο όγκος αυξήθηκε πάντως κατά 3,8%. Στην κατηγορία λουλουδιών, κοσμημάτων και οπτικών οι πωλήσεις μειώθηκαν κατά 0,2% σε αξία και κατά 8,2% σε όγκο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΛΑΣ

Ερ.: Η Moving Doors συγκαταλέγεται πλέον ανάμεσα στις ταχύτερα αναπτυσσόμενες εταιρείες στον τομέα των serviced apartments στην Κύπρο. Ποιο θεωρείτε ότι είναι το βασικό ανταγωνιστικό σας πλεονέκτημα;

- Στη Moving Doors διακρινόμαστε καθώς έχουμε δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο οικοσύστημα “Seamless Living”, το οποίο επαναπροσδιορίζει συνολικά την εμπειρία της μεσοπρόθεσμης διαμονής. Δεν προσφέρουμε απλώς υπηρεσίες διαχείρισης ακινήτων ή προσωρινής διαμονής. Πρόκειται για ένα πλήρως οργανωμένο και τεχνολογικά υποστηριζόμενο μοντέλο που καλύπτει κάθε στάδιο της εμπειρίας του ενοικιαστή: από την αναζήτηση κατοικίας και τις ψηφιακές περιηγήσεις μέχρι τον αυτοματοποιημένο έλεγχο στοιχείων, τη σύναψη συμβολαίων, τις πληρωμές και τη συνεχή υποστήριξη κατά τη διάρκεια της διαμονής. Στόχος μας είναι να αφαιρέσουμε πλήρως τη δυσκολία και την αβεβαιότητα που συχνά συνοδεύουν τη μετακίνηση και εγκατάσταση σε μια νέα πόλη. Παράλληλα, για τους ιδιοκτήτες ακινήτων έχουμε αναπτύξει ένα προηγμένο μοντέλο διαχείρισης, το οποίο προσφέρει διαφάνεια, αποδοτικότητα και πλήρη εποπτεία της απόδοσης του χαρτοφυλακίου τους μέσω reporting σε πραγματικό χρόνο. Οι συνεργάτες μας έχουν άμεση πρόσβαση σε στοιχεία που αφορούν πληρότητα, έσοδα, συντηρήσεις και συνολική απόδοση, σε έναν κλάδο που παραδοσιακά χαρακτηριζόταν από αποσπασματικές και μη διαφανείς πρακτικές. Η Κύπρος αποτέλεσε την πρώτη αγορά όπου το μοντέλο της Moving Doors εφαρμόστηκε σε πλήρη κλίμακα, αποδεικνύοντας στην πράξη ότι υπάρχει ισχυρή ζήτηση για οργανωμένη και επαγγελματική μεσοπρόθεσμη διαμονή. Σε μια αγορά που εξελισσόταν ταχύτατα λόγω της προσέλκυσης διεθνών εταιρειών, επαγγελματιών και επενδυτών, η Moving Doors ήρθε να καλύψει ένα υπαρκτό κενό, προσφέροντας μια σύγχρονη και αξιόπιστη λύση φιλοξενίας προσαρμοσμένη στις ανάγκες της κυπριακής πραγματικότητας.

Ερ.: Πρόσφατα ολοκληρώσατε χρηματοδότηση ύψους €6 εκατ. Πώς εντάσσεται αυτή η εξέλιξη στη στρατηγική ανάπτυξης της εταιρείας;

- Είμαστε χαρούμενοι με την ολοκλήρωση του Series A funding ύψους 6 εκατομμυρίων ευρώ με επικεφαλής την Golden Age Capital. Πέρα από καθοριστικό ορόσημο για τη Moving

Για τους ιδιοκτήτες ακινήτων έχουμε αναπτύξει ένα προηγμένο μοντέλο διαχείρισης

Συνέντευξη CEO Moving Doors Θάνου Γεραμάνη

Doors, η κίνηση αυτή αποτελεί ισχυρή ψήφο εμπιστοσύνης προς το επιχειρηματικό μας μοντέλο, την ομάδα μας και τη στρατηγική μας κατεύθυνση. Η αξιοποίηση των νέων κεφαλαίων θα κινηθεί σε τρεις στρατηγικούς άξονες. Πρώτον, στην επιτάχυνση της οργανικής μας ανάπτυξης σε Κύπρο και Ελλάδα, με την Αθήνα να αποτελεί τον πρώτο σταθμό της διεθνούς μας επέκτασης. Δεύτερον, στην περαιτέρω ανάπτυξη της ιδιόκτητης τεχνολογικής μας πλατφόρμας, με στόχο τη δημιουργία ακόμη πιο εξελιγμένων εργαλείων διαχείρισης και ανάλυσης δεδομένων. Και τρίτον, στη διερεύνηση στρατηγικών εξαγορών και συνεργασιών σε δυναμικούς τομείς όπως η φοιτητική στέγαση, ο ιατρικός τουρισμός και η εταιρική μετεγκατάσταση στελεχών. Παράλληλα, η συνεργασία με τη Golden Age Capital δεν φέρνει μόνο κεφάλαιο, αλλά και θεσμική δομή, στρατηγική καθοδήγηση και εμπειρία διεθνούς scaling, στοιχεία που θεωρούμε καθοριστικά για το επόμενο στάδιο ανάπτυξης της εταιρείας μας.

Ερ.: Πώς αξιολογείτε τη δυναμική της αγοράς mid-term rentals στην ευρύτερη περιοχή;

- Η αγορά των mid-term rentals παρουσιάζει εξαιρετικά ισχυρή δυναμική, καθώς ανταποκρίνεται στις νέες ανάγκες που διαμορφώνουν η σύγχρονη κινητικότητα, η εξ αποστάσεως εργασία και η διεθνοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Όλο και περισσότεροι επαγγελματίες, στελέχη εταιρειών, ψηφιακοί νομάδες, φοιτητές ή άτομα που μετακινούνται για ιατρικούς και επαγγελματικούς λόγους αναζητούν ποιοτικές, πλήρως εξοπλισμένες κατοικίες με ευελιξία και διάρκεια διαμονής αρκετών μηνών. Πρόκειται για μια ανάγκη που δεν εξυπηρετείται αποτελεσματικά ούτε από τις παραδοσιακές μακροχρόνιες μισθώσεις ούτε από τις βραχυρόχρονες τουριστικές πλατφόρμες. Η Moving Doors προσφέρει μια εμπειρία κατοικίας που συνδυάζει την αίσθηση της «πραγματικής κατοικίας» με επαγγελματική διαχείριση και υψηλού επιπέδου εξυπηρέ-

τηση. Η Κύπρος έχει μοναδικά χαρακτηριστικά που την καθιστούν από τις πιο δυναμικές αγορές στην Ευρώπη για αυτό το μοντέλο: το φορολογικό καθεστώς non-dom, η συνεχής εισροή εταιρειών τεχνολογίας που επλύνουν το νησί ως βάση τους, και ο ιατρικός τουρισμός που δημιουργεί ανάγκη για διαμονές εβδομάδων έως μηνών. Δεν είναι τυχαίο ότι η μέση διαμονή μας στην Κύπρο είναι εννέα μέρες, αυτός ο αριθμός δεν βγαίνει σε τουριστική αγορά.

Ερ.: Τα αποτελέσματα της εταιρείας στην Κύπρο είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακά. Τι σηματοδοτούν για τη συνέχεια;

- Η Κύπρος αποτελεί για εμάς την ισχυρότερη απόδειξη του μοντέλου μας. Σήμερα διατηρούμε ποσοστό πληρότητας 97% στο χαρτοφυλάκιό μας, στοιχεία που αποδεικνύουν ότι το μοντέλο της επαγγελματικής διαχείρισης mid-term living ανταποκρίνεται σε μια διαρκώς αυξανόμενη ανάγκη της αγοράς. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικό είναι ότι σημαντικό ποσοστό των εταιρικών μας πελατών επιστρέφει για διαδοχικές μετακινήσεις στελεχών στην Κύπρο, αυτό σημαίνει ότι έχουμε γίνει ο προτιμώμενος συνεργάτης εταιρειών που μεταφέρουν ανθρώπινο δυναμικό στο νησί. Για εμάς αυτό είναι η καλύτερη πιστοποίηση ποιότητας. Οι επιδόσεις αυτές μας επιτρέπουν να προχωρούμε με αυτοπεποίθηση στο επόμενο στάδιο ανάπτυξης, εξετάζοντας επιλεκτικά νέες αγορές στη νοτιοανατολική Ευρώπη με ισχυρά χαρακτηριστικά επιχειρηματικής δραστηριότητας, κινητικότητας και αυξημένης ζήτησης για ευέλικτες λύσεις κατοικίας.

Ερ.: Ποιο είναι το μακροπρόθεσμο όραμα της Moving Doors;

- Στρατηγικός μας στόχος είναι η δημιουργία του κορυφαίου οργανωμένου παρόχου ευέλικτης διαβίωσης στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Άμεσος στόχος είναι τα 700 ακίνητα ως το τέλος του 2026 και τα 1.000+ μέσα στο 2027, με μακροπρόθεσμη φιλοδοξία να ξεπεράσουμε τα 3.500 σε επίπεδο χαρτοφυλακίου, διατηρώντας ως βασικούς πυλώνες ανάπτυξης την τεχνολογία, τη διαφάνεια, τη λειτουργική αριστεία και τη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας για πελάτες, συνεργάτες και επενδυτές. Η φιλοσοφία μας παραμένει σταθερή: να προσφέρουμε μια νέα, πιο σύγχρονη και αποδοτική εμπειρία διαμονής, η οποία ανταποκρίνεται στις ανάγκες της νέας εποχής κινητικότητας και ευέλικτης διαβίωσης.

Τα μυστικά της ρύθμισης χρεών σε έως 72 δόσεις

Ποιες οφειλές προς εφορία και ΕΦΚΑ μπορούν να αποπληρωθούν

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Σε νέα ρύθμιση για τη διευκόλυνση των φορολογουμένων που έχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο προχωράει το οικονομικό επιτελείο, δίνοντας τη δυνατότητα αποπληρώμης έως και σε 72 μηνιαίες δόσεις. Η ρύθμιση αφορά οφειλές με συγκεκριμένα κριτήρια και προϋποθέσεις, ενώ συνοδεύεται από αυστηρούς κανόνες συνέπειας, αλλά και σημαντικά ευεργετήματα για όσους ενταχθούν και τηρούν τη συμφωνία. Σύμφωνα λοιπόν με τον σχεδιασμό, η νέα ρύθμιση αφορά 1.300.000 φυσικά πρόσωπα και 284.000 επιχειρήσεις με χρέη 95 δισ. ευρώ. Η νέα ρύθμιση θα ενεργοποιηθεί στα μέσα Ιουλίου. Το ελάχιστο ποσό κάθε δόσης δεν μπορεί να είναι μικρότερο των 30 ευρώ, ενώ το επιτόκιο θα ανέρχεται στο 5,84%, όσο είναι δηλαδή και το επιτόκιο της πάγιας ρύθμισης. Όσοι ενταχθούν στη ρύθμιση θα μπορούν να λάβουν φορολογική ενημερότητα, ενώ ταυτόχρονα σταματούν και οι κατασχέσεις σε τραπεζικούς λογαριασμούς και ακίνητα. Η «Κ» αποκωδικοποιεί τη ρύθμιση μέσα από 13 ερωτήσεις - απαντήσεις.

1. Ποιες οφειλές μπορούν να ενταχθούν στη νέα ρύθμιση;

— Στη ρύθμιση μπορούν να υπαχθούν όλες οι βεβαιωμένες οφειλές προς τη φορολογική διοίκηση που έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες έως και τις 31 Δεκεμβρίου 2023. Πρόκειται για χρέη που έχουν βεβαιωθεί από την εφορία και παραμένουν ανεξόφλητα μέχρι σήμερα. Η ένταξη γίνεται ύστερα από αίτηση του φορολογουμένου και αφορά το σύνολο των επιλέξιμων οφειλών που δεν βρίσκονται σε αναστολή πληρωμής.

2. Ποιοι φορολογούμενοι μπορούν να ενταχθούν στη ρύθμιση;

— Δικαίωμα υπαγωγής έχουν φυσικά και νομικά πρόσωπα που πληρούν σωρευτικά ορισμένες προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα, κατά την υποβολή της αίτησης θα πρέπει:

- Να μην έχουν άλλες ληξιπρόθεσμες οφειλές ή να έχουν ήδη τακτοποιήσει τις υπόλοιπες οφειλές τους με νόμιμο τρόπο.
- Να έχουν υποβάλει όλες τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος των τελευταίων πέντε ετών, για τις οποίες έχει λήξει η προθεσμία υποβολής έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025.
- Να μην έχουν καταδικαστεί αμετάκλητα για φοροδιαφυγή ή λαθρεμπορία.
- Οι οφειλές που επιθυμούν να ρυθμίσουν να μη βρίσκονται ήδη σε άλλη ενεργή ρύθμιση.

3. Σε πόσες δόσεις μπορεί να εξοφληθεί το χρέος;

— Η νέα ρύθμιση προβλέπει αποπληρωμή έως και σε 72 μηνιαίες δόσεις. Ο αριθμός των δόσεων επιλέγεται από τον ίδιο τον οφειλέτη ανάλογα με τις οικονομικές του δυνατότητες. Όσο περισσότερες είναι οι δόσεις τόσο μικρότερη είναι η μηνιαία επιβάρυνση, αλλά αυξάνεται το συνολικό κόστος λόγω των τόκων. Το ελάχιστο ποσό κάθε μηνιαίας δόσης ορίζεται στα 30 ευρώ.

4. Πώς υποβάλλεται η αίτηση;

— Η αίτηση υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσω των ψηφιακών υπηρεσιών της ΑΑΔΕ έως τις 31 Δεκεμβρίου 2026. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα αναμένεται να ανοίξει στα μέσα Ιουλίου. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις τεχνικής αδυναμίας η αίτηση μπορεί να κατατεθεί στην αρμόδια υπηρεσία εισπραξης της οφειλής.

5. Πότε θεωρείται ότι ενεργοποιείται η ρύθμιση;

— Η υπαγωγή δεν ολοκληρώνεται με την υποβολή της αίτησης.

Η νέα ρύθμιση για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο αναμένεται να ενεργοποιηθεί στα μέσα Ιουλίου. Όσοι ενταχθούν θα μπορούν να λάβουν φορολογική ενημερότητα, ενώ ταυτόχρονα σταματούν και οι κατασχέσεις σε τραπεζικούς λογαριασμούς και ακίνητα.

Η «Κ» αποκωδικοποιεί τη νέα ρύθμιση μέσα από 13 ερωτήσεις - απαντήσεις.

Η ρύθμιση ενεργοποιείται μόνο μετά την πληρωμή της πρώτης δόσης, η οποία πρέπει να καταβληθεί μέσα σε τρεις εργάσιμες ημέρες από την υποβολή της αίτησης. Οι επόμενες δόσεις καταβάλλονται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα κάθε μήνα.

6. Υπάρχει επιβάρυνση με τόκους;

— Ναι. Οι οφειλές που εντάσσονται στη ρύθμιση επιβαρύνονται με σταθερό επιτόκιο 5,84% καθ' όλη τη διάρκεια αποπληρωμής. Το επιτόκιο αντικαθιστά τις προσαυξήσεις και τους τόκους εκπρόθεσμης καταβολής που θα επιβάλλονταν εάν το χρέος παρέμενε αρρυθμίστο.

7. Τι κερδίζει ο φορολογούμενος αν τηρεί τη ρύθμιση;

— Η ένταξη στη ρύθμιση συνοδεύεται από σημαντικά οφέλη. Μεταξύ άλλων:

- Χορηγείται αποδεικτικό φορολογικής ενημερότητας.

- Αναστέλλεται η ποινική δίωξη για χρέη προς το Δημόσιο.
- Αναστέλλεται η λήψη νέων αναγκαστικών μέτρων είσπραξης.
- «Παγώνει» η συνέχιση διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης επί κινήτων, ακινήτων και απαιτήσεων.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις αποδεσμεύονται μελλοντικές απαιτήσεις που είχαν κατασχεθεί εις χείρας τρίτων.

8. Μπορεί το Δημόσιο να λάβει μέτρα ακόμη και αν ο οφειλέτης είναι συνεπής;

— Ναι. Η υπαγωγή στη ρύθμιση δεν στερεί από το Δημόσιο ορισμένα δικαιώματα διασφάλισης των απαιτήσεών του. Για παράδειγμα, το Δημόσιο μπορεί:

- Να εγγράψει υποθήκη σε περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη.
- Να προχωρήσει σε συμψηφισμό επιστροφών φόρου με τις ρυθμισμένες οφειλές.
- Να αρνηθεί τη χορήγηση ενημερότητας για μεταβίβαση ακινήτου εφόσον δεν υπάρχει επαρκής διασφάλιση της οφειλής.

9. Πότε χάνεται η ρύθμιση;

• Η ρύθμιση παύει να ισχύει εάν ο οφειλέτης δεν πληρώσει δύο συνεχόμενες μηνιαίες δόσεις.

- Καθυστερήσει για περισσότερο από δύο μήνες την πληρωμή των δύο τελευταίων δόσεων.
- Δεν τακτοποιήσει εντός ενός μηνός άλλες ληξιπρόθεσμες οφειλές που δεν περιλαμβάνονται στη ρύθμιση.
- Δημιουργήσει νέες ληξιπρόθεσμες οφειλές και δεν τις εξοφλήσει ή δεν τις ρυθμίσει μέσα σε τρεις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας πληρωμής τους.

10. Τι συμβαίνει αν χαθεί η ρύθμιση;

— Σε περίπτωση απώλειας, το σύνολο του ανεξόφλητου χρέους καθίσταται άμεσα απαιτητό. Παράλληλα, ενεργοποιούνται τα μέτρα αναγκαστικής είσπραξης, επανέρχονται οι κατασχέσεις και οι διαδικασίες εκτέλεσης, ενώ χάνονται τα ευεργετήματα της φορολογικής ενημερότητας και της αναστολής ποινικών διαδικασιών.

11. Μπορεί ο οφειλέτης να εξοφλήσει νωρίτερα το χρέος του;

— Ναι. Η ρύθμιση δίνει τη δυνατότητα πρόωρης εξόφλησης του υπολοίπου της οφειλής οποιαδήποτε στιγμή. Σε αυτή την περίπτωση ο τόκος υπολογίζεται μόνο για το χρονικό διάστημα που η οφειλή παρέμεινε

στη ρύθμιση και όχι για το σύνολο των 72 δόσεων.

12. Ποιες οφειλές εξαιρούνται;

— Δεν μπορούν να ενταχθούν:

- Οφειλές που αφορούν ανάκτηση παράνομων κρατικών ενισχύσεων μετά από αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Οφειλές που, βάσει ειδικών διατάξεων, δεν επιτρέπεται να υπαχθούν σε καθεστώς ρύθμισης.

13. Είμαι ελεύθερος επαγγελματίας και κχωστό στην εφορία ποσό ύψους 14.400 ευρώ, που δημιουργήθηκε έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023. Σε πόσες δόσεις μπορώ να αποπληρώσω την οφειλή και τι ποσό θα δίνω κάθε μήνα;

— Με ετήσιο επιτόκιο 5,84%, η μηνιαία δόση διαμορφώνεται περίπου στα 238 ευρώ. Αναλυτικά:

- Αρχική οφειλή: 14.400 ευρώ.
- Διάρκεια ρύθμισης: 72 μήνες.
- Επιτόκιο: 5,84% ετησίως.
- Μηνιαία δόση: περίπου 238 ευρώ.
- Συνολικό ποσό καταβολών: περίπου 17.136 ευρώ.
- Συνολικοί τόκοι: περίπου 2.736 ευρώ.

Ραγδαία αποκλιμάκωση του ελληνικού χρέους έως το 2031

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Η Ελλάδα θα συνεχίσει να είναι πρωταθλήτρια στη μείωση χρέους στην Ευρωζώνη και τα επόμενα χρόνια, σύμφωνα με τον οίκο αξιολόγησης Scope Ratings, ο οποίος μάλιστα εκτιμά ότι έως το 2031 ο δείκτης του ελληνικού χρέους θα είναι χαμηλότερος από της Ιταλίας, της Γαλλίας και του Βελγίου και κοντά στα επίπεδα της Φινλανδίας. Αυτός είναι άλλωστε και ο στόχος του οικονομικού επιτελείου. Η Ελλάδα έτσι όχι μόνο δεν θα είναι ήδη από φέτος η πιο υπερχρεωμένη χώρα στην Ευρωζώνη, αλλά τα επόμενα χρόνια θα κινείται πολύ κοντά στον μέσο όρο.

Ειδικότερα, η Scope προβλέπει ότι το συνολικό χρέος στην Ευρωζώνη θα αυξηθεί σε περίπου 90% του ΑΕΠ έως το 2031, από 88% το 2025 και κάτω από την κορύφωση του 97% το 2020.

Ωστόσο, αυτή η σταθερή τάση συγκαλύπτει σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών. Οι βασικοί κίνδυνοι για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους συγκεντρώνονται σε αρκετές χώρες με υψηλό επίπεδο χρέους και σε εκείνες με επιδεινούμενη δημοσιονομική δυναμική, όπου ένα αυξανόμενο μερίδιο των μελλοντικών προϋπολογισμών θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη των αυξανόμενων πληρωμών τόκων.

Ορισμένες από τις διαρθρωτικές πιέσεις είναι πιο έντονες σε αρκετά κράτη με υψηλή αξιολόγηση, παρατηρεί ο οίκος, ενώ τα κράτη που εφάρμοσαν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, ιδιαίτερα μετά την κρίση της Ευρωζώνης, συνεχίζουν να βελτιώνουν τα πιστωτικά τους προφίλ.

Αυτό οδηγεί μέρος της σύγκλισης στις αξιολογήσεις, με τη Scope να προχωράει σε θετικές κινήσεις αξιολόγησης πέρυσι σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Πορτο-

Θα υποχωρήσει στο 107% του ΑΕΠ, χαμηλότερα από το χρέος της Ιταλίας, της Γαλλίας, του Βελγίου και κοντά στα επίπεδα της Φινλανδίας.

γαλία, η Ισπανία και η Κύπρος και αρνητικές σε Φινλανδία, Γαλλία, Βέλγιο και Αυστρία.

Το αυξανόμενο κόστος τόκων είναι από τους σημαντικότερους διαρθρωτικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα πιο υπερχρεωμένα κράτη, τονίζει ο οίκος. Αυτό καθιστά ορισμένες χώρες ολοένα και πιο ευάλωτες σε μελλοντικά οικονομικά σοκ, που ενδέχεται να επιβαρύνουν περαιτέρω τα δημό-

ΠΗΓΗ: Scope Ratings

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

σια οικονομικά. Μεταξύ των χωρών των οποίων ο δείκτης χρέους υπερβαίνει το όριο του 60% του Μάαστριχτ, οι καθαρές πληρωμές τόκων ως ποσοστό των κρατικών εσόδων αυξάνονται σημαντικά στη Γαλλία, στη Φινλανδία, στην Ιταλία, στο Βέλγιο, στη Γερμανία και τη Σλοβακία, τονίζει. Οι δημοσιονομικές πιέσεις είναι ιδιαίτερα δύσκολες για τη Γαλλία, τη Φινλανδία και το Βέλγιο, όπου οι δεί-

κτες χρέους είναι ήδη υψηλοί και αναμένεται να καταγράψουν τη μεγαλύτερη αύξηση έως το 2031.

Σλοβακία και Αυστρία αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις στα δημόσια οικονομικά και τα επίμονα ελλείμματα και οι πολιτικοί περιορισμοί στην εφαρμογή επαρκούς εξυγιάνσης αποτελούν βασικούς παράγοντες αξιολόγησης. Και η Γερμανία αντιμετωπίζει παρόμοιες προκλήσεις, αν

και ο ακόμη συγκριτικά χαμηλός δείκτης δημοσίου χρέους (ο οποίος θα αυξηθεί κατά 15% και στο 74% του ΑΕΠ έως το 2031) επιτρέπει κάποια δημοσιονομική ευελιξία, ενώ ένα σημαντικό μέρος του κρατικού δανεισμού θα υποστηρίξει υψηλότερες εγχώριες επενδύσεις τα επόμενα χρόνια.

Η Ιταλία αντιμετωπίζει επίσης ένα αυξανόμενο μερίδιο των κρατικών εσόδων που δαπανάται για

την εξυπηρέτηση του κόστους τόκων, αλλά η πρόσφατη πολιτική σταθερότητα της χώρας επέτρεψε στην κυβέρνηση να μειώσει το έλλειμμα και να προχωρήσει σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις.

Αντιθέτως, όπως αναφέρει η Scope, κάποια κράτη εξακολουθούν να επιβαρύνονται από προηγούμενες μεταρρυθμίσεις. Μέχρι το 2031 η Ελλάδα αναμένεται να δει μείωση του δείκτη χρέους προς ΑΕΠ κατά 76% σε σύγκριση με τα επίπεδα πριν από την πανδημία το 2019, ενώ η Πορτογαλία και η Ισπανία συνεχίζουν επίσης να μειώνουν τα επίπεδα χρέους.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Scope, έως το 2031 ο δείκτης χρέους της Ελλάδας θα υποχωρήσει στο 107% του ΑΕΠ και θα είναι χαμηλότερος από αυτόν της Ιταλίας (135%), της Γαλλίας (127%) και του Βελγίου (120%) και πολύ κοντά σε αυτόν της Φινλανδίας (103%). Σημειώνεται ότι όλες αυτές οι χώρες, πλην της Ιταλίας, έχουν αξιολογήσεις από «Α+» έως και «ΑΑ», έναντι του «BBB» της Ελλάδας.

Όπως καταλήγει ο οίκος, η διατήρηση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του χρέους θα απαιτήσει εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την ανάπτυξη, αντιμετώπιση των πιέσεων κόστους που σχετίζονται με τη γήρανση του πληθυσμού και συγκράτηση των δαπανών κοινωνικής πρόνοιας.

Πότε ενεργοποιείται ο «κόφτης» τόκων

Το νέο πλαίσιο βάζει πλαφόν σε εξυπηρετούμενα καταναλωτικά δάνεια μακράς διάρκειας – Τι λένε οι τράπεζες

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Ένα καταναλωτικό δάνειο μπορεί να μοιάζει ακριβό από το επιτόκιο του. Μπορεί όμως να αποδειχθεί ακόμη ακριβότερο από τις χρεώσεις που το συνοδεύουν. Πίσω από το ποσοστό του ονομαστικού επιτοκίου που βλέπει ο καταναλωτής μπορεί να κρύβονται έξοδα φακέλου, προμήθειες και άλλες χρεώσεις που ανεβάζουν το πραγματικό κόστος της χρηματοδότησης.

Για να περιορίσει αυτές τις «κρυφές» επιβαρύνσεις, το υπουργείο Ανάπτυξης θεσπίζει για πρώτη φορά δύο διαφορετικά ανώτατα όρια στο κόστος της καταναλωτικής πίστης: ένα στο πραγματικό επιτόκιο και ένα στο συνολικό ποσό που θα πληρώσει ο δανειολήπτης μέχρι την εξόφληση.

Το νομοσχέδιο δεν φαίνεται να αλλάξει ουσιαστικά το κόστος ενός δανείου που έχει διάρκεια έως 7 έτη και εξυπηρετείται κανονικά. Ένα τυπικό καταναλωτικό δάνειο των 10.000 ευρώ με επιτόκιο 12% (ΣΕΠΕ 13%) και διάρκεια 5 ετών, «γεννά» συνολικούς τόκους 3.320 ευρώ περίπου. Στο τέλος της 5ετίας ο δανειολήπτης θα έχει πληρώσει συνολικά περίπου 13.320 ευρώ και η συνολική επιβάρυνση αντιστοιχεί στο 33,2% περίπου του αρχικού κεφαλαίου έναντι 70% που είναι ο κόφτης που μπαίνει με το νέο νομοσχέδιο. Παραμένει δηλαδή πολύ χαμηλότερα από τα νέα όρια. Υπενθυμίζεται ότι το ΣΕΠΕ είναι το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο και επειδή περιλαμβάνει και όλα τα πρόσθετα έξοδα που επιβαρύνουν ένα δάνειο, όπως τα έξοδα φακέλου, είναι υψηλό-

τερο από το ονομαστικό επιτόκιο του δανείου.

Στο ίδιο παράδειγμα, εάν η διάρκεια αποπληρωμής είναι 10 χρόνια αντί για 5, το δάνειο των 10.000 ευρώ γίνεται 17.200 ευρώ, από τα οποία τα 7.200 ευρώ είναι τόκοι και επιβαρύνσεις και άρα η συνολική επιβάρυνση αντιστοιχεί στο 72% του αρχικού κεφαλαίου, όταν το νομοσχέδιο για δάνεια διάρκειας άνω των 8 ετών προβλέπει ότι το μέγιστο συνολικό κόστος δεν μπορεί να υπερβαίνει το 75% του κεφαλαίου. Δηλαδή το δάνειο βρίσκεται οριακά κάτω από το πλαφόν.

Το παράδειγμα είναι ενδεικτικό γιατί δείχνει ότι στο ίδιο δά-

Για να περιοριστούν οι «κρυφές» επιβαρύνσεις, θεσπίζονται δύο διαφορετικά ανώτατα όρια στο κόστος της καταναλωτικής πίστης.

νειο με 5ετή διάρκεια το πλαφόν του 70% φαινόταν αρκετά υψηλό και δεν επηρέαζε ουσιαστικά ένα τυπικό τραπεζικό δάνειο. Αντίθετα, εάν η διάρκεια επιμηκυνθεί και γίνει 10 χρόνια, το ίδιο δάνειο πλησιάζει ήδη το όριο του νόμου. Αυτό σημαίνει ότι όσο μεγαλώνει η διάρκεια, τόσο έρχεται πιο κοντά η ενεργοποίηση του «κόφτη» που προβλέπει το νομοσχέδιο. Αν, π.χ., το επιτόκιο ανέβει στο 14%, τότε είναι πολύ πιθανό το συνολικό κόστος να ξεπεράσει το όριο του 75%. Με τον τρόπο αυτό το νέο πλαίσιο επιχειρεί να βάλει πλαφόν σε πλήρως εξυπ-

Το επίμαχο ζήτημα αναμένεται να διευκρινιστεί στο πλαίσιο της διαβούλευσης με το αρμόδιο υπουργείο, καθώς, όπως σημειώνουν οι τράπεζες, η συνολική επιβάρυνση όπως ορίζεται στο νομοσχέδιο θα υπολογίζεται κατά την υπογραφή της σύμβασης και δεν αποτελεί ένα δυναμικό μοντέλο παρακολούθησης της οφειλής.

ρετούμενα δάνεια, κυρίως όμως μεγάλης διάρκειας. Στοιχεία από τις τράπεζες δείχνουν ότι σήμερα το μέσο δάνειο είναι τα 5.000 ευρώ και η μέση διάρκεια αποπληρωμής είναι συνήθως τα 5 χρόνια. Σε υψηλότερα επίπεδα είναι το μέσο ύψος του δανείου για αγορά αυτοκινήτου, που σύμφωνα με τα στοιχεία του 2025 είναι κοντά στα 10.000 ευρώ, ενώ η μέση διάρκεια αποπληρωμής υπερβαίνει την 5ετία.

Ο «κόφτης» θα μπορούσε να αποκτήσει πρακτική σημασία όταν η οφειλή πάψει να εξυπηρετείται και αρχίσουν να συσσωρεύο-

νται τόκοι υπερημερίας και λοιπές επιβαρύνσεις, λειτουργώντας για αυτές τις περιπτώσεις ως ανώτατο όριο στη διόγκωση της απαίτησης. Στο ίδιο παράδειγμα δανείου, εάν ο οφειλτής παύει να πληρώνει, το δάνειο επιβαρύνεται με τόκο υπερημερίας, δηλαδή 2,5%, ανεβάζοντας το επιτόκιο κοντά στο 14,5% και το ΣΕΠΕ κοντά στο 15,5%. Όμως το άρθρο 39 εξαιρεί από τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ «τις επιβαρύνσεις που προκύπτουν από τη μη συμμόρφωση του καταναλωτή με τη σύμβαση», εξάιρεση που «φωτογραφίζει» τους τόκους υπερημερίας και

τις ποινές καθυστέρησης. Έτσι με βάση την ανάγνωση που κάνουν οι τράπεζες, το όριο του 70% εφαρμόζεται μόνο στο κόστος της συμβατικής διάρκειας του δανείου και δεν ισχύει μετά την καταγγελία της σύμβασης. Το θέμα αυτό αναμένεται να διευκρινιστεί στο πλαίσιο της διαβούλευσης με το αρμόδιο υπουργείο καθώς, όπως σημειώνουν οι τράπεζες, η συνολική επιβάρυνση, όπως ορίζεται στο νομοσχέδιο, θα υπολογίζεται κατά την υπογραφή της σύμβασης και δεν αποτελεί ένα δυναμικό μοντέλο παρακολούθησης της οφειλής. Με βάση την ίδια

ανάγνωση, υπέρβαση της οφειλής θα μπορούσε να προκύψει και από μια μεγάλη άνοδο π.χ. του ευρίβορ, καθώς αρκετά καταναλωτικά δάνεια συνδέονται ευθέως με το διατραπεζικό επιτόκιο στο οποίο εφαρμόζεται το περιθώριο της τράπεζας –σήμερα κοντά στο 10%– ανεβάζοντας το τελικό επιτόκιο στο 12% και το ΣΕΠΕ κοντά στο 13%. Αντίστοιχο κενό στο πώς θα υπολογίζεται το «μέγιστο κόστος της πίστωσης» μπορεί να προκύψει εάν κάποιος είχε συμφωνήσει να αποπληρώσει το δανειό του σε 5 χρόνια και λόγω αδυναμίας ζητήσει την επιμήκυνση της διάρκειας αποπληρωμής.

Σε μια προσπάθεια να αποφευχθούν οι «κρυφές» χρεώσεις, το νομοσχέδιο ορίζει ότι η επιβολή εξόδων στο πλαίσιο συμβάσεων πίστωσης επιτρέπεται μόνο εφόσον τα έξοδα αυτά αντιστοιχούν σε αμοιβές για ειδικές υπηρεσίες που παρέχει ο πιστωτικός φορέας ή σε πραγματικές δαπάνες υπέρ τρίτων και δεν αποσκοπούν στην κάλυψη του λειτουργικού κόστους του πιστωτικού φορέα. Σύμφωνα με τις τράπεζες, πρόκειται για σημαντική αλλαγή, καθώς η διάταξη καταργεί ουσιαστικά τα έξοδα φακέλου που σήμερα διαμορφώνονται κοντά στα 200 ευρώ –υπάρχουν εκπτώσεις για ορισμένες κατηγορίες δανειοληπτών όπως οι μισθοδοτούμενοι– και θα επιτρέπει πλέον μόνο αυτά που επισπράττονται π.χ. για νομικό ή τεχνικό έλεγχο ενός ακινήτου, όταν το καταναλωτικό δάνειο δίνεται με εγγύηση υποθήκης ή όταν η πίστωση αφορά επικοινωνικό δάνειο, κατηγορία που εμπίπτει επίσης στις διατάξεις του υπό διαβούλευση νομοσχεδίου.

Η σημαντικότερη επένδυση στην προηγμένη ιατρική φροντίδα στην Κύπρο

Ο CEO του Hadassah Medical Center Limassol, Γεώργιος Ζαχαριάδης, μιλά για το νέο κεφάλαιο στην υγεία

ΤΗΝ 1Η ΙΟΥΛΙΟΥ 2026, η Κύπρος αποκτά το πρώτο Hadassah Medical Center στην περιοχή μας, προσφέροντας διεθνή ιατρικά πρότυπα, προηγμένη τεχνολογία και την τεχνολογία ενός κορυφαίου ιατρικού οργανισμού. Το Hadassah φέρνει εμπιστοσύνη, σοβαρότητα, εμπειρία, εξειδίκευση, αυστηρά πρωτόκολλα, δεύτερες ιατρικές γνώμες και περισσότερα από 100 χρόνια ιστορίας. Η έναρξη λειτουργίας του Ιατρικού Κέντρου εγκρίθηκε στη ευρεία συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ομίλου Hadassah στο Ισραήλ, στις 3 Ιουνίου 2026, με τη συμμετοχή του Hadassah Cyprus.

-Το Hadassah Medical Center Limassol ανοίγει επίσημα τις πόρτες του την 1η Ιουλίου 2026. Γιατί θεωρείτε ότι αυτή η στιγμή είναι τόσο σημαντική για την Κύπρο;

-Δεν μιλάμε απλώς για τη δημιουργία ακόμη ενός ιατρικού κέντρου. Μιλάμε για ένα ιατρικό φάρο. Το Κέντρο δημιουργήθηκε με τη συνεργασία του Hadassah Medical του Ισραήλ, έναν από τους πλέον αναγνωρισμένους ακαδημαϊκούς και ερευνητικούς ιατρικούς οργανισμούς παγκοσμίως. Μιλάμε για την εισαγωγή μιας διαφορετικής φιλοσοφίας ιατρικής φροντίδας στην Κύπρο βασισμένη σε αυστηρά κριτήρια και πρωτόκολλα. Η αξία αυτής της συνεργασίας βρίσκεται στην εμπειρία, στη σοβαρότητα και στην εμπιστοσύνη που προσδίδει ένας οργανισμός όπως το Hadassah.

-Τι θα αλλάξει πρακτικά για τον ασθενή;

-Ο ασθενής θα έχει πρόσβαση σε ένα πιο ολοκληρωμένο και πιο εξατομικευμένο μοντέλο φροντίδας. Η διάγνωση, η θεραπεία, η αποκατάσταση και η πρόληψη λειτουργούν ως ένα ενιαίο σύστημα. Η πρόσβαση σε υψηλού επιπέδου ιατρική, η σωστή διάγνωση και οι στοχευμένες θεραπείες είναι βασικά στοιχεία αυτής της προσέγγισης. Το Hadassah συνοδεύει τον ασθενή σε μια ολοκληρωμένη διαδρομή φροντίδας που αρχίζει από τη διάγνωση, τη θεραπεία, την αποκατάσταση, την πρόληψη, με συνέχεια φροντίδας στην Κύπρο ακόμα και για πολύπλοκα περιστατικά. Αυτό δημιουργεί ασφάλεια και εμπιστοσύνη.

-Άρα η μεγάλη διαφοροποίηση είναι η διεθνής σύνδεση με το Hadassah του Ισραήλ;

-Ακριβώς. Και αυτό είναι ίσως το πιο ισχυρό στοιχείο του εγχειρήματος. Για πρώτη φορά οι ασθενείς στην Κύπρο αποκτούν απευθείας πρόσβαση στην τεχνολογία, στα πρωτόκολλα και στις ιατρικές πρακτικές του Hadassah του Ισραήλ. Η συνεργασία αυτή επιτρέπει άμεση πρόσβαση σε ιατρικές γνώματεύσεις, από κορυφαίους ειδικούς και υποστήριξη για σύνθετα περιστατικά. Παράλληλα, υπάρχει δυνατότητα διαχείρισης και οργανωμένης παραπομπής πολύπλοκων περιστατικών στο Ισραήλ, όπου απαιτείται περαιτέρω εξειδίκευση.

-Τι θα βρει κάποιος μέσα στο νέο Κέντρο;

-Το Hadassah Medical Center Limassol θα προσφέρει ένα πλήρες οικοσύστημα προηγμένων υπηρεσιών υγείας. Αυτό περιλαμβάνει προηγμένα διαγνωστικά συστήματα, όπως MRI, CT, Digital X-Ray, Ultrasound, καρδιολογικές, νευρολογικές και εξειδικευμένες εργαστηριακές εξετάσεις. Οι ασθενείς θα έχουν άμεση πρόσβαση σε εξειδικευμένους ιατρούς, διεπιστημονικές ομάδες, καθώς και σε ολοκληρωμένα προγράμματα αποκατάστασης για ορθοπεδικά,

νευρολογικά, καρδιολογικά και ογκολογικά περιστατικά με την υποστήριξη των καλύτερων μηχανημάτων της αγοράς. Παράλληλα, το Κέντρο θα επενδύει στην προληπτική ιατρική και στη βελτιστοποίηση υγείας και ποιότητας ζωής αφού η πρόληψη είναι πάντα προτιμότερη.

-Πόσο σημαντικό ρόλο παίζει η τεχνολο-

γία σε αυτό το νέο μοντέλο;

-Καθοριστικό. Αλλά για εμάς η τεχνολογία δεν είναι αυτοσκοπός. Η αξία της βρίσκεται στο πώς χρησιμοποιείται για να βελτιώσει την ακρίβεια, την ταχύτητα και την ποιότητα της φροντίδας. Το Κέντρο επενδύει σε καινοτόμες τεχνολογίες απεικόνισης και διαγνωστικής, καθώς και σε ενοποιημένα κλινικά, εργαστηριακά και απεικονιστικά δεδομένα για πιο ακριβείς ιατρικές αποφάσεις. Όπου εφαρμόζεται, θα αξιοποιούνται τεχνολογίες υποβοηθούμενης ανάλυσης και αναφοράς (AI), ενώ τα πρωτόκολλα και η κλινική διακυβέρνηση θα βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με εκείνα του Hadassah του Ισραήλ.

-Τι βρίσκεται στον πυρήνα της φιλοσοφίας του Hadassah;

-Η φιλοσοφία μας συνοψίζεται στη φράση «Προηγμένη Ιατρική». Δίνουμε έμφαση στην ακρίβεια, στα αποτελέσματα και στη σωστή λήψη ιατρικών αποφάσεων, με τα διαγνωστικά να αποτελούν τη βάση κάθε θεραπευτικής προσέγγισης. Ο ασθενής βρίσκεται πραγματικά στο επίκεντρο. Η πρόληψη, η θεραπεία και η παρακολούθηση λειτουργούν ως ένα ενιαίο σύστημα, μέσα από συνεργασία εξειδικευμέ-

νων ιατρικών ομάδων με την εμπιστοσύνη στον πυρήνα κάθε επαφής.

-Έχει συμβληθεί το Κέντρο με το ΓεΣΥ;

-Είμαστε στη διαδικασία ένταξης στο ΓεΣΥ. Προτεραιότητά μας είναι η προσαρμογή σε ποιότητα υπηρεσιών, ενσωμάτωση στο ευρύτερο σύστημα υγείας και παροχή υπηρεσιών δεν όσο το δυνατόν περισσότερων ασθενών σε υπηρεσίες υψηλού επιπέδου.

-Το Hadassah Medical Center Limassol είναι το πρώτο βήμα ενός μεγαλύτερου σχεδιασμού;

-Ακριβώς. Το Κέντρο της Λεμεσού αποτελεί το πρώτο στάδιο ενός ευρύτερου στρατηγικού πλάνου για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου οικοσυστήματος υγείας στην Κύπρο. Στόχος μας δεν είναι απλώς να λειτουργήσουμε ένα ιατρικό κέντρο, αλλά να συμβάλουμε στη μετατροπή της Κύπρου σε περιφερειακό κέντρο υγείας και ιατρικής αριστείας για την Ανατολική Μεσόγειο. Η Λεμεσός είναι το πρώτο βήμα. Το Hadassah Hospital στο Hadassah Health Park στη Λευκωσία είναι μια πλήρης νοσοκομειακή μονάδα, 200 κρεβατιών που θα λειτουργεί συμπληρωματικά με το διαγνωστικό κέντρο, δημιουργώντας ενιαίο οικοσύστημα προηγμένης ιατρικής φροντίδας. Εκτιμούμε ότι θα λειτουργήσει τα επόμενα δύο με τρία χρόνια.

-Αν έπρεπε να περιγράψετε με μία φράση τι φέρνει το Hadassah στην Κύπρο, ποια θα ήταν αυτή;

-Η ιατρική και ειδικά το Hadassah συνδέουν την Κύπρο και το Ισραήλ εδώ και πέραν των 70 χρόνων. Πραγματικά ένας τεράστιος αριθμός οικογενειών στην Κύπρο έχουν θετική ιστορία με το Hadassah. Γιατί στο τέλος της ημέρας, η πραγματική αξία της ιατρικής δεν μετρείται μόνο στην τεχνολογία ή στις υποδομές. Μετρείται στην εμπιστοσύνη που αισθάνεται ο ασθενής όταν γνωρίζει ότι πίσω από τη φροντίδα του υπάρχουν σοβαρότητα, εμπειρία, εξειδίκευση, αυστηρά πρωτόκολλα, δεύτερες γνώμες και περισσότερα από 100 χρόνια ιστορίας. Και αυτή η εμπιστοσύνη είναι που μπορεί πραγματικά να αλλάξει ζωές.

Αυξήσεις και αναδρομικά σε συνταξιούχους του Δημοσίου

Αφορούν ασφαλισμένους που είχαν εξαιρεθεί από τον νόμο Κατρούγκαλου

Των **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ** και **ΠΡΟΚΟΠΗ ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Αυξήσεις συντάξεων αλλά και αναδρομικά σε χιλιάδες δημοσίους υπαλλήλους που συνταξιοδοτήθηκαν από την 1η Ιανουαρίου 2017 και μετά, ώστε οι τελικές παροχές να ανέρχονται στο 80% των αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου προβλέπει το νομοσχέδιο του υπουργείου Οικονομικών.

Πρόκειται για ειδικές κατηγορίες ασφαλισμένων του Δημοσίου οι οποίοι εξαιρέθηκαν από τις διατάξεις του νόμου Κατρούγκαλου και διατήρησαν το ίδιο καθεστώς για τον υπολογισμό των συντάξεων τους που ίσχυε στο Δημόσιο. Συνολικά, το ασφαλιστικό - μισθολογικό «πακέτο» διατάξεων που περιλαμβάνεται στο νομοσχέδιο περιλαμβάνει πληθώρα βελτιωτικών αλλαγών στον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων, αλλά και των μισθών ειδικών κατηγοριών ασφαλισμένων του Δημοσίου, τα επιδόματα αναπηρίας αλλά και σειρά εκκρεμών συνταξιοδοτικών ζητημάτων. Είναι ενδεικτικό ότι μόνο το ασφαλιστικό «πακέτο» έχει προϋπολογισμό ύψους 50 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 39 εκατ. αφορούν αναδρομικά για όσους συνταξιοδοτήθηκαν με το προϊσχύον καθεστώς μεταξύ της περιόδου 2017-2025. Όσο για τα μισθολογικά, κυριαρχεί η διάταξη που αφορά αυξήσεις από 60% έως και 95% στις μηνιαίες μεικτές αποδοχές των ιερarchών, με ετήσιο κόστος 3,6 εκατ. ευρώ. Υπάρχει βέβαια και ρύθμιση

για την αποκατάσταση μισθολογικών ανισοτήτων στο Δημόσιο, με αιχμή το ζήτημα της «προσωπικής διαφοράς», περίπου 1.500 υπαλλήλων.

Αναλυτικά, κεντρικό στοιχείο των συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων είναι ο επανακαθορισμός του συντάξιμου μισθού για τους πολιτικούς υπαλλήλους και λειτουργούς που υπάγονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου. Πλέον, ως βάση για τον υπολογισμό της σύνταξης λαμβάνεται ο μηνιαίος μισθός των εν ενεργεία υπαλλήλων, όπως αυτός διαμορφώνεται από τις εκάστοτε ισχύουσες μισθολογικές διατάξεις. Συγκεκριμένα, ως συντάξιμος μισθός ορίζεται ο βασικός μισθός του μισθολογικού κλιμακίου που κατέχει ο υπάλληλος κατά την αποχώρησή του από την υπηρεσία, ενώ προβλέπεται ότι σε αυτόν θα προσμετρώνται συγκεκριμένα επιδόματα, που μέχρι σήμερα δεν ήταν απολύτως σαφές εάν λαμβάνονταν υπόψη για τον υπολογισμό της σύνταξης.

Στις κατηγορίες αυτές περιλαμβάνονται οι δικαστικοί λειτουργοί, το κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι ιατροδικαστές, τα μέλη διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού των πανεπιστημίων, οι ερευνητές, οι διπλωματικοί υπάλληλοι, οι γιατροί και οδοντίατροι του ΕΣΥ, καθώς και οι πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι που έχουν ασκήσει καθήκοντα προϊσταμένων οργανικών μονάδων. Για κάθε κατηγορία προσδιορίζεται με ακρίβεια ποιο επίδομα συνυπολογίζεται στον συντάξιμο

Στις κατηγορίες των συνταξιούχων που ενισχύονται είναι οι δικαστικοί λειτουργοί, το κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι ιατροδικαστές, τα μέλη διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού των πανεπιστημίων, οι ερευνητές, οι διπλωματικοί υπάλληλοι, οι γιατροί και οδοντίατροι του ΕΣΥ, καθώς και οι πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι που έχουν ασκήσει καθήκοντα προϊσταμένων οργανικών μονάδων.

Οι συντάξεις τους αναπροσαρμόζονται ώστε να αντιστοιχούν στο 80% των αποδοχών των εν ενεργεία, ενώ θα λάβουν και αναδρομικά 39 εκατ.

μισθό, δημιουργώντας ένα πιο σφαιρικό και ενιαίο πλαίσιο.

Ιδιαίτερη πρόβλεψη υπάρχει για όσους υπαλλήλους υπέστησαν σοβαρό ατύχημα ή κατέστησαν πλήρως ανίκανοι κατά την εκτέλεση υπηρεσίας αυξημένου κινδύνου. Στις περιπτώσεις αυτές η σύνταξη δεν θα υπολογίζεται με βάση τον βαθμό που κατείχαν κατά τον χρόνο του παθήματος, αλλά με βάση τον καταληκτικό μισθολογικό βαθμό στον οποίο θα είχαν εξελιχθεί κανονικά εάν συνέχιζαν την υπηρεσιακή πορεία τους.

Ανάλογες παρεμβάσεις προβλέπονται και για τους στρατιωτικούς και τα στελέχη των Σωμάτων Ασφαλείας. Παράλληλα, καθορίζεται νέος τρόπος υπολογισμού για όσους καθίστανται πλήρως

ανίκανοι λόγω τραυματισμού ή ατυχήματος κατά την εκτέλεση υπηρεσίας υψηλού κινδύνου.

Προβλέπονται επίσης βελτιώσεις στις συντάξεις που απονέμονται στις οικογένειες υπαλλήλων και στρατιωτικών οι οποίοι χάνουν τη ζωή τους εν υπηρεσία, καθώς από την 1η Ιανουαρίου 2024 αυξάνεται η βάση υπολογισμού των συντάξεων αυτών.

Παράλληλα, αναμορφώνεται ο τρόπος υπολογισμού των επιδομάτων αναπηρίας. Από την 1η Ιανουαρίου 2023 το ύψος τους συνδέεται με τον βασικό μισθό του αντιστοίχου μισθολογικού κλιμακίου, ανάλογα με την εκπαιδευτική κατηγορία και τον βαθμό του δικαιούχου κατά τον χρόνο εξόδου από την υπηρεσία ή κατά τον χρόνο του παθήματος.

Το νομοσχέδιο περιλαμβάνει ακόμη μια ιδιαίτερα σημαντική διάταξη για χιλιάδες πολιτικούς συνταξιούχους, καθώς προβλέπει ότι δεν θα αναζητούνται ποσά που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως λόγω λαθών των υπηρεσιών κατά τη μηχανογραφική εκκαθάριση αναδρομικών ή κατά τον επανυπολογισμό των συντάξεων. Αφορά βέβαια ειδικές κατηγορίες προσώπων του Δημοσίου, που κατά τη διαδικασία ανακαθορισμού ή αυ-

ξησης προέκυψαν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά λόγω εσφαλμένης μηχανογραφικής εκκαθάρισης αναδρομικών ή εσφαλμένης εφαρμογής μειώσεων συντάξεων.

Στις ειδικές ρυθμίσεις εντάσσεται και η διεύρυνση των δικαιούχων της ειδικής σύνταξης που έχει θεσπιστεί για τα θύματα του σιδηροδρομικού δυστυχήματος των Τεμπών. Πλέον, στους δικαιούχους περιλαμβάνονται και οι γονείς άγαμων, διαζευγμένων ή χήρων θυμάτων που δεν άφησαν τέκνα, καλύπτοντας ένα κενό που είχε επιστημανθεί μετά την εφαρμογή της αρχικής διάταξης.

Επιπλέον, αυξάνεται το όριο ηλικίας μέχρι το οποίο καταβάλλεται σύνταξη σε τέκνα που λαμβάνουν παροχές λόγω θανάτου γονέα σε ειδικές κατηγορίες συνταξιούχων, επεκτείνοντας το χρονικό διάστημα οικονομικής προστασίας των οικογενειών.

Προβλέπεται ακόμη μια νέα κοινωνική δικλίδα ασφαλείας για ηλικιωμένους που δεν καταφέρνουν να θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέσω αναγνώρισης ή εξαγοράς προϋπηρεσίας. Σε περίπτωση απόρριψης των σχετικών αιτήσεων, οι φάκελοι θα διαβιβάζονται αυτόματα για εξέταση χορήγησης του Επιδόματος Κοι-

νωνικής Αλληλεγγύης Ανασφάλιστων Υπερηλίκων, με αφετηρία την ημερομηνία της αρχικής αίτησης.

Στο πεδίο των μισθών, οι διατάξεις προβλέπουν αυξήσεις που κυμαίνονται από 60% έως και 95% στις μηνιαίες μεικτές αποδοχές του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος και των μητροπολιτών της Εκκλησίας της Ελλάδος. Συγκεκριμένα, οι συνολικές μεικτές μηνιαίες αποδοχές των μητροπολιτών διαμορφώνονται στο επίπεδο των 4.671,90 ευρώ, έναντι σημερινών αποδοχών που κυμαίνονται μεταξύ 2.400 και 2.475 ευρώ. Αυτό συνεπάγεται αύξηση της τάξης του 88,8% έως 94,65%, ενώ για τον Αρχιεπίσκοπο οι αποδοχές αυξάνονται από τα σημερινά επίπεδα των 2.840-2.915 ευρώ κατά περίπου 60,27% έως 64,5%.

Τέλος, περιλαμβάνεται ρύθμιση για την αποκατάσταση μισθολογικών ανισοτήτων στο Δημόσιο. Ετσι, από την 1η Ιουλίου 2026 προβλέπεται ότι σε φορείς όπου η πλειονότητα των υπαλλήλων λάμβανε «προσωπική διαφορά», λόγω των διαδοχικών επεκτάσεων που είχαν δοθεί τα έτη 2018 και 2023, το ποσό αυτό και έως τα 300 ευρώ αντικαθίσταται με αντίστοιχες τακτικές αποδοχές.

Εργασιακή εξουθένωση, άγχος και απλήρωτες υπερωρίες στον ιδιωτικό τομέα

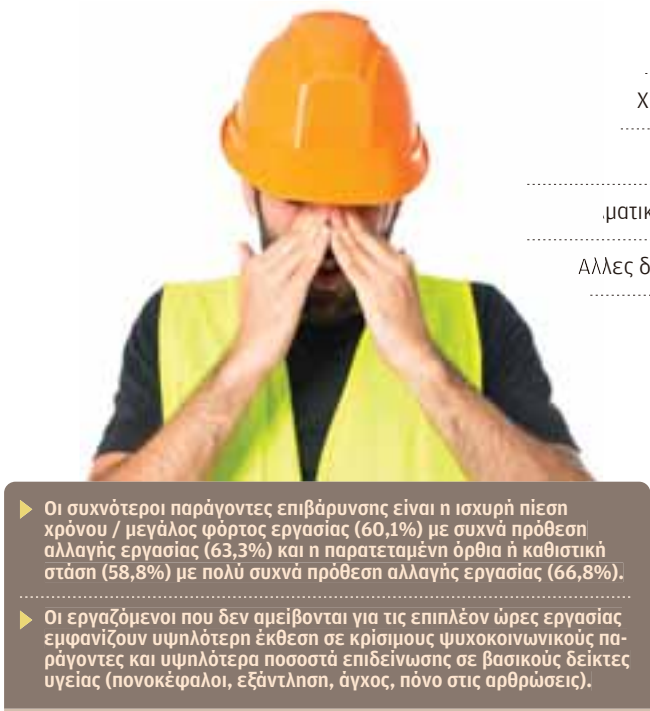
Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Μια ιδιαίτερα απαιτητική, πολλές φορές και εξαντλητική, πραγματικότητα για τους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα βρίσκεται πίσω από τους θετικούς δείκτες απασχόλησης, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη μείωση της ανεργίας. Υπερωρίες που συχνά δεν πληρώνονται, πίεση χρόνου, αυξημένος φόρτος εργασίας, άγχος και σωματική εξάντληση συνθέτουν μια διαφορετική εικόνα για την ποιότητα της εργασίας στην Ελλάδα, όπως καταγράφεται στο δεύτερο μέρος της μεγάλης πανελλαδικής έρευνας του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ που καταδεικνύει πως η ποιότητα της εργασίας δεν καθορίζεται μόνο από την ύπαρξη μιας θέσης απασχόλησης ή από το ύψος του μισθού.

Ο χρόνος εργασίας

Ο πραγματικός χρόνος εργασίας, η αμοιβή των υπερωριών, η ένταση του φόρτου και οι επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία συνθέτουν ένα ενιαίο πεδίο που επηρεάζει την παραγωγικότητα της εργασίας, την ευημερία των εργαζομένων και τελικά τη συνολική λειτουργία της οικονομίας. Κι αυτό γιατί η νέα πανελλαδική έρευνα του ΙΝΕ, που πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 6.000 εργαζομένων σε όλη τη χώρα, από τις εταιρείες Alco, Metron Analysis και Prorata, καταγράφει μια πραγματικότητα όπου η υπέρβαση του ωραρίου, οι απλήρωτες υπερωρίες, η ένταση της εργασίας και η επιβάρυνση της υγείας αποτελούν πλέον δομικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας και όχι μεμονωμένες εξαιρέσεις. Το πρώτο ισχυρό εύρημα αφορά τον χρόνο εργασίας. Πάνω από

Πόσες υπερωρίες κάνουν κάθε εβδομάδα

ένας στους τρεις εργαζομένους (35,5%) δηλώνει ότι εργάζεται πέρα από το συμβατικό του ωράριο. Ωστόσο η πρόσθετη αυτή εργασία δεν συνοδεύεται πάντοτε από αντίστοιχη αμοιβή. Από όσους εργάζονται επιπλέον ώρες, το 54,7% αναφέρει ότι αμείβεται για αυτές, το 34,5% δηλώνει ότι δεν λαμβάνει καμία αποζημίωση, ενώ ένα επιπλέον 8,9% αποζημιώνεται με άδεια ή ρεπό αντί χρημάτων. Συνολικά, το 43,4% όσων πραγματοποιούν πρόσθετη εργασία δεν λαμβάνει άμεση χρηματική αμοιβή για τον επιπλέον χρόνο που προσφέρει.

Η υπέρβαση του ωραρίου εμφανίζεται εντονότερη όσο αυξάνεται το μέγεθος της επιχείρησης. Στις πολύ μικρές επιχειρήσεις έως 9 εργαζομένων το ποσοστό όσων δηλώνουν ότι εργάζονται πέρα από το ωράριο τους φθάνει το 32%, ενώ στις επιχειρήσεις με 250 εργαζομένους και άνω εκτοξεύεται στο 45,4%. Είναι δε, ενδεικτικό πως στις επιχειρήσεις με 50 έως 249 εργαζομένους, το 35,6% όσων κάνουν υπερωρίες δηλώνει ότι εργάζεται πάνω από έξι επιπλέον ώρες την εβδομάδα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις επιχειρήσεις 10 έως 49 εργαζομέ-

νων διαμορφώνεται στο 35,5%. Η μη αμειβόμενη υπερωριακή εργασία παραμένει υψηλή ανεξαρτήτως μεγέθους επιχείρησης, με το υψηλότερο ποσοστό να καταγράφεται στις επιχειρήσεις με 10 έως 49 εργαζομένους, καθώς το 46,5% όσων εργάζονται επιπλέον ώρες δεν λαμβάνει άμεση χρηματική αποζημίωση. Ακολουθούν οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με ποσοστό 45,3% και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις με 44,5%.

Αντισυμβατικό είναι και το εύρημα της έρευνας σύμφωνα με το οποίο, όσο συχνότερα εργάζεται κάποιος πέρα από το συμβατι-

κό ωράριό του, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα να μην πληρώνεται. Σχεδόν ένας στους δύο εργαζομένους (45,6%) που δηλώνουν ότι εργάζονται πολύ συχνά επιπλέον ώρες, αναφέρει ότι δεν αμείβεται για αυτές. Το ποσοστό μειώνεται στο 38% για όσους εργάζονται συχνά πέρα από το ωράριο, στο 33,5% για όσους το κάνουν μερικές φορές και στο 31,8% για όσους το κάνουν σπάνια.

Η έρευνα καταγράφει, παράλληλα, ένα ευρύ φάσμα παραγόντων εργασιακής επιβάρυνσης. Κυρίαρχο πρόβλημα αναδεικνύεται η πίεση χρόνου καθώς και

ο μεγάλος φόρτος εργασίας, που αναφέρεται από το 60,1% των εργαζομένων. Ακολουθεί η παρατεταμένη όρθια ή καθιστική στάση με 58,8%, οι επαναλαμβανόμενες κινήσεις με 31,3% και άλλες αιτίες εργασιακού άγχους με 22,2%.

Η κατάσταση γίνεται ακόμη πιο επιβαρυνμένη για όσους πραγματοποιούν πολλές υπερωρίες. Μεταξύ των εργαζομένων που απασχολούνται πάνω από 11 επιπλέον ώρες την εβδομάδα, το 86,2% δηλώνει ότι εργάζεται υπό συνθήκες έντονης πίεσης χρόνου και μεγάλου φόρτου εργασίας. Το 80,8% αναφέρει παρατεταμένη όρθια ή καθιστική στάση, το 56,3% δηλώνει ότι εργάζεται και στον ελεύθερο χρόνο του, ενώ το 49,8% εκτελεί επαναλαμβανόμενες κινήσεις.

Ψυχοσωματικά

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνει η έρευνα στη σχέση ανάμεσα στις απλήρωτες υπερωρίες και στην ψυχοκοινωνική επιβάρυνση. Οι εργαζόμενοι που δεν αμείβονται για τον επιπλέον χρόνο εργασίας τους δηλώνουν συχνότερα ότι εργάζονται στον ελεύθερο χρόνο τους (38,4% έναντι 18% όσων αμείβονται), αντιμετωπίζουν εργασιακό άγχος (34,3% έναντι 22,1%), περιορισμένη συνεργασία στον χώρο εργασίας (25% έναντι 15,5%) και ακόμη περιστατικά λεκτικής ή σωματικής βίας (17,6% έναντι 9,4%). Το άγχος αναδεικνύεται στο σημαντικότερο πρόβλημα που συνδέουν οι εργαζόμενοι με την εργασία τους, καθώς το 42,1% δηλώνει ότι εμφάνισε ή είδε να επιδεινώνεται το άγχος του το τελευταίο δωδεκάμηνο. Ακολουθούν οι πόνοι σε οστά, αρθρώσεις και μυς με 29,4%, οι νοκοκέφαλοι ή η κόπωση των ματιών με 28,9% και η γενικευμένη κόπωση με 27,3%.

Η Σιγκαπούρη, πιο ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο το 2026

Πώς η Ελβετία έχασε την πρωτιά και έπεσε στην τρίτη θέση της διεθνούς κατάταξης

Η **Ελβετία** δεν είναι πια η πιο ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο, καθώς έχασε την πρωτιά από τη Σιγκαπούρη και έπεσε στην τρίτη θέση, την ώρα που οι υψηλοί δασμοί των ΗΠΑ και το ισχυρό ελβετικό φράγκο πλήττουν τις επενδυτικές ροές στη χώρα.

Η Ελβετία παραμένει μεν η πιο ανταγωνιστική οικονομία της Ευρώπης, όμως στην παγκόσμια κατάταξη την ξεπέρασε και το Χονγκ Κονγκ, όπως δείχνουν τα στοιχεία του IMD World Competitiveness Ranking για το 2026. Η Σιγκαπούρη κατέφερε να επιστρέψει στην κορυφαία θέση της έρευνας, για πρώτη φορά από το 2024, κυρίως λόγω της αποδοτικότητας των επιχειρήσεών της.

Σύμφωνα με το International Institute for Management Development (IMD), η πτώση της Ελβετίας υπογραμμίζει ότι ακόμη και οι ισχυρότερες οικονομίες του κόσμου παραμένουν ευάλωτες στις μεταβολές των επενδυτικών ροών, εν μέσω αυξημένων γεωπολιτικών αβεβαιοτήτων. Σε κάθε περίπτωση, η Ελβετία αντιμετωπίζει εντεινόμενο ανταγωνισμό, όπως έδειξαν και τα πρόσφατα στοιχεία της Boston Consulting Group, σύμφωνα με τα οποία έχασε τον τίτλο του μεγαλύτερου κέντρου

διασυνωριακού πλούτου στον κόσμο από το Χονγκ Κονγκ.

Όπως σημειώνει ο Αρτούρο Μπρις, διευθυντής του World Competitiveness Center του IMD, το ακριβό νόμισμα έφερε την πτώση της Ελβετίας στην κατάταξη με βάση το κριτήριο των τιμών. «Η μεγαλύτερη πτώση της διαπιστώνεται στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, όπου οι υποαποδόσεις της Ελβετίας ήταν πραγματικά σημαντι-

Οι υψηλοί δασμοί των ΗΠΑ και το ισχυρό ελβετικό φράγκο πλήττουν τις επενδυτικές ροές στη χώρα.

κές», επισήμανε στο Bloomberg.

Οι άμεσες επενδυτικές εισροές στην Ελβετία «γύρισαν» αρνητικά -ύψους 60,7 δισ. δολ.- με αποτέλεσμα να βρεθεί στην τελευταία θέση ανάμεσα σε 70 χώρες στο σχετικό κριτήριο του IMD. Πάντως, οι συντάκτες της έρευνας εκτιμούν ότι η κίνηση μπορεί να είναι αποτέλεσμα προσαρμογών στις αποτιμήσεις και επαναπατρισμού κεφαλαίων και όχι μια διαρθρωτική αλλαγή

που θα έχει διάρκεια.

Κάποιες από αυτές τις ροές είναι ευμετάβλητες και αντανακλούν επενδύσεις σε εταιρείες συμμετοχών και finance, εξηγεί ο Ιβο Γκέρμαν, επικεφαλής της Διεύθυνσης Εξωτερικών Οικονομικών Υποθέσεων στη Γραμματεία Οικονομικών Υποθέσεων της Ελβετίας.

«Η Ελβετία αντιμετωπίζει προκλήσεις, όπως πολλές άλλες χώρες, σε ένα ολοένα και πιο ασταθές γεωπολιτικό περιβάλλον, στις οποίες πρέπει να απαντήσει τα επόμενα χρόνια», ανέφερε στο Bloomberg ο Γκέρμαν. «Μπροστά στις τάσεις οικονομικού προστατευτισμού και των εξασθένηση του πολυμερούς εμπορικού συστήματος, πρέπει να βελτιώσει περαιτέρω και να διαφοροποιήσει την πρόσβαση της στις ξένες αγορές, συνεχίζοντας την ατζέντα των συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου, η οποία ήταν πολύ επιτυχημένη στο παρελθόν».

Τους τελευταίους δώδεκα μήνες, δημοψηφίσματα για τον περιορισμό του πληθυσμού της χώρας στα δέκα εκατ. άτομα ή για φόρο κληρονομιάς 50% στους υπερπλούσιους κατοίκους της κλόνισαν την εικόνα της Ελβετίας ως καταφυγίου πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας. Η χώρα, πατρίδα της UBS και

Οι άμεσες επενδυτικές εισροές στην Ελβετία «γύρισαν» αρνητικά -ύψους 60,7 δισ. δολ.-, με αποτέλεσμα να βρεθεί στην τελευταία θέση ανάμεσα σε 70 χώρες στο σχετικό κριτήριο του IMD.

της Nestle, δέχθηκε επίσης την οργή της κυβέρνησης Τραμπ λόγω του υψηλού εμπορικού πλεονάσματός της έναντι των ΗΠΑ, με αποτέλεσμα να της επιβληθεί για ένα διάστημα ένας από τους υψηλότερους δασμολογικούς συντελεστές ανάμεσα στις δυτικές οικονομίες. Οι δασμοί αυτοί έπληξαν το κλίμα στον ιδιωτικό τομέα.

«Οι δασμοί σίγουρα επηρε-

άζουν περισσότερο εκείνες τις μικρές χώρες που είναι πιο απομονωμένες και η Ελβετία είναι θύμα αυτού», σχολιάζει ο Μπρις του IMD.

Η έρευνα του ινστιτούτου διαπίστωσε επίσης ότι η Ελβετία αντιμετωπίζει προκλήσεις στην αγορά εργασίας και στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι αμοιβές για επαγγέλματα υψηλής εξειδίκευσης, η γυναικεία εκ-

προσώπιση στις διοικητικές θέσεις και η επιχειρηματική δραστηριότητα σε πρώιμο στάδιο ήταν ανάμεσα στους δείκτες με τις χαμηλότερες επιδόσεις της χώρας.

Παρά την πτώση, η Ελβετία διατήρησε την πρώτη θέση στην αποτελεσματικότητα του κράτους και των υποδομών, ενώ παρέμεινε έκτη στην αποδοτικότητα των επιχειρήσεων.

Ο David Sinclair στο UNIC Athens

Οι νέες προσεγγίσεις που επαναπροσδιορίζουν την έρευνα για τη γήρανση

ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ μία από τις πιο ενδιαφέρουσες επιστημονικές προκλήσεις της εποχής μας, τη γήρανση, πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 4 Ιουνίου 2026 στο UNIC Athens, η εναρκτήρια εκδήλωση της νέας σειράς διαλέξεων Evolve Lecture Series, με προσκεκλημένο ομιλητή τον διακεκριμένο Καθηγητή Γενετικής της Ιατρικής Σχολής του Harvard Medical School, David Sinclair.

Παρουσιάζοντας τον ομιλητή, ο CEO του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Αντώνης Πολεμίτης, ανέφερε ότι ο Sinclair βρίσκεται σταθερά 10-20 χρόνια μπροστά από τον υπόλοιπο κλάδο. Ενώ ο βασικός πυλώνας έρευνας και καινοτομίας του ίδιου του Πανεπιστημίου Λευκωσίας είναι να παρατείνει τη διάρκεια της υγιούς ζωής κατά μία δεκαετία μέσω της προληπτικής ιατρικής, ο στόχος του Sinclair είναι ακόμη πιο φιλόδοξος: να θεραπεύσει την ίδια τη γήρανση, σημειώσε ο Πολεμίτης.

Η γήρανση ως αιτία, όχι ως κάτι αναπόφευκτο

Κατά την ομιλία του με τίτλο «Age Reversal: From Discovery to Human Trials», ο Sinclair παρουσίασε τις εξελίξεις που τα τελευταία χρόνια έχουν

αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο η επιστημονική κοινότητα αντιλαμβάνεται τη διαδικασία της γήρανσης. Σύμφωνα με τον ίδιο, η γήρανση δεν θα πρέπει να θεωρείται απλώς ως μια αναπόφευκτη βιολογική πορεία, αλλά ως ένας βασικός παράγοντας που συνδέεται με πολλές από τις σοβαρότερες ασθένειες που εμφανίζονται με την πάροδο του χρόνου, χαρακτηρίζοντάς την ως «αιτία όλων των

μεγάλων ασθενειών».

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε η παρουσίαση της θεωρίας του «Information Theory of Aging», η οποία εξετάζει πώς τα κύτταρα χάνουν σταδιακά τις πληροφορίες που καθορίζουν τη λειτουργία και την ταυτότητά τους, το «λογισμικό του κυττάρου» όπως το χαρακτήρισε. Μέσα από ερευνητικά παραδείγματα, ο Sinclair περιέγραψε τις προσπάθειες που βρίσκο-

νται σε εξέλιξη για την αποκατάσταση κυτταρικών λειτουργιών και την επιβράδυνση των επιπτώσεων που συνδέονται με την ηλικία.

Ο Καθηγητής αναφέρθηκε επίσης στις πρώτες κλινικές δοκιμές που επιχειρούν να μεταφέρουν τα αποτελέσματα της βασικής έρευνας σε πραγματικές θεραπευτικές εφαρμογές για τον άνθρωπο. Παράλληλα, στάθηκε στον ρόλο που μπορεί

να διαδραματίσει η τεχνητή νοημοσύνη στον κλάδο, επιτρέποντας την ταχύτερη ανάλυση τεράστιων όγκων δεδομένων.

Η διάλεξη ολοκληρώθηκε με μια εκτενή συζήτηση με το κοινό, η οποία κάλυψε θέματα όπως η χρηματοδότηση και οι κοινωνικές προκλήσεις της έρευνας για τη γήρανση, καθώς και η προοπτική να μπορούμε κάποτε να αναπτύξουμε ξανά όργανα και αρθρώσεις αντί να τα αντικαθιστούμε.

Η εκδήλωση σηματοδότησε την έναρξη του Evolve Lecture Series, μιας πρωτοβουλίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας στη νέα πανεπιστημιούπολή του, στο UNIC Athens, και φιλοδοξεί να αποτελέσει σημείο συνάντησης κορυφαίων επιστημόνων, ερευνητών και προσωπικοτήτων από τους τομείς της βιοτεχνολογίας, της τεχνητής νοημοσύνης, της ρομποτικής και της υγείας.

Η παρουσία του David Sinclair στην έναρξη της νέας αυτής δράσης επιβεβαίωσε τον προσανατολισμό του Πανεπιστημίου Λευκωσίας προς τη σύνδεση της ακαδημαϊκής έρευνας με τις τεχνολογίες και τις ιδέες που διαμορφώνουν την επόμενη ημέρα στην υγεία και την επιστήμη.

Γιατί η παγκόσμια οικονομία άντεξε το ενεργειακό σοκ από τη Μέση Ανατολή

Μία από τις μεγάλες εκπλήξεις που προκάλεσε το πολύμυνο μπλόκο των Στενών του Ορμούζ, της πιο κρίσιμης ενεργειακής διόδου στον πλανήτη, είναι ότι η παγκόσμια οικονομία δέχθηκε σχετικά περιορισμένη πίεση. Επρόκειτο σαφώς για μικρότερο σοκ από αυτό που είχαν προκαλέσει οι πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970 και η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το 2022. Από την κρίση στη Μέση Ανατολή, προέκυψαν, σύμφωνα με τη Wall Street Journal, πέντε βασικά μαθήματα για τη διεθνή οικονομία:

1. Όταν ξέσπασε ο πόλεμος στα τέλη Φεβρουαρίου, ο κόσμος είχε άφθονο πετρέλαιο. Χώρες στην Ευρώπη και στην Ασία που εισάγουν ενέργεια είχαν πολλά στρατηγικά αποθέματα και οι εμπορικές αποθήκες ήταν γεμάτες, αποτελώντας «μαξιλάρι» έναντι της κρίσης. Το μεγαλύτερο βάρος επιβλήθηκαν οι φτωχότερες χώρες που δεν είχαν αποθέματα.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας (IEA), η παγκόσμια ζήτηση πετρελαίου αναμένεται να μειωθεί κατά περίπου 5% ή κατά 5 εκατ. βαρέλια την ημέρα το δεύτερο τρίμηνο του έτους. Πρόκειται για πολύ μικρότερη πτώση από το σχεδόν 10% που είχε σημειωθεί κατά τον πόλεμο Ιράν-Ιράκ του 1980 ή τις κρίσεις του 1973 και του 1956, σύμφωνα με τη Société Générale, γεγονός που αποδεικνύει ότι έχει βελτιωθεί η διαχείριση των πετρελαϊκών κρίσεων.

2. Οι ανησυχίες για πετρέλαιο 150 δολαρίων ή ακόμα και 200 δολαρίων το βαρέλι τελικά δεν έγιναν ποτέ πραγματικότητα. Οι παραγωγοί της Μέσης Ανατολής, βρήκαν εναλλακτικές λύσεις πολύ ταχύτερα απ' ό,τι προέβλεπαν οι αναλυτές, ενώ άλλοι παραγωγοί, όπως οι ΗΠΑ, αύξησαν τις εξαγωγές, προκειμένου να μειώσουν την απόληια. Ειδικότερα, η Σαουδική Αραβία και τα ΗΑΕ στράφηκαν σε εξαγωγές μέσω αγωγών ή άλλων λιμανιών, προκειμένου να παρακάμψουν τα Στενά του Ορμούζ. Οι εξαγωγές πετρελαίου από τις ΗΠΑ, στο μεταξύ, εκτινάχθηκαν σε επίπεδο ρεκόρ. Οι εξαγωγές από τη Βενεζουέλα αυξήθηκαν κατά 43% το τελευταίο τρίμηνο, ενώ της Βραζιλίας κατά περίπου 33%, σύμφωνα με στοιχεία της Kpler.

3. Οι κινεζικές εισαγωγές πετρελαίου μειώθηκαν κατά περίπου 3 εκατ. βαρέλια την ημέρα. Κι όμως, υπήρχαν ελάχιστες ενδείξεις αναστάτωσης στη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου. Το Πεκίνο στράφηκε στα τεράστια στρατηγικά αποθέματά του και βρήκε άλλους προμηθευτές για να μειώσει το κενό των εισαγωγών από τον Κόλπο. Τα διυλιστήριά του μείωσαν τη δραστηριότητά τους, προκειμένου να συντηρηθούν τα αποθέματα. Η Κίνα, γνωρίζοντας καλά την εξάρτησή της από την εισαγόμενη ενέργεια, έχει προσαρμόσει την οικονομία της, ώστε να χρη-

Οι παραγωγοί πετρελαίου της Μέσης Ανατολής βρήκαν εναλλακτικές λύσεις πολύ ταχύτερα απ' ό,τι προέβλεπαν οι αναλυτές, ενώ οι ΗΠΑ, η Βραζιλία και η Βενεζουέλα αύξησαν τις εξαγωγές ορυκτών καυσίμων.

σιμοποιεί λιγότερο εισαγόμενο πετρέλαιο: Η ηλεκτροπαραγωγή γίνεται όλο και περισσότερο με άνθρακα και ΑΠΕ, ενώ οι Κινέζοι οδηγοί στρέφονται στα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, μειώνοντας έτσι τη ζήτηση για βενζίνη.

Η κρίση κόστισε βέβαια στην Κίνα. Ωστόσο, η ανθεκτικότητα της κινεζικής οικονομίας, καθώς και άλλων ασιατικών οικονομιών που είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στο κλείσιμο των Στενών, συνέβαλε καθοριστικά στο να συνεχίσει η παγκόσμια οικονομία να λειτουργεί με σχετικά ομαλούς ρυθμούς.

4. Η επικεφαλής του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, ανέφερε τον Απρίλιο ότι η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας συμβάλλει στην άμβλυνση του σοκ από τον πόλεμο. Οι ανεπιτυγμένες οικονομίες έχουν στραφεί από τη βιομηχανική παραγωγή, η οποία είναι ιδιαίτερα ενεργοβόρα, προς δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών με χαμηλότερη ενεργειακή ένταση, όπως οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και η υγειονομική περίθαλψη. Παράλληλα, σημαντικό ρόλο έχουν παίξει οι ΑΠΕ, καθώς παρουσιάζουν μικρότερες απώλειες σε σύγκριση με την καύση ορυκτών καυσίμων.

5. Η έκρηξη της τεχνητής νοημοσύνης έχει αποτελέσει σημαντικό αντίβαρο στην ενεργειακή κρίση. Η ταχεία ανάπτυξη των data centers στις ΗΠΑ και ο ενδοοικιακός γύρω από τις προοπτικές της τεχνολογίας έχουν ενισχύσει το εμπόριο και τις επενδύσεις, οδηγώντας παράλληλα τα χρηματιστήρια σε νέα ιστορικά υψηλά.

Τα οφέλη είναι ιδιαίτερα εμφανή στις ασιατικές οικονομίες που προμηθεύουν τα τοιπ, τον εξοπλισμό και τα ηλεκτρονικά συστήματα που απαιτούνται για τη στήριξη αυτής της άθλησης. Αυτή η τεχνολογική «χρυσόθηρη» έχει δώσει ισχυρή ώθηση στην οικονομική δραστηριότητα σε κρίσιμα τμήματα της παγκόσμιας οικονομίας, ακόμη και την ώρα που η πίεση από την άνοδο των τιμών του πετρελαίου επιβάρινε άλλες οικονομίες.

Η Ε.Ε. αναζητεί ενιαία στρατηγική απέναντι στην Κίνα

Βασικός στόχος η αντιμετώπιση του τεράστιου εμπορικού ελλείμματος

Της ανταποκριτριάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Σχεδόν ένα δισ. ευρώ την ημέρα. Τόσο ανέρχεται πλέον το εμπορικό έλλειμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Κίνα, το οποίο έφθασε τα 360 δισ. ευρώ το 2025, αποτυπώνοντας τη διευρυνόμενη απόσταση ανάμεσα σε όσα εισάγει η Ευρώπη από την κινεζική οικονομία και σε όσα καταφέρει να εξάγει στην κινεζική αγορά.

Πρόκειται για ένα μέγεθος που πλέον προκαλεί οξυτάτη ανησυχία στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Και είναι ακριβώς αυτό το ζήτημα το οποίο βρέθηκε χθες το βράδυ στο τραπέζι των ηγετών στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, έστω κι αν στην επίσημη ατζέντα εμφανιζόταν με πιο εύστοχο τρόπο ως συζήτηση επί των «παγκόσμιων μακροοικονομικών ανισορροπιών».

Επρόκειτο, πάντως, για την πρώτη ουσιαστική συζήτηση των «27» για την Κίνα και τον τρόπο με τον οποίο οι οικονομικές πρακτικές του Πεκίνου επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα, τη βιομηχανική βάση και την οικονομική ασφάλεια της Ευρώπης. Στόχος της συζήτησης, όπως ανέφερε Ευρωπαίος αξιωματούχος, ήταν μια κοινή αξιολόγηση των «προκλήσεων», να διερευνηθούν επίσης τα διαθέσιμα «εργαλεία» και, εφόσον υπάρξει συναίνεση, να δοθούν κατευθύνσεις προς την Κομισιόν για τυχόν επόμενα βήματα.

Για χρόνια, οι διαφωνίες μεταξύ των κρατών-μελών εμποδίζουν τη διαμόρφωση ενιαίας ευρωπαϊκής στρατηγικής απέναντι στην Κίνα. Ουσιαστικά είχαν διαμορφωθεί δύο βασικές ομάδες, με τη Γαλλία, την Πολωνία, το Βέλγιο και τις σκανδιναβικές χώρες να ζητούν πιο αποφασιστικά μέτρα απέναντι στις κινεζικές επιδοτήσεις –χωρίς διάλογο με το Πεκίνο– και από την άλλη, χώρες όπως η Γερμανία, η Ισπανία και η Ελλάδα να υπογραμμίζουν την ανάγκη διατήρησης ανοικτών διόδων επικοινωνίας, αλλά με διαφορετική «αφετηρία» η κάθε μια.

Στις Βρυξέλλες, ωστόσο, εκτιμούν ότι αρχίζει να διαμορφώνεται μια τρίτη, ενδιάμεση,

Η Κίνα αντιπροσωπεύει σχεδόν το 30% της παγκόσμιας μεταποιητικής παραγωγής, ενώ μόλις το 13% της παγκόσμιας κατανάλωσης. Το αποτέλεσμα είναι μια τεράστια πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, που αναζητάει διέξοδο στις διεθνείς αγορές. Για πολλούς Ευρωπαίους αξιωματούχους, αυτή η ανισορροπία αποτελεί πλέον τη μεγαλύτερη «πρόκληση» και αναφέρουν ως ενδεικτική την περίπτωση των ηλεκτρικών οχημάτων.

Οι «27» συζητήσαν τον τρόπο με τον οποίο οι οικονομικές πρακτικές του Πεκίνου επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα, τη βιομηχανική βάση και την οικονομική ασφάλεια της Ευρώπης.

προσέγγιση η οποία αρχίζει να συγκεντρώνει υποστηρικτές: η Ευρώπη πρέπει να συνομει με την Κίνα, αλλά ταυτόχρονα να προετοιμάζει «εργαλεία» απάντησης στις εμπορικές πρακτικές του Πεκίνου, εάν ο διάλογος δεν αποδώσει.

Χθες, πάντως, η πρόεδρος της Κομισιόν παρουσίασε ανάλυση των στοιχείων και της εξέλιξης της κινεζικής οικονομίας. Η Κίνα αντιπροσωπεύει σχεδόν το 30% της παγκόσμιας μεταποιητικής παραγωγής, ενώ μόλις το 13% της παγκόσμιας κατανάλωσης. Το αποτέλεσμα είναι μια τεράστια πλεονάζουσα παραγωγική

ικανότητα, που αναζητεί διέξοδο στις διεθνείς αγορές.

Για πολλούς Ευρωπαίους αξιωματούχους, αυτή η ανισορροπία αποτελεί πλέον τη μεγαλύτερη «πρόκληση» και αναφέρουν ως ενδεικτική την περίπτωση των ηλεκτρικών οχημάτων.

Η Κίνα μπορεί να παράγει περισσότερα από 25 εκατ. ηλεκτρικά αυτοκίνητα ετησίως, αλλά η εσωτερική αγορά απορροφά περίπου τα μισά. Το υπόλοιπο κατευθύνεται στις εξαγωγές. Και παρά τους ευρωπαϊκούς δασμούς, που επιβλήθηκαν το 2024, οι κινεζικές εξαγωγές ηλεκτρικών οχημάτων προς την Ευρώπη αυξήθηκαν κατά 26% μέσα σε έναν χρόνο.

Συγχρόνως, περίπου το 55% της ευρωπαϊκής μεταποίησης είναι δυνητικά εκτεθειμένο σε απόληια μεριδιών αγοράς έναντι κινεζικών επιχειρήσεων τα επόμενα χρόνια, ενώ έρευνες του ΟΟΣΑ υπολογίζουν ότι οι κρατικές ενισχύσεις στην κινεζική οικονομία αντιστοιχούν πλέον στο 4,5% του εθνικού εισοδήματος της χώρας, προσφέροντας στις επιχειρήσεις της ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, που οι Ευρωπαίοι θεωρούν εξαιρετικά δύσκολο να αντιμετωπίσουν.

Ο πόλεμος άλλαξε τη διεθνή αγορά ενέργειας και επιβράδυνε την ανάπτυξη

Η συμφωνία-πλαίσιο μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν στρώνει τον δρόμο για το τέλος του πολέμου και της αποσταθεροποίησης στην αγορά ενέργειας και στο εμπόριο στον Περσικό Κόλπο. Ο πόλεμος, όμως, έχει ήδη προκαλέσει βαθιές πληγές στις οικονομίες ανά τον κόσμο και έχει κινητοποιήσει αλλαγές που θα είναι δύσκολο να αναστραφούν.

Κατ' αρχάς, η διακοπή των προμηθειών πετρελαίου και φυσικού αερίου από τη Μέση Ανατολή, σε συνδυασμό με την αύξηση των τιμών, πυροδότησε αλλαγές στις δυναμικές ισχύος. Οι παραγωγοί ενέργειας διεθνώς ανταγωνίζονται για να διατηρήσουν ή να ενισχύσουν την κυριαρχία τους, ενώ οι καταναλωτές αγωνίζονται να μειώσουν την εξάρτησή τους από τις εξαγωγές και να θωρακίσουν τον ενεργειακό τους εφοδιασμό. Έτσι, η αγορά ενέργειας, το ενεργειακό μείγμα, αλλά και οι «παίκτες» του κλάδου αλλάζουν.

Ασία, Ευρώπη και άλλες περιοχές που εξαρτώνται από την εισαγόμενη ενέργεια άρχισαν να ψάχνουν εναλλακτικές, με ορισμένες χώρες να στρέφονται ακόμα και στον άνθρακα. Σε βάθος χρόνου,

αυτό το ενεργειακό σοκ που είναι και το δεύτερο σε μόλις τέσσερα χρόνια, αναμένεται να επιταχύνει τη μετάβαση στις ΑΠΕ και στην πυρηνική ενέργεια.

Επιπλέον, αλλάζουν οι σχέσεις και μεταξύ των παραγωγών. Ο πόλεμος ανέδειξε τις εντάσεις

Η διαφοροποίηση των ενεργειακών δικτύων αναμένεται να συνεχιστεί και θα ευνοηθεί περισσότερο η Κίνα.

των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων με τη Σαουδική Αραβία, οδηγώντας στην έξοδό τους από τον ΟΠΕΚ. Ο αντίκτυπος αυτής της αποχώρησης θα γίνει πλήρως αισθητός όταν επανέλθει η παραγωγή της περιοχής στα επίπεδα προ πολέμου, ενδεχομένως οδηγώντας σε αυξημένη μεταβλητότητα στις αγορές. Το «διαζύγιο» αυτό, στο μεταξύ, ενθάρρυνε της Σαουδική Αραβία να προσεγγίσει τη Ρωσία, η οποία αποσχύθηκε με άλλους τρόπους από τον πόλεμο. Η κυβέρνηση

Τραμπ ήρε προσωρινά τις κυρώσεις, επιτρέποντας στη Μόσχα να ενισχύσει τα κέρδη της από τις εξαγωγές πετρελαίου. Τέλος, όσο ο πλανήτης αναζητεί εναλλακτικούς προμηθευτές, η Βραζιλία, η Βενεζουέλα, η Κολομβία, η Αργεντινή και η Γουιάνα χτίζουν τη δική τους παραγωγή.

Η διαφοροποίηση των ενεργειακών δικτύων αναμένεται να συνεχιστεί πολύ καιρό μετά τη λήξη του πολέμου και από αυτή αναμένεται να ευνοηθεί περισσότερο η Κίνα, η οποία είναι κυρίαρχη και με διαφορά στην παραγωγή αιολικών τουρμπινών, καλωδίων υψηλής τάσης, πλιακών πάνελ, μπαταριών και άλλων «πράσινων» τεχνολογιών.

Σημειώνεται ότι δεν είναι ακόμη σαφές πότε θα επανεκκινήσει το εμπόριο μέσω των Στενών του Ορμούζ, ούτε αν θα επιβληθούν διόδια, όπως ζητεί το Ιράν. Βεβαίως, ό,τι και να συμβεί, το Ιράν απέδειξε ότι μπορεί να διαταράξει το εμπόριο ανά πάσα στιγμή, το οποίο από μόνο του αυξάνει τους κινδύνους και τα κόστη.

Η παγκόσμια οικονομία μπήκε ήδη σε τροχιά χαμηλότερης ανάπτυξης και υψηλότερων τιμών. Η παγκόσμια τράπεζα ανα-

Δεν είναι τυχαίο ότι και η Γερμανία, η οποία για χρόνια υπήρξε ο βασικός πυλώνας της οικονομικής συνεργασίας με το Πεκίνο, καταγράφει πλέον εμπορικό έλλειμμα σχεδόν 90 δισ. ευρώ με την Κίνα και για τον λόγο αυτό το Βερολίνο εδώ και λίγο καιρό εμφανίζεται πιο ανοικτό στη συζήτηση για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών «εργαλείων» εμπορικής άμυνας, ενώ και για την Αθήνα αποτελεί πλέον προτεραιότητα η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας, η οποία κατά την ελληνική πλευρά αποτελεί κύριο προσδιοριστικό παράγοντα του εμπορικού ελλείμματος έναντι της Κίνας.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η Ευρώπη έχει ήδη στη διάθεσή της εργαλεία «πίεσης» που μπορεί να χρησιμοποιήσει έναντι του Πεκίνου, με κορυφαίο τον μηχανισμό αντιμετώπισης οικονομικού εξαναγκασμού (Anti-Coercion Instrument), που επιτρέπει στην Ε.Ε. να απαντήσει σε οικονομικές πιέσεις τρίτων χωρών με δασμούς, περιορισμούς στην πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά, ενώ ήδη κράτη-μέλη ζητούν από την Κομισιόν τη διερεύνηση και νέων μηχανισμών απάντησης.

Ανακοίνωση για Ενοποίηση Χρήσεων σε υφιστάμενο Κτίριο.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ (ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ 1999 ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ 12(1) Σύμφωνα με τον Κανονισμό 12(1) των περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Παρεκκλίσεις) Κανονισμών.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι η εταιρεία Christofi Bros Trading Ltd προτίθεται να υποβάλει αίτηση στον Επαρχιακό Λειτουργό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως Λευκωσίας για τη χορήγηση πολεοδομικής άδειας κατά παρέκκλιση των προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής, του Τοπικού Σχεδίου Αρ.15 για την ακόλουθη ανάπτυξη: Μετατροπές σε υφιστάμενο κτίριο εργαστηρίων και αποθηκών.

Η αίτηση αφορά τα τεμάχια με αρ. 1369 & 439 Φ/Σχ. 30/45Ε1 & 30/37Ε2, στην περιοχή του Δήμου Τοερσίου. Η παρέκκλιση για την οποία υποβάλλεται η αίτηση αφορά την ενοποίηση της χρήσης των υφιστάμενων εργαστηρίων και αποθηκών, με δημιουργία μίας ενιαίας αποθήκης, εντός της Πολεοδομικής Ζώνης Β55.

Περισσότερες πληροφορίες είναι δυνατό να ληφθούν από τα Γραφεία της Πολεοδομικής Αρχής κατά τις εργάσιμες ώρες και ημέρες. Έγγραφες παραστάσεις είναι δυνατό να υποβληθούν στην Πολεοδομική Αρχή μέσα σε διάστημα ενός μηνός από τη δημοσίευση της παρούσας ειδοποίησης.

«Τρικ» από Ferrari για προώθηση της Luce

Η αγορά του νέου ηλεκτρικού μοντέλου δίνει πρόσβαση κατά προτεραιότητα σε περιορισμένες εκδόσεις, όπως η LaFerrari Aperta

Μια νέα προωθητική ιδέα για το αμφιλεγόμενο ηλεκτρικό της αυτοκίνητο σκέφτηκε η Ferrari, προτρέποντας τους πελάτες της να το αγοράσουν για να ανέβουν στις λίστες αναμονής για πιο επιθυμητά μοντέλα. Το μήνυμα ότι η αγορά της Ferrari Luce, αξίας 550.000 ευρώ, αποτελεί σκαλοπάτι προς άλλα, αποκλειστικά μοντέλα, έχει μεταδοθεί σε τμήματα του δικτύου συλλεκτών της Ferrari. Ο ιταλικός κατασκευαστής χρησιμοποιεί εδώ και καιρό αυτό το σύστημα κατανομής για να παρέχει στους πιστούς αγοραστές των βασικών μοντέλων του πρόσβαση κατά προτεραιότητα σε περιορισμένες εκδόσεις, όπως η LaFerrari Aperta, που κοστίζει 2,1 εκατ. δολάρια.

«Είναι σαν ένα εστιατόριο όπου

Τον περασμένο μήνα η εταιρεία αποκάλυψε το τετράθυρο Luce, για το οποίο υπήρξε σκληρή κριτική.

είναι αδύνατο να βρεις τραπέζι», δήλωσε μιλώντας στο Bloomberg ο Μαξ Τζιράρντο, ιδρυτής της συμβουλευτικής εταιρείας για συλλεκτικά αυτοκίνητα Girdardo & Co., πρώην δημοπράτης της RM Sotheby's και ειδικός στον τομέα των αυτοκινήτων. «Αν πηγαίνεις κάθε εβδομάδα, τελικά θα σου βρουν ένα. Με τη Ferrari, όσο περισσότερα αγοράζεις, τόσο περισσότερο αντιμετωπίζεσαι ως σημαντικός πελάτης», σημειώσε.

Τον περασμένο μήνα η Ferrari αποκάλυψε το τετράθυρο Luce για

Για το πρώτο της μοντέλο που λειτουργεί αποκλειστικά με μπαταρία, η Ferrari επέλεξε το στούντιο LoveFrom του πρώην επικεφαλής σχεδιασμού της Apple, Τζόνι Αϊβ, για να δημιουργήσει την εμφάνιση του αυτοκινήτου.

το οποίο υπήρξε σκληρή κριτική, λόγω των απαλών γραμμών και των στρογγυλεμένων άκρων του.

Για το πρώτο της μοντέλο που λειτουργεί αποκλειστικά με μπαταρία, η εταιρεία των supercars απομακρύνθηκε από τη συνήθη ομάδα της και επέλεξε το στούντιο LoveFrom του πρώην επικεφαλής σχεδιασμού της Apple, Τζόνι Αϊβ,

για να δημιουργήσει την εμφάνιση του αυτοκινήτου. Οι σχολιαστές καταδίκασαν τον σχεδιασμό ως αναρρό, συγκρίνοντάς τον με τα υπάρχοντα μοντέλα μαζικής παραγωγής της Honda και της Tesla.

Η Ferrari επιβεβαίωσε ότι η εταιρεία δίνει προτεραιότητα σε όσους έχουν «μακροχρόνιες, ισχυρές σχέσεις» κατά την

επιλογή αγοραστών «για μοντέλα με μεγάλη ζήτηση, όπως οι περιορισμένες εκδόσεις». «Κατά την επιλογή των πελατών, δίνεται έμφαση στην προσωπική τους σύνδεση με το μοντέλο, και όχι στο αν αυτό βελτιώνει την κατάταξή τους», τονίζει η εταιρεία. Η ιταλική αυτοκινητοβιομηχανία, η οποία παράγει

λιγότερα από 14.000 αυτοκίνητα ετησίως, χρησιμοποιεί εδώ και καιρό τη σπανιότητα των μοντέλων της ως συγκριτικό πλεονέκτημα για τις πωλήσεις. Πρόκειται για μια στρατηγική που ακολουθούν εταιρείες πολυτελών ειδών όπως η Hermes, η οποία έχει μεγάλες λίστες αναμονής για συγκεκριμένες τσάντες

και ευνοεί τους πιστούς πελάτες που έχουν αγοράσει στο παρελθόν λιγότερο περιζήτητα είδη.

Ενώ η Ferrari παρουσιάζει την αγορά του Luce σαν ένα μονοπάτι ώστε οι πελάτες της να βελτιώσουν τη θέση τους απέναντι στην εταιρεία, οι αγοραστές μπορούν επίσης να επιδείξουν την πίστη τους μέσω λιγότερο δαπανηρών μοντέλων μαζικής παραγωγής, όπως το Amalfi και το 296 GTB, με βασικές τιμές περίπου 240.000 και 290.000 ευρώ.

Το γεγονός ότι το Luce κατατάσσεται μεταξύ των οχημάτων που μπορούν να λειτουργήσουν ως «γέφυρα» προς μελλοντικές αγορές, ενδέχεται να υποδηλώνει ότι το νέο ηλεκτρικό αυτοκίνητο δεν διαθέτει το κύρος ενός αυτοκινήτου περιορισμένης έκδοσης της Ferrari. Η στρατηγική αυτή ενέχει επίσης κινδύνους για την εταιρεία, καθώς δοκιμάζει αν οι πιστοί αγοραστές είναι πρόθυμοι να υποστηρίξουν ένα αυτοκίνητο που απομακρύνεται από τον χαρακτηριστικό κινητήρα εσωτερικής καύσης της ιταλικής μάρκας.

«Οι περισσότεροι φαίνεται να μισούν το αυτοκίνητο και λένε ότι είναι άσχημο», σχολίασε ο Πολ Γουέλς, ιδρυτής της MillionPlus, μιας διαδικτυακής πλατφόρμας για πολυτελή περιουσιακά στοιχεία. Ωστόσο, «κάποιοι σκέφτονται να το αγοράσουν απλώς για να αποκτήσουν πρόσβαση σε μελλοντικά μοντέλα και να ανέβουν υψηλότερα στη λίστα αναμονής. Πολλοί παίζουν αυτό το παιχνίδι», επισήμανε. Μετά την παρουσίαση στη Ρώμη, ο διευθύνων σύμβουλος Μπενεντέτο Βίνια είπε ότι η Ferrari είχε λάβει παραγγελίες από υφιστάμενους και νέους πελάτες.

UNCUT

Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων

με την Ελισάβετ Γεωργίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Βαρίδι» στο στεγαστικό η γραφειοκρατία

Η χρονοβόρος και ακριβή τακτοποίηση αυθαιρεσιών για να προχωρήσουν οι μεταβιβάσεις κρατάει εκτός αγοράς πολλά σπίτια

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε κρίσιμο σκέλος της στεγαστικής κρίσης εξελίσσεται πλέον η γραφειοκρατία που επικρατεί στις μεταβιβάσεις κατοικιών και κυρίως το σκέλος που αφορά στην τακτοποίηση νομικών και τεχνικών εκκρεμοτήτων. Η συνειδητή απόφαση που ελήφθη πριν από μερικά χρόνια για την υποχρέωση των ιδιοκτητών να εκδίδουν υποχρεωτικά την ηλεκτρονική ταυτότητα κτιρίου (Απρίλιος 2022), ως απαιτούμενο στοιχείο κάθε μεταβίβασης (αγοραπωλησία), γονικής παροχής ή κληρονομιάς, έχει φέρει στην επιφάνεια κάθε είδους αυθαιρεσία, μικρή ή μεγαλύτερη, από το 1955 μέχρι και σήμερα. Συχνά δε το κόστος της όλης διαδικασίας είναι σημαντικό (αρκετές χιλιάδες ευρώ), ειδικά σε περιπτώσεις αυθαιρεσιών σε ακίνητα που κατασκευάστηκαν τις δεκαετίες του 1990 και του 2000, λόγω και των υψηλότερων αντικειμενικών αξιών τους.

Το αποτέλεσμα είναι να απαιτείται σημαντική επένδυση χρόνου και χρήματος από τους ιδιοκτήτες και συχνά αυτός να είναι και ο λόγος για τον οποίο εγκαταλείπεται εξ ολοκλήρου η προσπάθεια αξιοποίησης κατοικιών. Το πρόβλημα αναδεικνύεται στην πρόσφατη έρευνα του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ) για τη στεγαστική κρίση, καθώς θεωρείται ένας από τους λόγους για τους οποίους η ελληνική αγορά κατοικίας στερείται επαρκούς προσφοράς και ως εκ τούτου οι τιμές συνεχίζουν να κινούνται σε πολύ υψηλό επίπεδο. Όπως επισημαίνεται στην έρευνα, «η μέση διάρκεια ολοκλήρωσης

μιας μεταβίβασης ακινήτου στην Ελλάδα ανέρχεται σε 226 ημέρες (περίπου 7,5 μήνες), ενώ σε αρκετές περιπτώσεις υπερβαίνει το ένα έτος. Αντιστοίχως, η έκδοση οικοδομικής άδειας απαιτεί κατά μέσον όρο 100 ημέρες. Στους δύο αυτούς κρίσιμους υποδείκτες, τον χρόνο μεταβίβασης ακινήτου και τον χρόνο έκδοσης άδειας έργου, η Ελλάδα λαμβάνει τη χαμηλότερη δυνατή βαθμολογία (στην ετήσια έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας)». Είναι χαρακτηριστικό ότι μια μεταβίβα-

Η μέση διάρκεια ολοκλήρωσης μιας μεταβίβασης ακινήτου στην Ελλάδα φτάνει στους 7,5 μήνες, ενώ συχνά ξεπερνάει το ένα έτος.

ση ακινήτου στην Κύπρο ολοκληρώνεται σε περίπου μία εβδομάδα, ενώ στην Ισπανία χρειάζεται από έναν έως τρεις μήνες. Στη Γερμανία απαιτούνται 1,5-3 μήνες κατά μέσον όρο, ενώ στη Γαλλία το χρονικό διάστημα που απαιτείται δεν ξεπερνάει τους τρεις μήνες. Επομένως, στην Ελλάδα ο χρόνος που χρειάζεται είναι πολλαπλάσιος συγκριτικά με τις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες.

Το πρόβλημα όμως δεν είναι μόνο ο χρόνος που απαιτείται. Σύμφωνα με την ανάλυση του ΚΕΦΙΜ, «η οικονομική σημασία αυτών των διοικητικών επιβαρύνσεων είναι μεγαλύτερη από όσο φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Ένα μεγάλο μέρος

Ένα μεγάλο μέρος του αποθέματος κατοικιών (εκτιμάται άνω του 50%) φέρει μικρές ή μεγαλύτερες αποκλίσεις μεταξύ συμβολαίων, Ε9, Κτηματολογίου και πραγματικής κατάστασης του ακινήτου, καθώς και πολεοδομικές εκκρεμότητες ή αυθαίρετες παρεμβάσεις. Ως αποτέλεσμα, αρκετοί ιδιοκτήτες, κρατούν εκτός αγοράς τα ακίνητά τους αφού αδυνατούν να αναλάβουν το κόστος και τις γραφειοκρατικές διαδικασίες.

του υφιστάμενου αποθέματος κατοικιών (εκτιμάται άνω του 50%) φέρει μικρές ή μεγαλύτερες αποκλίσεις μεταξύ συμβολαίων, Ε9, Κτηματολογίου και πραγματικής κατάστασης του ακινήτου, καθώς και πολεοδομικές εκκρεμότητες ή αυθαίρετες παρεμβάσεις που απαιτούν τακτοποίηση πριν από οποιαδήποτε μεταβίβαση. Οι διαδικασίες αυτές δημιουργούν επιπλέον σημεία συμφόρησης σε μηχανικούς, συμβολαιογράφους και πολεοδομικές υπηρεσίες, προκαλώντας πρόσθετη καθυστέρηση στη συναλλαγή. Ως αποτέλεσμα, αρκετοί ιδιοκτήτες, ιδίως μεγαλύτερης ηλικίας ή χαμηλότερης οικονομικής δυνατότητας, αδυνατούν

ή αποφεύγουν να αναλάβουν το κόστος και την πολυπλοκότητα συμμόρφωσης, επιλέγοντας να διατηρούν τα ακίνητα εκτός αγοράς».

Το ΚΕΦΙΜ προσθέτει ότι ανάλογη αδυναμία εμφανίζεται και σε ακίνητα με πολλούς συνιδιοκτήτες, ιδίως κληρονομικής προέλευσης, όπου η ανάγκη συναίνεσης όλων των μερών για κάθε δικαιοπραξία πολλαπλασιάζει τα διοικητικά εμπόδια και συχνά οδηγεί σε παρατεταμένη παραμονή του ακινήτου εκτός αγοράς. Η επίδραση αυτή περιορίζει περαιτέρω την πραγματικά διαθέσιμη προσφορά κατοικιών, ιδιαίτερα σε μια περίοδο όπου η νέα οικοδομική δραστηριότητα παραμένει ανεπαρκής.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των αγοραπωλησιών αφορά κατοικίες παλαιότερης κατασκευής, καθιστά όλο και δυσκολότερη την αύξηση της προσφοράς, καθώς σε αυτά ακριβώς τα ακίνητα εντοπίζονται τα περισσότερα προβλήματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι το μερίδιο των κατοικιών άνω των 15 ετών στο σύνολο των αγοραπωλησιών διαμορφωνόταν σε 68% το 2017. Μέχρι το 2023, όμως, είχε αυξηθεί σε 82%, τάση που εκτιμάται ότι συνεχίστηκε και τα επόμενα χρόνια μέχρι σήμερα. Το εύρημα αυτό αντανακλά και την ανεπάρκεια νέας προσφοράς κατοικιών. Όπως τονίζεται στην έρευνα, «το απο-

τέλεσμα της παρατεταμένης αποεπένδυσης αποτυπώνεται στην εξέλιξη του κεφαλαιακού αποθέματος κατοικιών. Επειτα από μια περίοδο σταθερής αύξησης έως το 2009, η αξία του αποθέματος μειώνεται διαρκώς, φτάνοντας το 2023 περίπου 24% χαμηλότερα σε αξία από το επίπεδο του 2009. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει ότι οι νέες επενδύσεις υπολείπονται της απόσβεσης των υφιστάμενων κατοικιών, με αποτέλεσμα το απόθεμα να μην ανανεώνεται, αλλά να γηράσκει».

Η χαμένη δεκαετία

Το βασικό συμπέρασμα της μελέτης του ΚΕΦΙΜ είναι ότι η σημερινή στεγαστική πίεση δεν εξηγείται αποκλειστικά ούτε από τη βραχυχρόνια μίσθωση ούτε από τη «χρυσή βίτσα» ή την ανεπαρκή αύξηση των εισοδημάτων. Κύριος λόγος είναι η βαθιά αποεπένδυση της περιόδου της κρίσης. Ειδικότερα, μεταξύ 2007 και 2017 οι επενδύσεις σε κατοικίες μειώθηκαν κατά 95%, ενώ οι οικοδομικές άδειες κατά 84%. Παρά την ανάκαμψη των τελευταίων ετών, η οικοδομική δραστηριότητα δεν έχει επιστρέψει στα προ κρίσης επίπεδα, με αποτέλεσμα το έλλειμμα νέας προσφοράς να παραμένει σημαντικό. Επιπλέον, η νέα οικοδομική δραστηριότητα κατευθύνεται δυσανάλογα προς πολυτελή ακίνητα που απευθύνονται σε ξένους ή υψηλού εισοδήματος αγοραστές, ενώ η εγχώρια ζήτηση, η οποία συγκεντρώνεται κυρίως σε μικρά και προσιτά διαμερίσματα, υποεξυπηρετείται από τη νέα προσφορά.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Γεωπολιτική ύφεση και κτηματαγορά: η νέα αφετηρία για μια ώριμη οικονομία

Μετά από μια παρατεταμένη περίοδο ρευστών εξελίξεων και έντονης αστάθειας, η διεθνής σκηνή φαίνεται να εισέρχεται σε μια φάση αποσυμπίεσης. Η είδηση για τον τερματισμό των συγκρούσεων στο Ιράν, σε συνδυασμό με την αποκλιμάκωση της έντασης στην ευρύτερη γειτονία μας, δημιουργεί ένα νέο περιβάλλον για την Κύπρο. Ως αναλυτής που παρακολουθεί την κτηματαγορά επί σχεδόν 30 συναπτά έτη, έχω μάθει πως ο κλάδος των ακινήτων δεν λειτουργεί σε κενό αέρος. Είναι ένας ζωντανός οργανισμός που αναπνέει μαζί με την εθνική και παγκόσμια οικονομία, αντανακλώντας άμεσα κάθε μεταβολή στο αίσθημα ασφάλειας των επενδυτών.

Στα πρόσφατα άρθρα μου, υπογράμμισα επανειλημμένα ότι η σταθερότητα αποτελεί τη μοναδική πραγματική μεταρρύθμιση πάνω στην οποία μπορεί να οικοδομηθεί οτιδήποτε βιώσιμο. Με το τέλος των εχθροπραξιών σε μια τόσο κρίσιμη περιοχή, η Ανατολική Μεσόγειος αποκτά ξανά προοπτικές ασφάλειας. Για τον τομέα των ακινήτων, αυτό δεν είναι απλώς

μια είδηση· είναι ένας καταλύτης. Οι ξένοι θεσμικοί επενδυτές, που μέχρι πρότινος εφάρμοζαν μια αυστηρή πολιτική «αναμονής» λόγω του υψηλού γεωπολιτικού ρίσκου, βρίσκονται πλέον σε θέση να επανεκτιμήσουν την Κύπρο ως το «ασφαλές λιμάνι» της περιοχής. Η επανέναρξη του επενδυτικού ενδιαφέροντος θα λειτουργήσει ως οξυγόνο για την αγορά μας. Η γεωπολιτική ύφεση επιδρά καταλυτικά και στον τουρισμό μας. Όταν η περιοχή μας εκπέμπει ασφάλεια, οι τουριστικές ροές ενισχύονται και, αναπόφευκτα, αυξάνεται η ζήτηση για ποιοτικά τουριστικά καταλύματα, πολυτελείς εξοχικές κατοικίες και επενδυτικά προϊόντα υψηλής αξίας. Παρατηρώντας τα στοιχεία του Μαΐου 2026, παρά το αίσθημα αβεβαιότητας που προηγήθηκε της εκλογικής διαδικασίας, διαπιστώνουμε ότι η αγορά διαθέτει εντυπωσιακά αποθέματα ανθεκτικότητας. Η «εκρηκτική» αύξηση κατά 24% στα νέα πωλητήρια έγγραφα στην Πάφο και η σταθερά θετική εικόνα της Λάρνακας αποδεικνύουν ότι η ζήτηση υπάρχει, αρκεί να μην «πνίγεται» από το αίσθημα

της ανασφάλειας.

Τα στοιχεία του Μαΐου έδειξαν μια συρρίκνωση στις μεταβιβάσεις, η οποία ήταν το φυσιολογικό αποτέλεσμα της ανησυχίας που προκάλεσε ο προεκλογικός αγώνας. Όμως, η σταθερότητα που επιλέχθηκε στις κάλπες, σε συνδυασμό με την αποκλιμάκωση της έντασης στην περιοχή μας, λειτουργούν πλέον ως «δίδυμοι κινητήρες» για το δεύτερο εξάμηνο του 2026.

Δεν έχουμε πλέον την πολυτέλεια του «wait-and-see». Για να μετατρέψουμε αυτή την ευκαιρία σε πραγματικό αποτέλεσμα, οφείλουμε να εστιάσουμε σε τρία σημεία ουσίας:

Διεύρυνση και επέκταση των Συμπράξεων του Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) για το στεγαστικό: Η συζήτηση για την ανέγερση 10.000 κατοικιών δεν πρέπει να αναλώνεται σε αριθμητικές αλχημείες και πολιτικές αντιπαράθεσεις. Το κράτος οφείλει να λειτουργήσει ως καταλύτης μέσω των ΣΔΙΤ. Παραχωρώντας κρατική γη σε ιδιώτες κατασκευαστές με όρους προστιτής διάθεσης, δημιουργούμε μια win-win κατάσταση:

ο ιδιώτης μειώνει το ρίσκο του και το κράτος εξασφαλίζει κοινωνική κατοικία χωρίς να εκταμιεύει ρευστό που είτε δεν διαθέτει ή μπορεί να διαθέσει αλλού.

Ρεαλιστικός εξορθολογισμός αδειοδότησης: Αν και η ψηφιοποίηση είναι το ζητούμενο, είναι ένα έργο μακράς πνοής. Στο μεσοδιάστημα, χρειάζομαστε μια ρεαλιστική πολιτική ταχείας διεκπεραίωσης για οικιστικά έργα μικρής και μεσαίας κλίμακας. Το «αόρατο» γραφειοκρατικό κόστος που προσθέτει μήνες ή χρόνια στις αναπτύξεις, τελικά το πληρώνει ο Κύπριος πολίτης μέσω υψηλότερων τιμών πώλησης.

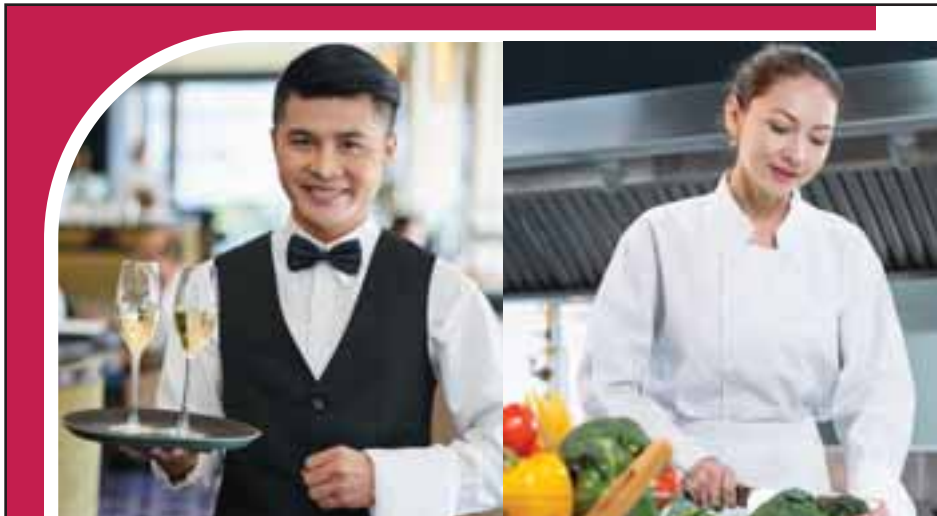
Συνέργεια εξουσιών για την αποφυγή ανατροπών: Η αγορά φοβάται την αβεβαιότητα. Είναι επιτακτική ανάγκη η εκτελεστική εξουσία να καταθέτει νομοσχέδια βασισμένα σε τεχνοκρατικά δεδομένα και η Βουλή να ανταποκρίνεται με πνεύμα συναίνεσης, μακριά από μικροπολιτικές σκοπιμότητες που οδηγούν σε συνεχείς αλλαγές –είτε στο πλαίσιο των εκπομπών ή κάποιων φορολογικών ή στα σχέδια κινήτρων– που

πολλές φορές καταλήγουν να είναι πολύπλοκα και δυσνόητα και δεν εφαρμόζονται.

Ο Ιούλιος αποτελεί την κατάλληλη στιγμή για να περάσουμε στην εποχή της υπευθυνότητας. Η γεωπολιτική συγκυρία είναι ευνοϊκή, η οικονομία μας διαθέτει αντοχές και οι επαγγελματίες του κλάδου είναι έτοιμοι να στηρίξουν την προσπάθεια. Η σταθερότητα που εξασφαλίσαμε δεν είναι ο τερματισμός, αλλά η αφετηρία. Ας αφήσουμε πίσω τις «κοκορομαχίες» και ας στρωθούμε στη δουλειά για να διασφαλίσουμε ότι οι κόποι μιας ζωής των Κυπρίων πολιτών, που είναι αποτυπωμένοι στην ιδιοκτητή κατοικία τους, δεν θα θυσιαστούν στον βωμό του λαϊκισμού, αλλά θα αποτελέσουν το θεμέλιο για την ευημερία των επόμενων γενεών. Αν προσπαθήσουμε να οικοδομήσουμε πολιτικές πάνω σε άμμο, το μόνο που θα καταφέρουμε είναι να κλονίσουμε τον οικοδομικό ιστό που με τόσο κόπο χτίσαμε όλα αυτά τα χρόνια. Η διαχείριση της κατοικίας είναι ζήτημα οικονομικής στρατηγικής και όχι επικοινωνιακός ελιγμός. Το

«στοίχημα» για το δεύτερο εξάμηνο του 2026 δεν είναι πλέον η επιβίωση, αλλά η ποιοτική αναβάθμιση του τομέα. Απαιτείται μια νέα κουλτούρα διαβούλευσης, όπου οι τεχνοκράτες της χώρας, οι εκπρόσωποι της εκτελεστικής εξουσίας και οι νομοθέτες της Βουλής θα ευθυγραμμίζονται πριν το νομοσχέδιο φτάσει στην αίθουσα της Ολομέλειας. Η εποχή του λαϊκισμού πρέπει να δώσει τη θέση της στην εποχή της συνέργειας, όπου η σταθερότητα που απολαμβάνουμε δεν θα θεωρείται δεδομένη, αλλά θα χρησιμοποιείται ως ο θεμέλιος λίθος για μια αγορά που θα είναι προσβάσιμη, ανταγωνιστική και, κυρίως, ανθεκτική σε μελλοντικούς κραδασμούς. Το ζητούμενο είναι η Κύπρος να πάψει να «αντιδρά» στις διεθνείς εξελίξεις και να αρχίσει να «διαμορφώνει» τις δικές της συνθήκες ανάπτυξης, μετατρέποντας το γεωπολιτικό της πλεονέκτημα σε μόνιμη οικονομική υπεραξία.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Orthodoxou
Employment

Hospitality Staffing Solutions!

orthodoxouemployment.com

ΣΤΕΛΑ ΦΥΡΟΓΕΝΗ

«Η ατιμωρησία είναι
βασικό χαρακτηριστικό
της εποχής μας»

Σελ. 4

ΤΖΟΝΑΘΑΝ ΚΟΥΥ

Γιατί να αφήσω την ΑΙ
να μου στερήσει
τη γραφή;

Σελ. 8

ΧΑΒΙΕ ΜΠΑΡΔΕΜ

Αναμέτρηση με
Μίτσαμ και Ντε Νίρο
στο Ακρωτήρι του Φόβου

Σελ. 9

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Τέχνες & γράμματα

Κυριακή 21 Ιουνίου 2026

Ηθοποιοί με προσωπεία των Νίκου Σταυρίδη, Βασίλη Αυλωνίτη και Γεωργίας Βασιλειάδου στην παράσταση «Τζένη Τζένη», σε σκηνοθεσία Νίκου Καραθάνου, στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά. Οι πρωταγωνιστές του παλιού ελληνικού κινηματογράφου, που λόγω της τηλεόρασης δεν έφυγαν ποτέ από τη ζωή μας, επανασυστήνονται τα τελευταία χρόνια στις νεότερες γενιές μέσω θεατρικών παραστάσεων, αλλά και πλατφορμών όπως το TikTok.

Σαν παλιό σινεμά, ξανά

Οι ταινίες της δεκαετίας του '60 μαγνητίζουν ακόμη το τηλεοπτικό κοινό, μεταφέρονται στο θεατρικό σανίδι και οι σκηνές τους γίνονται viral στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Γιατί δημιουργοί και κοινό επιστρέφουν στη «χρυσή εποχή» της Βουγιουκλάκη, της Καρέζη, του Παπαγιαννόπουλου και του Κωνσταντάρη;

Σελ. 5

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

21.6 - 27.6.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κώστας Λυμπουρής: Βραβείο «Γ.Φ. Πιερίδης» για το 2025

Η Ένωση Λογοτεχνών Κύπρου (ΕΛΚ) διοργανώνει την Τελετή Απονόμης του Βραβείου «Γ. Φ. Πιερίδης» για το έτος 2025 στον λογοτέχνη Κώστα Λυμπουρή. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει χαιρετισμούς από τον διευθυντή του υφυπουργείου Πολιτισμού, κ. Γιώργο Παπαγεωργίου, και τον πρόεδρο της ΕΛΚ, κ. Ελευθέριο Πλουτάρκου. Για το λογοτεχνικό έργο του Κώστα Λυμπουρή θα μιλήσει ο κ. Ανδρέας Χατζηθωμάς, εκδότης του περιοδικού «Διόραμα», ενώ για τη συμβολή του τιμώμενου στον πολιτισμό θα μιλήσει ο ιστορικός και διπλωμάτης δρ Γιώργος Γεωργής. Μουσική παρέμβαση θα πραγματοποιήσει ο μουσικός Σάββας Σάββα.

ΕΚΘΕΣΗ

A slight indisposition

Η έκθεση A slight indisposition, σε επιμέλεια της δρος Esra Plumer Bardak, εγκαινιάζεται στις 26 Ιουνίου 2026 στο Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, συνεργασία Ίδρυμα Πιερίδη (NiMAC), φέρνει μαζί δεκαέξι ανερχόμενους και καταξιωμένους σύγχρονους καλλιτέχνες από όλη την Κύπρο και το εξωτερικό, και διερευνά την έννοια της μεταμόρφωσης ως πεδίου διαπραγμάτευσης ή συμφιλίωσης ανάμεσα στην ικανότητα συναισθήσης, στην ικανότητα σκέψης και στον χώρο. Ο τίτλος και το εννοιολογικό πλαίσιο της έκθεσης αντλούν έμπνευση από τη Μεταμόρφωση (1915) του Φραντς Κάφκα, έργο που συγκατα-

λέγεται ανάμεσα στα σημαντικότερα λογοτεχνικά κείμενα του εικοστού αιώνα. Με τίτλο A slight indisposition, η έκθεση διερευνά τη μεταμόρφωση τόσο ως ανατροπή κάθε βεβαιότητας όσο και ως θεμελιώδη συνθήκη της ύπαρξης. Η φράση λειτουργεί ως ευφημισμός για τη δυσαρμονία που βρίσκεται στον πυρήνα της καφκικής αφήγησης, όπου μια αμετάκλητη αλλαγή γίνεται δεκτή με αλλόκοτη ψυχραιμία και υπόκωφη δυσφορία. Εγκαινία 26 Ιουνίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης έως 26 Ιουλίου. NiMAC, Παλιάς Ηλεκτρικής 19, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22797400, www.nimac.org.cy**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Μετά τον Γιώργο Λούκο

Πάλι για τον Γιώργο Λούκο θα μιλήσουμε; Φταίει το γεγονός ότι η Πειραιώς 260, που είναι δικό του δημιούργημα, γιορτάζει φέτος τα 20 χρόνια της; Πώς συντηρούνται ζωντανοί στη μνήμη οι τόποι και οι άνθρωποι; «Ζωντανοί» σημαίνει υποχρεωτικά και παραγωγικοί;

Αναζητώντας απαντήσεις ξεκίνησα να γράφω αυτό το σχόλιο. Η αφορμή είναι ακόμη νωπή. Το προηγούμενο Σάββατο το Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου (και συγκεκριμένα ο νυν διευθυντής του Μιχαήλ Μαρμαρινός) οργάνωσε μια βραδιά αφιερωμένη στον Γιώργο Λούκο, με την προβολή του ντοκιμαντέρ του Ηλία Γιαννακάκη «2005-2015. Στα χρόνια του Λούκου». Ο Χώρος Δ στην Πειραιώς 260 υπερχείλισε από ανθρώπους και συναισθήματα. Βέβαια, ούτε οι άνθρωποι ήταν «συνθησμένο» κοινό ούτε τα συναισθήματα φευγαλέα, γέννημα της στιγμής. Και οι 600 θεατές με κάποιον τρόπο, λόγω επαγγέλματος ή επιλογών ζωής, συνδέονταν με τον Γ. Λούκο και τα δέκα χρόνια της παρουσίας του στη διεύθυνση του φεστιβάλ. Μέσα από τις παραστάσεις παρακολουθήσαμε έναν κόσμο να αλλάζει, να αναζητάει νέες ταυτότητες· μαζί του κι εμείς. Ήταν κρίσιμη εκείνη η δεκαετία τόσο για την κοινωνία όσο και για την τέχνη. Το ντοκιμαντέρ του Ηλ. Γιαννακάκη βοήθησε στον απολογισμό. Κέρδη, ζημίες, κενά, σιωπές, απουσία. Μετά τον Λούκο (και την άδεια, μεθοδευμένη εκδωξηή του) το φεστιβάλ συνεχίστηκε με πολλά φροντίδα και προσπάθεια για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα τόσο από τον Βαγγέλη Θεοδωρόπουλο όσο και από την Κατερίνα Ευαγγελάτου (παρά τα απρόσμενα και καθοριστικά συμβάντα όπως ο κορωνοϊός). Τι έλειψε; Η νιότη. Οχι ηλικιακή. Της χαράς, της προμονής, της ανακάλυψης, του αιφνιδιασμού. Έλειψε το ξάφνιασμα, άρεσε ή δεν άρεσε η παράσταση, δεν έχει σημασία. Ηρθε το μούδιασμα.

Η Πειραιώς 260 εμφανίζει ρυτίδες. Η νέα διεύθυνση, του Μιχαήλ Μαρμαρινού, έχει να αντιμετωπίσει αυξημένες δυσκολίες: κόπωση του κοινού, οικονομικό στρίμωγμα, κορεσμός. Ο ίδιος, αναγνωρισμένος και δοκιμασμένος (έφερε εις πέρας με επιτυχία τη διοργάνωση της Ελευσίνας Πολιτιστικής Πρωτεύουσας), έχει, όπως απέδειξε, ένα ακόμη προσόν: την ψυχική ευρυχωρία. Δεν τσιγκουνεύτηκε—στο επετασκό κάλεσμα της Πειραιώς—την ευγνωμοσύνη προς τον Λούκο.

Πώς ένας χώρος πολιτισμού συντηρείται ενεργός και δεν παραδίδεται αργά—και υπόκωφα—στη φθορά; Είναι μόνο θέμα φεστιβαλικού προγράμματος ή συντείνουν και άλλοι παράγοντες; Γιατί και επί Λούκου δεν ήταν, προφανώς, όλες οι παραστάσεις ενδιαφέρουσες ή επιτυχημένες. Δημιουργούσε όμως, πολύ συχνά, «γεγονότα». Με ξένους και Έλληνες δημιουργούς. Με τον Οστερμάνιερ, τον Βαρκλόφσκι, την Πίνα Μπίους, τον Μπαρίσνικοφ, τον Παπαϊωάννου ή τον Βογιατζή. Κι αυτά έδιναν τον τόνο και το χρώμα. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα αυτή τη δεκαετία. Και ο Λούκος ήταν αδιαμφισβήτητα ένας χαρισματικός «μαέστρος», ένας αεικίνητος διευθυντής, ανθρώπινος, προστός, που μπορούσε να συσπειρώνει και να εμπνέει.

Τώρα, στην εποχή της απομάγευσης, της περίσσιας αδιαφορίας, της υπερπληθώρας εκδηλώσεων, της σοσιαλμιντιακής επικράτειας, του ψηφιακού βίου και μιας πολιτικής που ποτέ δεν είχε, επί της ουσίας, τον σύγχρονο πολιτισμό στις προτεραιότητές της—κι αυτό δεν αφορά μόνο τη σημερινή κυβέρνηση—, τι ελπίδες έχει ο φεστιβαλικός θεσμός; Αρκούν οι «επέτειοι» (πέρυσι γιορταστήκαν τα «70 χρόνια») και τα «τοπόσημα» (Πειραιώς 260) για να παραμείνει το φεστιβάλ «ζωντανό»; Οι «εγγραφές» ενός θεσμού δεν μετριούνται σε δημοσιεύματα, έντυπα ή ηλεκτρονικά, αλλά στο ψυχικό αποτύπωμα.

ΒΙΒΛΙΟ

Φεστιβάλ ΛΕΑ στη Λευκωσία

Υπό την αιγίδα και την υποστήριξη της Πρεσβείας της Ισπανίας στην Κύπρο, και σε συνεργασία με τον πολιτιστικό οργανισμό Ideogramma και την Έδρα του Ινστιτούτου Θερβάντες στην Κύπρο, το Φεστιβάλ ΛΕΑ θα ταξιδέψει στη Λευκωσία της Κύπρου στις 22 και 23 Ιουνίου. Τη Δευτέρα 22 Ιουνίου στο Καφενείο 11 (οδός Πειραιώς, Παλαιά Λευκωσία), θα παρουσιαστεί το λογοτεχνικό σύμπαν του Ροδρίγο Ρέι Ρόσα. Ο συγγραφέας Ροδρίγο Ρέι Ρόσα θα συζητήσει για τη λογοτεχνική του πορεία, τις διαδικασίες που ακολουθεί κατά τη συγγραφή και τα θέματα που διαπνέουν το έργο του με την ιστορικό και δημοσιογράφο της Καθημερινής, Λένα Ματσιώρη. Εισαγωγή/Παρουσίαση: Λίλη Μιχαηλίδου, ποιήτρια. Την Τρίτη 23 Ιουνίου στο

Σολώνειον Κέντρο Βιβλίου στη Λευκωσία θα πραγματοποιηθεί η συζήτηση «Η λογοτεχνία ως χώρος ελευθερίας». Σε εποχές που χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα, πόλωση και περιορισμούς που επιβάλλονται στον λόγο, η λογοτεχνία εξακολουθεί να αποτελεί ένα έδαφος ελευθερίας, μνήμης και αντίστασης. Σε αυτή τη συζήτηση, οι συγγραφείς Ροδρίγο Ρέι Ρόσα, Αλεχάντρο Παλόμας και Σταύρος Χριστοδούλου ανταλλάζουν απόψεις για τον ρόλο της λογοτεχνικής δημιουργίας απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις, καθώς και για την ικανότητα των ιστοριών να αμφισβητούν, να θεραπεύουν και να ανοίγουν χώρους για διάλογο μεταξύ πολιτισμών και κοινωνιών. Εισαγωγή, παρουσίαση: Λίλη Μιχαηλίδου, ποιήτρια.

ΕΚΘΕΣΗ

Πάρις Σίβακας στην Γκαλερί Γκλόρια

Η Γκαλερί Γκλόρια παρουσιάζει την αναδρομική έκθεση αφιερωμένη στον Κύπριο ζωγράφο και ιστογράφο Πάρι Σίβακα (1959-2018), τιμώντας τη μνήμη και το καλλιτεχνικό του έργο οκτώ χρόνια μετά τον πρόωρο θάνατό του. Η έκθεση συγκεντρώνει έργα από διαφορετικές περιόδους της δημιουργικής του πορείας και προσφέρει μια σπάνια ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει το εύρος της καλλιτεχνικής του αναζήτησης. Περιλαμβάνει χαρακτηριστικά έργα ζωγραφικής, νεκρές φύσεις, πορτρέτα, συνθέσεις μικτής τεχνικής, καθώς και δείγματα της ενασχόλησής του με

τη βυζαντινή εικονογραφία και την αγιογραφία, αναδεικνύοντας τη συνεχή συνομιλία του με την ελληνική και μεσογειακή εικαστική παράδοση. Η παρούσα έκθεση δεν αποτελεί μόνο μια αναδρομή στην καλλιτεχνική διαδρομή του Πάρι Σίβακα, αλλά και μια ευκαιρία επανασυνδέσης με έναν δημιουργό που υπηρέτησε με συνέπεια και ευαισθησία τη ζωγραφική, αφήνοντας πίσω του ένα έργο διαχρονικό, ουσιαστικό και βαθιά ανθρώπινο. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Διάρκεια έως 2 Ιουλίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22762605, www.gloriagallery.net**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ανάμεσα σε Δύο Ήλιους»

Ο θάνατος Δρακόπουλος παρουσιάζει τον θεατρικό μονόλογο «Ανάμεσα σε Δύο Ήλιους», ένα έργο βαθιά ποιητικό και εσωτερικό, που διερευνά τη μνήμη, την απώλεια, τη σιωπή, τη διαρκή παρουσία της απουσίας και τη δύναμη του φωτός ως υπαρξιακό και συμβολικό στοιχείο. Με αφετηρία το θερινό πλιοστάσιο—τη μεγαλύτερη ημέρα του χρόνου—ένα παιδί επιστρέφει στη μνήμη του πατέρα, ο οποίος δεν βρίσκεται πλέον στη ζωή. Μέσα από λέξεις που δεν ειπώθηκαν και στιγμές που παραμένουν ζωντανές, το φως λειτουργεί ως σύμβολο μνήμης, συνέχειας και εσωτερικής αναζήτησης. Με λιτότητα, συναισθηματική ακρίβεια και ερμηνευτική αμεσότητα, η παράσταση διερευνά τις εθραυστες όψεις της ανθρώπινης εμπειρίας,

δημιουργώντας έναν χώρο προσωπικού και συλλογικού αναστοχασμού. «Πόσο φως αντέχει η απουσία; Και πόσο μπορεί να παραμείνει κάποιος παρών, ακόμη και όταν έχει φύγει;» Κείμενο και Ερμηνεία: Θανάσης Δρακόπουλος Σκηνονογραφική επιμέλεια: Σόσες Εσκιτζιάν Κινησιολογία: Ηβη Χατζηβασιλείου. Πολιτιστικό και Ερευνητικό Ίδρυμα ARTOS Λευκωφός Αγίων Ομολογητών 64, Λευκωσία. **Κυριακή 21 Ιουνίου και Δευτέρα 22 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Εισιτήρια SOLDOUTTICKET**

ΜΟΥΣΙΚΗ | Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Η αμνηχανία απέναντι στο Ηρώδειο

Ένα ακόμη Φεστιβάλ Αθηνών ξεκίνησε. Με νέα διεύθυνση. Ανάμεσα στις πρώτες εκδηλώσεις ήταν στις 13 Ιουνίου ένα αφιέρωμα στον Γιώργο Λούκο, με αφορμή τα είκοσι χρόνια από τότε που ανέλαβε τη διεύθυνσή του. Από τότε, δηλαδή, που μετασχημάτισε τον θεσμό σε κάτι πολύ διαφορετικό από εκείνο το οποίο παρέλαβε. Βασική διαφορά ήταν ότι αντί για εκδηλώσεις κύδην, εισήγαγε την έννοια της καλλιτεχνικής επιμέλειας, του curating. Νέο concept, νέοι χώροι. Σε ό,τι αφορούσε την κλασική μουσική και την όπερα, αυτό μεταφράστηκε κυρίως στην ανακατεύθυνση των τεχνών αυτών από το Ηρώδειο σε κλειστούς χώρους.

Από την ίδρυση του Φεστιβάλ το 1955 το ρωμαϊκό ωδείο είχε ταυτιστεί με την κλασική μουσική. Τότε που η Αθήνα δεν διέθετε κατάλληλους κλειστούς χώρους, αίθουσες συναυλιών και λυρικό θέατρο, το Ηρώδειο έδωσε την ευκαιρία στο κοινό να απολαύσει σημαντικά συμφωνικά σύνολα, συγκροτήματα χορού και λυρικούς δασίους, που διαφορετικά δεν μπορούσαν να προσκληθούν. Από τη Φιλαρμονική της Νέας Υόρκης έως σύγχρονα σύνολα για μουσική του Ξενάκη. Όταν ανέλαβε ο Λούκος, ο εμβληματικός αυτός χώρος

είχε πλέον επιτελέσει τον σκοπό του σε σχέση με τις τέχνες αυτές. Από το 1991 το Μέγαρο Μουσικής είχε αλλάξει τα δεδομένα και προσέφερε σε τακτική βάση όσα το Φεστιβάλ πρότεινε εκτάκτως κάθε καλοκαίρι. Και, επιπλέον, υπό τις κατάλληλες συνθήκες. Διότι η κλασική μουσική έχει ανάγκη από ανακλαστικές

Το πρόσφατο αφιέρωμα στον Γιώργο Λούκο θύμισε όσα συμβαίνουν με την κλασική μουσική και την όπερα στο Φεστιβάλ.

επιφάνειες, ενώ η όπερα και το μπαλέτο χρειάζονται την κατάλληλη σκηνική μηχανή. Το Ηρώδειο ισοφάριζε τα μειονεκτήματα προσφέροντας ένα γοητευτικό περιβάλλον και φεγγαρόφωτα υπό την «σκιά» των Ακροπόλεως». Δεν αρκούσαν πια. Ζητούμενο ήταν πλέον το Φεστιβάλ να προσφέρει ένα συνεκτικό πολιτιστικό προϊόν επιπέδου και όχι ανάκατα θεάματα. Έτσι, για την κλασική μουσική και

την όπερα ο Λούκος έκανε το σωστό: υλοποίησε τις παραγωγές του στο Μέγαρο και κράτησε το Ηρώδειο μονάχα για συναυλίες με δημοφιλείς αστέρες, που απευθύνονταν σε ευρύ κοινό. Ο τρόπος με τον οποίο αξιοποίησε συνολικά το Ηρώδειο είναι άλλη συζήτηση.

Αμνηχανία. Οι επόμενοι διευθυντές, όλοι τους από τον χώρο του θεάτρου, αγνόησαν το μάθημα. Στο κομμάτι που κυρίως τους ενδιέφερε κράτησαν τους νέους χώρους και συνέχισαν ο καθένας ανάλογα με τις προτεραιότητές του. Αντίθετα, σε αυτό της κλασικής μουσικής και της όπερας κυριάρχησαν άλλοτε η άγνοια (προφανώς εκ του αποτελέσματος) και άλλοτε η αμνηχανία. Οι κλειστοί χώροι, πλην της «περιμαρτυκής» / «fringe» Πειραιώς, εγκαταλείφθηκαν. Έτσι, ενώ σήμερα το Μέγαρο Μουσικής είναι κρατικός φορέας—επί Λούκου δεν ήταν—και συνεπώς η συνεργασία του με το Φεστιβάλ θα όφειλε να είναι έως και αυτονόητη, να που δεν είναι. Οι παραγωγές κλασικής μουσικής και όπερας επέστρεψαν στο Ηρώδειο με οδηγό την παντελώς ξεπερασμένη λογική μετάκλησης «μεγάλων» ονομάτων. Με κάθε κόστος, ακόμη και

με μικρόφωνα, παρότι ένα από τα βασικά ζητούμενα της μουσικής αυτής είναι ο φυσικός ήχος. Πολύ γρήγορα οι συναυλίες κλασικής μουσικής περιορίστηκαν δραματικά, ενώ οι παραγωγές όπερας του ίδιου του Φεστιβάλ εξαφανίστηκαν παντελώς από το πρόγραμμα. Και για τα δύο είδη αρκούν πλέον οι κρατικοί μουσικοί θεσμοί. Η βολική άποψη ότι ο Βέρντι δεν ανήκει στον πολιτισμό μας, αντιθετα από τον Ίψεν, βοήθησε. Η αποστροφή των πολιτικών προς «μη λαϊκά» είδη, επίσης.

Έτσι, φτάνουμε στο φετινό πρόγραμμα, το οποίο με αφορμή τη δυνατότητα χρήσης του Ηρωδείου μόνο για έναν μήνα, περιλαμβάνει ακόμη λιγότερα για τους φίλους της κλασικής μουσικής. Τόσο για τους Έλληνες, που πάντως πληρώνουν φόρους όπως και οι θεατρόφιλοι, όσο και για τους ξένους, τους οποίους προσελκύει κυρίως χάρη η «εκει» και «τουριστικά» φεγγαρόφωτα.

Χρήσιμη υπόμνηση, λοιπόν, το αφιέρωμα στον Λούκο. Οι φίλοι του θεάτρου, ίσως και του χορού, έχουν κάθε λόγο να χαίρονται. Οι υπόλοιποι ωθούνται συστηματικά όλα και περισσότερο στο περιθώριο.

ΜΙΑ ΣΠΑΝΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗ

50 χρόνια μετά τον πρώτο της Διαγωνισμό Διηγήματος,
η Καθημερινή επανακυκλοφορεί τη συλλογή του 1976
με τις ιστορίες που διακρίθηκαν!

Την Κυριακή 28/6 με την

«Η ατιμωρησία είναι βασικό χαρακτηριστικό της εποχής μας»

Η Στέλα Φυρογέννη υποδύεται την Κρέουσα στην τραγωδία «Ιων» του Ευριπίδη που ανεβάζει ο ΘΟΚ, σε σκηνοθεσία Θωμά Μοσχόπουλου

«Όπως ένα μωρό μιμείται τους γονείς του και ο πολίτης δεν θα “μιμηθεί” αυτό που ο άρχοντας θα του δείξει, όταν ο ίδιος είναι διεφθαρμένος και μένει ατιμώρητος».

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Τελικά, ποια είναι η Κρέουσα και γιατί η τραγωδία «Ιων» του Ευριπίδη είναι κάτι διαφορετικό, σε ύφος, από τις άλλες; Ομολογώ πως η συζήτησή μου με τη Στέλα Φυρογέννη με έκανε να αναθεωρήσω την εικόνα μου και για την ηρωίδα που θα ενσαρκώσει η Στέλα, την Κρέουσα, άλλα και για την τραγωδία – και αυτό είναι και το κέρδος που ο δημοσιογράφος έχει από μια συζήτηση για μια παράσταση που πρόκειται να ανέβει. Σάββατο μεσημέρι, η Λευκωσία κινούταν σε ράθυμους ρυθμούς, κι εγώ με τη Στέλα αναζητούμε ένα σημείο, περίρι του ΘΟΚ –είχε μόλις τελειώσει την πρόβα, για να συζητήσουμε για τον ρόλο της, την τραγωδία, και αναπόδραστα συζητήσαμε και για τη δυστοπική πραγματικότητα που ζούμε.

Τόσο σύγχρονο

Η συνέντευξη ξεκίνησε όμως πολύ πριν πατήσω «εγγραφή» στο μαγνητοφωνάκι μου... περπατώντας με τη Στέλα στη Λευκωσία. Της λέω πως δεν θυμόμουν την υπόθεση και προκειμένου να προετοιμαστώ διάβασα μία δωρεάν μετάφραση του έργου, και από εκεί πιαστήκαμε. Πώς οι μεταφράσεις μπορούν να βοηθήσουν το έργο, τον ηθοποιό, και εν τέλει το κοινό που θα παρακολουθήσει την παράσταση. Συμφωνούμε πως το κείμενο του «Ιωνα», αν και πυκνό, είναι γρήγορο, τα πράγματα συμβαίνουν με μία ταχύτητα, που δεν αφήνουν παράθυρα εφυσκασμού. «Υπάρχει σίγουρα αμεσότητα και καθαρότητα», συμπληρώνει η Στέλα. Μετά από λίγο καθίσαμε, και αρχίσαμε να

«Αυτό το έργο είναι τόσο σύγχρονο, και δεν είναι μόνο η θεματολογία του, στο οικογενειακό δράμα εμπλέκονται και θεοί, ενώ λείπουν οι αρκετυπικοί ήρωες και το τέλος είναι φαινομενικά ευτυχές, αλλά είναι και η γραφή του που φωτίζει με χιούμορ το ανθρώπινο δράμα αλλά και το γελοίο της ύπαρξης, ανθρώπων και θεών» λέει η Στέλα Φυρογέννη.

μιλάμε για τον ρόλο της Στέλας, την Κρέουσα, στην παραγωγή του ΘΟΚ, «Ιων» του Ευριπίδη, που σκηνοθετεί ο Θωμάς Μοσχόπουλος, ο οποίος έχει κάνει και τη μετάφραση (θα δοθούν παραστάσεις στην Κύπρο τον Ιούλιο και τον Αύγουστο η παραγωγή θα ταξιδέψει στην Επιδαυρο στο πλαίσιο του φετινού Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου). Η Στέλα μου λέει πως είχε αρκετά χρόνια να διαβάσει τον «Ιωνα» τον Ευριπίδη, όταν της λέω για τη μετάφραση που βρήκα: «Είχα διαβάσει τον “Ιωνα”, όταν ήμουν στη σχολή. Όταν πήρα το κείμενο στα χέρια μου, γι’ αυτή την παράσταση, ένιωσα ότι αυτό το έργο είναι τόσο σύγχρονο, και δεν είναι μόνο η θεματολογία του, στο οικογενειακό δράμα εμπλέ-

«Σίγουρα ένα βασικό θέμα που με ακούμπησε είναι ο βιασμός όπως σχετίζεται με το κεντρικό θέμα της ταυτότητας, που ταλανίζει σχεδόν όλους τους ήρωες».

κονται και θεοί, ενώ λείπουν οι αρκετυπικοί ήρωες, το τέλος είναι φαινομενικά ευτυχές, αλλά είναι και η γραφή του που φωτίζει με χιούμορ το ανθρώπινο δράμα αλλά και το γελοίο της ύπαρξης, ανθρώπων και θεών... Με ενθουσίασε και απορώ πώς ξέφυγε τόσα

χρόνια; Όλοι δε οι συντελεστές της παράστασης έχουν την ίδια αίσθηση», μου λέει.

Η συνομιλήτριά μου μου επισημαίνει πως η ιστορία της τραγωδίας ακούγεται τουλάχιστον τρεις φορές, εγώ συγκρατώ για την κουβέντα μας τη φορά που η Κρέουσα αφηγείται την ιστορία της, ωσάν να αφορά μία φίλη της. Και σήμερα πόσες ιστορίες «ντροπής» λέγονται κεκαλυμμένα... Η Στέλα απαντά: «Η Κρέουσα κουβαλάει πολλά τραύματα, τον βιασμό της, την εγκατάλειψη του παιδιού της, το στίγμα της στείρας, αλλά και την ατιμωρησία του βιαστή της, που είναι ένας θεός, κάποιος, πανίσχυρος... ο φόβος ευθύνεται για την παρουσίαση της ιστορίας της ως ιστορία κάποιας φίλης» μου λέει η Στέλα.

Ο ξένος θα είναι πάντα επικίνδυνος...

Η συζήτησή μας απλώνεται στο τι μάς λένε σήμερα οι τραγωδίες: «Νομίζω πως όλες οι τραγωδίες μιλάνε για το ίδιο πράγμα: αν εμείς είμαστε υπεύθυνοι για τη μοίρα μας ή κάτι άλλο πέρα από εμάς. Θεωρώ ότι το κεντρικό νόημα σε όλες σχεδόν είναι η αγωνία των ανθρώπων και στο βάθος ο θάνατος». Ρωτώ τη Στέλα τι είναι αυτό που την προκάλεσε ιδιαίτερα στον ρόλο της Κρέουσας: «Σίγουρα ένα βασικό θέμα που με ακούμπησε είναι ο βιασμός όπως σχετίζεται με το κεντρικό θέμα της αναζήτησης της ταυτότητας, που ταλανίζει σχεδόν όλους τους ήρωες», τη διακόπτω και της διαβάζω μία μικρή φράση του Ιωνα: «Γιατί όποιος βρεθεί ποτέ σε πόλη ξένος, όσο και αν γίνει νόμιμος πολίτης, πάντα μένει δούλος στη γλώσσα και αυτός και ποτέ δεν πρέπει να μιλάει»: «Ο ξένος θα είναι πάντα επικίνδυνος, θα σκέφτεσαι γι’ αυτόν με επιφύλαξη, κι όσο πιο σκούρος τόσο χειρότερα, εκτός αν είναι πλούσιος» λέει χαμογελώντας και συνεχίζει: «Σε ορίζει η γέννησή σου και η καταγωγή σου και ποιοι είναι οι γονείς σου. Σε ορίζει το μεγαλωμά σου και η πρώτη συνθήκη της οικογένειας, η κοινωνία μετά. Σε ορίζει ίσως αυτό που πιστεύεις εσύ για τον εαυτό σου ή αυτό που νιώθεις ότι αντανακλάς πάνω στους άλλους; Και τελικά σε ορίζει το τραύμα σου», μου λέει και συνεχίζει: «Γιατί νομίζω ότι αυτό συμβαίνει τις περισσότερες φορές. Πάντα υπάρχει μέσα μας και αν δεν μας καθορίζει εξ ολοκλήρου, οπωσδήποτε μπορεί να μας πιέζει, να μας κατευνάζει, να μας βάζει εμπόδια, να μας τυφλώνει».

Πληροφορίες

«Ιων» του Ευριπίδη, σκηνοθεσία: Θωμάς Μοσχόπουλος. Παραστάσεις Κύπρου: 16, 17, 18 Ιουλίου (Αμφιθέατρο Μακάριος Γ΄, Σχολής Τυφλών), 22 Ιουλίου (Πατίτσειο Δημοτικό Αμφιθέατρο Λάρνακας) και 24 Ιουλίου (Αρχαίο Θέατρο Κουρίου). Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου: 28 και 29 Αυγούστου 2026

Η Κρέουσα ψάχνει να βρει τη δύναμή της

Ξεκίνησε να ψάχνει την Κρέουσα μέσα από το τραύμα της, της λέω: «Μέσα από το τι σημαίνει να σωπαίνεις από φόβο, ντροπή και ενοχή, βυθίζεσαι στη μοναξιά, ενώ παριστάνεις κάτι άλλο. Τη στιγμή που ο κόμπος φτάνει στο χτένι και όλα βγαίνουν προς τα έξω, έχει περάσει τη μισή της ζωή προσπαθώντας να κρατήσει, μάλλον φυλακίζοντας μέσα της, την αδικία, τη βία του βιασμού, την ντροπή» και συμπληρώνει: «Δεν γίνεται η σύγχρονη γυναίκα του 2026 να νιώθει ντροπή. Κι όμως, το σύστημα μας εξευτελίζει και δεν μας δικαιώνει, όταν η πρώτη ερώτηση είναι «ναι, αλλά τι φόραγες;» όταν πηγαίνει η βιασμένη να καταγγείλει τον βιαστή. Είναι και αυτός ο φόβος που περιορίζει την Κρέουσα στη σιωπή.

Σκέψου να κρατάς ένα μυστικό μέσα σου που είναι τόσο σημαντικό και να μην το φανερώσεις ποτέ. Έχεις γεννηθεί ένα μωρό και το εγκαταλείπεις ελπίζοντας ότι ο Θεός Πατέρας θα το σώσει. Αλλά κάπου μέσα σου ξέρεις ότι το πιθανότερο είναι πως το μωρό σου θα το φάνε τα σκυλιά...».

Μια τρελή πορεία...

Στον ρόλο της Κρέουσας, τι είναι αυτό που σε δυσκολεύει; «Το να ακολουθήσω τη λειπομέρεια αυτής της τρελής πορείας της εξέλιξης της ανάμεσα στο κρυφό και το φανερό, το δίκαιο και το άδικο, το σωστό και το λάθος. Να ανακαλύψω πού ταυτίζεται με εμένα το γεγονός ότι η ταυτότητά της ορίζεται από οτιδήποτε άλλο εκτός από την ίδια. Το πώς βιώνεται η

«Στο κείμενο ο βιαστής θεός Απόλλων δεν εμφανίζεται ποτέ και πουθενά κι ενώ τον επικαλούνται όλοι, εκείνος επικαλείται το δικαίωμα της σιωπής, και στέλνει άλλους θεούς να τα μπαλώσουν».

απώλεια και το πώς με ακούμπει ο γεγονός ότι ο θύτης μένει ατιμώρητος». Θα μπορούσε όμως να τιμωρηθεί ο θύτης, είναι θεός... αντιτείνω: «Φυσικά και θα μπορούσε. Το ότι δεν γίνεται είναι άλλο πράγμα, αλλά θα μπορούσε και θα έπρεπε. Γιατί καλομα-

θαίνουν όλοι αυτοί, “θεοί” και άνθρωποι. Η ατιμωρησία έτσι κι αλλιώς είναι βασικό χαρακτηριστικό της εποχής μας». Ο «Ιων» μιλάει και για την ατιμωρησία της εξουσίας λοιπόν: «Φυσικά. Στο κείμενο ο βιαστής θεός Απόλλων δεν εμφανίζεται ποτέ και πουθενά κι ενώ τον επικαλούνται όλοι, εκείνος επικαλείται το δικαίωμα της σιωπής, και στέλνει άλλους θεούς να τα μπαλώσουν». Πώς το εξηγείς, τη ρωτώ: «Όπως γίνεται και σήμερα με την εξουσία, υπάρχουν ένα σωρό “αυτοφωράκιδες”, οι οποίοι τρώνε το μένος που υπάρχει για οποιοδήποτε κακό γίνεται και τελικά η απόλυτη εξουσία μένει πολύ ήσυχη στον θρόνο της και δεν λογοδοτεί. Παράδειγμα, για την τραγωδία στα Τέμπη ποιος υποτίθεται ότι πρέ-

πει να πληρώσει; ο “τελευταίος τροχός της αμάξης”, ή ο άρχων που εκώφευε κι αδιαφορούσε...». Διαβάζω σε αυτό το σημείο στη Στέλα τη φράση του Ιωνα: «Δίκιο πια δεν είναι, τους ανθρώπους κακούς να λέμε, σαν αυτοί μιμούνται τους θεούς τους»: μου λέει: «Δεν είναι αυτό που συμβαίνει και σήμερα; Βλέπεις γύρω σου πράγματα που συμβαίνουν και δεν ξέρεις πια πού βρίσκεται ο ηθικός μας δείκτης. Όπως ένα μωρό μιμείται τους γονείς του και ο πολίτης δεν θα “μιμηθεί” αυτό που ο άρχοντας θα του δείξει, όταν ο ίδιος είναι διεφθαρμένος και μένει ατιμώρητος;». Είναι θαρραλέα η Κρέουσα; τα βάζει με τον θεό... λέω: «Το θάρρος της το ξεκλειδώνει η κορυφαία στιγμή της απελπισίας, το σημείο πού

λέει “τίποτα δεν με νοιάζει πια”. Έχει κορεστεί η αγωνία για το τι έχει συμβεί με αυτό το παιδί, αν ζει ή όχι, κι ενώ θεωρείται άκαρπη –ο άντρας της ποτέ δεν θα χρεωνόταν το βάρος της ατεκνίας, ο Ξούθος πού είναι ξένος, φέρνει δικό του παιδί. Άρα χάνεται και ο θρόνος της Αθήνας. Χάνεται το βασίλειο. Ένας ξένος θα έχει την εξουσία. Μέσα από όλα αυτά ξεσπάει η Κρέουσα, ανοίγεται... Τι θα έλεγες πως τη χαρακτηρίζει περισσότερο; «Νομίζω ότι το κύριο χαρακτηριστικό της είναι η μοναξιά της, είναι μόνη απέναντι σε όλα και ο μόνος άνθρωπος που βλέπουμε ότι είναι λίγο πιο κοντά της είναι ο παιδαγωγός, ο οποίος όμως, ενώ προσφέρει απλόχερα τη στήριξη και τη βοήθειά του το ίδιο απλά την προδίδει».

Το δίδυμο Ρέππα - Παπαθανασίου ξανασκαλίζει αυτό το καλοκαίρι τα '60s στο «Άλσος» με το «Του αγοριού απέναντι» (αριστερά), με ένα all star -κυρίως τηλεοπτικό- καστ. Sold out το «Τζένη Τζένη» (δεξιά), το οποίο ο Νίκος Καραθάνος ανασυνθέτει σαν ένα σκοτεινό ρέκβιεμ, στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά. Η Τζένη Καρέζη και η Μάρθα Καραγιάννη (κάτω) είναι πάντα εδώ, στις (μικρές) οθόνες αλλά και στο «σανίδι».

Η τρίτη ζωή του ελληνικού σινεμά

Πρώτα αναβίωσε στην τηλεόραση. Τώρα ξαναζεί στο θέατρο. Πως εξηγείται η ανεξίτηλη γοητεία του

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΛΕΝΝΑ**

Τη χειμερινή σεζόν που μας πέρασε το «Τζένη Τζένη» έγινε sold out στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά και από Σεπτέμβριο το έργο των Πρετεντέρν - Γιαλαμά σε σκηνοθεσία Νίκου Καραθάνου θα επιστρέψει. Το δίδυμο Ρέππα - Παπαθανασίου ξανασκαλίζει αυτό το καλοκαίρι τα '60s στο «Άλσος» με το «Του αγοριού απέναντι», με ένα all star -κυρίως τηλεοπτικό- καστ.

Στο TikTok μεμονωμένοι δημιουργοί περιεχομένου ανασυνθέτουν τις σκηνές από το «Ξύλο βγήκε από τον Παράδεισο» με ερ-γαλεία AI, ενώ άλλοι παρουσιάζουν με τη μορφή «Επικάιρων» τα δάθεν γυρίσματα της «Μανταλένας» και της «Παριζιάνας». Ειδικά «φίλτρα» αποκαλύπτουν ποιος ήρωας της Finos Film» είσαι. Στη δική μου περίπτωση το φίλτρο απεφάνθη... Σαπφώ Νοτάρá.

Μα τότε έγινε viral η «χρυσή εποχή» του ελληνικού σινεμά;

Η επιλογή της αναβίωσης από μόνη της δεν εκπλήσσει. Το «παλιό ελληνικό σινεμά» ήταν, άλλωστε, πάντα εδώ: στις οικογενειακές τηλεοπτικές συνάξεις, στις θεατρικές επανεκτελέσεις, σε κινηματογραφικά ριμέικ. Τα μέσα, όμως, μετασχηματίζονται. Πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό της Finos Film που τα τελευταία χρόνια έχει επανασυστηθεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με εφόδιο τη «χρυσή» κληρονομιά του παλιού ελληνικού κινηματογράφου. Κάπως έτσι οι παλιοί χαρακτήρες γίνονται... σχολιαστές της επικαιρότητας» από το πρόσφατο Final Four της Αθήνας («Εγώ ξέρετε, δεσποινίς και κύριέ μου, σκέφτομαι με φίλαθλον πνεύμα» του Χρόνη Εξαρχάκου) μέχρι τις εκλογές («Ψηφίζετε πρόοδο, ψηφίζετε, λέγω, αναγέννηση, ψηφίζετε ομαλότητα, ψηφίζετε... Γκόρτσο» του Διονύση Παπαγιαννόπουλου).

Ο ρόλος της τηλεόρασης

Τη χειμερινή θεατρική σεζόν που πέρασε ο Σταμάτης Φασουλής υπέγραψε τη σκηνοθεσία στην «Κόμισσα της φάμπρικας», έργο που έγραψαν οι Ασημάκης Γιαλαμάς και Κώστας Πρετεντέρης για το θέατρο, πριν μεταφερθεί στο σινεμά το 1969. «Γιατί ανατρέχουμε ξανά στη «χρυσή εποχή»;» τον ρωτάμε. «Δεν ξέρω αν εκείνο το ελληνικό σινεμά θα είχε τέτοια απήχηση στο τώρα αν δεν υπήρχε αυτή η αναγέννησή του μέσα από την τηλεόραση», ήταν το σχόλιό του στην «Κ».

Την επόμενη σεζόν, στη Νέα Σκηνή «Νίκος Κούρκουλος» στο Εθνικό Θέατρο, η Αικατερίνη Παπαγεωργίου θα παρουσιάσει μια σύγχρονη διασκευή του «Δεσποινίς διευθυντής» -ξανά των Πρετε-

ντέρν - Γιαλαμά-, με αφορμή τα 100 χρόνια από τη γέννηση του Κώστα Πρετεντέρν. «Οι παλιές ελληνικές ταινίες λειτουργούν σχεδόν σαν συλλογικό ασυνείδητο. Είναι αποκαλυπτικές ως προς τα στερεότυπα, τις κοινωνικές αντιλήψεις και τις προσδοκίες με τις οποίες έχουν γαλουχηθεί διαδοχικές γενιές», λέει η ίδια στην «Κ», συμπληρώνοντας πως εξακολουθούμε να γιορτάζουμε μια «χρυσή εποχή» που έχει παρέλθει και λειτουργεί ως πεδίο νοσταλγίας. Στην περίπτωση του «Δεσποινίς διευθυντής», το ενδι-αφέρον για εκείνη, όπως εξηγεί, βρισκόταν ακριβώς σε αυτή τη διπλή κίνηση. «Αφενός να συναντηθούμε με ένα έργο βαθιά εγγεγραμμένο στη συλλογική μνήμη και αφετέρου να το ξαναδιαβάσουμε μέσα από το βλέμμα του σήμερα, αναδεικνύοντας τη γοητεία αλλά και τις αντιφάσεις του».

Πέρα από την «αφέλεια»

Ζητάμε από τον Βρασίδα Καραλή, καθηγητή Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ και συγγρα-

φέα του βιβλίου «Μια ιστορία του ελληνικού κινηματογράφου» (εκδ. Δώμα), να σκιαγραφήσει τα βασικά χαρακτηριστικά του λεγόμενου «παλιού ελληνικού κινηματογράφου», πριν καταλήξουμε στην αποτίμηση της αναβίωσής του. Η «χρυσή εποχή», λέει, χαρακτηρίζεται από μια «αφέλεια» με την έννοια που έδινε ο Φρίντριχ Σίλερ στην αφελή ποίηση: δεν υπάρχει διάσταση ανάμεσα στον δημιουργό και στο δημιούργημα. «Οι σκηνοθέτες και κυρίως οι ηθοποιοί ήταν ταυτισμένοι με το θέμα της αναπαράστασης, δημιουργώντας στέρεες, αν και συνήθως μονοδιάστατες αφηγήσεις», παρατηρεί.

Από την πλευρά της η Ελευθερία Θανούλη, καθηγήτρια Θεωρίας του Κινηματογράφου στο ΑΠΘ, εντοπίζει στον ΠΕΚ την τάση ανα-παραγωγής ενός συγκεκριμένου κοινωνικού φαντασιακού. «Συχνά λειτουργεί καθαυσιαστικά, προσφέροντας συμβολικές λύσεις σε πραγματικές κοινωνικές αντιφάσεις και καλλιεργώντας μορφές «ψευδούς συνειδησης». Με την έννοια ότι μετατρέπει βαθύτερες κοινωνικές συγκρούσεις σε ατο-

μικά ή οικογενειακά δράματα με τελική συμφιλίωση», εξηγεί.

Όπως τονίζουν και οι δύο, μια προσέγγιση απόρριψης αυτής της κινηματογραφικής περιόδου θα ήταν άδικη. Επιστροφή στο «Τζένη Τζένη», με την κ. Θανούλη να σημειώνει: «Πιστεύω ότι βλέπουμε την ταινία ξανά και ξανά, όπως βλέπουμε την «Καζαμπλάνκα», ψιθυρίζοντας τις ατάκες των ηθοποιών και περιμένοντας τα σημεία της πλοκής που μας κάνουν να νιώθουμε οικεία». Πέραν της οικειότητας, θα προσθέσει, πολλές ταινίες διατηρούν τη γοητεία τους επειδή διαθέτουν υψηλή καλλιτεχνική αρτιότητα.

Τίποτα, άλλωστε, δεν συμβαίνει εν κενώ. Αν δεν υπήρχε η «χρυσή εποχή» δεν θα υπήρχε η τομή του νέου ελληνικού κινηματογράφου. «Για να αποδομηθεί κάτι, χρειάζεται πρώτα να δομηθεί», λέει ο Βρασίδης Καραλής. «Αυτό που συνέβη με τον νέο ελληνικό κινηματογράφο προϋποθέτει το επίτευγμα της δομημένης αφήγησης που κατόρθωσαν οι «αφελείς» δημιουργοί του εμπορικού σινεμά. Αλλωστε, στις ταινίες του παλιού

ελληνικού κινηματογράφου συναντάει κανείς μια υπόρρητη και τραυματική κοινωνική εμπειρία. Ο επαρκιότης που έρχεται στην πόλη υπονοεί την ερήμωση της υπαίθρου», σημειώνει. Στο ίδιο πνεύμα, η κ. Θανούλη σημειώνει πως για μεγάλο χρονικό διάστημα η ελληνική κινηματογραφική ιστοριογραφία παρέμεινε εγκλωβισμένη σε απλοϊκά δίπολα: ανάμεσα στην «τέχνη» και την «ψυχαγωγία», στον «εμπορικό» και τον «ποιοτικό» κινηματογράφο, στους λαϊκούς δημιουργούς και στον κινηματογράφο του δημιουργού.

Ενας κόσμος κατανοητός

Τελικά, το παλιό ελληνικό σινεμά αποτελεί καταφύγιο νοσταλγίας; Μια αφορμή αποδόμησης του χθες με το βλέμμα στο σήμερα; Ή ακόμη μία αντανάκλαση ενός «ακυρωμένου μέλλοντος» από το οποίο μόνη διαφυγή είναι το παρελθόν; Για τους μεγαλύτερους οι ταινίες αυτές λειτουργούν ως μνημονικές ανακλήσεις ενός ελπιδοφόρου παρελθόντος, το οποίο δεν μπορούμε να επισκεφθούμε χωρίς να συναντηθούμε με τα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν σε αυτό, απαντάει ο κ. Καραλής. Η Βουγιουκλάκη, η Καρέζη, ο Κωνσταντίνου και η Λαμπέτη «συνιστούν κρυμμένες θεότητες του υποσυνείδη-του μας», συμπληρώνει.

Το ίδιο ερώτημα θέτουμε στη Finos Film. «Οι αποστάσεις μη-δενίζονται μόλις μπουν στο πλά-νο ο Παπαγιαννόπουλος, ο Κωνσταντάρης και η Αλίκη», αναφέρει στην «Κ» εκπρόσωπος της θυρλικής εταιρείας. «Οι παλιές ελληνικές ταινίες είναι μια επιστροφή σε κάτι τρυφερό. Λειτουργούν σαν ασφαλές καταφύγιο, επιστρέφεις κάπου γνήρια. Ίσως αυτό είναι και το μυστικό της επιτυχίας τους».

Η διαχρονικότητα εξηγείται σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα, εκτιμά η κ. Θανούλη. Οι ταινίες αυτές, εξηγεί, άφησαν αποτύπωμα ως ψυχαγωγία, ως συλλογική μνήμη, ως ιδεολογικός μηχανισμός, αλλά και ως μορφή τέχνης που κατόρθωσε να αποτυπώσει με δύναμη τις αντιφάσεις και τις επιθυμίες της μεταπολεμικής ελληνικής κοινωνίας.

Οι παλιοί νοσταλγοί, οι νέοι όμως; Για τον κ. Καραλή η ερμηνεία της δικής τους σύνδεσης βρίσκεται στην ανάγκη εντοπισμού μιας «συνέχειας με μια χαμένη ολοκλήρια» - ανάγκη με βαθιά υπαρξιακή σημασία σε μια εποχή χωρίς καθημερινές τελετουργίες ή κοινά αφηγήματα. «Το ευτυχές τέλος της Αλίκης με τον Δημήτρη υπονοεί το άνοιγμα μιας δυνατότητας, ότι κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί και σε εμάς σήμερα». Ετσι ένας κόσμος δυσοίωνος γίνεται πιο ωραίος και -κυρίως- πιο κατανοητός.

Συλλογικό ασυνείδητο

«Οι παλιές ελληνικές ταινίες λειτουργούν σχεδόν σαν συλλογικό ασυνείδητο. Είναι αποκαλυπτικές ως προς τα στερεότυπα, τις κοινωνικές αντιλήψεις και τις προσδοκίες με τις οποίες έχουν γαλουχηθεί διαδοχικές γενιές».

Αικατερίνη Παπαγεωργίου
Σκηνοθέτις

ΑΠΟΨΗ

Με τη φόρμα της ατάκας

Της **ΡΕΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ**

«**Ενας ήρωας** με παντούφλες», «Ο μπακαλόγατος», «Η κόμισσα της φάμπρικας», «Του αγοριού απέναντι», «Τζένη - Τζένη», «Δεσποινίς διευθυντής», «Η Δεξιά, η Αριστερά και ο κυρ Παντελής». Πυκνώνουν οι τίτλοι των θεατρικών παραστάσεων που παραπέμπουν, είτε άμεσα είτε έμμεσα, στα σενάρια, στη μουσική, αλλά και στα θεατρικά κείμενα των μετρ του είδους της φαρσοκωμωδίας, κυρίως των δημοφιλών συγγραφέων διδύμων Αλέκου Σακελλάριου - Χρήστου Γιαννακόπουλου, Ασημάκη Γιαλαμά - Κώστα Πρετεντέρν. Αν προστεθούν και οι παραστάσεις «φόροι τιμής» στον Ζαμπέτα, στον Χιώτη στον Πλέσσα, δημιουργείται ένα φαινόμενο «μικρών αποικιών» του ΠΕΚ στη σύγχρονη σκηνή, όπου η σύνδεση της τηλεοπτικής αισθητικής με την τέχνη του θεάτρου αποκτά ενδιαφέρον, ιδίως αν σκεφθεί κάποιος την υποχώρηση της δημοφιλίας της τηλεόρασης στο νεανικό κοινό. Το φαινόμενο της νοσταλγικής αναβίωσης των ελληνικών ταινιών και τα επετειακά αφι-

ερώματα συνθέτουν μια πτυχή του φαινομένου που αναδύεται από τη δεκαετία του 1990 στο εγχώριο σύστημα, του λεγόμενου «τηλεοπτικού θεάτρου», και το βέβαιο είναι ότι δεν σηματοδοτεί μια εξέλιξη ή ανανέωση της σύγχρονης δραματουργίας και της θεατρικής πρακτικής» δεν προκαλεί τη δημιουργική ρήξη με ό,τι προηγείται, ώστε να κυοφορήσει το μοντέρνο που έπεται.

Ανεξάρτητα από την ποιότητα των σεναρίων, των διασκευών και των σκηνοθεσιών, η την ακριβή χρηματοδότηση των παραγωγών, αξίζει ο προβληματισμός: Ποιος είναι ο γνήσιος καλλιτεχνικός στόχος; Ποιο κοινό προσελκύουν αυτές οι παραστάσεις; Οι νέοι τις γνωρίζουν μόνο μέσα από τους παπιπούδες ή αποσπασματικά από τα σόσιαλ, και το τηλεοπτικό κοινό που είναι φανατικά γοητευμένο από αυτές, είναι πλέον ηλικιωμένο.

Σύγχρονοι συγγραφείς και σκηνοθέτες εμπλέκονται δυναμικά στο τηλεοπτικό θέατρο, ενώ ένας λανθάνων λαϊκισμός αφήνει την οσμή του στο καλλιτεχνικό στερέωμα, μια οσμή αποϊδεολογικοποι-

σης των πάντων, φυσικό επακόλουθο της ρηχότητας και της κοινοτοπίας που συχνά διακρίνει τα σενάρια των ανεκτίμητων για την ιστορική αξία τους ελληνικών ταινιών. Η συρρίκνωση της επι-ξής ή ανανέωση της σύγχρονης δραματουργίας και της θεατρικής πρακτικής» δεν προκαλεί τη δημιουργική ρήξη με ό,τι προηγείται, ώστε να κυοφορήσει το μοντέρνο που έπεται.

Ανεξάρτητα από την ποιότητα των σεναρίων, των διασκευών και των σκηνοθεσιών, η την ακριβή χρηματοδότηση των παραγωγών, αξίζει ο προβληματισμός: Ποιος είναι ο γνήσιος καλλιτεχνικός στόχος; Ποιο κοινό προσελκύουν αυτές οι παραστάσεις; Οι νέοι τις γνωρίζουν μόνο μέσα από τους παπιπούδες ή αποσπασματικά από τα σόσιαλ, και το τηλεοπτικό κοινό που είναι φανατικά γοητευμένο από αυτές, είναι πλέον ηλικιωμένο.

Σύγχρονοι συγγραφείς και σκηνοθέτες εμπλέκονται δυναμικά στο τηλεοπτικό θέατρο, ενώ ένας λανθάνων λαϊκισμός αφήνει την οσμή του στο καλλιτεχνικό στερέωμα, μια οσμή αποϊδεολογικοποι-

Η κ. Ρέα Γρηγορίου είναι δίδακτωρ Ιστορίας - Δραματολογίας ΑΠΘ.

Happy end

«Το εν-τέλος της Αλίκης με τον Δημήτρη υπονοεί το άνοιγμα μιας δυνατότητας, ότι κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί και σε εμάς σήμερα».

Βρασίδης Καραλής

Καθηγητής Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ.

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Πού βρίσκεται, οέο;

Το προσπάθησα στις μεγάλες πόλεις -Θεσσαλονίκη- και στις μικρότερες - Σπάρτη-, σε μεγάλα νησιά -Κρήτη- και σε μικρότερα -Αίγινα, Πόρος-, με το ίδιο πάντοτε αποτέλεσμα. Ουδείς αστυνομικός μπόρεσε ποτέ να μου δώσει μια απάντηση στην ερώτηση: «Μήπως ξέρετε πού βρίσκεται το αρχαιολογικό μουσείο;». Είχα χαθεί και έπρεπε να φθάσω γρήγορα. Προφανώς η ΑΙ μπορεί να δώσει την κατεύθυνση. Όμως πιστεύω ότι δεν θα πείραζε καθόλου, εκτός από την τουριστική αστυνομία, να γνωρίζουν οι νεαροί και νεαρές αστυνομικοί, που βρίσκονται στους δρόμους καθημερινά, δύο πράγματα για τον πολιτισμό του τόπου όπου εργάζονται.

Μ. Β.

Τέλος εποχής

Είκοσι δύο χρόνια. Τόσο άντεξε το λυκατάσθημα της αλυσίδας βιβλιοπωλείων «Μαλλιάρης Παιδεία» στον πρώην κινηματογράφο Ανατόλια στη Δημοτική Γούναρη, δύο βήματα από την Καμάρα, στη Θεσσαλονίκη. Εκεί μας πήγαιναν οι γονείς μας για τα σχολικά είδη. Εκεί αναζητούσαμε εκδόσεις για τη Θεσσαλονίκη και εκεί βρήκαμε βιβλία που οι μηχανές αναζήτησης τα χαρακτηρίζαν «εξαντλημένα». Παρά το γεγονός ότι ανακοινώθηκε νέο υποκατάστημα στην περιοχή του Ντεπώ, το κλείσιμό του παραμένει μια μεγάλη απώλεια για τον πολιτισμό της Θεσσαλονίκης. Τώρα,ας ελπίσουμε να μη γίνει και αυτό άλλο ένα σούπερ μάρκετ.

Π. ΤΖ.

Σαν παλιό, καλό κρασί

Το περασμένο Σάββατο ανεβήκαμε στον Λυκαβηττό μαζί με εκατοντάδες άλλους, ανθρώπους κάθε ηλικίας που έτρεχαν να προλάβουν μια καλή θέση απέναντι από τη σκηνή. Όλοι μαζεμένοι για τον Κρις Αϊζακ, ο οποίος επέστρεψε στην Αθήνα ύστερα από σχεδόν 20 χρόνια. Η συναυλία, χωρίς να είναι ασφυκτικά γεμάτη, είχε την ιδανική ενέργεια για ένα καλοκαιρινό ξεκίνημα, ποτισμένο με μια νοσταλγία για μια εποχή που ακόμη κι αν δεν τη ζήσαμε, μας αφορά και μας αγγίζει. Ο Αϊζακ, παρότι σχεδόν vintage για τις νεότερες γενιές, παρέμεινε εντυπωσιακά ζωντανός και γοητευτικός στη σκηνή, αποδεικνύοντας πως η καλή μουσική δεν ξεθωριάζει.

Ε. Σ.

Η δικαίωση του Βισκόντι

Η ανάγνωση του Οζόν πάνω στον «Ξένο» του Καμύ είναι έντιμη - παρότι ο πρωταγωνιστής Μερσό, μάλλον, θα απαξίωνε αυτόν τον χαρακτηρισμό ως «παράλογο». Μπορείς να κρίνεις την απόδοση ενός τέτοιου έργου απαλλαγμένος από τις δικές σου προκαταλήψεις; Ο Μερσό του Οζόν δεν είναι μόνο απάθης. Είναι σνομπ και κρύος. Μοιάζει να κινηματογραφείται σαν μοντέλο κάποιου ακριβού brand μόδας. Δεκτή η ερμηνεία, όπως και το φιλοσοφικό αλατοπίπερο του επιλόγου. Όμως ο πιο γήινος και μελαγχολικός Μερσό του Μαστρογιάνι προσεγγίζει τελικά περισσότερο την -υποκειμενική- εικόνα του ήρωα που έπλασαν οι λέξεις του Καμύ. Εστω κι αν η ταινία θεωρήθηκε μέγα φιάσκο του Λουκίνο Βισκόντι.

Θ. Α.

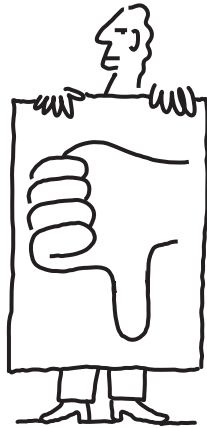
R, όπως REX

Οι μεταμεσονύκτιες βόλτες στη νυχτερινή Αθήνα έχουν αυτή την εποχή του χρόνου μια διαφορετική ποιότητα, ειδικά τις καθημερινές. Σε τυλίζουν η ανακουφιστική δροσιά της ώρας και μια πρωτοφανής γαλήνη εξαιτίας της περίπου ανύπαρκτης κυκλοφορίας - ανθρώπων και οχημάτων. Και την ίδια στιγμή γίνεσαι μάρτυρας σουρεαλιστικών σκηνών: όπως η επιχείρηση «αποκαθήλωσης» της μαγικής επιγραφής του υπό ανακαίνιση REX στην οδό Πανεπιστημίου. Χαρακτηριστικό δείγμα νεο-ορκέζικης αρ ντεκό, φωταγωγήθηκε για πρώτη φορά τον Ιανουάριο του 1937, χαρίζοντας μια αίσθηση Χόλιγουντ στην Αθήνα της εποχής. Την αναμένουμε πίσω φρεσκαρισμένη και πιο φωτεινή από ποτέ.

Δ. Ρ.

REUTERS / DANIEL COLE

Κοίτα εδώ, κοίτα εκεί

Ας πούμε ότι η «refcam view», δηλαδή τα πλάνα από την οπτική γωνία του διαιτητή (ο οποίος πλέον φέρει κάμερα στο... αυτί του), έχει ένα νόημα, ιδίως αν εμβαθύνει σε μια ωραία φάση. Και έστω ότι το «διάλειμμα για ενυδάτωση» (hydration break) είναι τόσο ωφέλιμο για τους παίκτες όσο επικερδής είναι για τους διαφημιστές ο διαφημιστικός χρόνος που προσφέρει. Συνδυασμένα όμως με κάτι ξεκάθρες σκηνές διασποής στις κερκίδες, που ενίοτε προβάλλονται ενώ το ματς εξελίσσεται, οι τηλεοπτικές καινοτομίες του τρέχοντος Παγκοσμίου Κυπέλλου προκαλούν, αθροιστικά, εκνευρισμό σε κάποιους ποδοσφαιρόφιλους. Γιατί πρέπει να ξέρουμε με ποιον χαιρετήθηκε ο τάδε γουτμπερ ή πως τρώει τα φιστίκια του ο δείνα σελέμπριτι; Ίσως πάλι στόχος να είναι οι ψηφιακά γαλουχημένοι θεατές. Οι υπόλοιποι θα συνηθίσουμε. Και το VAR το συνηθίσαμε. Όλα τα συνηθίζουμε.

Ν. Ζ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει: **Ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Η διπλή ζωή του Ουίλιαμ Χέρσελ

Το 1835 ο κομήτης του Χάλεϊ πέρασε από τη Γη. Την ίδια χρονιά γεννήθηκε ο Αμερικανός συγγραφέας Μαρκ Τουέιν. Ο Χάλεϊ πέρασε ξανά από τη Γη εβδομήντα έξι χρόνια μετά, το 1910. Ένα χρόνο πριν, το 1909, ο Τουέιν έγραφε: «Ηρθα στον κόσμο με τον κομήτη του Χάλεϊ. Αναμένεται να περάσει ξανά του χρόνου και εγώ να φύγω μαζί του».

Στις 20 Απριλίου του 1910 ο κομήτης πέρασε ξανά κοντά από τη Γη. Την επομένη, στις 21 Απριλίου, ο Τουέιν πέθανε.

Ο αστρονόμος Εντμουντ Χάλεϊ (1656-1742) είχε σημαντικές ανακαλύψεις στο ενεργητικό του, πέρα από τον διάσημο κομήτη, αποτελώντας σημείο αναφοράς για τους κατοπινούς αστρονόμους, όπως ο Ουίλιαμ Χέρσελ

(1738-1822). Γεννημένος ως Βίχελμ Χέρσελ στο Αννόβερο της Γερμανίας, μεγάλωσε και μεγάλωσε στη Βρετανία, αρχικά όμως ως συνθέτης.

Η δισκογραφική εταιρεία Chandos έχει κυκλοφορήσει μια εξαιρετική ερμηνεία των συμφωνιών του, από τους London Mozart Players με διευθυντή ορχήστρας τον Μάτιας Μπάμερτ.

Το άλμπουμ περιλαμβάνει τις Συμφωνίες υπ' αριθμ. 2, 8, 12, 13, 14 και 17. Εγκατεστημένος στο Μπαθ, ο Χέρσελ συνέθεσε συνολικά 24 συμφωνίες, δίδασκε μουσική και παράλληλα εκτελούσε χρέη οργανίστα.

Παράλληλα με τη μουσική, όμως, είχε πάθος με την αστρονομία. Μαζί με την αδελφή του, Κάρολαϊν, παρατηρούσε με τη τη-

Το άλμπουμ της δισκογραφικής εταιρείας Chandos περιλαμβάνει τις Συμφωνίες υπ' αριθμ. 2, 8, 12, 13, 14 και 17 του Χέρσελ. Ερμηνεύουν οι London Mozart Players υπό τη διεύθυνση του Μάτιας Μπάμερτ.

λεσκόπό του πυρετωδώς και κατέγραφε συστηματικά τα ουράνια αντικείμενα. Ο Χέρσελ είναι ένα είδος διαδόχου του Χάλεϊ: βασίστηκε πολύ στους αστρικούς χάρτες του τελευταίου για να φτάσει στα δικά του επιτεύγματα.

Η «διπλή ζωή» του Χέρσελ έληξε το 1782. Ένα χρόνο πριν, στις 13 Μαρτίου του 1781, είχε κάνει μια σπουδαία ανακάλυψη: τον πλανήτη Ουρανό, τον πρώτο πλανήτη που ανακαλύφθηκε από την αρχαιότητα και μετά.

Η ανακάλυψη του Ουρανού εντυπωσίασε τον βασιλιά Γεώργιο Γ', ο οποίος τον ονόμασε βασιλικό αστρονόμο, κορηνώντας του ετήσιο μισθό. Τότε πια πούλησε τα μουσικά του όργανα για να αγοράσει καλύτερα τηλεσκόπια και να αφιερώσει όλο του τον χρόνο

στην αστροπαρατήρηση, και μαζί με την Κάρολαϊν μετακόμισαν στο Ουίνσδορ για να συνεχίσουν από εκεί το αστρονομικό έργο τους.

Ακούγοντας τις συμφωνίες του (στο YouTube θα βρει όποιος θέλει την εν λόγω ηχογράφηση της Chandos, καθώς και άλλα βίντεο με μουσικά έργα του Χέρσελ συνοδευόμενα από εντυπωσιακές αστροφωτογραφίες), έχεις αυτή τη φωτεινή, καθάρια αίσθηση του θετικού πνεύματος της Κλασικής εποχής (ο Χέρσελ είναι ένας ελάσσων Χάιντν και Μότσαρτ: ελάσσων αλλά με πολύ προσωπικό, δραματικό ενίοτε, μουσικό ιδίωμα), πριν από τα σκοτάδια του ρομαντισμού.

Η μελέτη της αρμονίας καθοδήγησε και ενέπνευσε τον Χέρσελ στη μελέτη των μαθηματικών και

του ουρανού και υπό αυτή την έννοια, η μουσική δεν τον άφησε ποτέ. Ούτε ο Χέρσελ τη μουσική.

Το 1835, με το πέρασμα του κομήτη του Χάλεϊ, ο γιος του Χέρσελ, Τζον, εξίσου σημαντικός αστρονόμος όπως ο πατέρας, παρατήρησε λεπτομερώς τον κομήτη από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας, σχεδιάζοντας εκπληκτικά σκίτσα του εντυπωσιακού ουρανού αντικειμένου. Ο μουσικός και αστρονόμος πατέρας του ήταν ο ιδανικός μέντορας.

Όπως είχε πει ο Ουίλιαμ Χέρσελ: «Εχω κοιτάξει πιο βαθιά στο Διάστημα από κάθε άλλο ανθρώπινο πλάσμα. Εχω παρατηρήσει αστέρες, το φως των οποίων ενδεχομένως να χρειάζεται δύο εκατομμύρια χρόνια για να φτάσει έως τη Γη».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Συγγραφέας στα πρόθυρα νευρικής κρίσης

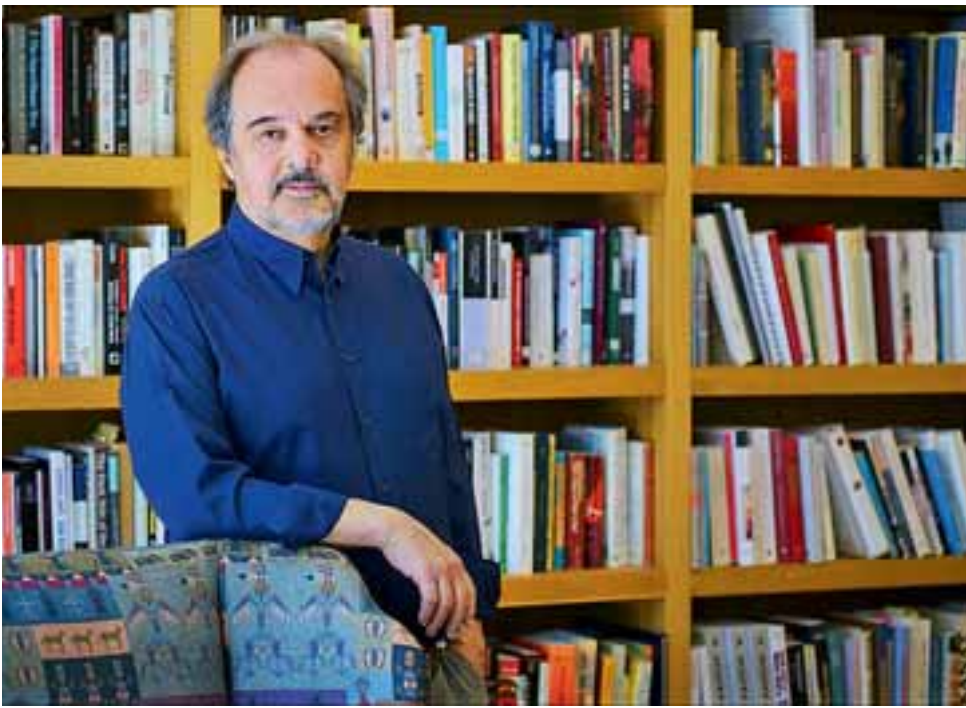
Ο **Απόστολος Δοξιάδης** συνεχίζει την παράδοση που ξεκίνησε πριν από σαράντα χρόνια με το «Βίος παράλληλος» (1985) και ταυτόχρονα πραγματοποιεί μια τομή. Στο νέο του μυθιστόρημα εξακολουθεί να καλλιεργεί το οξύτατο παρωδιακό ύφος που διακρίνει ολόκληρο το πεζογραφικό έργο του, τον ευφρόσυνα ευτράπελο τόνο που σταθερά συναντάμε στον «Μακαβέττα» (1989), στα «Τρία ανθρωπάκια» (1997) και στο «Ο θείος Πέτρος και η εκασία του Γκόλντμπακ» (2001). Εξακολουθεί επίσης να καλλιεργεί το παρωδιακό ύφος και με τη βαθύτερη έννοια του όρου, όπως την ανέπτυξε η θεωρία της λογοτεχνίας στα μέσα του 20ού αιώνα – μίμηση ενός πρώτου κειμένου από ένα δεύτερο που, αντιγράφοντας τους τρόπους του πρώτου, τους θέτει στην υπηρεσία των δικών του λογοτεχνικών στόχων. Αυτή τη, σοβαρή ας πούμε, παρωδία ο Δοξιάδης την εφάρμοσε στο υβριδικό-πειραματικό «Λέγοντας και ξαναλέγοντας. Τ. Σ. Ελισιότ, Σεφέρης, Βαγενάς, Λάγιος, Α. Τ. Ελνς, Γιατρομανωλάκης» (2017), ενώ στον «Γαλανόσκυλο» τη συνεχίζει, όπως μας πληροφορεί κι ο ίδιος επιλογικά, ανοίγοντας διάλογο με το διήγημα «Το παρὰμύθιασμα» (1982) και τα μυθιστορήματα «Βραδίες μπαλέτου» (1991) και «Ο κουτσός άγγελος» (2002) του Αλέξη Πανσέληνου. Οσον αφορά την τομή που πραγματοποιεί, η μεταβολή αφορά το μέγεθος του μυθιστορήματος. Σε αντίθεση με τα μάλλον περιορισμένους έκτακτους προηγούμενα έργα του, ο «Γαλανόσκυλος» ξεπερνά τις 650 σελίδες.

Δεν είναι συμπτωματικός ο σμηρινός πολλαπλασιασμός σελίδων, διότι τίποτε στην πεζογραφία του Δοξιάδη δεν αφήνεται στην τύχη. Αν στις προηγούμενες μυθοπλασίες του ο συγγραφέας έδινε έμφαση

στην απόλυτη κειμενική οικονομία –καμία λέξη δεν περισσεύει–, στον «Γαλανόσκυλο» η αφηγηματική ή μη οικονομία αποτελεί ουσιώδες τμήμα της ίδιας της πλοκής. Καθόλου περιεργό εφόσον κι οι δύο κεντρικοί του ήρωες είναι πεζογράφοι: ο διάσημος συγγραφέας Δώρας Καλούσης, υστερικός νάρκισσος με φανατικούς θαυμαστές που, στο απόγειο της καριέρας του, παλεύει με νύχια και με δόντια για την πολυπόθητη λογοτεχνική έδρα της Ακαδημίας Αθηνών και ο άσημος Αστέρης Αυγερινός, δικηγόρος που παλεύει για τον επιούσιο. Κι αν ο Καλούσης προσπαθεί με αγωνία να συνθέσει το opus magnum της καριέρας του που θα του εξασφαλίσει περίοπτη θέση στο λογοτεχνικό πάνθεον, με ανεπιτήδευτη ευκολία ο Αυγερινός δημιουργεί

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ
ΓΑΛΑΝΟΣΚΥΛΟΣ
εκδ. Ψυχογιός, 2026
σελ. 679

Ο Απόστολος Δοξιάδης μέσα από τις σελίδες του «Γαλανόσκυλου» παρουσιάζει μια απολαυστική απεικόνιση του σύγχρονου ελληνικού λογοτεχνικού και εκδοτικού τοπίου.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

Στο πλοίο της μεγάλης φυγής

Η **πραγματικότητα** είναι ανεξάντλητη. Το αντιληπτικό πεδίο –κατοπτρισμός του οπτικού–, δίχως όρια. Το να αφιερώσει κανείς σχεδόν εκατόσες σελίδες σε έναν «αγνοούμενο» φαντάζει υπερβολή. Υποδηλώνει όμως τον βαθμό αφοσίωσης, που προσδίδει αξία σε αυτό το βραδυφλεγές μη μυθοπλαστικό μυθιστόρημα. Ο Νίκος Μπαλόγιαννης, ο αφανής ζωγράφος του οποίου τη ζωή αναπλάθει ο Νίκος Αμανίτης, είναι ένας ιδιοσυγκρασιακός αντήρωας. Φοιτητής στην Καλών Τεχνών, θα ανακηρύξει με υποτροφία για το Παρίσι το 1938. Συμφοιτητής με τον Μόραλη στην École des Beaux-Arts, θα ερωτευτεί τη Μουν, επίσης ζωγράφο. Μαζί θα ζήσουν μια σύντομη περίοδο ευτυχίας, πριν από το ξέσπασμα του πολέμου. Ο Μπαλόγιαννης θα επιστρέψει. Θα πολεμήσει στο αλβανικό μέτωπο, θα τραυματιστεί, θα βιώσει Κατοχή και Δεκεμβριανό, προσχωρώντας στο ΕΑΜ. Το '45 θα φύγει ξανά για Παρίσι, αυτή τη φορά με το θρυλικό «Ματαρόα», λίγο πριν βρεθεί στην Αμερική.

Η ταμπέλα του «αγνοούμενου» συνιστά ιδανικό μυθοπλαστικό χαρτί: όσο λιγότερα μπορεί να συμπεράνει με βεβαιότητα ο Αμανίτης για τον αφανή Μπαλόγιαννη, τόσο περισσότερα δύναται να επινοήσει. Ένας πίνακάς του, κρεμασμένος από πάντα στο σαλόνι του πατρικού, «που [τον] ακολουθεί

στους τοίχους όλων των σπιτιών όπου έχει ζήσει», θα αποτελέσει την πύλη εισόδου. Ο Αμανίτης θα εντοπίσει την κόρη του Μπαλόγιαννη στην Αμερική. Ένα «ρολό χαρτί μήκους 27 μέτρων που θυμίζει το ρολό όπου ο Τζακ Κέρουακ έγραψε το On the Road», μια σειρά ανεπίδοτων επιστολών προς τη Μουν, που συντάσσονται στην κατοικητή Αθήνα, θα περιέλθει στα χέρια του.

Ο συγγραφέας, που ξεκινάει την έρευνα για τον Μπαλόγιαννη τον καιρό του εγκλεισμού της πανδημίας, παρουσιάζει εκλεκτικές συγγένειες με τον ζωγράφο. Αμφότεροι εγκλωβισμένοι: ο ένας στο ατελιέ του γράφει στη Μουν για να περισώσει ψήγματα λογικής· ο άλλος, για να νοσηματοδοτήσει τον χαμένο χρόνο.

Η αναφορά στον Κέρουακ δεν είναι τυχαία. Τον Μπαλόγιαννη χαρακτηρίζει αέναη φυγή, μια αίσθηση ανικανοποίητου. Ενσάρκωνει, όμως, και μια εθνική συνείδηση. Η δουλειά του Αμανίτη λειτουργεί κυκλικά. Στο πρόσωπο του αγνοούμενου Μπαλόγιαννη σκιαγραφείται αδρά και ένας επαναστάτης της διπλανής πόρτας. Η λαογραφική/ηθογραφική επιθεώρηση του συγγραφέα, έτσι όπως εκθέτει με αβρότητα λεπιδωτή λειτουργεί την καθημερινότητα του Μεσοπολέμου, αναδιφά μυθοπλαστικά τις καταβολές μιας οικείας νεοελληνικής μανιέρας:

ΝΙΚΟΣ ΑΜΑΝΙΤΗΣ
Ο αγνοούμενος του Ματαρόα
εκδ. Μεταίχμιο, 2025
σελ. 668

μιας τακτικής ίσων αποστάσεων που ενέχει ισόποσες δόσεις δόλου και αφέλειας. Αν, όμως, ξύσει κανείς κάτω από την επιφάνειά της, ανακαλύπτει πάθη και διονυσιασμούς που ουδόλως συνάδουν με την έννοια της μεσότητας. Ο Αμανίτης σημειώνει τα λόγια του Μπαλόγιαννη –«εγώ είμαι συντηρητικός δημοκράτης και έχω μια κλήση στο μοναρχικόν βασιλικόν καθεστώς»–, που μπορεί να στέκουν ως εκφάνσεις του Δικαίου, στα όρια αστεισμού, αλλά είναι και βαθύτερες αποτυπώσεις μιας ταυτοτικής ασυνείπειας της εποχής (και όχι μόνο).

Ο ίδιος ο συγγραφέας ανάγεται σε ήρωα του αφηγήματός του, έτσι όπως αυτομυθογραφείται να αναζητάει απαντήσεις στα διαδοχικά αδιέξοδα που ορθώνονται μπροστά του. Συνάπτει φιλικές σχέσεις με κατιόντες των ανθρώπων που διερευνά, ενώ, μετά το πέρας της πανδημίας, ταξιδεύει στη Γαλλία όπου επιδιέχεται σε πρωτογενή έρευνα πεδίου. Δεν «ερωτεύεται» όμως μόνο τη Μουν. Σαγνενύεται και από την περσόνα του ρεπόρτερ που ενσάρκωνει ο ίδιος, όπως αυτή αναδύεται, ενίοτε αποπροσανατολισμένη αλλά διαρκώς παθιασμένη, μέσα από τον λαβύρινθο της αφήγησης.

Ο Αμανίτης ανακαλύπτει και αναγνωρίζει κάτι που η σημασία του δεν πρέπει να υπερεκτιμηθεί. Ο ρεπόρτερ, όταν λειτουργεί

«Γαλανόσκυλος», παρά τον όγκο του, διαθέτει δομή νουβέλας – η πλοκή του είναι λιγότερο σύνθετη από ό,τι ενός μυθιστορήματος και επικεντρώνεται σε έναν κυρίως χαρακτήρα. Κι ωστόσο καθόλου δεν βαριέσαι καθώς ο δημιουργός στήνει, και σε αυτό το έργο, ένα πανηγύρι. Τόσο ο Αυγερινός όσο και ο Καλούσης αποτελούν ξεκαρδιστικές καρικατούρες συγγραφέων, κι εξίσου απολαυστική είναι και η απεικόνιση του σύγχρονου ελληνικού λογοτεχνικού κι εκδοτικού τοπίου. Το παρασκήνιο δουλεύει πυρετωδώς προκειμένου να εξασφαλίσει ο Καλούσης τον επιθυμητό ακαδημαϊκό θώκο. Εκδηλώσεις, δεξιώσεις, γεύματα, δημοσιεύματα, λογύδρια, πόζες στην υπηρεσία του τελικού σκοπού – που ειρωνικώς διαρκώς απομακρύνεται καθώς όλες οι προσπάθειες καταλήγουν σε φιάσκο. Εξίσου απολαυστικές είναι και οι πλούσιες αφηγήσεις απίθανων περιπετειών στα ένθετα μυθιστορήματα του Αυγερινού που περιέχει ο «Γαλανόσκυλος». Στις εξιστορήσεις του ο Δοξιάδης θέτει ταυτόχρονα ζητήματα ποιητικής. Διότι, αν και εγωπαθής, ο Καλούσης, που αρχικά παραπέμπει στον Καπνάντα του Αλέξανδρου Κοτζιά, για να διαφοροποιηθεί στη συνέχεια, διακατέχεται από αληθινή αγωνία για τα τι και τα πώς της τέχνης. Τι είναι λογοτεχνία, ποιες είναι οι προϋποθέσεις με τις οποίες γράφεται, ποιο ρόλο παίζουν οι γνώσεις θεωρίας της λογοτεχνίας, σε ποια σχέση οφείλουν να βρίσκονται το διονυσιακό και το απολλώνιο στοιχείο μες στην τραγωδία; Ας μην περιμένουμε απαντήσεις, ο «Γαλανόσκυλος» αποτελεί ένα σύγχρονο έργο, που όπως κάθε καλό μυθιστόρημα αρκείται στο να θέτει τα ερωτήματα που ανακύπτουν στους κόλπους της κοινωνίας την οποία ζωντανεύει.

ΠΡΩΤΑ
ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Λογοτεχνία

1 **«Τι μπορούμε να γνωρίζουμε»**, του Iain ΜακΓιούαν (Πατάκη).

2 **«Η χερσόνησος με τα άδεια σπίτια»**, του David Ucles (Μεταίχμιο).

3 **«Ετσι τελειώνει ο κόσμος»**, της Λένας Διβάνη (Πατάκη).

4 **«Το μαγικό φωτογραφείο του κυρίου Χιραγιά»**, του Sanaka Hiiragi (Ικαρος).

5 **«Αιγαιο ώρα μηδέν, Βιβλίο 4: Η μέρα της κρίσης»**, του Μίλτου Αντωνιάδη (Memento).

Δοκίμιο

1 **«Τι πήγε λάθος στην Ελλάδα και τι θα μπορούσε να διορθωθεί»**, του Μιχάλη Σάλλα (Athens Bookstore Publications).

2 **«Συγχαρητήρια, πέθανες!»**, του Κωνσταντίνου Λουκόπουλου (Διόπτρα).

3 **«Το ποδόσφαιρο στη σκιά και το φως»**, του Εντουάρντο Γκαλεάνο (Μεταίχμιο).

4 **«Η καταγωγή του ανθρώπου»**, του Στέφανου Γερουλάνου (Πατάκη).

5 **«Η επερχόμενη καταιγίδα, οι συγκρούσεις των μεγάλων δυνάμεων και οι προειδοποιήσεις της ιστορίας»**, του Οντ Αρνέ Γουέσταντ (Αλεξάνδρεια).

Τα στοιχεία παρέχονται από τη βιβλιοπωλεία «Ευριπίδης» (Αγίας Παρασκευής 90, Χαλάνδρι, Κηφισίας 130).

Τζόνathan Κόου

Δεν σχεδιάζα να γίνω συγγραφέας

Η παιδική παρόρμηση που έγινε παντοτινή ανάγκη, το πρώτο του μυθιστόρημα, η «παγίδα» της τεχνητής νοημοσύνης και η σχέση του με τους Έλληνες αναγνώστες

Ο Τζόνathan Κόου παραδέχεται πως δεν μπορεί να φανταστεί τη ζωή του χωρίς τη γραφή. «Ισως να αισθάνομαι διαφορετικά σε 10 ή 15 χρόνια. Προς το παρόν είμαι γεμάτος ιδέες», προσθέτει.

Συνέντευξη στην **ΞΕΝΙΑ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Ο Αγγλος συγγραφέας Τζόνathan Κόου δεν έχει ιδέα γιατί οι Έλληνες αναγνώστες τον αγαπούν τόσο πολύ. Πριν από λίγες μέρες κυκλοφόρησε στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πόλις η «Μαρία, η γυναίκα των συμπτώσεων», το πρώτο βιβλίο που έγραψε στα 23 του. Είναι από τα λίγα δικά του που αντέχει να ξανακούσει σε audiobook. Λίγο προτού έρθει στα Χανιά στο πλαίσιο του 5ου Φεστιβάλ Βιβλίου (22-28 Ιουνίου) για να συζητήσουμε από κοινού με τη μόνιμη μεταφράστριά του Αλκιστι Τριμπέρν για το έργο του, ο Κόου απάντησε στις ερωτήσεις της «Κ».

– **Οι Έλληνες αναγνώστες θα διαβάσουν το πρώτο σας μυθιστόρημα αφού έχουν ήδη διαβάσει όλο το πρόσφατο έργο σας. Τι πιστεύετε ότι θα ανακαλύψουν;**

– Θα τους δώσει μια εικόνα του συγγραφέα που ήμουν πριν βρω τη δική μου φωνή. Υπάρχει κάτι από το χιούμορ που συναντά κανείς στα μεταγενέστερα μυθιστορήματά μου, αλλά απουσιάζουν εντελώς η πολιτική και η κοινωνική διάσταση. Την εποχή που το έγραφα ήμουν βαθιά βυθισμένος στην αγγλική λογοτεχνία του 18ου αιώνα και στα μυθιστορήματα του Σάμιουελ Μπέκετ. Αυτές είναι οι βασικές επιρροές του βιβλίου. Του δίνουν μια πολύ διαφορετική γεύση από εκείνη των πιο γνωστών μυθιστορημάτων μου, όπως το «Τι ωραίο πλιάτσικο!».

– **Γράφετε στον πρόλογο ότι το πρώτο σας βιβλίο είναι από τα λίγα που σας ενδιαφέρει να ξανακούσετε (σε audiobook). Μήπως δεν αναγνωρίζετε τον εαυτό σας και γι' αυτό το αντιμετωπίζετε με μια ελαφρώς εξωτική ματιά; Όπως όταν ακούμε τη νεανική μας φωνή σε μια ηχογράφηση και αναρωτιόμαστε: «Είμαι πράγματι εγώ αυτός»;**

– Ναι, αυτή είναι η σωστή περιγραφή. Με τα άλλα μου βιβλία διαπιστώνω ότι δεν μπορώ ούτε να τα ξαναδιαβάσω ούτε να τα ακούσω σε audiobook, γιατί εξακολουθώ να νιώθω πολύ κοντά τους (ακόμη κι αν τα έγραφα πριν από περισσότερα από τριάντα χρόνια). Όμως η «Μαρία» μοιάζει πραγματικά σαν να γράφτηκε από κάποιον άλλον άνθρωπο κι έτσι μπορώ να την προσεγγίσω με κάποια αντικειμενικότητα.

– **Επιλέγете να μπειτε στη θέση μιας νεαρής γυναίκας ηρωίδας. Πόσο εύκολο είναι αυτό; Ξέρω ότι το έχετε κάνει και άλλες φορές. Ωστόσο δεν μπορώ να μην παρατηρήσω ότι εδώ μοιάζει σαν να τη λυπάστε κάπως. Είναι θύμα, ο μοναδικός της στόχος είναι να παντρευτεί. Μου φαίνεται μια κάπως ξεπερασμένη προσέγγιση.**

– Ήμουν είκοσι τριών ετών όταν έγραψα το βιβλίο και νομίζω πως είναι δίκαιο να πω ότι δεν ήξερα σχεδόν τίποτα για τις γυναίκες (ή μάλλον, ακόμη λιγότερα απ' όσα ξέρω σήμερα). Επομένως, αν προσεγγίσει κανείς το μυθιστόρημα αναζητώντας μια διεισδυτική και συμπονετική αποτύπωση της κοινωνικής θέσης των γυναικών στη βρετανική κοινωνία της δεκαετίας του '80, πιθανότατα θα απογοητευθεί. Ισως είναι καλύτερο να το διαβάσει ως μια σχεδόν αφηρημένη άσκηση λογοτεχνικού παιχνιδιού. Πρόκειται για ένα παιχνίδι γάτας και ποταμιού ανάμεσα στον αφηγητή και στην πρωταγωνίστρια, η οποία τυχαίνει να είναι γυναίκα. Η Μαρία δεν μπορεί να συγκριθεί, για παράδειγμα, με τη Ρόζαμοντ στο «Σαν τη βροχή πριν πέσει» (εκδ. Πόλις, 2012), ένα μυθιστόρημα που έγραψα στα σαράντα μου, όταν είχα αποκτήσει πολύ μεγαλύτερη εμπειρία ζωής.

– **Στο βιβλίο αυτό απουσιάζει η πολιτική. Ήταν σκόπιμο αυτό;**

– Δυσκολεύομαι να θυμηθώ τι ακριβώς είχα στο μυαλό μου όταν το έγραφα. Το μόνο που μπορώ να πω με βεβαιότητα είναι ότι δεν υπάρχουν πολιτικές αναφορές ούτε στα δύο (ανέκδοτα) μυθιστορήματα που προηγήθηκαν. Η πολιτική άρχισε να μπαίνει στα βιβλία μου μόνο με το επόμενο, το «Α Touch of Love», που δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά. Δεν είναι λοιπόν ότι δεν με ενδιέφερε η πολιτική· απλώς δεν είχα βρει ακόμη έναν τρόπο να την ενσωματώσω στη μυθοπλασία μου. Επίσης πρόκειται για ένα πολύ σύντομο μυθιστόρημα σε σύγκριση με τα μεταγενέστερα έργα μου, οπότε ίσως ένιωθα ότι δεν υπήρχε χώρος για μια κοινωνική διάσταση παράλληλα με την ατομική.

– **Καταλαβαίνω από τον πρόλογο ότι επιμείνετε πολύ μέχρι να εκδοθεί το βιβλίο σας. Πώς καταλαβαίνει κάποιος ότι θέλει να γίνει συγγραφέας;**

– Κοιτάζοντας πίσω, με εκπλήσσει το πόση αυτοπεποίθηση είχα και πόσο αποφασισμέ-

νος ήμουν να εκδώσω βιβλία. Δεν ξέρω από πού προερχόταν αυτό, πέρα από το ότι είχα ένα δάσκαλο στο σχολείο, τον Τόνι Τροτ, ο οποίος πίστευε πολύ στη γραφή μου και έλεγε εξαιρετικά ενθαρρυντικά πράγματα γι' αυτήν. Ούτε καταλαβαίνω γιατί ήθελα τόσο πολύ να γράφω. Στην πραγματικότητα δεν «ήθελα να γίνω συγγραφέας», δεν είχα κάποιο σχέδιο. Απλώς απολάμβανα πάρα πολύ τη γραφή και συνέχισα να το κάνω. Και πάλι, δεν ξέρω από πού προήλθε αυτή η παρόρμηση. Εμφανίστηκε όταν ήμουν περίπου οκτώ ετών και –σε αντίθεση με τους περισσότερους συμμαθητές και συνομηλίκους μου– δεν την ξεπέρασα ποτέ.

– **Στο βιβλίο σας συχνά απευθύνεστε άμεσα στον αναγνώστη. Δεν είναι αυτό μια μορφή «λογοτεχνικού λαϊκισμού»;**

– Δεν καταλαβαίνω πραγματικά γιατί αυτό θα έπρεπε να θεωρείται «λογοτεχνικός λαϊκισμός». Όπως είπα, όταν έγραφα τη «Μαρία» ήμουν πολύ επηρεασμένος από τους Βρετανούς μυθιστοριογράφους του 18ου αιώνα. Αλλωστε, αυτοί αποτέλεσαν και το θέμα της διδακτορικής μου διατριβής. Με γοήτευε ιδιαίτερα ο τρόπος με τον οποίο ο Χένρι Φιλντινγκ απευθυνόταν άμεσα στον αναγνώστη και το πώς αυτό δημιουργούσε μια ισχυρή δυναμική ανάμεσα στον αφηγητή και στον αναγνώστη, λειτουργώντας ως αντίστιξη στις σχέσεις των ιδίων των μυθοπλαστικών χαρακτήρων. Για μένα πρόκειται για μια απολύτως θεμιτή λογοτεχνική τεχνική, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε με εκλεπτυσμένο είτε με λαϊκιστικό τρόπο. Βέβαια, το 1984, όταν έγραψα το μυθιστόρημα, ελάχιστοι συγγραφείς χρησιμοποιούσαν αυτή την

τεχνική, οπότε θα μπορούσε κανείς να με κατηγορήσει για αναχρονισμό.

– **Ο Τζούλιαν Μπαρνς δήλωσε ότι έγραψε το τελευταίο του βιβλίο. Θα μπορούσατε να κάνετε κάτι παρόμοιο;**

– Δεν μπορώ να φανταστώ τη ζωή μου χωρίς να γράφω. Ισως όμως να αισθάνομαι διαφορετικά σε δέκα ή δεκαπέντε χρόνια. Προς το παρόν είμαι γεμάτος ιδέες για καινούργια βιβλία.

– **Πόσο συστηματικά γράφετε; Πώς επιλέγете τα θέματά σας;**

– Το γράψιμό μου δεν είναι ιδιαίτερα συστηματικό. Μια καλή μέρα μπορεί να περάσω έξι ή επτά ώρες στο γραφείο μου, αλλά μεγάλο μέρος αυτού του χρόνου αφιερώνεται στο διάβασμα, στην περιήγηση στο Διαδίκτυο ή απλώς στο να κοιτάζω στο κενό. Όταν ολοκληρώνω ένα βιβλίο, συνήθως χρειάζομαι μερικούς μήνες μέχρι να αποκτήσω μια ισχυρή αίσθηση για το τι θέλω να γράψω στη συνέχεια. Προσπαθώ να επιλέγω κάτι εντελώς διαφορετικό, κάτι που θα λειτουργεί ως αντίδραση στο προηγούμενο μυθιστόρημά μου. Μόλις ολοκληρώσω ένα μυθιστόρημα για τους συνθέτες Ραβέλ και Βον Γουίλιαμς (σ.σ. κυκλοφορεί τον Νοέμβριο με τίτλο «Lessons in harmony», εκδ. Penguin) και ήταν μία από τις πιο απολαυστικές συγγραφικές εμπειρίες της ζωής μου. Τώρα που τελείωσε, αισθάνομαι ένα είδος κενού.

– **Υπάρχει κάποιος νέος συγγραφέας που σας έχει εντυπωσιάσει ή σας έχει καταλάβει αυτή η κίνηση κινική αίσθηση ότι όλα έχουν ήδη γραφτεί και ειπωθεί;**

– Ναι, όλα έχουν γραφτεί κι ειπωθεί, αλλά αυτό δεν εμποδίζει τους συγγραφείς να βρίσκουν νέους και ενδιαφέροντες τρόπους για να τα πουν ξανά. Μου αρέσει να διαβάζω νέους Βρετανούς συγγραφείς, γιατί με συναρπάζει να βλέπω ανθρώπους να προσπαθούν να επανεφεύρουν τη μορφή του μυθιστορήματος και να παρατηρώ πώς η γραφή προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες εποχές.

– **Στο «Ο κύριος Γουάιλντερ κι εγώ» (εκδ. Πόλις 2020) η πλοκή εκτυλίσσεται στην Κέρκυρα και στη Μαδουρή, απέναντι από τη Λευκάδα. Ωστόσο δεν είχατε επισκεφθεί κανένα από τα δύο μέρη μέχρι τότε. Είχατε πει ότι βασιστήκατε στο Google. Είδατε τον πρόσφατο θόρυβο όταν η Ολγκα Τοκάρτσουκ παραδέ-**

χθηκε ότι χρησιμοποιεί ΑΙ για να αντλεί λεπτομέρειες σχετικά με τον τόπο και τον χρόνο όπου εκτυλίσσεται η ιστορία της; Ποια είναι η άποψή σας;

– Δεν έχω χρησιμοποιήσει ποτέ ChatGPT – δεν θα ήξερα καν από πού να αρχίσω. Βέβαια, σήμερα, ακόμη και όταν απλώς κάνεις μια αναζήτηση στο Google, η πρώτη απάντηση που λαμβάνεις είναι συχνά παραγόμενη από ΑΙ. Δεν έχω πρόβλημα να χρησιμοποιείται για ερευνητικούς σκοπούς, αλλά ακόμη κι έτσι πρέπει να διασταυρώνεις τα πάντα, γιατί κάνει πάρα πολλά ανόητα λάθη. Η ιδέα όμως ενός μυθιστορηματος γραμμένου από ΑΙ δεν με ενδιαφέρει καθόλου, ούτε ως αναγνώστη ούτε ως συγγραφέα. Για μένα η διαδικασία της γραφής είναι ένα όμορφο και αναγκαίο κομμάτι της ζωής μου (ακόμη κι αν κάποιες μέρες δεν πηγαίνει καθόλου καλά). Γιατί να ήθελα να αφήσω μια μηχανή να μου το στερήσει αυτό; Και ως αναγνώστης θεωρώ ότι η πρόζα που παράγεται από ΑΙ είναι κακή· την αναγνωρίζεις από χιλιόμετρα, με τις κλισέ διατυπώσεις και τον αδέξιο ρυθμό της. Πάντως δεν έχετε απολύτως δίκιο, γιατί έχω επισκεφθεί την Κέρκυρα πολλές φορές. Όσο για τη Μαδουρή, θα ήθελα πολύ να είχα πάει, αλλά τότε οι συνθήκες δεν μου το επέτρεψαν. Παρηγορήθηκα σκεπτιζόμενος ότι μόλις είχα διαβάσει ένα εξαιρετικό μυθιστόρημα για εξερευνητές στον Αρκτικό Κύκλο, γραμμένο από κάποιον που δεν είχε βρεθεί ποτέ εκεί.

– **Ποια είναι η σχέση σας με την Ελλάδα; Έχετε ένα φανταστικό αναγνωστικό κοινό εδώ.**

– Έχω κάποιους καλούς Έλληνες φίλους που ζουν πλέον στην Πελοπόννησο, αλλά πέρα από αυτό δεν έχω κάποια ιδιαίτερη προσωπική σύνδεση με την Ελλάδα. Κάθε φορά όμως που έρχομαι για παρουσιάσεις, συγκλονίζομαι από τη θερμή υποδοχή των Ελλήνων αναγνωστών μου. Γιατί αγαπούν τόσο πολύ τα βιβλία μου –ίσως περισσότερο και από τους Βρετανούς αναγνώστες– δεν κατάφερα ποτέ να το καταλάβω πλήρως, αλλά τους είμαι βαθύτατα ευγνώμων γι' αυτό. Αλλωστε η Ελλάδα είναι η γενέτειρα της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας, οπότε δεν υπάρχει καλύτερο μέρος για να νιώθεις ένας συγγραφέας ευπρόσδεκτος.

“

Σαν βιβλίο ενός άλλου
Το «Μαρία, η γυναίκα των συμπτώσεων» μοιάζει σαν να γράφτηκε από κάποιον άλλον άνθρωπο. Υπάρχει κάτι από το χιούμορ που συναντά κανείς στα μεταγενέστερα μυθιστορήματά μου, αλλά απουσιάζουν εντελώς η πολιτική και η κοινωνική διάσταση.

“

Η ΑΙ και η γραφή
Η ιδέα ενός μυθιστορηματος γραμμένου από ΑΙ δεν με ενδιαφέρει καθόλου, ούτε ως αναγνώστη ούτε ως συγγραφέα. Για μένα η γραφή είναι ένα όμορφο και αναγκαίο κομμάτι της ζωής μου. Γιατί να ήθελα να αφήσω μια μηχανή να μου το στερήσει αυτό;

Το βιβλίο «Μαρία, η γυναίκα των συμπτώσεων», που ο Τζόνathan Κόου έγραψε σε ηλικία 23 ετών, κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Πόλις.

Επιστροφή στο Ακρωτήριο του Φόβου

Ο Χαβιέ Μπαρδέμ ενσαρκώνει τον απόλυτο κακό του Χόλιγουντ, που έχουν υποδυθεί οι Μίτσαμ και Ντε Νίρο

Του ΘΟΔΩΡΗ ΛΕΝΝΑ

Το Χόλιγουντ λατρεύει την αυτοαναφορικότητα. Και τους κακούς. Ακόμη κι αν αυτοί οι «κακοί» συχνά αντανakλούν δυσάρεστες διαπιστώσεις για την ίδια την κινηματογραφική βιομηχανία. Ο Μαξ Κέιντι συνιστά μια τέτοια περίπτωση: λειτουργεί ως αρχετυπικό σύμβολο ενός μεγάλου και αδιαμφισβήτητου κακού. Αλλά ταυτόχρονα φέρει την περιπλοκότητα ενός «αντισυστημικού» ήρωα-αουτσάιντερ, που με την κτηνώδη ορμή του «ραγίζει» τον καθρέφτη των βεβαιτήτων της «άσπλης» αμερικανικής ευτυχίας.

Ο νέος τηλεοπτικός Κέιντι του Χαβιέ Μπαρδέμ στο «Cape Fear» του Apple TV που μόλις κυκλοφόρησε, «αγκαλιάζει» τη χολιγουντιανή επιθυμία να επανασυστήνεται διαρκώς με σύγχρονους όρους. Αυτή τη φορά το «κακό» είναι πιο περιπλοκο και ανθρώπινο. Κουβαλά παιδικά τραύματα, συναισθηματικές αντιφάσεις και διακυμάνσεις, ενδεχομένως να έχει αδικηθεί ή εξαπατηθεί από το σύστημα απονομής δικαιοσύνης. Η σειρά του Νικ Αντόσκα σέβεται όσα κληρονόμησε από τις ταινίες του 1962 και του 1991, όμως ο Μαξ Κέιντι –της ταραγμένης Αμερικής του 2026– δεν θα μπορούσε να είναι ίδιος.

Δίψα για εκδίκηση

Ο ήρωας συστήθηκε το 1957 στο βιβλίο «The Executioners» του Τζον Ντ. ΜακΝτόναλντ, πριν αυ-

Ο (ισπανόφωνος) Μαξ Κέιντι 3.0 του Χαβιέ Μπαρδέμ (επάνω) διαθέτει κάτι από τη χαμηλότονη σαγήνη του Μίτσαμ (αριστερά), ενσωματώνει αποχρώσεις από την γκροτέσκα υπερβολή του Ντε Νίρο (δεξιά), αλλά είναι πιο αινιγματικός.

Νίρο, αλλά είναι πιο αινιγματικός, ενώ –ουσιαστική διαφοροποίηση– εισβάλλει στη ζωή των Μπάουντεν έχοντας πριν κριθεί αθώος από την αμερικανική δικαιοσύνη.

Στην τηλεοπτική διασκευή του «Cape Fear» η βασική «ανταγωνίστρια» του Κέιντι είναι γυναίκα, με την Εϊμι Ανταμς να ερμηνεύει με ανατριχιαστική ακρίβεια την κυνική, καριερίστα δικηγόρο. Η οικογένεια Μπάουντεν είναι πλέον ανεργάτιστη και υπό διάλυση, οι δεσμοί ξεκαρβαλωμένοι και τα δύο παιδιά φυλακισμένα σε μια κακοφορισμένη μεγαλοαστική έπαυλη. Στο σύγχρονο «Ακρωτήριο του Φόβου» η Δικαιοσύνη είναι πεδίο διαπραγματεύσεως, η αθωότητα «προϊόν» που μπορεί να παράγει κέρδη εκατομμυρίων, ο κόσμος μέσα και έξω από την άλλοτε ιερή οικία των Μπάουντεν, αβέβαιος και πολλαπλά ανασφαλής.

Ο Αντόσκα δεν αποφεύγει την παγίδα να υπερφορτώσει τη σειρά με προφανείς «επικαιροποιήσεις»: τεχνητή νοσηρότητα, σόσιαλ μίντια, κουλτούρα της ακύρωσης. Όμως «μπολιάζει» το υλικό του και με μια σαρόδνια ρετρό γεύση «Νέου Χόλιγουντ» των '70s. Ο Σκορσέζε είναι «παρών» στην παραγωγή, ωστόσο το νέο «Ακρωτήριο» υποθετεί –ευτυχώς– περισσότερο την kits ειρωνεία του Μπράιαν ντε Πάλμα. Όλα είναι γελοία και ταυτόχρονα τρομακτικά. Όπως και το προσωπείο της σύγχρονης Αμερικής.

τό διασκευαστεί για το σινεμά το 1962 σε σκηνοθεσία Τζ. Λι Τόμπσον. Ο πρώτος Μαξ Κέιντι του Ρόμπερτ Μίτσαμ έρπεται σιωπηλά και απειλητικά, με ένα πούρο κολημένο στο στόμα, προς την ευτυχισμένη οικία του πάτερ φαμίλια δικηγόρου Σαμ Μπάουντεν (Γκρέγορι Πεκ), διψώντας για εκδίκηση. Το σχήμα –εκ πρώτης όψεως– απλό. Ο Κέιντι-Μίτσαμ, ένα σεξουαλικό αρπακτικό που δίκαια βρέθηκε πίσω από τα κάγκελα της φυλακής εξαιτίας της μαρτυρίας του Μπάουντεν-Πεκ, απεικονίζεται ως ενσάρκωση του απόλυτου κακού. Προσώρας η «αγία» αμε-

ρικανική οικογένεια περιβάλλεται από φωτισμένο λειτουργικό και αγάπης. Εστω κι αν το παιχνίδισμα του Τόμπσον με τους κώδικες του σασπένς –ειδικά στη σκηνή καταδίωξης του ανήλικου κοριτσιού– αποκαλύπτει έναν υπόρρητο κοινωνικό φόβο για το επερχόμενο ξύπνημα μιας «επικίνδυνης» σεξουαλικότητας.

Δεν είναι τυχαίο που ο Μάρτιν Σκορσέζε, 30 χρόνια μετά, έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο της κόρης της οικογένειας Μπάουντεν. Ο Ρόμπερτ ντε Νίρο στην ταινία του 1991 απογείωσε τον Μαξ Κέιντι ως υπεράνθρωπο και άτρωτο εκδικητή, μια βιβλική μορ-

φή που μπορεί να λυγίσει κάθε «θεσμικό», πολιτισμένο μηχανισμό που ο δικηγόρος Νικ Νόλτε επιστρατεύει για να προστατεύσει την οικογένειά του. Σε μία από τις πιο ηλεκτρισμένες σκηνές, ο Κέιντι απομονώνει την κόρη της οικογένειας (Τζούλιετ Λιούις) και αποπειράται, αποπλανώντας την σεξουαλικά διά της δόξης θεατρικής διδασκαλίας, να αντιστρέψει το σχήμα του καλού και του κακού. Αυτή τη φορά, η «αμαρτία» βρίσκεται (και) μέσα στον οικογενειακό χώρο: στην τελματωμένη ερωτική σχέση του ζευγαριού, στη χρήση ναρκωτικών από την κόρη αλλά και στο γεγονός ότι ο

Μαξ Κέιντι έχει –εν μέρει– δικίο στο να αποζητά εκδίκηση καθώς ο Σαμ Μπάουντεν, ως συνήγορός του, είχε αποκρύψει συνειδητά ένα ελαφρυντικό στοιχείο με συνέπεια να οδηγηθεί στη φυλακή.

Στην εποχή του Τραμπ

Ο Μαξ Κέιντι 3.0 του Χαβιέ Μπαρδέμ –ισπανόφωνος στην Αμερική του Τραμπ– κατορθώνει από το πρώτο επεισόδιο να απεγκλωβιστεί από τη σκιά της σύγκρισης με τους προκατόχους. Διαθέτει κάτι από τη χαμηλότονη σαγήνη του Μίτσαμ, ενσωματώνει με μέτρο αποχρώσεις από την γκροτέσκα υπερβολή του Ντε

ACADEMY AWARD® WINNER
EMMA THOMPSON

DEAD OF WINTER

A FILM BY BRIAN KIRK

ONLY IN THEATERS SEPTEMBER 26

★★★★★

"KEEPS YOU ON THE EDGE OF YOUR SEAT"
"A RIVETING PSYCHOLOGICAL AND EMOTIONAL THRILLER"

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΙΟΥΝΙΟΥ 21:00

DEAD OF WINTER / ΣΤΑ ΒΑΘΗ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ

ΤΑΙΝΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

Μια γυναίκα που έχει παγιδευτεί σε χιονοθύελλα, γίνεται μάρτυρας της απαγωγής μιας έφηβης κι αντιλαμβάνεται ότι είναι η μόνη ελπίδα αυτού του κοριτσιού.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet
Θέση: 101

cyta
Θέση: 49

MOVIES HD

MESIMVRIA®
www.mesimvria.com

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΟΨΗ

Ο σκηνοθέτης Βασίλης Παπαβασιλείου (αριστερά), από τα πρόσωπα που εμφανίζονται στο ντοκιμαντέρ «Πρόγονοι». Κάτω, ένα ερειπωμένο κτίριο στο Αίγιο που τράβηξε την προσοχή της σκηνοθέτιδος. Δεξιά, ο Διονύσης Σαββόπουλος, ένα ακόμη πρόσωπο των Προγόνων που κινηματογράφησε η Ε. Στεφανή, σε μία από τις πρόβες πριν από την τελευταία συναυλία του, στο Rockwave Festival.

Ενα μωσαϊκό από «ρετάλια»

Οι «Πρόγονοι» της Εύας Στεφανή είναι μια αναπάντεχη σύνθεση από σπαράγματα των ταινιών της

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ**

— Περί ψυχής τι λες, μπαμπά; Υπάρχει ψυχή;
— Δεν υπάρχει.
— Δηλαδή υπάρχει μόνο εγκέφαλος;
— Στον εγκέφαλο είναι η ψυχή. Δεν υπάρχει ανεγκέφαλος ψυχή.

Με αυτόν τον διάλογο, καταγεγραμμένο στην αυλή του σπιτιού τους στη Νέα Ερυθραία, η Εύα Στεφανή συνομιλεί με τον πατέρα της, τον ψυχίατρο και ψυχαναλυτή Κώστα Στεφανή. Εκείνος, ήρεμος, σερβίρει το πρωινό του, κι εκείνη πίσω από την κάμερα μοιράζεται μαζί του μία από τις τελευταίες συναντήσεις τους. Το σύντομο αυτό βίντεο, διάρκειας λιγότερης των τριών λεπτών, θα μπορούσε να αποτελεί κεντρικό κομμάτι της νέας ταινίας της «Πρόγονοι», παραγωγής του Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου, που θα παρουσιαστεί στην Πειραιώς 260, στις 23 Ιουνίου.

Ο θεατής που θα περάσει το κατώφλι της αίθουσας Δ θα βρεθεί μπροστά σε μια συνθήκη διαφορετική από τις συνηθισμένες του φεστιβάλ. Η παρουσία ενός κινηματογραφικού έργου μέσα σε μια διοργάνωση για τις παραστατικές τέχνες δημιουργεί από μόνη της περιέργεια και έκπληξη. Η σκηνοθέτις συνθέτει εδώ ένα μωσαϊκό αναμνήσεων που εκτείνεται από το 1995 έως σήμερα. Στο περίπου μίας ώρας φιλμ μοιράζεται αληθινές στιγμές και ιστορίες ανθρώπων που έχει συναντήσει στη ζωή και στη δουλειά της, με τον άμεσο τρόπο του ντοκιμαντέρ και τη χαρακτηριστική ποιητική ματιά της, δίνοντας τη δική της απάντηση στη φετινή θεματική του φεστιβάλ: «Πού βρισκόμαστε σήμερα».

«Είδα αυτή την ιδέα εδώ και καιρό. Δεν την είχα φανταστεί ακριβώς όπως τελικά έγινε — όλα αλλάζουν όταν αρχίζεις να δημιουργείς κάτι—, αλλά ήθελα να φτιάξω μια ταινία με ανθρώπους που έχω γνωρίσει και που με έχουν διαμορφώσει. Φυσικά δεν είναι όλοι· είναι όσοι έτυχε να έχω κινηματογραφήσει», μας λέει η σκηνοθέτις. Μεγάλο μέρος του υλικού αποτελείται από «ρετάλια», όπως ονομάζει τα μικρά κινηματογραφικά καρέ που δεν χρησιμοποιήθηκαν σε προηγούμενες δουλειές της. «Όλα αυτά ήθελα κάποτε να τα αξιοποιήσω. Είναι θραύσματα τα οποία συνθέτουν αυτό που αποκαλώ «καταγωγή» μου, είτε μιλάμε για οικογενειακά πρόσωπα είτε για ανθρώπους που συναντάει κανείς στις ταινίες μου», συνεχίζει.

Η Δήμητρα και το ταξί

Από το εσωτερικό και την αυλή του πατρικού σπιτιού της, τα πλάνα μάς μεταφέρουν στον χώρο εργασίας της Δήμητρας, της πρωταγωνίστριας από το «Μέρες και νύχτες με τη Δήμητρα Κ.» (2021). Η Δήμητρα Κανελλοπούλου, εργάτρια του σεξ στην Αθήνα, εμφανίζεται εδώ σαν μια

Η Εύα Στεφανή έφτιαξε τη νέα ταινία της με «θραύσματα» από μνήμες και ανθρώπους, τα οποία συνθέτουν αυτό που η ίδια χαρακτηρίζει «καταγωγή» της. «Είτε μιλάμε για οικογενειακά πρόσωπα είτε για ανθρώπους που συναντάει κανείς στις ταινίες μου», εξηγεί.

φιγούρα που επιστρέφει από μια προηγούμενη ιστορία για να συνεχίσει τη δική της αφήγηση. Από εκεί η ταινία γλιστράει στο σάλονι ενός σπιτιού, όπου παρακολουθούμε μια τρυφερή και χιουμοριστική «συνομιλία» με την ηλικιωμένη ψυχαναλύτρια της σκηνοθέτιδος. Κι έπειτα, χωρίς καμία ομαλή μετάβαση να είναι απαραίτητη, βρισκόμαστε μέσα σε ένα ταξί. Ο οδηγός παίζει μπαγλαμά ενώ οδηγεί. Απαντάει σε ερωτήσεις της κ. Στεφανή με μια μικρή συστολή για την κάμερα, κάτι που παρ' όλα αυτά δεν τον εμποδίζει να αφηθεί στην εξιστόρησή του και στη μουσική του.

Μέσα στις γρήγορες εναλλαγές εικόνων, τόπων και προσώπων, το φιλμ μάς πηγαίνει πίσω στη δεκαετία του '90, στον Σταθμό Λαρίσης. Η «υφή» της εικόνας —το παλαιότερο, αναλογικό

υλικό σε αντίθεση με τα νεότερα πλάνα— μαρτυρά αμέσως την εποχή, πέρα από τα ντυσίματα των περαστικών.

«Η μορφή της ταινίας δεν είναι χρονολογική· είναι συνειρμική, αλλά όχι απολύτως», εξηγεί η κ. Στεφανή. «Υπάρχει σκέψη και πρόθεση, αλλά αφήνω τα πράγματα απλώς να προκύπτουν και να πηγαίνουν εκεί όπου τα οδηγεί η ίδια η φόρμα. Αυτό φαινόταν καθαρά στο μοντάζ», λέει και συνεχίζει: «Η δομή είναι ανακατεμένη, όπως η μνήμη που

φέρνει και παίρνει εικόνες. Προσπάθησα να μιμηθώ αυτή τη διαδικασία, όσο γίνεται, όχι να επιδιώξω μια πιστή αναπαραγωγή της. Δεν μπορώ να αντιγράψω τη μνήμη μου σαν μηχανήμα — δεν είμαι ΑΙ του εαυτού μου. Κι άλλωστε κανείς δεν μπορεί να εξηγήσει, για παράδειγμα, γιατί ενώ σκέφτεται το πατρικό σπίτι του, ξαφνικά εισβάλλει κάτι εντελώς διαφορετικό στο μυαλό του».

Ο Διονύσης Σαββόπουλος

Κάπως έτσι, σχεδόν αναπάντεχα, εμφανίζεται στη μεγάλη οθόνη και ο Διονύσης Σαββόπουλος. Ενα καρέ-ντοκουμέντο από τις τελευταίες πρόβες του συνθέτη και τραγουδοποιού, που πρόσφατα έφυγε από τη ζωή, εντάσσεται οργανικά στην ταινία. Η παρουσία του δεν λειτουργεί ως ξεχωριστό «επεισόδιο», αλλά ως ακόμη ένα ίχνος από τον κόσμο

που περιβάλλει τη σκηνοθετιδα, γεμάτος ανθρώπους της τέχνης, της μουσικής και της δημιουργίας. «Γνώρισα τον Διονύση Σαββόπουλο παλαιότερα μέσω του Λάκη Παπαστάθη και, όταν τον συνάντησα ξανά έπειτα από χρόνια, του εξέφρασα την επιθυμία μου να δημιουργήσω μια ταινία γι' αυτόν. Με εμπιστεύθηκε και έτσι αποφασίσαμε από κοινού αυτή η ταινία να αποτελείται από μαγνητοσκοπημένο υλικό των προβών του, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν πριν από την τελευταία παράστασή του στην Αθήνα», μας λέει η κ. Στεφανή και συμπληρώνει: «Ενα μικρό μέρος από αυτές τις συναντήσεις, που έμοιαζαν σαν μουσική γιορτή, αποφάσισα τελικά να το συμπεριλάβω στην ταινία “Πρόγονοι”».

Στο φιλμ υπάρχουν, επίσης, αναφορές στον Λάκη Παπαστάθη: «Ήταν δάσκαλός μου και με επηρέασε βαθιά. Του χρωστάω πάρα πολλά. Όταν γύρισα από τις σπουδές μου στο εξωτερικό, είχα την τύχη να βρεθώ στην εκπομπή το “Παρασκήνιο” μαζί με εκείνον και τον Τάκη Χατζόπουλο. Εκεί μπόρεσα πραγματικά να εξελιχθώ ως κινηματογραφίστρια, αλλά και γενικότερα να διευρύνω τον τρόπο που βλέπω τα πράγματα».

Η «ανασκαφή» του εαυτού

Θα μπορούσε κανείς να πει ότι η ταινία έχει ένα χαρακτήρα αποχαιρετισμού, σαν ένα σύνολο αναμνήσεων που συγκεντρώνονται σε μια ματιά προς τα πίσω. «Όπως συμβαίνει με κάθε ενδοσκόπηση, κάποια στιγμή σταματάς, είτε γιατί δεν μπορείς να πας βαθύτερα είτε γιατί η ζωή σε τραβάει αλλού. Προσωπικά κοιτάζω πιο συχνά προς τα έξω παρά προς τα μέσα, και κάθε φορά που επιχειρώ να στραφώ μέσα μου, κάτι με διακόπτει. Ο χρόνος, οι υποχρεώσεις ή και η έλλειψη τόλμης. Γι' αυτό λέω πως η ταινία μοιάζει σε κάποιο βαθμό με μια ανασκαφή του εαυτού, αλλά παράλληλα και με το “ημερολόγιο μιας άτολμης”».

Από εκεί η συζήτηση περνάει στους νέους ανθρώπους με τους οποίους έρχεται καθημερινά σε επαφή ως καθηγήτρια στο Τμήμα ΜΜΕ του ΕΚΠΑ, όπου διδάσκει Κινηματογράφο. «Οι νέοι σήμερα είναι πιο ανοικτοί στο να “ψάξουν” μέσα τους, να κάνουν ψυχοθεραπεία ή ψυχανάλυση. Δεν έχουν τα ταμπού που υπήρχαν κάποτε γύρω από το ζήτημα», σημειώνει τονίζοντας ότι οι φοιτητές είναι για εκείνη μια φοβερή ζωογόνος δύναμη. «Μπαίνω στην τάξη και ξαφνικά μπορώ να διατυπώσω πράγματα που δεν έχουν ακόμη συγκροτηθεί πλήρως στη σκέψη μου. Όπως και στον κινηματογράφο, έτσι και στη διδασκαλία δεν ξεκινώ με σκαλέτα. Μου αρέσει η έννοια του αργαλειού: να προσθέτεις ένα κόκκινο χρώμα, μετά ένα κίτρινο, να εμπιστευέσαι το υλικό σου και να το αφήνεις να σε οδηγεί», καταλήγει.

Δεν είμαι μηχανήμα

Η μορφή της ταινίας δεν είναι χρονολογική· είναι συνειρμική, αλλά όχι απολύτως. Η δομή είναι ανακατεμένη, όπως η μνήμη που φέρνει και παίρνει εικόνες. Προσπάθησα να μιμηθώ αυτή τη διαδικασία, όσο γίνεται, όχι να επιδιώξω μια πιστή αναπαραγωγή της. Δεν μπορώ να αντιγράψω τη μνήμη μου σαν μηχανήμα — δεν είμαι ΑΙ του εαυτού μου.

Κοιτάζω προς τα έξω

Όπως συμβαίνει με κάθε ενδοσκόπηση, κάποια στιγμή σταματάς, είτε γιατί δεν μπορείς να πας βαθύτερα είτε γιατί η ζωή σε τραβάει αλλού. Προσωπικά κοιτάζω πιο συχνά προς τα έξω παρά προς τα μέσα, και κάθε φορά που επιχειρώ να στραφώ μέσα μου, κάτι με διακόπτει. Ο χρόνος, οι υποχρεώσεις ή και η έλλειψη τόλμης.

Το ντοκιμαντέρ «Πρόγονοι» της Εύας Στεφανή θα προβληθεί στις 23 Ιουνίου στην αίθουσα Δ της Πειραιώς 260.

SCHWIMM FISCHER

Αριστερά: «Στον δημόσιο χώρο δεν σου χαρίζεται τίποτα. Πρέπει να κερδίσεις την προσοχή του κοινού ανάμεσα σε όλα όσα τη διεκδικούν: την κυκλοφορία, τον καιρό, κάποιον που βγάζει βόλτα τον σκύλο του», λένε οι επικεφαλής της ομάδας Fabla Collective.

Δεξιά: «Όταν δημιουργήσα το “He Who Falls” με απασχολούσε ένα πολύ απλό ερώτημα: Πώς μπορούμε να στεκόμαστε όρθιοι; Πώς βρίσκουμε ισορροπία σε έναν κόσμο που κυριαρχείται από μεταβολές και αβεβαιότητες;», αναφέρει στην «Κ» ο Γιοάν Μπουρζουά.

GERALDINE ARESTIANU

Αψηφώντας τη βαρύτητα

Χορογράφοι συνδυάζουν ακροβατικά και μαγικά τρικ στο Διεθνές Φεστιβάλ της Καλαμάτας

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Η πρώτη εντύπωση είναι η αστάθεια ως κινητήριος δύναμη: σώματα που γλιστρούν, πέφτουν, ανασπώνονται, ξαναδοκιμάζουν. Οι φετινές παραστάσεις στο 32ο Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας δεν προσπαθούν να κρύψουν την αβεβαιότητα της πραγματικότητας που ζούμε: την κάνουν σκηνικό. Δημιουργούν χώρους όπου τα σώματα των χορευτών φαίνεται να αιωρούνται λίγο παραπάνω απ’ όσο επιτρέπουν οι νόμοι της φυσικής, ενώ ο θεατής αναρωτιέται αν αυτό που βλέπει είναι τεχνική ή τρικ.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο κινούνται και οι δημιουργοί που ξεχωρίσαμε και θα παρουσιάσουν τον Ιούλιο τα έργα τους. Ο καθένας τους προσεγγίζει τη ταχυδακτυλουργική και την ακροβατική διάσταση της χορογραφίας από διαφορετική πλευρά – άλλος μέσα από την τεχνική, άλλος μέσα από την αφήγηση, άλλος μέσα από την ίδια την υλικότητα του σώματος. Όλοι μαζί ωστόσο σκιαγραφούν ένα τοπίο στο οποίο ο σύγχρονος χορός ενσωματώνει μαγικές εικόνες που μας κάνουν να «πετάμε».

Ο Γάλλος χορογράφος Γιοάν Μπουρζουά, που φέτος ανοίγει το φεστιβάλ στην Κεντρική Σκηνή (17/7) με την παράσταση «He Who Falls» (Αυτός που πέφτει), ξεκίνησε την καλλιτεχνική πορεία του από τις τέχνες του τσίρκου. Σπούδασε ζογκλερικά και ακροβατικά στη CNAC, στην Εθνική Σχολή Τεχνών του Τσίρκου της Γαλλίας, και στη συνέχεια συνεργάστηκε επί τέσσερα χρόνια με τη φημισμένη ομάδα της Μαγκί Μαρέν, προτού ιδρύσει το δικό του καλλιτεχνικό σχήμα. «Στην εφηβεία, το τσίρκο εμφανίστηκε ως ένας χώρος που μπορούσε να ενώσει επιθυμίες οι οποίες μου φαινόταν διαχωρισμένες: την αγάπη για την κίνηση, τη σωματική σχέση με τον κόσμο, τη φαντασία, τη γραφή και τη σκηνή. Τότε ένιωσα πως ανακάλυπτα έναν τόπο όπου το σώμα μπορούσε να σκέφτεται όσο και οι λέξεις, και όπου μια πολύ συγκεκριμένη, απτή εμπειρία μπορούσε να μετατραπεί σε μορφή αφήγησης», μας λέει ο ίδιος.

Αυτή η ιδέα του σώματος που σκέφτεται, που βρίσκεται διαρκώς σε διάλογο με τον χώρο και τις αόρατες δυνάμεις που το περιβάλλουν, διατρέχει την έως τώρα δουλειά του. «Πιστεύω, άλλωστε, ότι υπάρχει ένας βαθύς δεσμός ανάμεσα στην ποίηση και στην υπέρβαση των ορίων: η ποίηση γεννιέται συχνά όταν τα συντηθισμένα σύνορα μετατοπίζονται. Σε αντίθεση με ό,τι συνήθως συνδέεται με την ακροβασία, νιώθω να με ελκύει περισσότερο η ευθραυστότητα παρά η δύναμη. Η δύναμη εντυπωσιάζει: η ευθραυστότητα, όμως, συγκινεί», τονίζει ο Μπουρζουά.

Στο «He Who Falls», ίσως το πιο εμβληματικό έργο του, αυτή η ευθραυστότητα αποκτά υλική

BETA GAMBRO

Στιγμιότυπο από την πρώτη συνεργασία ανάμεσα στον εικαστικό καλλιτέχνη και μάγο Κάλε Νίο και στον χορογράφο Φερνάντο Μέλο. Το «Tempo» εμπνέεται από ένα κείμενο του Φινλανδού συγγραφέα και ποιητή Χάρι Σάλμενιemi σχετικά με την παράξενη ελαστικότητα του χρόνου.

μορφή. Στη σκηνή, έξι ερμηνευτές –τρεις άνδρες και τρεις γυναίκες– βρίσκονται πάνω σε μια πιατόφορμα που κρέμεται από καλώδια. Όταν η κατασκευή κατεβαίνει οριζόντια και αρχίζει να περιστρέφεται, αρχικά αργά και στη συνέχεια με ολοένα αυξανόμενη ταχύτητα, οι χορευτές αναγκάζονται να συσπειρωθούν, να ισορροπήσουν και να συνεργαστούν προκειμένου να αντισταθούν στη φυγόκεντρο δύναμη που τους παρασύρει προς τα άκρα, όπου η ισορροπία είναι πάντοτε προσωρινή. «Αυτό που με ενδιαφέρει είναι οι δυνάμεις που δεν βλέπουμε και οι οποίες, παρ’ όλα αυτά, διαμορφώνουν τη ζωή μας. Μου αρέσει η ιδέα ότι ο άνθρωπος αποκάλυπτεται λιγότερο μέσα από την κυριαρχία του πάνω στα πράγματα και περισσότερο

μέσα από την ικανότητά του να ανταποκρίνεται σε όσα του συμβαίνουν. Το έργο γεννήθηκε από αυτά τα ερωτήματα: Τι αποκάλυπτε μια ομάδα όταν βρίσκεται αντιμέτωπη με μια κοινή δύναμη, την οποία κανείς δεν μπορεί να ελέγξει μόνος του; Πώς κατοικούμε έναν κόσμο του οποίου τις δυνάμεις δεν ελέγχουμε ποτέ πλήρως;» διερωτάται ο δημιουργός.

Ψευδαισθήσεις

Ο πολυβραβευμένος Φινλανδός σκηνοθέτης, εικαστικός καλλιτέχνης και ταχυδακτυλουργός Κάλε Νίο αποτελεί μια πρωτοποριακή μορφή στο σύγχρονο θέατρο, συνδυάζοντας την παραγωγή οπτικών τεχνών με τον σύγχρονο χορό, το τσίρκο και την ταχυδακτυλουργία. Στο φεστιβάλ συμμετέχει με το «Tempo», κοινή δημιουργία με

τον Βραζιλιάνο Φερνάντο Μέλο. Ο Νίο ξεκίνησε ως ταχυδακτυλουργός, όμως πολύ γρήγορα συνειδητοποίησε ότι η μαγεία που έβλεπε γύρω του δεν αξιοποιούσε πλήρως τις δυνατότητες αυτής της μορφής τέχνης, όπως εξηγεί. Αυτό τον οδήγησε στον κινηματογράφο και σταδιακά στη δημιουργία παραστάσεων που συνδυάζουν την κινηματογραφική έκφραση με τη μαγεία και τις ζωντανές παραστατικές τέχνες.

«Εξακολουθώ να αισθάνομαι ότι σκέφτομαι περισσότερο ως κινηματογραφιστής και μάγος παρά ως άνθρωπος του θεάτρου, παρότι το μεγαλύτερο μέρος της δουλειάς μου εκτυλίσσεται πάνω στη σκηνή», υπογραμμίζει στην «Κ». «Με συναρπάζει ο τρόπος με τον οποίο το θέατρο, η μαγεία και το τσίρκο προσεγγίζουν διαφορετικά

την έννοια της πραγματικότητας. Στο θέατρο, το κοινό εισέρχεται σε μια κατάσταση εκουσίας αναστολής της δυσπιστίας: δεν αναμένεται συνήθως να πιστέψει ότι όσα συμβαίνουν στη σκηνή είναι πραγματικά. Στο τσίρκο συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Οι δεξιότητες και τα κατορθώματα των καλλιτεχνών είναι απολύτως αληθινά, όμως οι ίδιοι τα εκτελούν με τέτοια άνεση, ώστε να φαίνονται σχεδόν υπερφυσικά, δημιουργώντας ένα αποτέλεσμα σχεδόν αντίστροφο από εκείνο του θεάτρου. Η μαγεία βρίσκεται κάπου ανάμεσα σε αυτές τις δύο εκδοχές της πραγματικότητας. Το κοινό γνωρίζει ότι αυτό που βλέπει δεν μπορεί να είναι αληθινό: και όμως, όταν η εκτέλεση είναι αρκετά επιδέξια, δεν του απομένει καμία άλλη εξήγηση παρά να το πιστέψει – έστω και συναισθηματικά», καταλήγει. Στο «Tempo» (20/7) η μαγεία δημιουργεί την ψευδαισθηση ότι ο χρόνος μετατοπίζεται, επιβραδύνεται ή κάνει άλματα προς τα εμπρός σε έναν γόνιμο συνδυασμό ταχυδακτυλουργίας και χορογραφίας που παίζει διαρκώς με την αντίληψη που έχουμε για την πραγματικότητα.

Ονειρεύονται να πετάξουν

Οι Fabla Collective από την άλλη είναι μια νεανική πολυεπιστημονική ομάδα παραστατικών τεχνών που συνδυάζει σύγχρονο χορό, τσίρκο και σωματικό θέατρο, με επικεφαλής τον Ιβάν Σβεν Ντου Σουάμι και τη Μόιτσα Σπικ. Οι ρίζες της κollectίβας βρίσκονται στη Σλοβενία, αλλά ταξιδεύουν δίνοντας υπαίθριες παραστάσεις. Στην Καλαμάτα θα τους δούμε στην κεντρική πλατεία (21/7), και θα συνεχίσουν στην Κόρινθο, στην Αρεόπολη, στο Αργος, στην Τρίπολη και στο Ναυαρίνο Agora. Με τον τίτλο της παράστασής τους διατυπώνουν ένα ερώτημα: «Ονειρεύονται τα πουλιά να πετάξουν;».

«Κατά κάποιον τρόπο, ο τίτλος είναι ένα τέχνασμα», απαντούν καθώς τους ρωτάμε για την ιδέα του έργου τους πίσω από τον τίτλο. «Τα πουλιά πράγματι ονειρεύονται ότι πετούν – αυτό έχει αποδειχθεί επιστημονικά. Όμως μέσα στο όνειρό τους η πτήση είναι κάτι τόσο φυσικό και αυτονόητο όσο είναι για εμάς η αναπνοή: δεν την ποθούν, απλώς την αναβιώνουν. Επομένως, το πραγματικό ερώτημα αφορά ένα διαφορετικό είδος ονείρου. Η λαχτάρα για πτήση είναι κάτι βαθιά ανθρώπινο και γήινο. Επιθυμούμε ακριβώς εκείνο για το οποίο το σώμα μας δεν είναι φτιαγμένο και αυτή η επιθυμία είναι που μας ανήκει πραγματικά. Στην ουσία μέσω του τίτλου και της παράστασης αναρωτιόμαστε εάν η ελευθερία είναι κάτι που μπορεί κανείς να κατέχει ή αν είναι κάτι που αναγνωρίζει μόνο μέσα από την απουσία του, μέσα από την ίδια την προσπάθεια να το αγγίξει. Σε αυτό το ερώτημα δεν δίνουμε ποτέ οριστική απάντηση», καταλήγουν.

Ποίηση και υπέρβαση

«Υπάρχει ένας βαθύς δεσμός ανάμεσα στην ποίηση και στην υπέρβαση των ορίων: η ποίηση γεννιέται συχνά όταν τα συντηθισμένα σύνορα μετατοπίζονται».

Γιοάν Μπουρζουά
Χορογράφος

Τι είναι αληθινό;

«Το κοινό γνωρίζει ότι αυτό που βλέπει δεν μπορεί να είναι αληθινό: και όμως, όταν η εκτέλεση είναι αρκετά επιδέξια, δεν του απομένει καμία άλλη εξήγηση παρά να το πιστέψει.

Κάλε Νίο

Σκηνοθέτης, εικαστικός καλλιτέχνης και ταχυδακτυλουργός

ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

Τράπεζα Κύπρου

γαστρονόμος

30

Ιουνίου

19:30

Φρεστί

Μια γιορτή γεμάτη γεύση και παράδοση, με φαγητό, τοπικά προϊόντα, παραγωγούς και μικροπωλητές από τις ορεινές κοινότητες της Λεμεσού.

Βαάλα

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

ΥΠΕΡΒΑΝΔΕ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ ΕΟΧ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΚΥΠΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΕΙΔΕΣΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

BOYNI
ΛΕΜΕΣΟΣ